

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

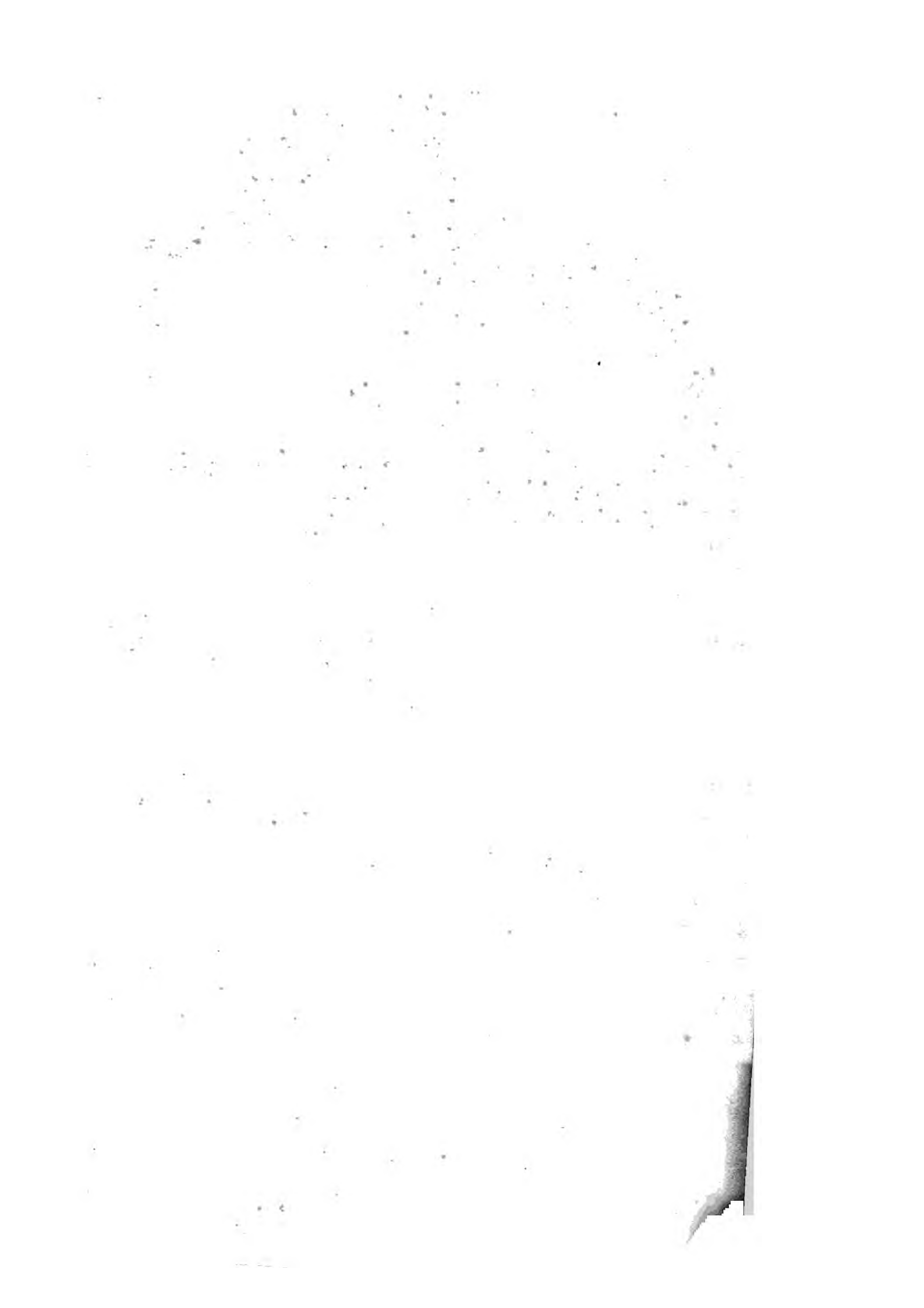
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

600098908/

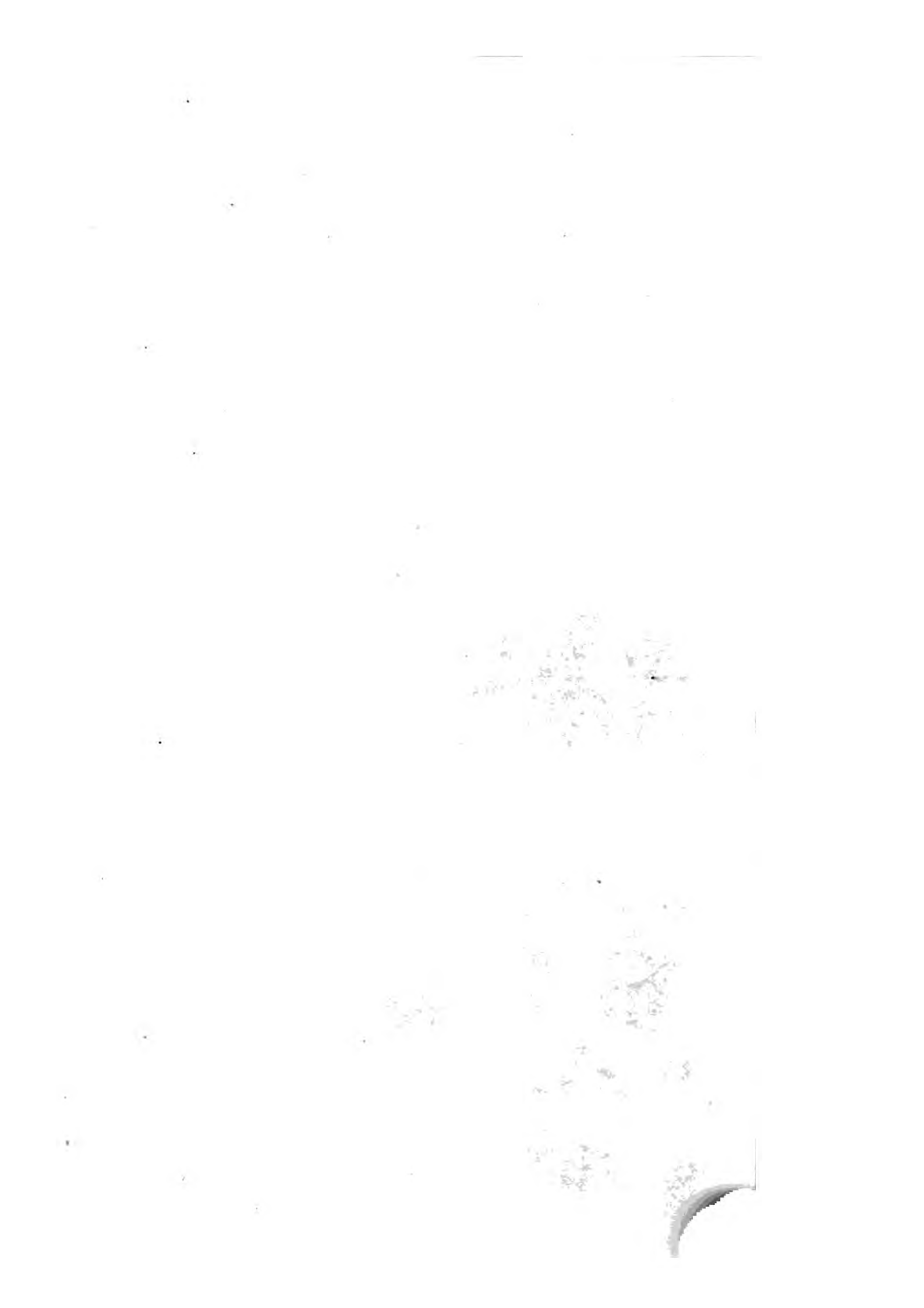

600098908/

PSALTERIUM

IUXTA HEBRAEOS HIERONYMI

E RECOGNITIONE

PAULI DE LAGARDE.

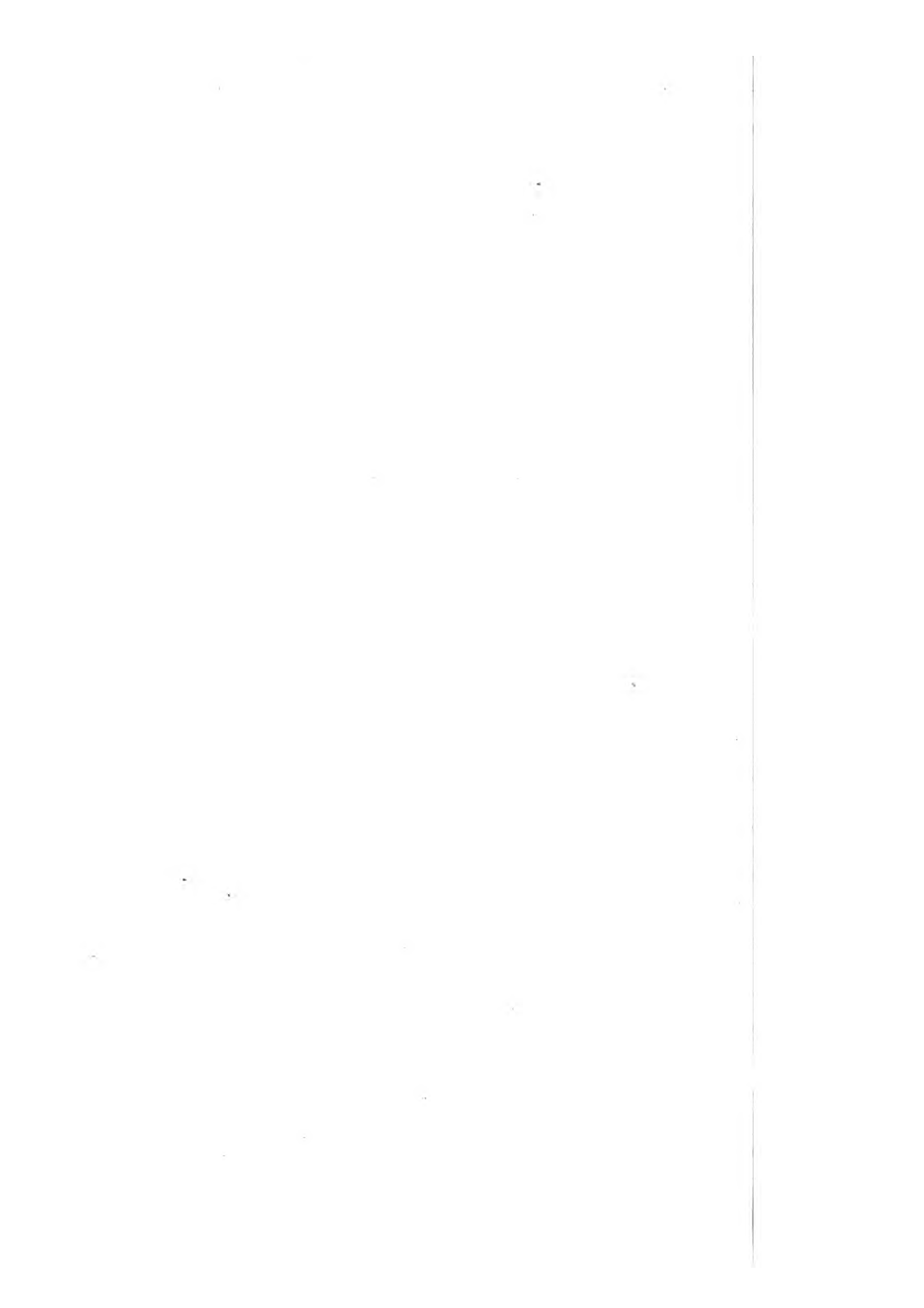
ACCEDIT COROLLARIUM CRITICUM.

LIPSIAE

1874

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

101. j. 55.

Psalterium ab Hieronymo anno 405 ex hebraeo in latinum sermonem versum est: quam versionem ab omnibus qui artem criticam didicerint, magni faciendam per annos quadringentos nemo inventus est qui separato volumine ederet, nemo qui ad librorum manu scriptorum antiquissimorum fidem ea qua par est diligentia exigeret, nemo qui editioni psalmodiarum in synagoga nunc circumferri solitae diiudicandae et corrigendae adhiberet. hoc Hieronymi opere cum ego minus etiam quam ceteros carere posse viderem, coeperam codices et manu exaratos et typis descriptos, quotquot nancisci poteram, comparare, ex quo comparandi negotio sensim et quasi invito mihi haec editio subnata est. qua id effecisse mihi videor, ut qui post me operam suam in hoc libro tractando conlocare voluerit, multo id quam antea commodius facere possit. nam et modicum volumen est et parvo parabile, et commatum numeri consuetudine sanciti additi, quos neque Iohannes Martianay neque Dominicus Vallarsi addiderant, et codices tres vel quatuor non recentes diligenter conlati, et editionum veterum lectiones adnotatae, et quam editores parisiensis et veronensis congererant scripturae discrepantia cum lectoribus communicata. quot vero facienda supersint, id nisi ex indice librorum a Maurinis et Vallarsio inspectorum eluxerit, ex ipso adparatu editioni meae subiecto constabit, agamque explicatius de futurorum editorum officio in fine praefationis.

Ad manus fuerunt mihi codices manu scripti quatuor, quorum tres plus semel diligentissime contuli, quarti partem tantum aliquam excussi.

G sancti Galli 19, quadratus, paginarum 138. subscriptum *sephartallim* quod interpretatur volumen ymnorum explicit.

Hoc ego psalterium, quod iure vocatur hebreum,

Hartmotus Gallo donavi pectore laeto.

Auferet hoc si quis, damnetur mille flagellis,

Iudicioque dei succumbat, corpore pesti.

Hartmotum, virum regio genere ortum, saeculo nono apud sanctum Gallum monachum vixisse, anno 872 abbatem in Grimaldi locum suffectum esse scimus.

quae in primis huius libri foliis e psalterio gallicano desumpta inter versus addita leguntur, ea non curavi: sunt enim nullius pretii, nisi quod quo modo psalterium iuxta Hebraeos corrumpi solitum sit ostendunt.

R augiensis 107, quadratus, foliorum 105, saeculi decimi. subscriptum *Legite felices. Gaudete legentes. Omnis labor. Finem habet.*

Sed praemium eius Non habet finem. intima necessitate cum psalterio amiatino iunctus, quod ad 1, 4 intellegenti significavi. librario augiensi aetate non multo inferior est scholiasta, qui vel ex *l c* vel e fonte non indicato scripturae diversitatem adscribit ita, ut haec sua ei melius placuisse videantur quam quae librarius scripsit. *l c* haud scio an non librum chori significet. scholia cum interdum eadem sint ac quae Maurini in margine habent egoque sigla *S* notata cum legentibus communicavi, excripsissem, si per otii angustias fieri potuisset. nam cum interdum notis tironianis utatur scholiasta, quas legere non didici, aut notarum illarum tironianarum legendarum facultas acquirenda erat, quae nesciebam utrum brevi tempore pari posset, aut relinquenda quaecumque notis scripta extabant, quod facere nolebam. nam talia aut integra dari debent aut non dari. spero tamen fore ut ad haec redire aliquando possim.

W babenbergensis A I 14, oblongus, iubente Salomone III anno 909 Constantiae scriptus: psalterium quadruplex, romanum, gallicanum, hebraeum, graecum. et graecum quidem, de quo in editione mea psalmorum graecorum adcurate acturus sum, desumptum est e codicis sancti Galli 17 mutili archetypo nunc perduto ita, ut in psalmis 1—100 archetypi sui nunc perditi vices solus agere debeat, in psalmis 101—150 una cum illo sancti Galli libro agat. psalterium hebraeum non fluxit e codice sancti Galli 19, sed ex eodem exemplo, ex quo augiensis modo nominatus manavit, nisi quod librarius constantiensis non eadem qua monachus augiensis fide in transscribendo usus est: fieri vero etiam potuit ut doctus sibi videretur et emendaturus quae Salomon episcopus prave scripta describenda proposuisset.

Z coloniensis ecclesiae cathedralis 8, foliorum 164, anno 1866 a Dardemonae ripis Coloniā redux, oblongus, codicis *W* ita similis ut in psalterio pagina paginae versuique versus respondeat, paulo tamen minus emendatus quam ille.

contuli psalmos 1—25 integros, postea singulis locis inspexi, psalmos 106—151 integros excussi, cum hos in *W* non ter, sed bis tantum comparare potuissem vellemque de archetypi communis scriptura quam certissimus esse.

editiones typis excriptas contuli integras quatuor, ad psalmos viginti quinque primos adhibui quintam. harum editionum sigla erunt $\gamma\xi\eta\mu\beta$.

ac primum quidem

γ ea est, de qua KTGSchoenemannus in bibliothecae patrum latinorum volumine priori 488 489 egit. usus sum exemplo bibliothecae gottingensis, cuius paginae pene ultimae Ludovicus Schweigerus, collega quondam aestumatissimus et mutuo amore mihi coniunctissimus († a d IX Kal Maias 1872) inscripsit librum editum esse Augustae Vindelicorum a Gunthero Zainer circa annum 1473: neque ego ultra in aetatem voluminis inquirendum esse censi, cum Schweigerum ha-

rum rerum iudicem experientissimum et cautissimum esse scirem. psalmis primis conlatis deprehendi editionem e codice coloniensi mei simillimo fluxisse: hinc factum est, ut ultra psalmum 25 eam adhibere necessarium non videretur.

ξ est editio versionis nostrae in quincuplici psalterio anno domini 1509 ab Henrico Stephano typis excripto prostans. vide EGreswelli librum *a view of the early parisian greek press* [1833] I 65. Iacobus Faber stapulensis exemplum typographo suppeditatum libris *a piis et religiosis viris Cartusiis et Celestinis* parisiensibus mutuo datis usus anno 1508 in *coenobio sancti Germani prope muros parisienses* scripserat: quos codices nunc in bibliotheca maxima parisiensi servari crediderim.

φ editio Hieronymi ab Erasmo curata et Basileae typis Frobeni anno 1526 in lucem emissa. psalterium nostrum legitur tomo VIII. debueram erasmianam primam conferre, sed quo tempore ad haec studia accedebam, prima illa procurari non poterat, neque postea operae pretium videbatur de ea quaerere. nam e praefatione Amorbachiorum Basileae VIII Kal Sept 1516 scripta et in repetitionibus omnibus servata bibliopolas *Chonradi Pelicani Rubeaquensis ex familia divi Francisci* opera in adornanda editione sua usos esse discimus, a cuius doctrina recessisse qui amorbachianam repetiverunt, non crediderim, ita ut me sine damno amorbachiano libro ipso caruisse putem. iuvat adscribere quae Amorbachii in praefatione media habent *exemplari veneto* [psalterii hebraici] *cum vetustissimis Hieronymi codicibus multis locis non conveniebat.*

μ psalterium iuxta Hebraeos a Iohanne Martianay Lutetiae Parisiorum anno 1693 inter opera Hieronymi I 835–938 editum. qui Parisios adire poterit, codicem 11936 bibliothecae maximae inspiciat, in quo Iohannis Martianay scripta ad bibliorum editionem spectantia servata sunt. codices a Iohanne Martianay adhibitos infra recensebo: hoc loco id addiderim, Petrum Sabatier in bibliorum latinis versionibus antiquis ab se editis II 8 [Remis 1743] haec scribere *ad versionem latinam Hieronymi ex hebraeo quod attinet, ipsa columna intermedia typisque distinctis excudetur, illaque praeferetur a nobis editio, quae non multis abhinc annis prodit in publicum studio et opera d nostri Iohannis Martianaei* [ita ille] *to I novissimae editionis operum s Hieronymi, Parisiis, anno 1693.* sequitur opus remense nobis inutile esse.

β psalterium iuxta Hebraeos a Dominico Vallarsio inter opera Hieronymi Veronae annis 1734–1742 curata editum IX 1153 seqq. de pentateuchi versione latina agens Karolus Vercellone anno 1860 in variarum lectionum vulgatae latinae bibliorum editionis tomo primo lxxxviii *quoad veronensis editionis textum* inquit, *si plures mendas a typographis additas excipias, unum idemque esse cum parisiensi* [Maurinorum] *saltem quoad pentateuchum fidenter asserimus.* quae ille de pentateucho Vallarsii dixit, ego de psalterio eiusdem dicenda habeo, nisi quod inveniuntur loci perpauca, quibus editor veronensis a Maurinis recedere ausus est: quos

locos in commentario meo inveniet qui quaesiverit. codices psalterii nostri Vallarsius habuit quatuor, editionem veterem unam: e quibus scripturae discrepantiam aliquam sed neglegentissime conlectam in adnotationibus cum legentibus communicavit: de quibus infra agam.

repetivit vallarsianam Hieronymi editionem Vallarsio mortuo bibliopola venetus Wilhelmus Zerletti annis 1766—1772, apud quem legitur psalterium nostrum volumine decimo, iam cum repetitiones adhibiturus sit nisi necessitate coactus nemo (et quae Zerlettus ab ipso veronensi editore posterioribus curis aucta et recognita esse gloriatur, perpauca sunt, in psalterio ni fallor nulla), memini me in praefatione onomasticis sacris praemissa cum excusatione Hieronymi editionem venetam a me usurpatam esse dicere: nunc cum veram vallarsianam habeam, illa uti ineptum iudicavi.

Ad psalterium iuxta Hebraeos Hieronymi recognoscendum Iohannes Martianay habuit codices decem, quos siglis *EFHKL MNOPQ* ego insignivi.

E Augustinianorum burdigalensium, a Paulo et Cornicula monachis burdigalensibus cum Maurinis communicatus.

F monasterii sancti Michaelis in periculo maris. eiusdem cum *NQ* familiae: Martianay I 926.

H sorbonicus. *triplex*, vide quae ad psalm 78 Maurini adnotaverunt.

K monasterii sancti Petri carnutensis. *correctus ab aliquo hebraicae linguae non imperito* teste Iohanne Martianay I 880.

L corbeiensis.

M memmianus, ut nomen ei a Maurinis inditum retineam, quod invitus facio, *domini de Mesmes in curia parisiensi praesidis*, nunc parisinus latinus 9380, quod ex Leopoldi Insulani inventario concludi potest. iubente Theodulfo Aurelianensium episcopo [787—821] scriptus.

N carcassonensis, de quo in prodromi pagina pene ultima anno 1690 Iohannes Martianay *scriptus est inquit ante octingentos annos, et, nisi me fallo, canon ipse est hebraicae veritatis, de quo ad Lucinium Beticum Hieronymus scripsit. nam testamentum vetus iuxta seriem iudaici canonis latine redditum, hoc est viginti tantum duo volumina complectitur, nihilque prorsus in eo libro habetur quod ipsissimum Hieronymum non sapiat istius codicis copiam mihi fecit d Vila, concedente toto canonicorum honestissimo conventu: sed eum postquam suis locis reddidi et ad perficiendam librorum omnium qui in hoc volumine continentur collationem denuo expetivi manuscriptum, rescripsit ad me dominus noster Bartholomaeus Laprade librum hunc in bibliotheca ecclesiae carcassonensis amplius non inveniri. sed idem Martianay ad Psalm 73, 28 exscriptor . . . carcassonensis qui nulla fide est, temerarium multis in locis expertus, dum e latere adnotationes scholiastis scribendas in corpore non dubitavit.*

O sancti Germani a pratis, eiusdem cuius *MN* aetatis. *mutilus a Ps 94* Martianay I 914.

P regius 3563, bibliothecae parisiensis maximae.

Q vaticanus 344 [Martianay I 838]. *codicis variantes collegit et Parisios ad me misit dominus Claudius Estiennot* [poterat hunc Stephanotum vocare] *congregationis nostrae procurator generalis in curia romana.* huius Stephanoti manu scripti sunt codices parisini 12442 12587 12739—12776.

horum codicum *EFHKLQ* psalterium solum continent, *MNOP* canonem, ut Maurini loquuntur, hebraicae veritatis, id est vetus testamentum eo fere ordine dispositum quo in prologo galeato Hieronymus recensuerat. nam ordinem legis sequitur ordo prophetarum, hunc excipit ordo hagiographorum: additur post hunc ordo eorum librorum qui in hebraeo canone non habentur [Sapientiae Ecclesiastici Tobii Iudith Maccabaeorum I II]. novi testamenti ordines duo sunt, evangelicus et apostolicus, ut sex ordinibus biblia absolvantur plane ut ספרים ששה operis talmudici sunt, hinc ש"ס dicti. et debebat Karolus Vercellone scripturae diversitatem in bibliis latinis obviam conquirens ab his proficisci: quae ille ne cognovisse quidem videtur, ut neque ii cognoverunt qui in Germania data opera de vulgatis bibliis locuti sunt. non quod hos canones ego ipsam Hieronymi manum continere credam, sed quod qui hos contulisset — si modo Iohannes Martianay vera rettulit — unam certam codicum familiam habiturus esset, a qua diiudicanda ad ceteras posset proficisci. quae vero ad Lucinium scripsisse dicit Hieronymum editor parisinus haec sunt, epistula 71 I 432 *bc* Vallarsii: *canonem hebraicae veritatis excepto octateucho* [alii aut *heptateucho* aut *pentateucho*], *quem nunc in manibus habeo, pueris tuis et notariis dedi describendum.* quibus verbis ea non demonstrari quae Iohannes Martianay iis demonstrari credebat, omnes vident.

venio nunc ad

S. hac ego sigla scholia insignivi, quae litera *h* notata in marginibus canonum suorum invenit Iohannes Martianay. de quibus ille I 837 838 *monemus inquit lectorem studiosum ... scholia marginalia, quae deinceps occurrunt in toto psalterio, posita esse in exemplaribus canonis hebraicae veritatis, ubi incorruptus fere servatur textus versionis Hieronymi* [Maurinus ille loquitur, non ego] *cum huius modi adnotatiunculis ad marginem. porro eadem scholia translata sunt imperitia librariorum in contextum sacrum psalmorum ita, ut in tribus antiquis mss codicibus textus mutatus inveniatur cum annotationibus marginalibus per totum psalterium. manuscripti illi sunt vaticanus biblicorum sacrorum codex num 5729 [sic], codex item biblicus Augustinorum burdigalensium et alter monasterii s Michaelis in periculo maris. nonnullam etiam partem scholiorum invenimus in aliis exemplaribus mss, unde in editos libros facile derivari potuerunt. nos ad fidem codicum mss vetustissimorum ac optimae notae omnia suis locis restituere curavimus.*

memini me cum Schleusingae quaestiones Hieronymi in Genesin ederem, aegerrime editionibus parisina et veronensi carere et perquam

invitum sola basileensi secunda debere contentum esse. neque antea cum Berolini viverem, ad editiones illas aditus patuerat: vide quae conquestus sum in Clementinorum graecorum praefatione 6 marg 17 marg gesammelte abhandlungen 24, 23 42 fin 189, 24 beiträge zur baktrischen lexikographie 36 fin. ita factum est ut quae Iohannes Martianay de his scholiis habet non legerim nisi Gottingae. quae legi animo laetissimo: nam probata novo argumento vidi quae in praefatione Genesi praemissa 23 indicavi, Hieronymi opera manu scioli cuiusdam iudaici corrupta esse. acutis et veritatis amantibus hominibus ea quae loco laudato dedi sufficere poterant: nunc, cum hunc scholiastam detexerim, egregiis istis oblocutoribus sua culpa incognitum, vel indoctissimum quemque rem puto concessurum esse.

Venio nunc ad testes a Vallarsio excitatos. qui quinque sunt:

χ editio anni 1496, quam bis expressis verbis laudat, saepe praemisso vocabulo *al* in margine contulit. equidem certe ea quae ita indicavit Vallarsius, sigla χ usus cum lectoribus communicavi. dolendumque est quod de χ illo nihil innotuit, nam saepe ei cum *G* meo convenire vidi. de editione Hieronymi anno 1496 publici iuris facta sine fructu consules Schoenemannum I 481, qui quae Vallarsius de ea dixit non legit.

A codex vaticanus 134.

B reginae Suecorum Christinae 11.

C eiusdem reginae 1286.

D cisterciensis reliquis fere praestantior, olim nonantulani asceterii, nunc sanctae crucis in Ierusalem de urbe ... 104.

Accederet ad hos codices a me ipso, a Maurinis et a Vallarsio excussis liber amiatinus, si honestum mihi visum esset editionem bibliorum veteris testamenti latinorum a Theodoro Heyse et Constantino de Tischendorf curatam expilare. quod equidem eo minus committendum duxi, quo ineptius et puerilius institutam videbam. sin ad ipsorum psalmodum examen criticum accessero, amiatino utar, in chartis meis sigla *U* notato, cui cum *R* meo maximam affinitatem intercedere supra dixi.

accederet toletanus, de quo Iosephus Blanchinus in vindiciis canonicarum scripturarum [1740] cxix, si Toletum proficisci potuissem:

accederet monacensis 18426, nisi saeculi decimi quinti esset:

accederet berolinensis latinus theologicus quadratus 24, in Hispania scriptus, si Berolini haberem quem de eo interrogarem: nam ipse vidi numquam ut nec monacensem vidi.

accederent harleiani musei britannici 613 2798 2799, oxoniensis corporis Christi 12, alii, de quibus in tabulas non rettuli.

His ita expositis dicendum restat de via, qua procedere debeat qui hanc meam psalterii huius editionem, quam incohatam, non absolutam supra dixi, velit ipsi Hieronymi manui similiorem reddere.

ac primum quidem quaerendum erit, cui codici Iohannes Martia-

nay in psalterio nostro edendo se addixerit. nam in apparatu meo persaepe $\mu\beta$ ab omnibus codicibus vides recedentes, de quorum lectione relatum est. quod quaerere nisi Lutetiae nemo poterit.

deinde canones Maurinorum perscrutandi erunt, ut quid de hac codicum familia iudicandum sit pateat.

praeterea scholiastae adnotationes omnes conligendae et examini subiciendae erunt, quod posterius facere non poterit nisi qui et adcurata linguae hebraicae scientia instructus sit et quae opiniones de singulis vocabulis hebraicis difficilioribus saeculis sexto septimo octavo valuerint perspectum habeat.

quid? quod excutienda erunt quae Hieronymus in libris suis de psalmodum locis docet, et speculum Augustini benedictinum comparari debet, quod psalterio nostro uti notum est. neutrum nisi codicibus veteribus diligenter adhibitis fieri poterit. vide Augusti Reifferscheid bibliothecam patrum latinorum italicam 66, tübinger theologische quartalschrift 1872, 346.

his omnibus absolutis psalterium iuxta Hebraeos Hieronymi typis ita exprimendum erit, ut forma litterarum ad dexteram inclinatarum distinguantur quae Hieronymus e vetere versione in suam transsumpsit: horum enim pretium minus esse quam novorum omnes confitebuntur. huic editioni subicienda erunt Aquilae et Symmachi interpretationes ab Hieronymo probatae: nam Hieronymum non semper ex hebraeo vertisse, sed ubi res non bene procedebat, ad Aquilam et Symmachum confugisse, veteres norant, hi nostri nesciunt. quae omnia si facta erunt, psalterium hoc nostrum examini psalmodum hebraicorum critico poterit adhiberi.

Superest ut de editione psalterii ab Hieronymo ex hebraeo versi loquar, quam nuperrime Constantinus de Tischendorf curavit: quod non facio nisi ingenti taedio victo.

prodiit igitur hoc anno 1874 ineunte, Gottingam perlatus est ante diem IX Kal Februarias *liber psalmodum hebraicus atque latinus ab Hieronymo ex hebraeo conversus. consociata opera ediderunt Constantinus de Tischendorf S Baer Fr Delitzsch*, in quo pagina iv haec scribit Franciscus Delitzsch: *Quisquis ipsius Hieronymi versionem [psalterii] cognoscere cupit, quae quidem ad historiam et textum et interpretationis plurimum valet, hic necesse est adeat vel tomum X (1771) operum Hieronymi a Vallarsio editorum vel t II (1751) operis illius, in quo Sabatarius (Sabatier) bibliorum sacrorum latinis versiones antiquas collegit. tanto maiori laetitia affectus sum, quod Constantinus de Tischendorf, vir et doctrina et ingenio in arte critica facile princeps socium se Baerio mihi que adiungere annuit ad conficiendum psalterium assumpsit igitur textum vallarsianum ... eumque collato codice amiatino ..., qui ab ipso bis editus (1850. 54) psalterii textum non gallicanum, sed ipsum hieronymianum continet, et ubique perpenso critico Vallarsii et Sabatarii ... apparatu acri iudicio recognovit. ad quae dicenda haec sunt.*

si Franciscus Delitzsch ei qui psalterium iuxta Hebraeos legere vellet ante Constantini sui curas vel Hieronymi vallarsiani tomum decimum anno 1771 editum vel versionum bibliorum latinarum a Petro Sabatier conlectarum volumen secundum adeundum fuisse dicit, his verbis aut psalterium illud non editum esse ante annum 1874 nisi his duobus locis dicit aut his duobus locis optime editum esse contendit. utrumque si facit, errat.

nam psalterium iuxta Hebraeos typis excriptum esse annis 1473 1496 1509 1516 1526 1693 1738 supra vidimus, cum quid siglis $\gamma\chi\xi\mu\beta$ indicaretur explicarem. habetur praeterea psalterium idem in editionis Hieronymi rarissimae romanae volumine VII [Schoenemann I 505: ipse numquam vidi] et in volumine Tribbechovii VIII [anni nota carente], ut taceam de repetitione romanae editionis plantiniana [1578] VII 191—222, de parisina editione Nivellii et basileensibus tribus quae erasmianam alteram sequutae sunt. legitur etiam, licet incommodissime et ineptissime dispositum, in veteris testamenti bibliis latinis Lipsiae 1873 editis, crediderimque etiam Mignium illum famosissimum apud Parisienses bibliopolam typis subiecisse librum, quem ab operibus Hieronymi abesse non posse procul dubio intellexit. et repetivit Samuel Bagster londiniensis in volumine quod *the hexaplar psalter* inscripsit. editum igitur est non bis, sed noviens deciens vel pluriens etiam.

sin optime Franciscus Delitzsch psalterium iuxta Hebraeos a vallarsianae repetitore veneto et Petro Sabatier editum contendit, fallitur. nam utrumque supra vidimus a Iohannis Martianay editione pendere.

quodsi vero a Francisco Delitzsch Constantinus de Tischendorf *vir et doctrina et ingenio in arte critica facile princeps* vocatur, iudicari id poterit ad ea quae anno 1857 exposui et anno 1866 in libro *gesammelte abhandlungen* 85—119 iterum edidi, atque ex ipso psalterio tischendorfiano latino prudentibus viris ridicule et absurde dictum videbitur.

nam si editionem Hieronymi venetam pro vera vallarsiana *assumsit* Constantinus de Tischendorf, quae a Vallarsio curata non est:

si non vidit Vallarsium in psalterio edendo perpauca loca a Maurinis recessisse, omnemque emendati huius libri laudem, si modo est ulla, ad Iohannem Martianay referendam esse:

si hanc vallarsianam quam putabat quaeque revera est maurina, tumultuaria opera e codicibus negligenter non conlatis, sed passim inspectis ab homine artis criticae imperitissimo confectam esse ignoravit:

si scripturae varietatem a Iohanne Martianay conlectam et veteres psalterii iuxta Hebraeos editiones omnino non novit:

si quae Iohannes Martianay de canonis hebraicae veritatis codicibus exposuit nec legit neque ad diiudicandam librorum manu scriptorum dignitatem adhibuit:

si vallarsianam illam suam cum codice amiatino contulit, qui psalterium hoc de quo sermo est continet, ut equidem arbitror, ab

emendatore falsatum, sin hoc placebit diffiteri, ab aliis eiusdem psalterii codicibus Lipsiam facili negotio arcessendis et procul dubio non contemnendis mirum quantum diversum:

si Petri Sabatier *apparatum perpendit*, in quo nihil omnino ad hoc psalterium pertinens habetur (nam Petrum Sabatier versiones latinas e graeco petitas conlegisse vel novicii tirones norunt):

si nescivit Petrum Sabatier, quod supra ipsius Petri Sabatier verbis probavi, perpauca exceptis psalterium Hieronymi tertium ex editione maurina repetivisse:

si ad eum numquam perlatum est operis magni illius remensis tomum secundum editum esse anno 1743 (nisi quod de hoc etiam valent quae I Berger de Xivrey *étude sur le texte et le style du nouveau testament* [1856] 35 dixit), anno 1751 primo tantum folio novato iterum vaenum oblatum esse:

si ad Psalm 52, 7 Hilarium pictaviensem testem laudat, qui Hilarius anno 368 mortuus psalmos e graeco versos legit, Hieronymi psalterium iuxta Hebraeos anno 405 editum vidisse non potuit:

haec inquam si fecit, indoctissimum se iudicii critici plane expertem ipse demonstravit.

hunc talem hominem qui *in arte critica principem* dicere audeat, quo nomine is vocandus sit, alii iudicabunt. nam codices invenire et publicis sumtibus edere ut gratulatione hoc, laude quadam illud non carebit, ita apud sensatos homines critici acuminis gloriam numquam pariet.

iam si codicem amiatinum a Tischendorffio bis editum scribit Franciscus Delitzsch, quem codicem *psalterii textum non gallicanum, sed ipsum hieronymianum* continere dicit, meminerimus Tischendorffium semel edidisse novum testamentum amiatini, cuius editionis utilissimae exempla cum pro more doctissimi saeculi nostri divendita non essent, anno 1854 novi testamenti amiatini editionem alteram a librario una pagella nova novum librum mentiente vaenum propositam esse, extra Lipsiam omnes novimus. verum hoc non est codicem amiatinum bis edere. psalmosque novi testamenti partem esse mihi quidem incognitum est, neque vidi psalmos in voluminibus istis annis 1850 et 1854 editis extare.

atqui mirari subit cur bibliorum illorum veteris testamenti latinorum a Theodoro Heyse edi coeptorum, a Constantino de Tischendorf absolutorum mentio hoc loco a Francisco Delitzsch iniecta non sit, nisi forte opus illud puerilius et ineptius visum est quam ut nominari ab amico posset.

His omnibus ita expositis, eo praefationis loco, qui omnium oculis maxime est expositus, ea dicam, quae ab omnibus, quotquot libro meo usuri sunt, teneri volo.

e silentio meo concludi posse in *GRW*, nisi quod e e ae æ permista plerumque non notarim, apertos librariorum errores non receperim in apparatus nisi certas ob causas: vide etiam ad Psalm 3, 3. in

$\gamma\xi\eta\mu\beta$ orthographica quae dicuntur plerumque non curavi: *Z* in psalmis 1—25 106—151 eodem quo *GRW* modo tractatus est, nisi quod *t* pro *c* scriptam in vocabulis *mendacium fallacia* similibus in hoc numquam notavi. codicum *ABCDEFGHIJKLMNO P Q*, item χ et *S* scripturas ab editoribus parisino et veronensi acceptas laudavi: quae si male notatae sunt ab illis, equidem culpa non teneor. potuit autem fieri ut in opere perquam molesto transscribens et digerens ipse erraverim: quod si factum est, apud aequos lectores excusationem in promptu habebo.

Cum litterarum ad dexteram inclinatarum copia in typographeo iam nulla sit, quae supra pagina ix med edenda erant, loco quo decebat edere non potui et nunc ita edo, ut quae auctores a me in lucem protracti scripserint et quae ipse addiderim, prudenti lectori distinguenda relinquam, non ipse distinguam. confer onomastica mea sacra I viii II 44 ac mirare et patientiam meam et divitias guelphicas.

Cum nomina litterarum hebraicarum in codicibus atque editionibus psalterii hinc inde obvia non curaverim, ne talibus cupediis lectores omnino careant, addo quae e codice quodam gothano desumpsi.

Anno 1868 cum Genesis versionem graecam veterem ederem, de codice Oxoniensium 27 frustra me quaesivisse rettuli, quem paulo post Gothae feliciter servatum inveni. est igitur codex Holmesii 27 e murbacensi gothanus membr I 17 foliorum 71 idem de quo Bernhardus de Montfaucon anno 1708 palaeographiae graecae paginis 220—223 et (qui totus a Maurino isto pendet) FAStroth anno 1782 in Eichhornii repertorium für biblische und morgenländische litteratur XI 59 egit. neuter librum vidit: ego cum diligenter conlatum ad psalterii graeci editionem adhibuerim, non septimi sed noni saeculi esse *αὐτόπτης* scio, carminaque in eo servata tria hoc loco editurus sum. in quorum tertio edendo Bernhardus de Montfaucon, amicorum suorum ignavia et inscitia deceptus, ultra versum 17 progressus non est. et fallitur vir doctissimus, si qui post versum 17 versus sequi deberent, desiderari scribit. adsunt enim in codice, sed ita evanidi, ut aegerrime neque integros legerim, certusque sum virum in legendis codicibus non exercitatum non multa visurum esse: confer reliquias iuris ecclesiastici syriacas 124, et quae de ThILamy, non legente codicem, sed librum meum repetente, ZDMG XIV 336 337 dicta sunt. permiserat quidem Wilhelmus Pertsch potiones chemicas infundi, de quibus in libro archiv der gesellschaft für ältere deutsche geschichtskunde V 512 agi ante diem X Kal Iul 1853 me ad Granium Licinianum accessurum GFPertzius docuerat, sed vapores tantum e liquore ammonii sulphurati surgentes per brevissimum tempus ad membranam adplicavi idque sine fructu: kalio ferrocyanico et acido muriatico uti nolui: istam enim medicinam ex Ephraemi codice parisino nunc caeruleo et FridERICI Koehler conlegae berolinensis doctrina sciebam periculosam esse,

nisi quis singulas membranas e compage solutas statim post adhibita chemica aqua pura lavare posset. codex autem compactus in manibus erat. accedebat quod iam Calmeti tempore litteras aqua infusa dilutas esse unicuique constare debebat: litteras vero ita dilutas portionibus istis ad pristinam formam reductum non iri non poterat me fugere. contenti igitur esse debebunt qui haec legent eis quae oculis meis rimatus sum, postuloque ut plus mihi quam Bernharde de Montfaucon fidei habeatur.

A = prima, B = secunda, C = tertia manus: scripturae signo non distinctae codicis ipsius sunt a me edente mutatae.

I

υψυλος κυριος δυνατος φυλοστοργος αμωμος 1
 δος μοι νυν συνεσειν και μου το στωμα πλιρωσον
 πνευματος οσνου βασιλευε χριστε λιτρωτα
 αυτοκρατορ θελημα αγιον εκχεον εις ιμας
 οπως αν μαθω απευδως σου ρηματα λαλειν 5
 καταρτησε θεε μελετην μου και καθαρησον
 ιδου πτοχος εδυμον αμαθις αμνημον αχριστος
 αλλα κατευθυνον ημων καρδιαν ανωθεν
 προς σε κραζο πενις σωσον με και ακουσον
 αινο θεον υπευθυνος σωζοντα λιτουργος 10
 σοι παραθω πιστην αιει και πραγματα παντα
 παντοκρατορ σοτιρηα θεου χηρ δοξα σοφια
 συ λαους παντας δια παντος διατηρησεις

2

Οροθεσια και εκθεσις γραμματων εβραεικον.
 Adam, primus homo, doctrinam commouet aleph. 1
 Beth domus exprimitur, signans σκηνωμα piorum.
 Gemel sermonum retinet πληρωμα datorum.
 Deleth sumptus aqua tabularum υποδιγμα restaurat.
 He, quod gramma sonat, ρωμαεισι dicitur ista. 5
 Uau κεφαλη constat machabei codicis ecce et.

1—13 versio adest latina inter versus prima manu scripta ex qua id unum adscribo εδυμον 7 esse αιδημων verecundus | 1 κς | 1 φυλοστοργος A | 2 συνεσειν A | 2 πλιρωσον A | 3 χρε | 3 διτρωτα | 4 δυτοκρατορ | 4 εκχεον | 5 οπως αν | 5 απευδως A | 5 λαλειν A | 6 καθαρη σον | 7 αμαθις B | 7 αμνημον A | 7 αχριστος | 8 η μων A | 9 κραζο | 10 θν | 11 παραραθω A | 12 θν | 13 σου A | 13 λαλους | 13 διατηρησαις A | ο οροθεσια B | 1 aleph ex הָלֵא Prov 22, 25 | 2 beh̄ B | 2 non σκηνωμα | 3 πλήρωμα per derivatum aliquod radicis הָלֵא expressum umquam esse dubito | 4 deleth a הָלֵא Prov 20, 5 ductum Mosem Exod 2, 10 significat: qui Exod 34, 1 seqq tabulas legis restaurat | 5 γράμμα (Latinorum scripulus) ε ad sinistram versa indicari solebat. ζωμαϊσι = graece, nam ista = η̄ | 6 κεφαλη codex. versum non intellego

Zai dupliciter uocitatur, et hæc et oliua.	
Heth uitam <i>θανατον</i> uictorum predicat in qua.	
Teth. bonum opus merito muneratio larga sequetur.	
Ioth bene principium est, bis quino <i>ρηματε</i> lex est.	10
Kaphthê <i>χηρ</i> decimam post littera prima caraxat.	
Lamed amen disciplinam recitare uidetur.	
Mem sonat ex ipsis, mandatis scilicet alm̄is.	
Nun plane æternum uero <i>προσταγματε</i> lampat.	
Samech enim auxilium nostro sermone uocatur.	15
Ain. <i>οφθαλμος πηγη</i> et iudeus sermo recludit.	
Fe. felix fulget doctorum <i>σωμα</i> , quod est ós.	
Sade iustificatorum <i>δικεωμα</i> relucet.	
Koph electorum est sincera uocatio dicta.	
Res, <i>μεγαλη</i> , caput: en sunt hæc tres ordine lingue.	20
Sen dentes replicat, quos grecus dicit <i>οδοντες</i> .	
Tau signum <i>σταυρου</i> uel consummatio fertur.	
Hæc elementa bis undeno conscripta tenore	
Si fuerint, sociata uelut pia poscit am̄sis,	
Ordine proficuo septenum stema relucet,	25
Quod capiti xpo cunctorum conuenit atque	
Ecclesiae natis, quos sanguis purgat am̄omi,	
Ante creaturam noti [sic], persimplicis agni.	
Hos nunc uersiculos annorum dedicat ordo	
Quo baptizari uoluit sine <i>πτεγματε</i> xpc.	30

3

καταλογος γραμματων ελλινων

Quattuor his nunc uersiculis perpende, magister,	1
Tres in personis unum in deitate potentem.	
α alfa patrem signat, quoniam caput esse uidetur.	
β beta patris genitum aeterna ratione figurat.	
γ gamma simul certe depingit <i>πνευμα</i> beatum	5

7 zaï versus requirit, sed *הזי* ζαι = ze. oliua *זית* = *λαιου* = *ζητα* | 10 constitutiones apostolorum [de quorum patria et aetate vide me GGA 1871, 526] II 25 p 53, 24 25 editionis meae *ιωτα οπερ εστιν αρχη ονοματος Ιησου* = Didascalia 36, 9: cf Didascaliam 89, 13. hinc Raschi ad Genes 2, 4 in nupera editione berlinensi ab indocto editore mutilatus et e codicibus veteribus supplendus *והעולם הכל נברא ביוך*. contra he = 1/2 iodh. onomastica sacra I 206, 74 seqq conlatis GGA 1871, 1600: ubi *ηθπ* in *ηθ* η et *ηπ* in *η* η mutandum esse docui. cf Petrum Galatinum III 9 | 11 *χειρ* scribendum = *כה* | 12 *למר* = disciplina non extat | 13 *מהב* | 15 sameth codex. *סמך* = auxilium non extat | 16 = ain et oculus et fons apud Hebraeos | 28 per simplicis codex | 29 Luc 3, 23 | 30 sequitur bis scriptum *τετελεστε εργων ενγραπτον* | 0 *ελλινων* B

δ	delta trium personarum communicat agmen.	
ε	eleimon mundi custos, miserator et orbis,	
ζ	ζων anthropis iustis concesserat almam.	
η	ητα quidem uitas socias tres iungit et aptat.	
θ	Theta gerit signum mortis, quo uita triumphat.	10
ι	ioth dex xpc legis qui conditor extat.	
κ	kappa bis endenos [sic] sibi uendicat arte pelasga.	
λ	lauta ter et decadem summis gestare probatus.	
μ	my cosmo horrendum cataclismum fudit auito.	
ν	ny summam annorum iubelei format amati.	15
ξ	ξεε gradum uiduae moderatur rite secundum.	
ο	o proprio caeli determinat orbe figuram.	
π	πε fidei atque operis speciem confirmat anothem.	
ρ	ρ dextr meminit leuamque refutat.	
σ	σιγμα σηρ saluat qui cuncta creata.	20
τ	ion, quo creditur esse redemptus.	
υ	notulis uitam manifestam.	
φ	φυ. genus humanum filaxon, ktismatis auctor.	
χ	χris perfusum mereatur regna polorum.	
ψ	ψ geminos apices ego litera sola rependo.	25
ω	ω finis perfecta iugans et iuncta resoluens.	

Iohannes Martianay e codice psalterii nostri carnutensi (K), quem perantiquum vocat, in appendicula edidit psalmi 2 partem et psalmum 45 integrum hebraice litteris latinis scriptum: quos psalmos si hoc loco repeterem, gratum me lectoribus facturum putabam.

⁸Saal mimenni veethna goim nahelathecha vaaHuzadcha afSe arez. ⁹Teroaem besevet barzel ki chli jocer tenapecem. ¹⁰Vaatta malachim hazkilu hiveSru softa arez. ¹¹Aivedu eth adn̄ birea vegilu bireada. ¹²Nascu bar pen-jeanaf vethovedu derech. Ki jivear ki maat apo asre col Hose bo.

²RaHas libbi davar tov omer ani mAsai lamelech. LeSoni At sofer mahir. ³Jaffafitha mibne Adam hutcak Hen besifethothecha alken berachecha elohim LAolam. ⁴Hagor Harbacha al jerech gibbor. Hodecha va hedarecha ⁵vahedarcha celaH rechav. al devar emeth va anneva cedek vethorecha noraoth jeminecha. ⁶Heitcecha senunim Amim taHathecha gippolu bleve ojve hamelech. ⁷KiSacha elohim Aolam va ed sevet misor sevet malchuthecha. ⁸Ahavta cedek va tisena resa alken mesaHcha elohim elohecha semen SaSon me Haverecha. ⁹Mor va haloth kciaothe col begethotecha min hecle sen minni simme-hucha ¹⁰bnoth malachim bicrothecha. Niceva segal liminecha beche-

11 iudex Montfaucon | 14 fundit A | 15 ν = 50 | 15 amata A, cor-
rexit C | 16 ξεε incertus lego. cf constitutt apostolorum III 1 | 23 fila-
zon B? scr φύλαξον

temme ofir. ¹¹ Simai bath urei vatheti azenech vesichi ammech u veth avich. ¹² Vithave hammélech iafech ki hu adonaich vehista Havi lo. ¹³ Uvath cor beminehá [sic] panaich ja Hallu Asire Ame. ¹⁴ Col kevudda bath mélech pníma mimisbcot zahad [sic] levusa. ¹⁵ lir Kamoth tuval lamélech bethulóth ahreha reotheha muvaoth lach. ¹⁶ Tuvalna bisemahod vagil tevoenna behechal melech. ¹⁷ ta Had avothecha jihiju baanecha tesitémo lesarim bechol arez. ¹⁸ az Kira simecha bechol dor vador. Alchen amime jehoducha laolam vaheth.

Quo tempore praefatio typis excribatur, litterae viri doctissimi Iohannis Gildemeister ad me adlatae sunt, Bonna a d V Kal Apriles scriptae, quibus de psalmo 45 me monebat ab A Maio in novae bibliothecae patrum VII 2, 312 [e Ludovici Burbonii Lucae principis codice] edito. hunc operi critico, quod de psalterio proximo anno post iter parisinum absolutum edere cogito, reservassem: videbatur enim ad testem S [supra vii] pertinere: verum cum paginula vacua supersit, vel nunc ex editione maiana repeto. in quo si caballicare pro כרב usurpatur, Gallia interpretis Hieronymum emendantis patria videatur: nam caballicare = chevaucher.

² Frequenter cor meum verbum bonum, dico ego opera mea regi. ³ pulchrior es filiis Adam, effusa est gratia in labiis tuis: propterea benedixit te deus in saeculum. ⁴ accingere gladio tuo super femur, potentissime, dignitate et decoritate tua. ⁵ et decoritate tua prospere caballica per verbum veritosum et mansuetudine iustitiae, et docebit te terribiliter dextera tua. ⁶ sagittae tuae acutae (populi sub te cadent) in corde inimicorum regis. ⁷ thronus tuus, deus, in saeculum et in aeternum: sceptrum aequitatis sceptrum regni tui. ⁸ dilexisti iustitiam et odisti impietatem: propterea unxit te deus, deus tuus, oleo gaudii prae sociis tuis. ⁹ smyrna et aloë et casia in cunctis vestimentis tuis: de templis eburneis Menni laetificaverunt te ¹⁰ filiae regum in honore tuo: stetit coniunx in dextera tua in petalo Ophyr. ¹¹ audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum et domum patris tui. ¹² et desideret rex pulcritudinem tuam: quoniam ipse est dominus tuus, et adora eum. ¹³ et filia Tyri, in muneribus faciem tuam deprecabuntur divites populi. ¹⁴ omnis honorata filia regis intrinsecus: de fimbriis aureis indumentum eius. ¹⁵ in deomatis [recamatis corr Mai] adducentur ad regem virgines post eam, proximae eius adductae sunt tibi. ¹⁶ ducentur in laetitia et exultatione, venient in templum regis. ¹⁷ pro patribus tuis erant filii tibi: pones eos principes in tota terra. ¹⁸ recordabor nominis tui in omni generatione et generatione. propterea populi consitebuntur [sic] te in saeculum et in aeternum.

Eusebius Hieronymus Sophronio suo S.

Seio quosdam putare psalterium in quinque libros esse
divisum, ut ubicumque apud LXX interpretes scriptum est
γένοιτο γένοιτο, id est *fiat fiat*, finis librorum sit pro eo quod
5 in hebraeo legitur *amen amen*: nos Hebraeorum auctoritatem
secuti et maxime apostolorum, qui semper in novo testamento
psalmodiarum librum nominant, unum volumen adserimus, psalmos
quoque omnes eorum testamur auctorum, qui ponuntur in ti-
tulis, David scilicet, Asaph et Idithun, filiorum Core, Eman
10 Ezrahitae, Moysi et Salomonis et reliquorum, quos Ezras uno

1 praemittunt incipit praefatio s eusebii hieronymi in librum psal-
morum iuxta hebraicam veritatem $\beta\mu$, nisi quod $\mu >$ eusebii: prologus
beati ieronimi presbiteri in psalterium quod ipse de hebraico trans-
tulit in latinum γ : prologus beati hieronymi in psalterium hebraicum
id est quod secundum veritatem traduxit hebraicam ad petitionem
sophronii ξ : divi hieronymi in psalmos iuxta hebraicam veritatem ad
sophronium praefatio φ : incipit prologus beati ieronimi in psalterium
iuxta hebraeos quod ipse transtulit in latinum GW , nisi quod hiero-
nimi et hebraeos W : manu saeculi decimi quinti psalterium beati iero-
nimi secundum hebraicam veritatem translatum R | 1-53 > $MNOP$,
qui alium prologum a verbis in hebraeo libro psalmodiarum incipientem
substituunt | 1 > $\xi\varphi$ | 1 Eusebius > R | 1 ieronimus γ , hieronimus $GRWZ$ |
1 soffronio $\gamma GRWZ$ | 1 salutem $\gamma GRWZ$ | 3 ut > R | 3 apud LXX
interpretes > γ | 3 septuaginta $\beta\mu\varphi$ | 3 interpretes R | 4 *γένοιτο γε-
νοιτο* id est > γ | 4 *γένοιτο γένοιτο* $GWZ\beta\mu\xi\varphi$, renoto tenoto RU |
4 fines W | 4 eo quod $\gamma AGWZ$, quo $\beta\mu\xi\varphi R$ | 5 nos — 19 nam > γ ,
sed verba psalmos 7 — comprehendit 11 *versu* 53 *finito habet*, 18 sed
— 19 commutabitur *post* ostendit 22 | 5 *post* nos + autem $\beta\mu\xi\varphi R$ | 6 se-
quuti R | 7 unum asserimus psalmodiarum volumen psalmos φ | 7 asse-
rimus GWZ | 8 quoque > φ , que χ | 8 testantur GWZ | 9 asaph
 $\beta\gamma\mu\xi\varphi GWZ$, et assaph R | 8 ydithim γ , iditum ξ | 9 chori γ , corae ξ ,
chore GWZ , chorae R | 9 emam R | 10 ezraite GWZ , aegrahitae R ,
ebraice γ , israelitae χ | 10 mosi $\beta\mu$ | 10 solomonis φWZ^1 | 10 esdras $\gamma\varphi$,
ezdras ξ , ethara R , eszras Z | 10 primo $\xi\varphi\chi$

volumine comprehendit. si enim *amen*, pro quo Aquila translulit *πεπιστωμένως*, in fine tantum modo librorum ponitur et non interdum aut in exordio aut in calce sermonis sive sententiae, numquam salvator in evangelio loqueretur *amen amen dico vobis* et Pauli epistulae in medio illud opere continerent, 15 Moyses quoque et Hieremias et ceteri in hunc modum multos haberent libros, qui in mediis voluminibus suis *amen* frequenter interserunt. sed et numerus XXII hebraicorum librorum et mysterium eiusdem numeri commutabitur. nam et titulus ipse hebraicus *sephar tallim*, quod interpretatur *volumen hymnorum*, 20 apostolicae auctoritati congruens non plures libros, sed unum volumen ostendit. quia igitur nuper cum Hebraeo disputans, quaedam pro domino salvatore de psalmis testimonia protulisti, volensque ille te eludere per sermones pene singulos asserebat non ita haberi in hebraeo ut tu de LXX interpre- 25

14 Ioh 1,52 cett | 15 Rom 1,25 cett | 16 Num 5,22 Deut 27,15 seqq |
16 Ierem 11,5 28,6 | 16 Regn III 1,36 Paral I 16,36 Esdr II 5,13 8,6
Isa 65,16

11 comprehendit *G*, cōprehendit *W*, c̄prehendit *Z* | 11 *post amen* + *amen* ξ, + fideliter *R* | 11 aquilla *Z* | 12 *πεπιστωωμένως* *Z*, *πεπιστο- μένωσ Erasmus*, *γενοίτο γενοίτο* id est fiat fiat ξ, nesicta nento *R*: *post πεπιστωμένωσ* + nec sic tenent *A* | 12 finem *R* | 12 modo > *R* | 12 ponitur *AGRWZ*, poneretur βμξφ | 13 non > *WZ* | 14/15 sentiae *W* | 14 nunquam *G*, nūquā *W* | 14 ante salvator + et βμ*R* | 15 et βμξ*GRWZ*, nec φ | 15 epistolae βμξφ*GRWZ* | 15 contenerent *R*, non continerent ξ | 16 moyses βμ | 16 ieremias βμ | 18 intersererent *R* | 18 et prius > *Z*, post et + si plures libri essent γ (*vide ad 5 et 22*) | 18 numeros *GWZ*, post numerus + ipse γ | 18 viginti duorum βγμξφ | 18 haebraicorum librorum *R*, librorum hebraicorum ξφ | 19 misterium γ*Z* | 19 conmutabitur *R*, commutaretur γ | 19 nam > γ | 19 et βμξφ*GRWZ*, sed γ | 20 haebraicus *R* | 20 sepharatalim *H*, sephar theallim *R*, sephartalim *Z*, sephar thallim βμ, sepharcalbin γ, sephar thehilim ξ, sephar tehilim ספר תהלים φ | 20 interpretaetur *R* | 20 ymnorum γ*GWZ* | 21 apostolicae auctoritati congruens > γ | 21 auctoritati *W* | 22 post ostendit + sed et si plures libri essent, numerus ipse viginti duorum hebraicorum librorum et misterium eiusdem numeri commutaretur γ | 22 igitur βμξφ*GRWZ*, ergo γ | 22 nuper cum hebraeo βμξ, nuper cum hebreo γ*GWZ*, nunc cum hebraeo φ, cum hebraeo nuper *R* | 24 volens γ | 24 ille > φ | 24 eludere *AGRWZ unus reginae*, illudere βγμξφ | 24 per — 25 haberi > *R* | 25 habere γ | 25 hebraeo *WZ*², hebraeo *Z*¹ | 25 septuaginta βμφ | 25/26 interpretaetibus *R*, interpretaetibus *W*

tibus obponebas, studiosissime postulasti, ut post Aquilam Symmachum et Theodotionem novam editionem latino sermone transferrem. aiebas enim te magis interpretum varietate turbari, et amore quo laboris vel translatione vel iudicio meo
 30 esse contentum. unde impulsus a te, cui et quae non possum debeo, rursum me obtrectatorum latratibus tradidi maluique te vires potius meas quam voluntatem in amicitia quaerere. certe confidenter dicam (et multos huius operis testes citabo) me nihil dumtaxat scientem de hebraica veritate mutasse.
 35 sicubi ergo editio mea a veteribus discreparit, interroga quem libet Hebraeorum, et liquido pervidebis me ab aemulis frustra lacerari, qui vel invidia vel supercilio malunt contemnere videri praeclara quam discere, perversissimi homines, et de turbulento magis rivo quam de purissimo fonte potari. nam
 40 cum semper novas expetant voluptates, et gulae eorum vicina maria non sufficiant, cur in solo studio scripturarum veteri sapore contenti sunt? nec hoc dico quo praecessores meos mordeam aut quicquam de his arbitrer detrahendum, quorum translationem diligentissime emendatam olim meae linguae
 45 hominibus dederim, sed quod aliud sit in ecclesiis Christo credentium psalmos legere, aliud Iudaeis calumniantibus singula verba respondere. quod opusculum meum si in graecum,

26 opponebas *GWZ* | 27 simacum γ , simmachum *GRWZ*, et symmachum $\beta\mu\xi\varphi$ | 27 editionem *GWZ*, aeditionem *R* | 29 amorem tuum $\xi\gamma\chi$ | 30 impulsus *GWZ* | 30/31 cui et quae non possum debeo $\gamma AGWZ$ nisi quod que γ , cui et quae non possum negare non possum *BR*, cui et quae possum debeo et quae non possum $\beta\xi\varphi C$ editio anni 1496, cui et quae possum negare non possum μ | 31 obtrectatorem γ | 31 malluique *R* | 32 meas potius γWZ (-ci- γ) | 32 amicitiam *R* | 32 requirere φ | 33 testes $> G^1$ | 34 scientem $\beta\gamma\mu GRWZ$, sententiae $\xi\varphi$ editio anni 1496 | 34 hebraeica *R* | 35 aeditio *GRW* | 35 discrepaverit *R*, discrepatit *W*, discrepat γZ | 36 hebreorum *GWZ*, hebraeorum *R* | 36 frustra *R* | 37 laniari *F* | 37 vel invidia vel supercilio *F*, $> \beta\gamma\mu\xi\varphi GRWZ$ | 37 mallunt *R* | 37 contempnere *GRWZ* | 38 videre γ | 38 et — 39 potari *F*, $> \beta\gamma\mu\xi\varphi GRWZ$ | 40 expectant voluntates *GWZ*, expetant voluntates *R* | 42 sint *R* | 42 quod γWZ | 42 praedecessores $\mu\varphi$, *testibus* $\beta\mu$ contra librorum fidem | 43 inde a syllaba altera vocis quicquam usque ad 44 meae omnia pumice deleta in *R* | 43 de his $\beta\mu GWZ$, de hiis γ , his φ , ab iis ξ | 43 arbitror γ , arbiter $G^1 W$ | 44 diligenter *Z* | 45 in $> W^2 Z$ | 46/47 singula verba calumniantibus $\beta\mu\xi\varphi$

ut polliceris, transtuleris (*ἀντιφιλονεικῶν τοῖς διασύρουσιν*) et imperitiae meae doctissimos viros quoque testes facere volueris, dicam tibi illud horatianum *in silvam ne ligna feras*. nisi⁵⁰ quod hoc habebō solamen, si in labore communi intellegam mihi vel laudem vel vituperationem tecum esse communem. valere te cupio in domino Iesu et meminisse mei.

1

1 Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum et in via peccatorum non stetit et in cathedra derisorum non sedit:² sed in lege domini voluntas eius, et in lege eius meditabitur die ac nocte. ³et erit tamquam arbor transplantata iuxta rivulos aquarum, quae fructum suum dabit in tempore suo et folium eius non defluet et omne quod fecerit prosperabitur. ⁴non sic impii, sed tamquam pulvis, quem proicit ventus. ⁵propterea non resurgunt impii in iudicio neque peccatores in congregatione iustorum. ⁶quoniam novit dominus viam iustorum, et iter impiorum peribit.

50 Horat sermon I 10,34

48 quae post transtuleris in praefatione leguntur, folio excisso perierunt in Z | 48 ἀντιφιλονεικῶν τοῖς κατασύρουσιν Vallarsi, αντιφιλονεικων τοις διασυρουσιν GW, αντιφιλονεικων βαυιτοκαστρο cin id est R, αντιφιλονεικων τοβλιλ συρουσιν addita i super lambda prima et ic super beta B, αντιφιλονεικων τοισαια συρουσιν D, αντιφαιλικων τοβιαια συρουσιν velustiora exemplaria Benedictinorum, > γμξφHQ. ἀντὶ φοινίκων τὰ βῆτα σύρουσι videre sibi visi erant IMartianay in adnotationibus, IClericus in artis criticae III 1,14 | 48 et — 49/50 volueris > γ | 49 quoque viros βμ, quosque viros ξφχ | 49/50 volueris > GRW | 50 oratianum ξW, orationum R, oracii γ | 50 feres γ | 51 solamen habeo W, solamen habeo qui γ | 51 si in βγμξφGR, sin W | 51 communi βμξφGRW, qm̄ γ | 51 intelligam W | 53 et laudem et βμξφ | 53 γGRW, valere te in domino iesu cupio et meminisse mei βμ (ubi iesu > χ), vale φ, vale in christo cupio te meminisse mei ξ, vale in domino iesu cupio te meminisse mei PL, vive in domino iesu etc [sic] Q | 53 exeuntem excipiunt in γ quae inter psalmos 7 et comprehendit 11 supra intersunt, sequitur in W manu coeva ave maris stella cett | 1 praemittit psalmus david de ioseph dicit qui corpus christi sepelivit R | 1 et alterum > γξRWZ | 1 dirisorum R | 2 post domini + fuit D | 2 arbor transplantata quae DG, lignum transplantatum quod βγμξφRWZ | 3 rivulos ξφBGRSWZ, rimulos γ, rivos βμ | 3 fluet χ | 3 faciet γφWZ¹ | 4 post impii + non sic γWZ¹ | 4 proicit γGZ¹, proiecit RWZ², praesens βμξφ | 4 fin + a facie terre γ | 5 propter ea GR ni fallor semper | 5 resurgent βμφZ² | 6 dominus > γ | 6 iter γφχGRWZ¹, via βμξZ²

¹Quare turbabuntur gentes, et tribus meditabuntur inania? ² consurgent reges terrae, et principes tractabunt pariter, adversus dominum et adversus Christum eius. ³ „disrumpamus vincula eorum, et proiciamus a nobis laqueos eorum“. ⁴ habitator caeli ridebit, dominus subsannabit eos. ⁵ tunc loquetur ad eos in ira sua, et in furore suo conturbabit eos: ⁶ „ego autem orditus sum regem meum super Sion montem sanctum suum“. ⁷ adnuntiabo dei praeceptum „dominus dixit ad me: filius meus es tu, ego hodie genui te. ⁸ postula a me, et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terrae. ⁹ pasces eos in virga ferrea, ut vas figuli conteres eos“. ¹⁰ nunc ergo, reges, intellegite, erudimini, iudices terrae. ¹¹ servite domino in timore et exultate ei cum tremore. ¹² adorate pure, ne forte irascatur et pereatis de via. cum exarserit post paululum furor eius, beati omnes qui sperant in eum.

¹ Canticum David, cum fugeret a facie Absalon filii sui. ³ Domine, quare multiplicati sunt hostes mei? multi consurgunt adversum me, ³ multi dicunt animae meae „non est salus huic in deo“. SEMPER. ⁴ tu autem, domine, clipeus circa me, gloria mea et exaltans caput meum. ⁵ voce mea ad dominum clamabo, et exaudiet me de monte sancto suo.

1 praemittit psalmus david legendus ad evangelium luce vox patris ad christum et apostolorum et christi ad caput scribendum increpatio potestatum R | 1 turbabuntur $\gamma\xi\varphi ABCDGRSWZ$, turbantur $\beta\mu$ | 1 ad tribus S plebes | 2 pariter $> \gamma$ | 2 utroque loco adversum φR | 2 fin + semper R | 3 dirumpamus $\xi\varphi$ | 3 proiciamus R | 3 a nobis $> Z^2$ | 4 subsannabit γ , subsannavit R | 5 fin eos $> \gamma$ | 6 orditus sum $\beta\mu Z^2$, ordinatus sum γGWZ^1 , orditus ordinatus sum R, ordinavi φ , unxi $\xi ABCDS$ | 6 fin suum $\gamma ABCDGRW$, meum $\beta\mu\xi\varphi$, $> Z$ | 7 ad adnuntiabo S narrabo | 9 et vas R, sed et prima manu in litura | 11 ei γDG , $> \beta\mu\xi\varphi RWZ^2$ | 11 cum tremore GZ^1 , in tremore $\beta\gamma\mu\xi\varphi RWZ^2$ | 12 pure $\beta\mu\xi\varphi GRWZ$, pueri γ | 12 periatas γ | 12 paululum W | 12 fin in eo ξZ | 1 canticum $DGWZ$, psalmus $\beta\mu\xi\varphi R$, cantavit γ | 1 fugit γ | 1 absalon γ , absalom μ , absalō ξ , absolom φ , abessalon B, abysalon R | 1 fin + vox christi ad patrem de iudaeis dicit R | 2 quare multiplicati $\beta\gamma\mu\xi\varphi GRWZ$, quid grandes D | 2 adversus ξ , contra χ | 3 semper omnibus locis nisi ubi contrarium docebo $> \gamma WZ$; eius loco sela initio libri ξ , qui mox $>$ | 4 clepeus R

SEMPER. ⁶ego dormivi et soporatus sum: evigilavi, quia dominus sustentavit me. ⁷non timebo milia populi quae circumdederunt me. ⁸surge, domine: salvum me fac, deus meus: quia percussisti omnium inimicorum meorum maxillam, dentes impiorum confregisti. ⁹domini est salus: super populum tuum benedictio tua. SEMPER.

4

4 ¹Victori in psalmis, canticum David. ²Invocantem exaudi me, deus iustitiae meae: in tribulatione dilatasti mihi. miserere mei et exaudi orationem meam. ³fili viri, usque quo? incliti mei, ignominiose diligitis vanitatem, quaerentes mendacium. SEMPER. ⁴et cognoscite quoniam mirabilem reddidit dominus sanctum suum: dominus exaudiet, cum clamavero ad eum. ⁵irascimini, et nolite peccare: loquimini in cordibus vestris super cubilia vestra, et tacete. SEMPER. ⁶sacrificate sacrificium iustitiae, et fidite in domino. ⁷multi dicunt „quis ostendit nobis bonum?“ leva super nos lucem vultus tui, domine. ⁸dedisti laetitiam in corde meo: in tempore frumentum et vinum eorum multiplicata sunt. ⁹in pace simul requiescam et dormiam, quia tu, domine, specialiter securum habitare fecisti me.

5

5 ¹Victori pro hereditatibus, canticum. ²Verba mea au-

⁶ et vigilavi $\gamma\varphi GWRZ^1$ | ⁷ quae $\beta\mu G$, que Z^2 , qui $\gamma\xi\varphi RWZ^1$ | ⁸ exurge Z^1 | ⁸ post quia + tu ξ | ⁸ suorum γ | ⁸ maxillam $> \gamma RWZ^1$ | ⁹ ante super + et Z^1 | ⁹ tuum $> D$ | ⁹ benedictio tua $> C$ | ⁹ semper $> R^1$, fortasse a scholiasta additum, de quo in praefatione dixi | ¹ psalmis canticum $\beta\mu GWZ$, canticis psalmus $\xi\varphi$, psalmis cantavit γ : psalmus pro canticum S , verum psalmis psalmus voluisse is non poterat | ¹ in R in finem in carminibus psalmus david profeta increpat iudaeos | ² invocantem G , invocantem me $\beta\gamma\mu\xi\varphi WZ$, invocante me R | ² exaudisti $\gamma\xi\varphi RWZ^1$ | ² tributione R | ² dilatasti me Z^2 | ³ filii γ | ³ ad incliti mei S gloria mea | ⁴ reddit γ , reddet χRWZ | ⁴ sanctum $\beta\gamma\mu\varphi GRWZ$, misericordem ξS | ⁴ clavero R | ⁵ loquimini R , loquimini Z | ⁵ et tacete $\beta\mu\xi\varphi G$, tacite γRWZ^1 , et tacite Z^2 | ⁶ sacrificia φ | ⁶ fidete γRWZ^1 | ⁷ bona Z^1 | ⁷ lumen γZ^1 | ⁷ vltus γ | ⁸ suo Z^1 | ⁸ in tempore $\gamma\xi\varphi GRWZ^1$ tres codices Vallarsii, a tempore $\beta\mu Z^2$ | ⁸ post frumentum + eorum φ | ¹ pro $\gamma\varphi GWZ$ tres codices Vallarsii, super $\beta\mu\xi$ | ¹ canticum $DGWZ$, canticum david $\beta\mu$, cantavit david γ , psalmus david $\xi\varphi$: ad canticum S psalmus | ¹ apud R in finem pro his qui hereditatem consequuntur psalmus david christus ad patrem dicit | ² auri-

ribus percipe, domine: intellege murmur meum, ³rex meus et deus meus: quia te deprecor, domine. ⁴mane audies vocem meam, mane praeparabor ad te et contemplabor: ⁵quoniam non deus volens iniquitatem tu, nec habitabit iuxta te malignus: ⁶non stabunt iniqui in conspectu oculorum tuorum, odisti omnes operantes iniquitatem: ⁷perdes loquentes mendacium: virum sanguinum et dolosum abominaberis, domine. ⁸ego autem in multitudine misericordiae tuae introibo domum tuam, adorabo in templo sancto tuo in timore tuo. ⁹domine, deduc me in iustitia tua propter insidiatores meos, dirige ante faciem meam viam tuam. ¹⁰non est enim in ore eorum rectum: interiora eorum insidiae: sepulchrum patens guttur eorum: linguam suam levificant. ¹¹condemna eos, deus: decidant a consiliis suis: iuxta multitudinem scelerum eorum expelle eos, quoniam provocaverunt te, domine. ¹²et laetentur omnes qui sperant in te: in perpetuum laudabunt, et proteges eos: et laetabuntur in te qui diligunt nomen tuum. ¹³quia tu benedices iusto: domine, ut scuto placabilitatis coronabis eum.

6

¹Victori in psalmis super octava, canticum David. ²Do-6

bus percipe $\beta\mu GMNOP$, audi $\gamma\xi\varphi CEFHKLQRWZ$ | 2 intellige WZ | 2 ad murmur meum S meditationem meam | 3 ante rex + adverte ad vocem clamoris mei $\beta\mu\varphi$, + intende voci clamoris mei ξ , + intende voci orationis meae D , contra $\gamma BGRWZ$, nisi quod in Z ante rex rasura 24 circiter litterarum capax | 3 quoniam ad te deprecor ξ | 3 quia ceterum sequentibus iungunt $\gamma GRWZ$, qui mox mane praeparabor alterius commatis initium habent | 3 domine ad initium 4 trahunt $\beta\mu\xi\varphi$ | 4 propriabor γ | 4 fin + et sperabo D | 5 init quia γ | 5 ad iniquitatem S impietatem | 5 post tu + es γBDZ^2 | 5 ne habitabit WZ^1 | 6 conspectum γ | 7 abominaberis domine γ , abominaveris domine R , abominabitur dominus $\beta\mu\xi\varphi Z^2$ —8 misericordiae $>$ γ | 8 ante domum + in $\xi\varphi\chi R$ | 8 ad templum sanctum tuum φ | 9 ad insidiatores S decantatores | 10 pro rectum γ veritas respectu | 10 post interiora + ora R | 10 levificant $\gamma\varphi ABCDGRWZ^1$, levificant ξ , lenificant $\beta\mu Z^2$ | 11 contempna γ , condempna G | 11 domine $>$ $\beta\mu\xi\varphi Z^2$, deus χ | 12 ad in perpetuum S in saeculum | 12 stichi finem facit G in voce perpetuum, $\beta\mu\varphi WZ$ in voce laudabunt: γR non distinguunt | 12 et secundum $>$ $\gamma\varphi WZ$ | 13 quoniam $\gamma\varphi WZ$ | 13 benedices Z^2 | 13 domine ad stichum alterum trahunt $\beta\mu\xi\varphi GW$, ad priorem trahit γ , RZ non interpungunt | 13 ad scuto S hasta | 13 post scuto + bone γ | 1 psalmis $\beta\gamma\mu GWZ$, canticis $\xi\varphi$ | 1 octavo γ | 1 canticum $\beta\gamma\mu GWZ$, psalmus $\xi\varphi S$ | 1 apud

mine, ne in furore tuo arguas me neque in ira tua corripas me. ³miserere mei, domine, quoniam infirmus sum: sana me, domine, quoniam conturbata sunt ossa mea ⁴et anima mea turbata est valde: et tu, domine, usque quo? ⁵revertere, domine, erue animam meam: salva me propter misericordiam tuam. ⁶quoniam non est in morte recordatio tui: in inferno quis confitebitur tibi? ⁷laboravi in gemitu meo: natate faciam tota nocte lectulum meum: lacrimis meis stratum meum rigabo. ⁸caligavit prae amaritudine oculus meus: consumptus sum ab universis hostibus meis. ⁹recedite a me, omnes qui operamini iniquitatem, quia audivit dominus vocem fletus mei. ¹⁰audivit dominus deprecationem meam, dominus orationem meam suscipiet. ¹¹confundantur et conturbentur vehementer omnes inimici mei, revertantur et confundantur subito.

7

7 ¹Pro ignorance David quod cecinit domino super verbis Aethiopsis filii Iemini. ²Domine deus meus, in te speravi: salva me ab omnibus persequentibus me et libera me, ³ne forte capiat ut leo animam meam, laceret et non sit qui eruat. ⁴domine deus meus, si feci istud, si est iniquitas in manibus meis, ⁵si reddidi retribuentibus mihi malum et dimisi hostes meos vacuos, ⁶persequatur inimicus animam meam et adprehendat, et conculcet in terra vitam meam, et gloriam meam in pulverem conlocet. SEMPER. ⁷surge, domine, in

R in finem in carminibus psalmus david pro octava vox christi ad patrem | 2 furore γ , fure *R* | 3 post sum + ego $\beta\mu\xi\varphi Z^2$ contra $\gamma\chi GRWZ^1$ | 3 domine alterum $> R$ | 3 mea $> \gamma$ | 4 stichum priorem cum 3 iungunt $\gamma GRWZ$ contra $\beta\mu\xi\varphi$ | 4 turbata $\gamma\xi\chi GRWZ$, conturbata $\beta\mu\varphi$ | 7 lectulum χG , lectum $\beta\gamma\mu\xi\varphi RWZ$ | 8 ad amaritudine *S* irritatione | 9 quia $> \gamma$, quoniam ξ | 10 suscipiet ξDGZ^2 , suscepit $\beta\gamma\mu\varphi RWZ^1$ | 11 vehementer $> \gamma$ | 11 mei $> G$ | 11 ad subito *S* in momento | 1 pro ignorance david quod $\gamma ABCDGKNWZ$ nisi quod ignoracōe γ , ignoratio david quod $\beta\mu$, ignoratio david quam ξ , psalmus david quem φR | 1 cantavit *R* | 1 super verbis $\gamma\varphi ABCFGWZ$, super verba $\beta\mu\xi$, pro verbis *DR* | 1 ethiopsis $\gamma G^2 Z$, chusi $\xi ABCDFR$, chus φ | 1 gemi γ , iemi *WZ* | 1 fin + propheta dicit ad christum de inimicis iudaeis et de diabulo *R* | 3 capiat $\xi\varphi ABCDGRWZ$, rapiat $\beta\gamma\mu$ | 3 forte ut rapiat leo γ | 3 fin eripiat $\gamma\xi RWZ$ | 5 mala γWZ | 6 apprehendat $\beta\gamma\mu\xi\varphi WZ$, sed ap in litura *W*: comprehendat χ | 6 terram γWZ | 6 fin collocet $\beta\gamma\mu\xi\varphi WZ$, conculcet *D* | 7 pro domine χ deus | 7 et $> \xi$ | 7 ad consurge *S* expergiscere

furore tuo, elevare indignans super hostes meos, et consurge ad me iudicio quod mandasti. ⁸ et congregatio tribuum circumdet te, et pro hac in altum revertere. ⁹ dominus iudicat populos: iudica me, domine, secundum iustitiam meam et secundum simplicitatem meam quae est in me. ¹⁰ consumatur malum iniquorum, et confirmetur iustitia: probator cordis et renum deus iustus. ¹¹ clipeus meus in deo, qui salvat rectos corde. ¹² deus iudex iustus, et fortis conminans tota die. ¹³ non convertenti gladium suum acuet, arcum suum tetendit et paravit illum. ¹⁴ et in ipso paravit vasa mortis, sagittas suas ad comburendum operatus est. ¹⁵ ecce parturit iniquitatem et concepto dolore peperit mendacium. ¹⁶ lacum aperuit et effodit eum, et incidit in interitum, quem operatus est. ¹⁷ revertetur dolor suus in caput eius, et super verticem eius iniquitas sua descendet. ¹⁸ confitebor domino secundum iustitiam eius, et cantabo nomini domini altissimi.

8

¹ Victori pro toreularibus, canticum David. ² Domine dominator noster, quam grande est nomen tuum in universa terra, qui posuisti gloriam tuam super caelos. ³ ex ore infan-

8 ad tribuum S plebium | 8 circumdabit γWZ | 8^a me γ | 8 pro hac $\gamma q \chi G R^2 W$, propter hac R^1 , propter hanc Z , pro ea $\beta \mu \xi$ | 9 iudicat χG , iudicabit $\beta \gamma \mu \xi q R W Z$ | 9 pro domine χ deus | 10 consumetur $\gamma R Z$, consumetur ξ , consummetur $q W$ | 10 ad iniquorum S impiorum | 10 confirmetur iustitia $\gamma G R W Z$ tres codices Vallarsii (iusticia γ), confirmetur iustus $\beta \mu \xi q$ | 10 ante probator + et $\beta \mu$ contra $\gamma \xi q G R W Z$ tres codices Vallarsii | 11 clepeus R | 11 corde $> B$ | 12 post fortis + et $\beta \mu$ contra $\gamma \xi q A B C D G R W Z$ | 12 conminans $G W Z$ | 13 convertendi $\gamma W Z$, convertet χ | 13 suum alterum $> \gamma$ | 13 praeparavit $q R$, \bar{p} paravit $W Z$, properavit γ | 14 ante sagittas + et G^1 | 14 comburendum $G W$, cōburendum Z | 15 et $> \gamma \xi q R W Z$ | 15 dolo $D G L^1 O^2$ | 15 ante peperit + et ξ | 16 incidit $\gamma q G W Z$, sed cidit W prima manu in litura, incidet $\beta \mu \xi R$ | 17 revertitur $\gamma R W Z^2$ | 17 ad dolor S dolus | 17 suus dolor γ | 17 verticēius R , vertice omisso eius γ | 17 eius pro sua γ | 17 descendit γW , descenð Z , discendit R | 18 et $> Z^1$ | 18 cantabo $\gamma \xi q \chi G R W Z$, psallam $\beta \mu$ | 1 victori pro tortularibus ipsi david N „et alii duo mss“ *Benedictinorum* | 1 victori $\beta \mu \xi q G W$, in fine γ , in finem $R W Z$ | 1 canticum $\beta \mu G$, psalmus $\gamma [?] \xi q R S W Z$ | 1 fin + vox ecclesiae laudem dicit christo de fide omnium credentium R | 2 pro dominator χ dominus | 3 lactancium γ , lactentium $\beta \mu \xi q$ | 3 perfecisti $\gamma q A B C D G R W Z^2$, pefecisti ξ , pefecisti Z^1 , fecisti $\beta \mu$, fundasti S |

tium et lactantium perfecisti laudem, propter adversarios meos, ut quiescat inimicus et ultor. ⁴videbo enim caelos tuos, opera digitorum tuorum, lunam et stellas, quae fundasti: ⁵quid est homo, quoniam recordaris eius, vel filius hominis, quoniam visitas eum. ⁶minues eum paulo minus a deo: gloria et decore coronabis eum: ⁷dabis ei potestatem super opera manuum tuarum. cuncta posuisti sub pedibus eius, ⁸oves et armenta omnia, insuper et animalia agri: ⁹aves caeli et pisces maris, qui pertranseunt vias aquarum. ¹⁰domine dominator noster, quam grande est nomen tuum in universa terra.

9

⁹ ¹Victori pro morte filii, canticum David. ²Confitebor domino in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. ³laetabor et gaudebo in te, canam nomini tuo altissimi, ⁴cum ceciderint inimici mei retrorsum et corruerint et perierint a facie tua. ⁵fecisti enim iudicium meum et causam meam, sedisti super solium iudex iustitiae. ⁶increpuisti gentes, periit impius: nomen eorum delesti in sempiternum et iugiter. ⁷completae sunt solitudines in finem, et civitates subvertisti: periit memoria eorum cum ipsis. ⁸dominus autem in sempiternum se debet, stabilivit ad iudicandum solium suum: ⁹et ipse iudicat orbem terrae in iustitia, iudicat populos in aequitatibus.

3 ad laudem S virtutem | 3 meos γ GRWZ unus reginae, tuos $\beta\mu\xi\varphi$ |
 4 ad fundasti S praeparasti | 6 minuisti χ | 6 pro decore γ honore |
 8 fin pecora campi γ , peccora campi WZ | 9 init Quos celi γ | 9 pertranseunt $\beta\mu$ EFGMNOPQ, transeunt $\gamma\xi\varphi$ RWZ | 9 vias aquarum DG, ponti mari MNO¹P, ponti marium O², ad quae verba in hoc codice S semitas adscripsit, semitas ponti $\gamma\xi\varphi$ HKLRWZ regius Vallarsii regius Benedictinorum, semitas marium $\beta\mu$ EFQ | 10 noster γ RWZ | 1 in R in finem pro occultis psalmus david filii ecclesia laudem dicit christo de iudaeis et de principe demoniorum | 1 pro γ ABCDGWZ, super $\beta\mu\xi\varphi$ | 1 canticum david γ | 1 ad canticum S psalmus, pro canticum WZ psalmus | 2 omni χ | 3 ad canam S psallam | 3 nomino Z¹ | 3 altissime $\beta\gamma\mu\xi\varphi$ RWZ | 4 ad ceciderint S converterint | 4 mei γ | 4 et prius $\beta\mu$ | 4 ceciderunt γ | 4 corruerunt γ | 4 perierunt γ | 5 increpuisti χ G, increpasti $\beta\gamma\mu\xi\varphi$ RWZ | 6 delisti R | 6 ad sempiternum S saeculum | 7 praemittunt inimici $\beta\mu\xi\varphi$ contra γ BGRWZ | 7 init defecerunt frameae D | 7 completae GWZ | 7 sunt γ | 7 solitudinis in fine B | 8 ad sempiternum S saeculum | 9 et γ | 9 priori loco iudicat γ ABCDGRWZ, iudicabit $\beta\mu\xi\varphi$ | 9 terrae $\beta\mu\xi\varphi$ | 9 altero loco iudicat γ ABCDGRWZ, iudicabit $\beta\mu\xi\varphi$

¹⁰et erit dominus elevatio oppresso, elevatio oportuna in angustia. ¹¹et confident in te qui noverunt nomen tuum, quoniam non dereliquisti quaerentes te, domine. ¹²cantate domino, habitatori Sion: adnuntiate in populis cogitationes eius: ¹³quoniam quaerens sanguinem eorum recordatus est, non est oblitus clamoris pauperum. ¹⁴misertus est mei dominus, vidit afflictionem meam ex inimicis meis qui exultat me de portis mortis, ¹⁵ut narrem omnes laudes tuas in portis filiae Sion: exultabo in salutari tuo. ¹⁶demersae sunt gentes in foveam, quam fecerunt: in rete, quod absconderunt, captus est pes eorum. ¹⁷agnitus est dominus iudicium faciens: in opere manuum suarum corrui impius sonitu sempiterno. ¹⁸convertantur impii in infernum, omnes gentes quae oblitae sunt deum. ¹⁹quoniam non in aeternum oblivioni erit pauper, expectatio pauperum non peribit in perpetuum. ²⁰surge, domine, non confortetur homo, iudicentur gentes ante faciem tuam. ²¹pone, domine, terrorem eis: sciant gentes homines esse se. SEMPER.

10

²²quare, domine, stas a longe? despicias in temporibus angustiae? ²³in superbia impii ardet pauper: capiantur in sceleribus quae cogitaverunt. ²⁴quia laudabit impius desi-

10 oppraesso R, appresso γ | 10 opportuna $\beta\mu$ | 12 ad cantate S psallite | 12 habitatori Z¹ | 12 syon Z | 12 cogitationē WZ | 13 requirens ξ , quaerentes χ | 13 nec oblitus est $\beta\mu$ | 13 clamorem χ | 14 misertus est mei dominus vidit $\gamma ABCDGRWZ$, nisi quod et vidit γ , vide Z: miserere mei domine vide $\beta\mu\xi\varphi$, nisi quod errore misere $\beta\mu$, miserere ξ | 14 afflictionem GWZ | 14 imicis Z | 14 exultat ABCDG, exaltas $\beta\gamma\mu\xi\varphi RWZ$ | 15 et enarrem χ | 15 omnes $> \gamma\xi\varphi RWZ$ | 15 syon Z | 16 fovea quam D, interitu quem $\beta\gamma\mu\xi\varphi RWZ$ | 16 rete $\gamma DGRWZ$, rete ξ , reti $\beta\mu\varphi$ | 16 absconderant RWZ | 17 ad manuum S palmarum | 17 sonitu sempiterno χG , sonitu semper $\beta\mu$, cum sonitu semper OQ, „plures mss“ teste μ vel sonitu sempiterno vel cum sonitu sempiterno, meditatione semper φ , $> \gamma\xi RWZ$. verbum meditationis in novem codicibus a se conlatis non haberi testantur Benedictini | 18 obliviscuntur φ | 19 in eternum non γ | 19 non alterum $\gamma\xi\varphi ABCDGRWZ$, $> \beta\mu$ „utrumque exemplar canonis“ Benedictinorum | 20 confertetur γ | 21 semper hoc loco adest in γWZ | 21 fin cum 22 = 10,1 conectunt $\gamma ABCDGRWZ$ et codices Benedictinorum praeter canones | 22^a „in medio columnae describunt hunc versum exemplaria canonis“ Benedictinorum, quae imitantur $\beta\mu$. novi psalmi initium faciunt $\xi\varphi$ | 22 despicias β , dispicias R | 24

derium animae suae, et avarus adplaudens sibi: blasphemavit dominum ²⁵impious, secundum altitudinem furoris sui non requirit, nec est deus in omnibus cogitationibus eius: ²⁶ parturiunt viae eius in omni tempore: longe sunt iudicia tua a facie eius: omnes inimicos suos despiciat: ²⁷ loquitur in corde suo „non movebor, in generatione et generatione ero sine malo“. ²⁸ maledictione os eius plenum est et dolis et avaritia: sub lingua eius dolor et iniquitas: ²⁹ sedet insidians iuxta vestibula, in absconditis, ut interficiat innocentem: oculi eius robustos tuos circumspiciunt: ³⁰ insidiatur in abscondito quasi leo in cubili: insidiatur ut rapiat pauperem: rapiet pauperem, cum adtraxerit eum ad rete suum, ³¹ et confractum subiciet, et irruet viribus suis valenter. ³² dixit in corde suo „oblitus est deus, abscondit faciem suam, non respiciet in perpetuum“. ³³ surge, domine deus, leva manum tuam, noli oblivisci pauperum. ³⁴ quare blasphemavit impius deum, dicens in corde suo quod non requirat? ³⁵ vides, quia tu laborem et furorem respicis, ut detur in manu tua: tibi relinquuntur fortes tui: pupillo tu es factus adiutor. ³⁶ contere brachium

laudabit *ABCDGK P*, laudavit $\gamma\xi\varphi RWZ$, laudabitur $\beta\mu$ | 24 desiderium $\gamma ABCDGKPRWZ$, desiderium ξ , desyderium φ , in desiderio $\beta\mu$ | 24 pro animae suae γ ante se | 24 applaudens G^2 , adplaudans G^1 | 24 Plaspheavit γZ | 24 verba blasphemavit dominum apud $\beta\mu\xi\varphi$ ab avarus apta sunt, $\gamma GRWZ$ cum impius 25 iungunt ita, ut si eos secutus commata numeres, 25 a blasphemavit incipere debeat. corrector augiensis comma usque ad dominum extendit | 25 altitudinem furoris sui $\gamma\xi\varphi GWRZ$, multitudinem furoris sui liber reginae, altitudinem irae suae $\beta\mu$ | 25 requirit γ | 25 nec est $\beta\mu G$, non est χ , nec $\gamma\xi\varphi RWZ$ | 26 ad longe S in excelso | 26 despiciat R | 27 loquetur γ | 27 in generatione $\beta\gamma\mu\xi\varphi RWZ$ (-coe γ), a generatione G | 27 et generationem ξ | 28 dolor $\beta\gamma\mu\xi\varphi GRWZ$, dolus LOQ | 29 ut interficiat $\gamma\varphi ABCDG RWZ$ tres codices Benedictinorum, interficit $\beta\mu\xi$ | 29 tuos $\gamma\xi DGRWZ$, $> \beta\mu\varphi$ | 30 etiam altero loco rapiat γ | 30 cum adtraxerit R^2 , cum attraxerit $\beta\gamma\mu\xi\varphi GWZ$, dum adtraxerit R^1 , dum etiam χ | 31 subiciat γ | 31 irruet GWZ | 32 respiciet R | 33 domine deus meus D | 34 blasphemavit γZ | 34 ad deum S o deus, pro deum γ dni | 34 requirat $\gamma\varphi BGRWZ$ tres libri Benedictinorum, requiras $\beta\mu\xi$, requiratur D | 35 ad vides S vidisti | 35 pro quia γ quoniam | 35 relinquunt γ , derelinquantur χ | 35 tu eris factus adiutor aliquot mss, tu eris adiutor alii nonnulli Benedictinorum | 36 inquit convertere γ | 36 quaeres quaeres R^1 | 36 eius $> \gamma$, eorum χ

impii et maligni: quaeres impietatem eius, et non inuenies.
³⁷ dominus rex saeculi et aeternitatis: perierunt gentes de terra eius. ³⁸ desiderium pauperum audivit dominus: praeparasti ut eor eorum audiat auris tua, ³⁹ ut iudices pupillum et oppressum, et nequaquam ultra superbiat homo de terra.

11

¹ Victori David. In domino speravi: quomodo dicitis ani-¹⁰mae meae „transvola in montem ut avis“? ² quia ecce impii tetenderunt arcum, posuerunt sagittam suam super nervum, ut sagittent in abscondito rectos corde. ³ quia leges dissipatae sunt: iustus quid operatus est? ⁴ dominus in templo sancto suo, dominus in caelo thronus eius: oculi eius vident, palpebrae eius probant filios hominum. ⁵ dominus iustum probat: impium autem et diligentem iniquitatem odit anima eius. ⁶ pluit super peccatores laqueos: ignis et sulphur et spiritus tempestatum pars calicis eorum. ⁷ quoniam iustus dominus, iustitias dilexit: rectum videbunt facies eorum.

12

¹ Victori pro octava, canticum David. ² Salva me, domine,¹¹ quoniam defecit sanctus, quoniam inminuti sunt fideles a filiis hominum. ³ frustra locuntur unusquisque proximo suo: labium subdolum, in corde et corde locuti sunt. ⁴ disperdat dominus omnia labia dolosa, linguam magniloquam. ⁵ qui dixerunt

37 periverunt *RWZ*, perimens γ | 37 *fin* illius φ | 38 audivit dominus $\beta\gamma\mu G$, audit dominus χRWZ , audisti domine $\xi\varphi S$ | 38 ut $\xi\varphi GRWZ$ tres codices *Vallarsii*, $> \beta\gamma\mu$, $\beta\mu$ virgulam post eorum ponunt | 39 pupillo γWZ | 39 oppraessum *R* | 39 superbiat $\gamma\xi\varphi\chi GRWZ$, superbiet $\beta\mu$ | 1 victori david $\beta\gamma\mu\xi\varphi GWZ$, in finem psalmus david *R* | 1 quodomo *R*¹ | 1 in alterum $> ABCD$ | 1 ut avis $\gamma\xi\varphi ABCDGRWZ$, sicut passer $\beta\mu$ | 2 reos corde γ | 5 *fin* sua γ | 6 pluit χG , pluet $\beta\gamma\mu\xi\varphi RWZ$ | 6 ad peccatores *S* impios | 6 laqueus γ | 6 sulfur γ , sulphor *RWZ* | 7 viderunt χ | 1 in finem pro octava psalmus david christus pro passione sanctorum suorum dicit de iudaeis *R* | 1 octavo γ | 1 canticum $\beta\gamma\mu GWZ$, psalmus $\xi\varphi S$ | 2 me *DG*, $> \beta\gamma\mu\xi\varphi RWZ$ | 2 pro domine *D* deus | 2 deficit γ | 2 ad sanctus *S* misericors | 2 imminuti *WZ* | 3 loquuntur $\beta\gamma\mu\xi\varphi RWZ$, loquitur χ | 3 subdolum $\xi\varphi BDGRWZ$, dolosum $\beta\gamma\mu$ | 3 loquuti sunt $\beta\mu$, loquentur φ , $> \gamma RWZ$ | 5 quis noster dominus est $\gamma\varphi GWZ$, quis dominus noster $\beta\mu$, quis dominus noster est ξ duo codices *Vallarsii*, quis noster est dominus *R* | 5 ad dominus *S* dominator

„linguam nostram roboremus, labia nostra nobiscum sunt: quis noster dominus est?“. ⁶ propter vastitatem inopum et gemitum pauperum nunc consurgam, dicit dominus, ponam in salutari auxilium eorum. ⁷ eloquia domini eloquia munda, argentum igne probatum, separatum a terra, colatum septuplum. ⁸ tu, domine, custodies ea: servabis nos a generatione hac in aeternum. ⁹ in circuitu impii ambulant, cum exaltati fuerint vilissimi filiorum hominum.

13

¹² ¹ Victori, canticum David. ² Usque quo, domine, obliuisceris me penitus? usque quo abscondis faciem tuam a me? ³ usque quo ponam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem? usque quo exaltabitur inimicus meus super me? ⁴ convertere, exaudi me, domine deus meus, inlumina oculos meos, ne umquam obdormiam in morte, ⁵ ne quando dicat inimicus meus „praevalui adversus eum“. hostes mei exultabunt, cum motus fuero. ⁶ ego autem in misericordia tua confido: exultabit cor meum in salutari tuo: cantabo domino, quia reddidit mihi.

14

¹³ ¹ Victori David. Dixit stultus in corde suo „non est deus“. corrupti sunt, et abominabiles facti sunt studiose: non est qui faciat bonum. ² dominus de caelo prospexit super filios hominum, ut videret si est intellegens aut requirens deum. ³ omnes recesserunt, simul conglutinati sunt: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. ⁴ nonne cognoscent omnes

⁶ inopum a gemitu φ | ⁷ igne $\gamma\xi\varphi$ GRWZ duo codices Vallarsii, tres Benedictinorum, $> \beta\mu$ | ⁸ eos γ | ⁹ ambulant $\gamma\xi\chi$ GWZ, ambulabunt $\beta\mu\varphi$ R | ⁹ filii G | ¹ in finem psalmus david vox christi ad patrem de diabulo dicit R | ¹ ad canticum S psalmus, pro canticum $\xi\varphi$ psalmus | ² domine $> \xi R$ | ² mei $\gamma\xi\varphi\chi$ RWZ | ² poenitus R | ² abscondes $\beta\mu\xi$ | ³ consilium χ | ³ animam meam $\gamma\varphi$ RWZ | ⁴ convertere et γ , attende et D, aspice S | ⁴ illumina WZ | ⁵ quum motus $\beta\mu$, commotus R, cumotus W, si motus φ | ⁶ exultabit μ , exultavit γ RWZ | ⁶ quia G, qui $\beta\gamma\mu\xi\varphi$ RW², qui bona W¹Z | ¹ victori david $\beta\gamma\mu\varphi$ GWZ, victori psalmus david ξ , in finem psalmus david verba christi ad divitem interrogantem se de populo iudaico R | ¹ et $> \varphi$ | ¹ abominabiles γ GRWZ | ¹ instudiose γ RWZ | ² esset B | ² intelligens W | ² aut $\gamma\varphi$ DGRWZ, $> \beta\mu\xi$ | ³ faciet γ | ³ fin spatium vacuum relinquunt ξ HKMNOPWZ [Rom 3,10--18] | ⁴ cognoscent γ | ⁴ deum R

qui operantur iniquitatem, qui devorant populum meum ut cibum panis, dominum non invocaverunt? ⁵ibi timebunt formidinem, quoniam deus in generatione iusta est. ⁶consilium pauperum confudistis, quoniam dominus spes eius est. ⁷quis dabit de Sion salutem Israhel? quando reduxerit dominus captivitatem populi sui, exultabit Iacob et laetabitur Israhel.

15

¹Canticum David. Domine, quis peregrinabitur in tentorio ¹⁴ tuo et quis habitabit in monte sancto tuo? ²qui ingreditur sine macula et operatur iustitiam loquiturque veritatem in corde suo, ³qui non est facilis in lingua sua neque fecit amico suo malum et obprobrium non sustinuit super vicino suo: ⁴despicitur oculis eius improbus, timentes autem dominum glorificat: iurat ut se adfligat et non mutat: ⁵pecuniam suam non dedit ad usuram, et munera adversum innoxium non accepit. qui facit haec, non movebitur in aeternum.

16

¹Humilis et simplicis David. Custodi me, deus, quoniam ¹⁵ speravi in te, ²dicens deo „dominus meus es tu, bene mihi non est sine te“. ³sanctis qui in terra sunt et magnificis, omnis voluntas mea in eis. ⁴multiplicabuntur idola eorum post tergum sequentium. non libabo libamina eorum

⁵ timebunt formidinem *DG*, timebunt formidine $\xi\varphi RWZ$, timebunt formidiē γ , trepidabunt formidine $\beta\mu$ | ⁵ est $\gamma\xi\varphi GRWZ$, $> \beta\mu$ | ⁶ confudisti γ | ⁶ deus γWZ | ⁷ salutare $\gamma\xi\varphi RWZ$ | ⁷ exultabit γ , exultavit *R* | ⁷ et $> \beta\mu\varphi$ | ¹ canticum $\beta\gamma\mu GWZ$, psalmus $\xi\varphi RS$ | ¹ post david + vox christi quam dicit fidelibus interpellat patrem *R* | ¹ territorio *Q* | ¹ et $\gamma\xi\varphi\chi GRWZ$, $> \beta\mu$ | ¹ altero loco qui χ | ² loqueturque *RWZ* | ³ linguam suam *RWZ* | ³ nec $\gamma\xi\varphi RWZ$ | ³ facit χ | ³ ad amico *S* sodali | ³ obprobrium *W* | ³ vicino suo $\gamma\xi\varphi GRWZ$, vicinum suum $\beta\mu$: ad vicinum *S* proximum | ⁴ dispicitur *R*, respicitur *Z* | ⁴ ante oculis + in $\beta\mu\varphi$ | ⁴ improbus *GWZ* | ⁴ glorificat $\gamma\xi\chi GRWZ$, glorificabit $\beta\mu\varphi$ | ⁴ affligat *GWZ* | ⁴ motat γRW^1Z | ⁵ peccuniam *Z* | ⁵ adversus $\beta\gamma\mu G^2$ | ⁵ accipit $\gamma\xi RW^2Z$ | ⁵ in aeternum $> R^2$ | ¹ humilis et simplicis david $\beta\gamma\mu\xi\varphi GWZ$, tituli scriptio ipsi david vox christi ad patrem *R* | ¹ domine γWZ | ² dicens $\gamma\xi GRWZ$ „aliquot mss“ apud Valarsium, „aliquot mss“ apud Gallos, dixi $\beta\mu\varphi$ | ² deo $\gamma\xi\varphi GRWZ$, domino $\beta\mu$ | ² bene tibi est sine me γ | ³ magnifica γ | ⁴ multiplicentur dolores eorum et postea sequentur te non libabo libamina eorum quia gravior est quam effusio sanguinis neque assumam etc *D* | ⁴ idula *R* |

de sanguine neque adsumam nomina eorum in labiis meis.
⁵ dominus pars hereditatis meae et calicis mei: tu possessor
 sortis meae. ⁶ lineae ceciderunt mihi in pulcherrimis, et here-
 ditas speciosissima mea est. ⁷ benedicam domino, qui dedit
 consilium mihi: insuper et noctibus erudierunt me renes mei.
⁸ proponebam dominum in conspectu meo semper, quia a dex-
 tris meis est, ne commovear. ⁹ propterea laetatum est cor
 meum, et exultavit gloria mea, et caro mea habitavit confi-
 denter. ¹⁰ non enim derelinques animam meam in inferno nec
 dabis sanctum tuum videre corruptionem. ¹¹ ostendes mihi
 semitam vitae, plenitudinem laetitiarum ante vultum tuum,
 decores in dextera tua aeternos.

17

¹⁵ ¹ Oratio David. Audi, deus, iustum, intende deprecationem
 meam, auribus percipe orationem meam absque labiis men-
 dacii. ² de vultu tuo iudicium meum prodeat, oculi tui vi-
 deant aequitates. ³ probasti cor meum, visitasti nocte, con-
 flasti me, et non invenisti cogitationes meas transire os
 meum. ⁴ in opere hominum propter verbum labiorum tuorum
 ego observavi vias latronis. ⁵ sustenta gressus meos in calli-
 bus tuis, et non labentur vestigia mea. ⁶ ego invocavi te, quia
 exaudies me, deus: inclina aurem tuam mihi, audi eloquium

⁴ postergum *GRWZ* | ⁴ litabo limina *RWZ*, litabo lumina γ . alii non li-
 tabo *margo G*. litabo etiam *Vallarsius ab*, „al ms“ *legi dicit* | ⁴ assumam *G* |
⁵ calix meus *D* | ⁵ ad possessor *S* restitutor | ⁶ lineae χ | ⁷ do-
 minum $\gamma\xi\varphi RWZ$ | ⁷ mihi consilium φRWZ , michi consilium $\gamma\xi$ |
⁸ proposui $\xi\varphi$ | ⁸ domino *G*, $> \chi R$ | ⁸ ad in conspectu meo *S* coram
 me | ⁸ es χ | ⁸ nec γ | ⁹ exultavit γ | ⁹ habitabit $\beta\mu$ | ¹⁰ in $> RWZ$ |
¹⁰ ad sanctum *S* misericordem | ¹¹ ostendis $\gamma\xi\varphi RWZ$ | ¹¹ ad plenitu-
 dinem *S* satietatem | ¹¹ delitiarum *N* | ¹¹ vultum γ | ¹ post david +
 christus de iudaeis dicit ad patrem *R* | ¹ audi domine iustitiam *S* |
¹ mendacii $\gamma\varphi\chi GRWZ$, mendacibus $\beta\mu\xi$ | ² de conspectu tuo *S* | ² vultu
 γ | ³ non $> \gamma$ | ³ cogitationes meas transire $\gamma\xi\varphi GHNPRWZ$ *duo co-*
dicēs Vallarsii [-cōes γ], cogitatio mea utinam non transisset $\beta\mu LOQ$,
 cogitationes meas utinam non transisset *duo codices Benedictinorum* |
⁴ opere $\beta\gamma\mu\varphi GHLNOQRWZ$ *duo alii codices Benedictinorum duo co-*
dicēs Vallarsii, opera ξP | ⁴ hominum $\gamma\xi\varphi GHNPRWZ$ *alii duo codices*
Benedictinorum, adam $\beta\mu LOQ$ | ⁴ propter verbum $\gamma\varphi GHNPRWZ$
alii duo codices Benedictinorum, in verbo $\beta\mu LOQ$, propter verba ξ *duo*
codices Vallarsii | ⁴ ad vias *S* semitas | ⁵ labentur $\gamma\varphi\chi GRWZ$, labantur
 $\beta\mu\xi$ | ⁶ exaudies $\beta\gamma\mu\xi\varphi GRWZ$, exaudisti *tres codices Benedictinorum*

meum. ⁷ mirabilem fac misericordiam tuam, salvator sperantium, a resistentibus dexteræ tuæ. ⁸ custodi me quasi pupillam intus in oculo, in umbra alarum tuarum protege me. ⁹ a facie impiorum vastantium me. inimici mei animam meam circumdederunt, ¹⁰ adipe suo concluserunt, et ore locuti sunt superbe. ¹¹ incedentes adversum me nunc circumdederunt me, oculos suos posuerunt declinare in terram. ¹² similitudo eius quasi leonis desiderantis prædam et quasi catuli leonis sedentis in absconditis. ¹³ surge, domine, præveni faciem eius, incurva eum: salva animam meam ab impio, qui est gladius tuus, ¹⁴ a viris manus tuæ, domine, qui mortui sunt in profundo, quorum pars in vita et quorum de absconditis tuis replesti ventrem, qui saturabuntur filiis et dimittent reliquias suas parvulis eorum. ¹⁵ ego in iustitia videbo faciem tuam, implebor, cum evigilavero, similitudine tua.

¹ Victori servo domini David, qui locutus est domino verba ¹⁷ cantici huius in die, qua liberavit eum dominus de manu omnium inimicorum suorum et de manu Saul, ² et dixit: Diligam te, domine, fortitudo mea. ³ deus petra et robur meum et salvator meus, deus meus, fortis meus, sperabo in eum, scutum meum et cornu salutis meæ, susceptor meus. ⁴ laudatum invocabo dominum, et ab inimicis meis salvus ero. ⁵ circumdederunt me funes mortis, et torrentes diaboli terruerunt me. ⁶ funes inferi circumdederunt me, prævenerunt me laquei mortis. ⁷ in tribulatione mea invocavi dominum, et

⁷ mirabilem fac misericordiam tuam $\gamma\xi q.DGRWZ$, mirabiles fac misericordias tuas $\beta\mu$ | ⁸ ad pupillam S filiam | ⁸ in oculo $\gamma\xi q.DGRWZ$, oculi $\beta\mu$ | ¹⁰ ante adipe + et ξ | ¹² catuli leonis $\gamma\xi q.BRWZ$, leonis G , catuli $\beta\mu$ | ¹⁴ satiabuntur $\beta\mu$ | ¹⁴ ante filiis + in $\beta\mu$ | ¹⁵ implebor GWZ | ¹⁵ ad implebor S satiabor | ¹⁵ vigilavero γRWZ | ¹ victori servo $\beta\gamma\mu\xi q.GWZ$, in finem puero R | ¹ qui $\gamma q.R$, quæ $\beta\mu G$, \bar{q} ξWZ | ¹ liberavit $\beta\gamma\mu\xi q.GWZ$, eripuit R | ¹ eum $> R$ | ¹ suorum $\beta\gamma\mu GWZ$, eius $\xi q.R$, $> D$ | ¹ et de manu saul $\beta\mu\xi q.GWZ$, $> \gamma$, IIII regum et de mille mortibus per saulem david in similitudinem christi dicit R , qui post dicit *minio opaciore* + $d\bar{i} = dei$ | ¹ et dixit $\xi q.GWZ$, et ait $\beta\mu$, $> \gamma DR$ | ³ deus petra G , dominus petra mea $\beta\mu\xi$, domine petra mea $q\chi HKLP RWZ$, $> \gamma$ | ³ ante sperabo + et $\beta\gamma\mu\xi q.RWZ$ | ³ eum γG , eo $\beta\mu\xi q.WZ$, eos R | ³ ante susceptor + et ξZ | ⁵ diabuli R , Belial S | ⁵ pro terruerunt γ circuiierunt | ⁶ inferni $\gamma\xi q.RWZ$ | ⁷ mea $> \gamma RWZ$ |

ad deum meum clamabo: exaudiet de templo suo vocem meam, et clamor meus ante faciem eius, veniet in aures eius. ⁸commota est et contremuit terra, et fundamenta montium concussa sunt et conquassata, quoniam iratus est. ⁹ascendit fumus de furore eius, et ignis ex ore eius devorans: carbones incensi sunt ab eo. ¹⁰inclinavit caelos et descendit, et caligo sub pedibus eius. ¹¹et ascendit super Cherub, et volavit super pennas venti. ¹²posuit tenebras latibulum suum, in circuitu eius tabernaculum eius, tenebras aquas in nubibus aetheris. ¹³prae fulgore in conspectu eius nubes transierunt, grando et carbones ignis. ¹⁴et intonuit de caelo dominus, et altissimus dedit vocem suam, grandinem et carbones ignis. ¹⁵et emisit sagittas suas et dissipavit eos, fulgura multiplicavit et conturbavit eos. ¹⁶et apparuerunt effusiones aquarum, et revelata sunt fundamenta orbis, ab increpatione tua, domine, ab inspiratione spiritus furoris tui. ¹⁷misit de alto et accepit me, extraxit me de aquis multis. ¹⁸liberavit me de inimicis meis potentissimis et de his qui oderant me, quoniam robustiores me erant. ¹⁹praevenierunt me in die afflictionis meae, et factus est dominus firmamentum meum, ²⁰et eduxit me in latitudinem, liberavit me, quia placuit ei. ²¹retribuit mihi dominus secundum iustitiam meam, se-

7 invocavi $\gamma\chi GRWZ$, invocabo $\beta\mu\xi\varphi$ | 7 et ad dum γ : *id est* ad dominum | 7 ante exaudiet + et γWZ | 7 post templo + sancto $\beta\mu\xi\varphi R$ contra $\gamma ABCDGWZ$ | 8 post conquassata + sunt $\beta\gamma\mu\xi\varphi WZ$ | 8 fin + eis $\gamma\varphi WZ$ | 9 de $\gamma\xi\varphi\chi GRWZ$, in $\beta\mu$ | 9 accensi $\beta\mu$ | 10 descendit R | 11 cerub G , cherubin $\gamma\chi$ | 11 post et volavit + et volavit $\beta\mu\varphi$, + volavit ξ | 11 pinnae RWZ | 12 tenebrosa aqua $\gamma\varphi ABCDRWZ$ tres codices Gallorum | 12 aetheris $\varphi ABCDGRWZ$, aeris $\beta\mu$ codices quidam Gallorum, etheris γ , etheris ξ | 13 fulgure G | 13 transieverunt R^1 | 14 dominus de celo γ | 14 de caelo χGRW , de celo γ , in caelis β , in coelis μ , in celis ξ , in coelo φ | 15 emisit $\gamma\varphi\chi GWZ$, misit $\beta\mu\xi R$ | 15 post eos prius + et φ | 15 fulgora RWZ | 15 ante multiplicavit + et γ | 15 fin illos $\beta\mu\xi\varphi R$ | 17 mittet φ | 17 accipiet φ | 17 extraxit ξG duo codices Vallarsü, et extraxit γWZ , et traxit R , extrahet $\beta\mu$, et trahet φ | 18 liberabit φ | 18 me primum $> \gamma$ | 18 inimicis meis potentissimis $\gamma\xi\varphi EFGHKLMNPRWZ$ duo codices Vallarsü, inimico meo potentissimo $\beta\mu OQ$ | 18 iis ξ , hiis R | 18 oderunt $\beta\gamma\mu\xi\varphi RWZ$ | 19 praeveniet φ | 19 afflictionis GWZ | 20 educet φ | 20 liberavit $\beta\gamma\xi DGRW$, liberabit $\mu[sic]\varphi$ | 20 quia $\gamma\xi\varphi RWZ$, quoniam $\beta\mu$ | 20 placuit $\gamma\xi BGRWZ$, placui $\beta\mu\varphi$ | 21 retribuet φ | 21 post meam + et $\gamma\varphi RWZ$ | 21 reddet φ

cundum munditiam manuum mearum reddidit mihi, ²² quia custodivi vias domini, et non egi impie a deo meo. ²³ omnia enim iudicia eius in conspectu meo, et praecepta eius non amovi a me. ²⁴ et fui immaculatus cum eo, et custodivi me ab iniquitate mea. ²⁵ restituet mihi dominus secundum iustitiam meam, secundum munditiam manuum mearum in conspectu oculorum eius. ²⁶ cum sancto sanctus eris, cum viro innocente innocenter ages, ²⁷ cum electo electus eris et cum perverso pervertes. ²⁸ quia tu populum pauperem salvabis, et oculos excelsos humiliabis. ²⁹ quia tu inluminabis lucernam meam, domine: deus meus, inlustrabis tenebras meas. ³⁰ in te enim curram accinctus, et in deo meo transiliam murum. ³¹ deus, immaculata via eius: eloquium domini igne examinatum: scutum est omnium sperantium in se. ³² quis est deus praeter dominum? et quis fortis praeter deum nostrum? ³³ deus, qui accingit me fortitudine et posuit immaculatam viam meam, ³⁴ coaequans pedes meos cervis et super excelsa statuens me, ³⁵ docens manus meas ad proelium et componens quasi arcum aereum brachia mea. ³⁶ dedisti mihi clipeum salutis tuae, et dextera tua confortavit me, et mansuetudo tua multiplicavit me. ³⁷ dilatabis gressus meos subtus me, et non

24 immaculatus *W*, immaculatus *Z* | 25 restituet *G*, et restituit $\gamma\xi\eta\chi$ *RWZ*, et restituet $\beta\mu$ | 25 post meam + et $\gamma\xi\eta$ *RWZ* | 26 post eris + et $\gamma\xi\eta$ *RWZ* | 26 agis γ *GRWZ* | 27 praemittunt et $\gamma\xi\eta$ *RWZ* | 27 electa *R* | 27 pervertes $\xi\chi$ *GRWZ*, subverteris $\beta\mu$, perverteris $\gamma\eta$ | 28 quoniam $\gamma\xi$ *WZ* | 29 inluminas *R*, illuminas $\gamma\xi\eta$ *WZ* duo codices Gallorum, illuminabis $\beta\mu$ | 29 domine ad stichum priorem trahit *G* | 29 inlustrabis *G*, illustrabis aliquot codices Gallorum $\beta\mu$, inluminabis *R*, illuminabis $\gamma\xi$ *WZ*, illumina η | 29 tenebras meas $\gamma\eta\chi$ *GRW* aliquot codices Gallorum, tenebram meam $\beta\mu\xi$ | 30 curram $\gamma\xi\eta$ *GRWZ* duo codices Vallarsii, curro $\beta\mu$ | 30 curram post accinctos *S* | 30 insiliam χ | 31 immaculata *WZ* | 31 igne $\gamma\xi\eta$ *GRWZ* duo codices Vallarsii, > $\beta\mu$ | 32 ante quis prius + quoniam $\beta\mu\xi$ contra $\gamma\eta$ *ABCDGRWZ* tres codices Gallorum | 33 qui > χ | 33 accinxit ξ | 33 immaculatam *WZ* | 34 post excelsa + mea $\beta\mu$ contra duo codices Vallarsii $\gamma\xi\eta$ *GRWZ* | 35 componens *G*, componens *WZ* | 36 clepeum *RW* | 36 meae χ | 36 confirmavit χ | 36 post me prius „spatiolum vacuum relinquunt exemplaria quatuor mss superius [?] laudata, quo denotant abesse in hebraeis voluminibus unum versum, quem nonnullae interpretationes repraesentant“ Martianay | 36 tua alterum > γ | 37 post dilatabis + me *G* | 37 gressus meos $\gamma\xi\eta\chi$ *GRWZ*, gressum meum $\beta\mu$ | 37 pro subtus me γ et apprehendam, > *WZ* | 37 calli γ | 37 mei

deficient tali mei. ³⁸persequar inimicos meos et adprehendam, et non revertar donec consumam eos. ³⁹caedam eos, et non poterunt resurgere: cadent sub pedibus meis. ⁴⁰accinxisti me fortitudine ad proelium, incurvabis resistentes mihi sub me. ⁴¹inimicorum meorum dedisti mihi dorsum, et odientes me disperdidisti. ⁴²clamabunt, et non erit qui salvet, ad dominum, et non exaudiet eos. ⁴³delebo eos ut pulverem ante faciem venti, ut lutum platearum proiciam eos. ⁴⁴salvabis me a contradictionibus populi, pones me in caput gentium, populus quem ignoravi serviet mihi, ⁴⁵auditione auris oboediet mihi, filii alieni mentientur mihi, ⁴⁶fili alieni defluent et contrahentur in angustiis suis. ⁴⁷vivit dominus et benedictus deus meus, et exaltabitur deus salutis meae: ⁴⁸deus, qui das vindictas mihi et congregas populos sub me, ⁴⁹qui servas me ab inimicis meis et a resistentibus mihi elevas me, a viro iniquo libera me. ⁵⁰propterea confitebor tibi in gentibus, domine, et nomini tuo cantabo: ⁵¹magnificanti salutes regis sui, et facienti misericordiam Christo suo, David et semini eius usque in aeternum.

19

18 ¹Victori canticum, David. ²Caeli enarrant gloriam dei, et opus manus eius adnuntiat firmamentum. ³dies diei eructat verbum, et nox nocti indicat scientiam. ⁴non est sermo et non sunt verba, quibus non audiatur vox eorum. ⁵in universam terram exivit sonus eorum, et in finibus orbis verba eorum: soli posuit tabernaculum in eis. ⁶et ipse quasi sponsus pro-

> χ | 38 adpraehendam R , adprehendam W | 38 ante et alterum + eos φ | 39 cedam φG , coedam R | 39 potuerunt $\gamma R W Z$ | 39 surgere $\beta \gamma \mu \xi \varphi R W Z$ | 40 *init* + et $\beta \mu$ | 40 subtus φ | 42 clamaverunt $\gamma W Z$ | 42 ante eos + dominus γ | 43 *init* comminuum S | 44 ponam γ | 44 capud R , capite γ | 44 populum γ | 45 obaudiet $\beta \mu$, oboediet ξ , obediet $\gamma \varphi$ | 45 filii γ | 45 mentiuntur $\varphi R W Z$, menciuntur γ | 46 filii γ | 47 ad deus *prius* S fortis | 47 exaltetur χ | 48 pro congregas Z subdidisti | 49 quoniam servas ξ | 49 me *primum* > R | 49 libera $\gamma \varphi \chi G R W Z$, liberabis $\beta \mu \xi$ | 50 *fin* psal- lam S | 51 magnificans φ , magnificent B | 51 faciens φ , facient B | 51 *fin* saeculum S | 1 R in finem psalmus de adventu christi, per quem reseratur psalmus cxviii. ibi coniungitur novum et vetus testamenti [*sic*] | 1 canticum $\beta \gamma \mu G W Z$, psalmus $\xi \varphi S$ | 2 opera manuum $\xi \varphi$, opus manuum $\beta \mu$ | 2 eius > $\gamma R W Z$ | 3 eructuat $\gamma R W$ | 4 pro quibus γ q'd | 5 universam $\beta \mu G$, omnem $\gamma \xi \varphi R W Z$ | 5 finem $\beta \mu$ | 5 tabernalum Z |

cedens de thalamo suo, exultavit ut fortis ad currendam viam: ⁷a summitate caeli egressus eius, et cursus eius usque ad summitatem illius, nec est qui se abscondat a calore eius. ⁸lex domini immaculata, convertens animam: testimonium domini fidele, sapientiam praestans parvulis: ⁹praecepta domini recta, laetificantia cor: mandatum domini lucidum, illuminans oculos. ¹⁰timor domini mundus, perseverans in saecula: iudicia domini vera, iustificata in semetipsis, ¹¹desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum multum, et dulciora super mel et favum redundantem. ¹²unde et servus tuus docebit ea: in custodiendis eis fructus multus. ¹³errores quis intellegit? ab occultis meis munda me. ¹⁴a superbis quoque libera servum tuum: si non fuerint dominati mei, tunc immaculatus ero, et mundabor a delicto maximo. ¹⁵sint placentes sermones oris mei, meditatio cordis mei in conspectu tuo, domine fortitudo mea et redemptor meus.

20

¹Victori canticum, David. ²Exaudiat te dominus in die ¹⁹tribulationis: protegat te nomen dei Iacob: ³mittat tibi auxilium de sancto, et de Sion roboret te: ⁴memor sit omnis sacrificii tui, et holocaustum tuum pingue fiat. SEMPER. ⁵det tibi secundum cor tuum, et omnem voluntatem tuam impleat. ⁶laudabimus in salutari tuo, et in nomine dei nostri ducemus choros: impleat dominus omnes petitiones tuas. ⁷nunc scio

6 procedit χ | 6 *fin* semitam S | 7 gressus γ | 7 occursus γ , recursus χ | 7 abscondet γ | 7 *fin* eius $\gamma\xi\varphi GRWZ$, illius $\beta\mu$ | 8 immaculata W | 8 animas $\gamma\xi\varphi RWZ$ | 8 parvulis $\gamma\varphi\chi GRWZ$, parvulo $\beta\mu$ | 9 cor $> \gamma RWZ$ | 9 illuminans WZ | 10 *ad* saecula S aeternum | 10 semetipsa $\gamma\xi\varphi RWZ$ | 11 aurem R manu scholiastae correctum | 11 *ad* lapidem pretiosum S obrizum | 11 *pro* lapidem ξ obrizum | 11 inde γWZ | 12 et $> \gamma\varphi RWZ$ | 12 tuus $> R$ | 12 eis $> R$ | 12 retributio multa φ | 13 intelligi W | 13 meis $> \beta\mu\xi\varphi$ | 14 immaculatus WZ | 14 emundabor $\gamma\xi\varphi WZ$ | 15 ante meditatio $+$ et $\beta\mu\xi\varphi$ | 15 fortitudo meus Z | 1 psalmus david. propheta operantem hortatur R | 1 canticum $\beta\gamma\mu GWZ$, psalmus $\xi\varphi S$ | 2 te alterum $> Z$ | 3 tueatur γWZ | 4 integrum comma excepto semper prima manu in margine inferiori G | 4 tuum $> \chi$ | 4 semper adest in γWZ , sela adest in ξ | 5² omne consilium tuum S | 6 laudabimur „plures mss“ Gallorum, cantabimus γ | 6 ducemus choros $\xi\varphi BDG$ „plures mss“ Gallorum, docemus choros γRWZ , deducemus (omisso choros) $\beta\mu$ | 7 fortitudine $\gamma\xi\varphi BDGRW$, fortitudinibus $\beta\mu$ | 7 salus ξ | 7 dextre γ | 7 *fin*

quoniam salvabit dominus Christum suum: exaudiet eum de caelo sancto suo, in fortitudine salutis dexteræ suæ. ⁸ hi in curribus et hi in equis, nos autem nominis domini dei nostri recordabimur. ⁹ ipsi incurvati sunt et ceciderunt, nos autem resurreximus et erecti sumus. ¹⁰ domine, salva: rex, exaudi nos in die qua invocaverimus.

21

²⁰ ¹ Victori canticum, David. ² Domine, in fortitudine tua laetabitur rex, et in salutari tuo exultabit vehementer. ³ desiderium cordis eius dedisti ei, et voluntatem labiorum eius non fraudasti eum. SEMPER. ⁴ quoniam praevenies eum in benedictionibus bonitatis, pones in capite eius coronam de lapide pretioso. ⁵ vitam petivit te, et dedisti ei, longitudinem dierum in saeculum et in aeternum. ⁶ magna gloria eius in salutari tuo: gloriam et decorem pones super eum. ⁷ pones enim eum benedictionem sempiternam, et hilarabis eum laetitia apud vultum tuum. ⁸ quia rex confidet in domino, et in misericordia excelsi non decipietur. ⁹ inveniet manus tua omnes inimicos tuos, dextera tua inveniet odientes te. ¹⁰ pones eos ut clibanum

suae $\beta\mu GR^2$ (*primae manus*), sue ξ , eius $\gamma\varphi R^1?WZ$ | 8 *utroque loco* hii RWZ | 8 nominis $\gamma\xi\varphi GRWZ$ *codices Gallorum tres*, in nomine $\beta\mu$ | 9 incurvati $\gamma\xi\varphi\chi GRWZ$, curvati $\beta\mu$ | 9 autem $\gamma\xi\varphi GRWZ$, vero $\beta\mu$ | 9 surreximus $\beta\gamma\mu\xi\varphi WZ$ | 10 exaudi $GHWZ$, exaudies $\xi\varphi R$ (*sed es prima manu in litura*), exaudiet $\beta\mu EFP$, et exaudi D | 10 invocaverimus $\beta\gamma\xi\varphi DEFGPWZ$, invocarimus R | 10 *fin* + eum $\beta\mu$ *exemplaria canonis [sed P?]* Gallorum Q , + te $\gamma\varphi EFHPRWZ$, contra $\xi DGKL$ | 1 psalmus david. propheta de christo rege dicit ad patrem R | 1 canticum $\beta\gamma\mu GWZ$, psalmus $\xi\varphi S$ | 2 tua $> \gamma$ | 2 et $> \gamma RW^2Z$ | 2 exultavit $\gamma\xi RWZ$ | 3 voluntate $\beta\gamma\mu\xi\varphi G^2WZ$ | 3 eum $\gamma\xi\varphi GRWZ$ „*quidam mss*“ Vallarsii, $> \beta\mu$ | 3 semper $> R$ „*quidam mss*“ Vallarsii | 4 praevenies G , praevenisti $\varphi H L Q R$, praevenisti γWZ , praevenisti ξ | 4 in prius $> \beta\mu$ contra $\gamma\xi\varphi G H L Q R W Z$ | 4 de lapide pretioso $A B C D G H L W Z$ *duo alii codices Gallorum*, de lapide praetioso R , de lapide precioso γ , de obrizo $\xi\varphi$, obrizam $\beta\mu$ | 5 petiit ξ | 5 ante te + a $\beta\gamma\mu\xi\varphi$ | 5 te $> D$ | 5 et prius $\gamma\xi\varphi D G R W Z$, $> \beta\mu$ | 6 inpones γ | 7 eum enim γ | 7 benedictionem sempiternam $\gamma A B C D G R W Z$ „*nonnulli mss*“ Gallorum, benedictiones in sempiternum $\beta\mu$, in benedictionem sempiternam $\xi\varphi$ | 7 et hilarabis γ , et hilarabis $\xi\varphi GRWZ$, exhilarabis $\beta\mu$ | 7 tuum $> \gamma$ | 8 quoniam γWZ | 8 confidit G^1 , confidit γ | 9 inveniatur $\gamma\chi$ | 9 tua prius $> \gamma$ | 9² inveniatur γ | 9 ante odientes + omnes γW (*sed W obelizatum*) Z | 10 precipitavit χ | 10 devoravit $\gamma\chi RWZ$ | 10 eorum prius $> \chi$

ignis in tempore vultus tui: dominus in furore suo praecipitabit eos, et devorabit eos ignis. ¹¹fructum eorum de terra perdes et semen eorum de filiis hominum. ¹²quoniam inclinaverunt super te malum, cogitaverunt scelus, quod non potuerunt. ¹³quoniam pones eos umerum, funes tuos firmabis contra facies eorum. ¹⁴exaltare, domine, in fortitudine tua: cantabimus et psallemus fortitudines tuas.

22

¹Victori pro cervo matutino, canticum. ²Deus deus meus, ²¹quare dereliquisti me? longe a salute mea verba rugitus mei. ³deus meus, clamabo per diem, et non exaudies, et nocte, nec est silentium mihi. ⁴et tu, sancte habitator, laus Israhel, ⁵in te confisi sunt patres nostri, confisi sunt et salvasti eos. ⁶ad te clamaverunt et salvati sunt: in te confisi sunt et non sunt confusi. ⁷ego autem sum vermis et non homo, obprobrium hominum et despectio plebis. ⁸omnes videntes me subsannant me, dimittunt labium, movent caput. ⁹„confugit ad dominum, salvet eum, liberet eum, quoniam vult eum“. ¹⁰tu autem propugnator meus es ex utero, fiducia mea ab uberibus matris meae: ¹¹in te proiectus sum ex vulva, de ventre matris meae deus meus es tu. ¹²ne recedas a me, quoniam tribulatio proxima est, quoniam non est adiutor. ¹³circumdederunt me vituli multi, tauri pingues vallaverunt

11 a filiis γ | 12 declinaverunt γWZ | 13 quia χG . huc pertineat r[equire] quod in margine G scriptum est | 13 humerum GZ | 13 fimes G , nervos S | 14 deus χ | 14 psallimus γRWZ | 14^a in virtute tua γWZ | 14 *fin* fortitudines tuas $\gamma \xi \eta \chi GRWZ$, fortitudinem tuam $\beta \mu$ | 1 in finem pro adsumptione matutina, verba christi cum pateretur R | 1 cervi matutina „utrumque exemplar canonis“ *Benedictinorum Q*, suscepção matutina γ | 1 canticum $\beta \gamma \mu \xi \eta G WZ$, psalmus S , $> D$ | 1 *fin* + david $\beta \gamma \mu \xi \eta$ contra $BDGWZ$ | 2 post deus prius + meus $\beta \mu \xi \eta$ | 2 dereliquisti R | 3 meum R^1 | 4 ad laus S laudes | 6 salvati $\beta \mu G$, salvi facti $\gamma \xi \eta RWZ$ | 7 ad homo S vir | 7 opprobrium G^2 (*prima manu callidissime scriptum*) Z | 7 dispectio R , abiectio γWZ | 7 ad plebis S populi | 8 subsannabant χG , subsannant γ | 8 capud R | 9 *init* revelat domino S | 9 vlt γ : talia deinceps non notabo | 10 es $> \beta \gamma \mu \xi \eta RWZ$ | 11 pro vulva ξ utero | 11 es $\gamma \xi \eta ABCDGRWZ$, $> \beta \mu$ | 12 recedas G , longe fias $\beta \mu \xi \eta$, longe facias γRWZ *codices nonnulli Vallarsii* | 12 ante proxima + ibi *codices nonnulli Vallarsii* | 12 est prius $\gamma \xi \eta GRWZ$ *codices nonnulli Vallarsii*, $> \beta \mu$ | 13 ad pingues S basan | 13 valluerunt R

me. ¹⁴aperuerunt super me os suum quasi leo capiens et rugiens. ¹⁵sicut aqua effusus sum, et separata sunt omnia ossa mea, factum est cor meum sicut cera liquefacta in medio ventris mei. ¹⁶aruit velut testa fortitudo mea, et lingua mea adhaesit palato meo, et in pulverem mortis detraxisti me. ¹⁷circumdederunt me venatores, concilium pessimorum vallavit me, vinxerunt manus meas et pedes meos. ¹⁸numeravi omnia ossa mea, quae ipsi respicientes viderunt in me. ¹⁹diviserunt vestimenta mea sibi, et super vestimentum meum miserunt sortem. ²⁰tu autem, domine, ne longe fias, fortitudo mea, in auxilium meum festina. ²¹erue a gladio animam meam, de manu canis solitariam meam. ²²salva me ex ore leonis, et de cornibus unicornium exaudi me. ²³narrabo nomen tuum fratribus meis, in medio ecclesiae laudabo te. ²⁴qui time-tis dominum, laudate eum, omne semen Iacob, glorificate eum, et metuite eum, universum semen Israhel: ²⁵quoniam non despexit neque contempsit modestiam pauperis, et non abscondit faciem suam ab eo, et cum clamaret ad eum, audivit. ²⁶apud te laus mea: in ecclesia multa vota mea reddam, in conspectu timentium eum. ²⁷comedent mites et saturabuntur, laudabunt dominum quaerentes eum: vivet cor vestrum in sempiternum. ²⁸recordabuntur et convertentur ad dominum omnes fines terrae, et adorabunt coram eo universae cognationes gentium, ²⁹quia domini est regnum, et dominabitur gen-

14 aperiverunt *R* | 14 quasi $\gamma\xi\varphi GRW^2Z$ tres codices *Vallarsii*, sicut *W*¹, > $\beta\mu$ | 14 rapiens $\gamma\xi\varphi$ | 15 effusus est tres codices *Vallarsii* | 15 sunt > γ | 15 caera *R* | 16 velud γR | 16 mea alterum > *R* | 16 palato meo $\gamma\xi\varphi BDGRWZ$, faucibus meis $\beta\mu$ | 17 *init* + quoniam $\beta\mu$ contra $\gamma\xi\varphi BDGRWZ$ | 17 venatores $\beta\gamma\mu\xi\varphi GRWZ$, canes *BDS* | 17 consilium $\beta\gamma\mu\varphi R$ | 17 valluit *RW*¹*Z* | 17 me alterum $\gamma\xi\varphi BDGRWZ$, > $\beta\mu$ | 17 vinxerunt *BDGMNOPR* et *ni fallor L* [„codex antiquior“], finxerunt γWZ , cinxerunt *E*, fixerunt $\beta\mu\xi\varphi FQ$, dixerunt *H* | 18 numerata *R*, numeraverunt $\gamma\xi$ | 19 sibi vestimenta mea γWZ (*in WZ initio novae paginae*) | 20 fias $\beta\mu G$, facias $\gamma\varphi\chi RWZ$ | 20 festima *R*¹ *prima manu correctum* | 21 ante de + et $\beta\mu$ | 22 unicornorum *RWZ*, iu *G prima manu in litura habet, sed nunquam or fuisse certum* | 24 qui time-tis $\gamma\xi\varphi GRWZ$ tres codices *Vallarsii*, timentes $\beta\mu$ | 24 et > γ | 25 dispexit *R* | 25 exaudivit $\beta\gamma\mu\xi\varphi RWZ$ | 27 comedunt *R*¹, comederet γ | 27 mices γ | 27 pro vestrum $\gamma\xi WZ$ eorum | 28 omnes $\gamma\xi\varphi GRWZ$, universi $\beta\mu$ | 28 eo $\gamma\xi\varphi GRWZ$ tres codices *Vallarsii*, te $\beta\mu$ | 29 est φGRW tres codices *Vallarsii*, > $\beta\mu$

tibus. ³⁰ comederunt et adoraverunt omnes principes terrae: ante faciem eius curvabunt genu universi qui descendunt in pulverem, et anima eius ipsi vivet, ³¹ et semen serviet ei, narrabitur domino in generatione. ³² venient et adnuntiabunt iustitias eius populo qui nascetur, quas fecit.

23

¹ Canticum, David. Dominus pascit me, nihil mihi deerit. ²²
² in pascuis herbarum adclinavit me, super aquas refectionis enutrivit me, ³ animam meam refecit, duxit me per semitas iustitiae propter nomen suum. ⁴ sed et si ambulavero in valle mortis, non timebo malum, quoniam tu mecum es: virga tua et baculus tuus, ipsa consolabuntur me. ⁵ pones coram me mensam ex adverso hostium meorum, inpinguasti in oleo caput meum, calix meus inebrians. ⁶ sed et benignitas et misericordia subsequitur me omnibus diebus vitae meae, et habitabo in domo domini in longitudine dierum.

24

¹ Canticum, David. Domini est terra et plenitudo eius, ²³
 orbis et habitatores eius, ² quia ipse super maria fundavit

³⁰ principes χG , pingues $\beta\mu\xi\varphi.RWZ$, pigros γ | ³⁰ genu $\gamma\xi\varphi.BDGRWZ$ (*puncta delentia in R scholiastae sunt*), $> \beta\mu$ | ³⁰ universi $\gamma\xi\varphi.BDGRWZ$, omnes $\beta\mu$ | ³⁰ discunt R | ³⁰ pro eius altero γWZ mea | ³⁰ ipsi $\gamma.BDGRWZ$, non $\beta\mu\xi\varphi$ | ³¹ et $> \beta\gamma\mu\xi\varphi$, *delevit scholiasta in R* | ³¹ narrabunt $\gamma.RWZ$ | ³¹ geratione W | ³² adorabunt $\gamma.RWZ$ | ³² iustitias ξ , iustitiam $\beta\mu$, iusticiam $\gamma\varphi$, iustitia RW , iusticia Z . „*aliquot mss iustitias quas Martianay . „sunt e nostris mss qui heic iustitias in subsequenti autem versiculo quem legant alii quas, et iustitiam tamen retineant“ Vallarsi* | ³² nascitur RWZ | ³² quam fecit $\beta\mu$, quem fecit φ , quem fecit dominus $\gamma\xi W$ (*sed dominus in W obelizatum*) Z | ¹ canticum $\beta\gamma\mu.GWZ$, psalmus $\xi\varphi.RS$ | ¹ post david + vox ecclesiae post baptismum R | ¹ pastor meus S , quae verba N in orationis continuitatem recepit | ¹ post me + et ξ | ² acclinavit $\xi\varphi$ tres codices Vallarsii, accubavit $\beta\mu$, colocavit γ | ³ deduxit $\gamma.RWZ$ | ⁴ post valle + umbrae $\beta\mu\varphi$ contra $\gamma\xi.GRWZ$ tres codices Vallarsii | ⁴ es $> \beta\mu$ | ⁴ ipsa me consola $\blacktriangle\blacktriangle\blacktriangle Z$ | ⁵ mensam adversus hostes meos γ | ⁵ ex $> WZ$ | ⁵ in $> \xi\chi R$ | ⁵ ante calix + et φ | ⁶ subsequetur φ , subsequentur $\beta\mu\xi$, subsequentur χ | ¹ canticum david $\beta\gamma\mu.GWZ$, psalmus david φS , psalmus david prima sabbati ξ , psalmus prima sabbati [.]. confirmatio populi credentis porte quas dicit peccata vel inferni [.]. vox christi diligentibus se R | ² qui R | ² eum $\gamma\xi\varphi.DGRWZ$ „*plures mss“ Gallorum, eam $\beta\mu$ duo codices Vallarsii scholiasta augiensis* | ² il-

eum, et super flumina stabilivit illum. ³ quis ascendet in montem domini et quis stabit in loco sancto eius? ⁴ innocens manibus et mundo corde, qui non exaltavit frustra animam suam et non iuravit dolose. ⁵ accipiet benedictionem a domino, et iustitiam a deo salutari suo. ⁶ haec est generatio quaerentium eum, quaerentium faciem tuam, Iacob. SEMPER. ⁷ levate, portae, capita vestra, et elevamini, ianuae sempiternae, et ingrediatur rex gloriae. ⁸ quis est iste rex gloriae? dominus fortis et potens, dominus fortis in proelio. ⁹ levate, portae, capita vestra, et erigite, ianuae sempiternae, et ingrediatur rex gloriae. ¹⁰ quis est iste rex gloriae? dominus exercituum, ipse est rex gloriae. SEMPER.

²⁴ ¹ David. Ad te, domine, animam meam levabo: ² deus meus, in te confisus sum, ne confundar: ne laetentur inimici mei. ³ sed universi qui sperant in te, non confundantur: confundantur qui iniqua gerunt frustra. ⁴ vias tuas, domine, ostende mihi: semitas tuas doce me. ⁵ deduc me in veritate tua et doce me: quia tu, deus, salvator meus, te expectavi tota die. ⁶ recordare miserationum tuarum, domine, et misericordiarum tuarum, quae a sempiterno sunt. ⁷ peccatorum adolescentiae meae et scelerum meorum ne memineris, secundum misericordiam

lum $\gamma\xi\varphi GRWZ$ duo codices Vallarsii, illam scholiasta augiensis, eam $\beta\mu$, eum D „plures mss“ Gallorum | 3 ascendit $\gamma GRWZ$ | 3 et $\beta\gamma\mu\xi\varphi GRWZ$, aut χ | 5 iustitiam $\beta\mu\xi\varphi G$, misericordiam γRWZ | 6 est $> \beta\mu$ | 6 tuam $> \gamma RWZ$, eius loco dei ξ | 6 semper non minio sed atramento R : sela adest in ξ | 7 pro elevamini ξ erigimini | 7 ingrediatur $\xi\varphi$ | 8 fortis in proelio $GRWZ$ (p̄lio WZ), potens in praelio φ , fortis in praelio $\beta\mu$, fortis in praelio ξ | 9 erigite $\beta\gamma\mu EFGHKL MNOPQW$ (-te W) Z (-ri Z), erigite R , erigimini $\xi\varphi$ | 9 ingrediatur $\xi\varphi$ | 10 exercituum — semper prima manu in litura G | 10 semper hoc loco adest in γWZ | 1 david $\beta\mu GWZ$, psalmus david $\gamma\xi\varphi$, psalmus david canticum R | 1 levabo $\xi\varphi ABCDGRWZ$, levo $\beta\mu$, levavi γ | 2 in te prima manu serius scripta R | 2 confisus $\gamma\xi\varphi ABCDGRWZ$, fisis $\beta\mu$ | 2 non confundar $\gamma\varphi$ | 2 ad ne laetentur S neque exsultent in me | 2 post laetentur + in me γ , idem sed obelizatum WZ | 2 fin + mihi φ | 3 priori loco confundentur φ | 4 ante semitas + et $\xi\varphi$ | 5 pro veritate Q „solus“ virga | 5 post tu + es $\gamma\xi\varphi\chi RWZ$ | 5 deus $> \gamma$ | 6 quae $\gamma DGRWZ$, quia $\beta\mu\xi\varphi$ | 6 a sempiterno $\gamma\varphi GWZ$, ex sempiterno ξDR , a saeculo $\beta\mu$ | 6 sunt $> \gamma$ | 7 adoliscenciae R | 9 tuam prius $> \gamma WZ$ | 7 post mei + tu $\beta\mu\xi\varphi$ contra $\gamma\chi GRWZ$

tuam recordare mei propter bonitatem tuam, domine. ⁸ bonus et rectus dominus: propterea docebit peccatores in via. ⁹ deducet mansuetos in iudicio, et docebit modestos viam suam. ¹⁰ omnes semitae domini misericordia et veritas his qui custodiunt pactum eius et testificationem eius. ¹¹ propter nomen tuum propitiare iniquitati meae, quoniam grandis est. ¹² quis est iste vir timens dominum, quem docebit in via quam elegerit? ¹³ anima eius in bono commorabitur, et semen eius hereditabit terram. ¹⁴ secretum domini timentibus eum, et pactum suum ostendet eis. ¹⁵ oculi mei semper ad dominum, quia ipse educet de rete pedes meos. ¹⁶ respice in me et miserere mei, quoniam solus et pauper sum ego. ¹⁷ tribulationes cordis mei multiplicatae sunt: de angustiis meis educ me. ¹⁸ vide afflictionem meam et laborem meum, et porta omnia peccata mea. ¹⁹ vide inimicos meos, quia multiplicati sunt et odio iniquo oderunt me. ²⁰ custodi animam meam et libera me: non confundar, quia speravi in te. ²¹ simplicitas et aequitas servabunt me, quia expectavi te. ²² redime, deus, Israel ex omnibus angustiis suis.

26

¹ Psalmus, David. Iudica me, deus, quoniam ego in simplicitate mea ambulavi, et in domino confidens non deficiam. ² proba me, domine, et tempta me, ure renes meos et cor meum. ³ quia misericordia tua in conspectu oculorum meorum est, et ambulabo in veritate tua. ⁴ non sedi cum viris vanitatis, et cum superbis non ingrediar. ⁵ odivi ecclesiam pessimorum,

10 iis ξ | 10 testificationes βγμξϑRWZ [-cacōs γ] | 11 post tuum + domine βμξϑ | 11 iniquitatis γRWZ | 12 iste > γ | 12 elegit γξϑRWZ | 14 decretum χ | 14 ostendit βγμ | 14 fin ei γ | 15 reti βμϑ, rethe γ, rēti ξ | 16 sum > βμ: Vallarsius h id est scholiastam mihi S dictum sum addere scribit. sed Martianay de S tacet: legendumne al = χ apud Vallarsium? | 17 multiplicatae ϑABCDGRWZ quatuor codices Gallorum, mltiplicate γ, multiplicatae ξ, amplificatae βμ | 18 afflictionem G, humilitatem γξϑRWZ | 18 parca γ | 19 quoniam βγμ | 19 hodie R | 20 quia ξG, qua R, quoniam βγμϑWZ | 22 redeme R | 23 israhalem R, israhlem ξ, hierusalem G, israel βμϑ | 1 seqq de γZ vide praefationem | 1 psalmus > βμϑ | 1 post david + profeta de se testatur R | 1 deus ξϑχGRW, domine βμ | 1 quia βμ | 2 domine βμξϑGRW, deus χ | 2 tenta R | 2 ad ure S confla | 3 est ξϑχGRW, > βμ | 3 ambulabam R | 4 pro superbis WZ iniqua gerentibus | 5 ad iniquis S impiis

et cum iniquis non sedebo. ⁶lavabo in innocentia manus meas et circumdabo altare tuum, domine, ⁷ut clara voce praedicem laudem et narrem omnia mirabilia tua. ⁸domine, dilexi habitaculum domus tuae et locum tabernaculi gloriae tuae. ⁹ne auferas cum peccatoribus animam meam, cum viris sanguinum vitam meam, ¹⁰in quorum manibus scelus est, et dextera eorum repleta est muneribus. ¹¹ego autem in simplicitate mea gradiar: redime me et miserere mei. ¹²pes meus stetit in recto: in ecclesiis benedicam domino.

27

26 ¹David. Dominus lux mea et salutare meum, quem timebo? dominus fortitudo vitae meae, quem formidabo? ²cum adpropinquarent mihi maligni, ut comederent carnem meam, hostes mei et inimici mei, ipsi inpegerunt et ceciderunt. ³si steterint adversum me castra, non timebit cor meum: si surrexerit contra me bellum, in hoc ego confidam. ⁴unum petivi a domino, hoc requiram, ut habitem in domo domini omnibus diebus vitae meae, ut videam pulchritudinem domini et attendam templum eius. ⁵abscondet enim me in umbra sua in die pessima: abscondet enim me in secreto tabernaculi sui: in petra exaltabit me. ⁶nunc quoque exaltabit caput meum super inimicos meos, qui sunt in circuitu meo, et immolabo in tabernaculo eius hostias iubili, cantabo et psallam domino. ⁷audi, domine, vocem meam invocantis, miserere

6 ad manus *S* palmas | 6 circumdabo *G* tres codices *Vallarsii*, circuibō $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 7^a $\beta\mu\xi GRW$, ut audiam vocem laudis φ | 7 et enarrem φ | 9 ne auferas $\beta\mu\xi\varphi GRW$, ne congreges *A*, ne apponas *S* | 9 post meam prius + et $\beta\mu\xi\varphi$ | 10 est prius $\xi\varphi\chi GRW$, > $\beta\mu$ | 10 repletas *R*, a scholiasta correctum | 11 in $\beta\mu\xi\varphi GW$ (sed obelizatum *W*), > *R*, in quo scholiasta addidit | 11 gradiar *RW*¹ | 11 redime *R* | 12 post pes + enim χ | 12 in prius > *RWZ* | 12 recta *WZ* | 12 dominum *R* | 1 david $\beta\mu\varphi GW$, psalmus david ξ , psalmus david priusquam ungueretur ad eos qui primum ingrediuntur in dominicum legendus ad lectionem esaiæ prof [65, 13] ecce qui serviunt ti[bi] bona manducabunt *R* | 2 cum *G*, quum $\beta\mu$, dum $\xi\varphi RW$ | 2 appropinquarent *W* | 2 inpegerunt *RW*, impegerunt $\beta\mu\xi\varphi$ | 3 steterunt *R*¹ | 3 adversus $\beta\mu\xi\varphi R$ | 3 me alterum > *RWZ* | 4 *G* v alteram vocis *V* n v m prima manu in litura habet | 4 petii $\beta\mu$ | 4 pulchritudinem *R* | 4 attendam *W* | 4 ante templum + in $\beta\mu$ | 5 in it abscondit φRW | 5 med abscondit *R*, abscondit *WZ* | 5 med enim > $\beta\mu\xi\varphi$ | 6 exaltabit χG , exaltavit $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 6 hostiam ξR | 7 ante miserere + et $\beta\mu$

mei et exaudi me. ⁸tibi dixit cor meum, quaesivit vultus meus: faciem tuam, domine, requiram. ⁹ne abscondas faciem tuam a me, ne declines in furore tuo a servo tuo. auxilium meum fuisti: ne derelinquas me et ne dimittas me, deus salvator meus. ¹⁰pater enim meus et mater mea dereliquerunt me, dominus autem collexit me. ¹¹ostende mihi, domine, viam tuam, et deduc me in semita recta propter insidiatores meos. ¹²ne tradas me, domine, animae tribulantium me: quoniam surrexerunt contra me testes falsi et apertum mendacium. ¹³ego autem credo quod videam bona domini in terra viventium. ¹⁴expecta dominum, confortare, et roboretur cor tuum, et sustine dominum.

¹David. Ad te, domine, clamabo, fortis meus, ne obsur-²⁷descas mihi, ne forte tacente te mihi comparer his qui descendunt in lacum. ²audi, domine, deprecationem meam, cum clamavero ad te, cum levavero manus meas ad oraculum sanctum tuum. ³ne tradas me cum impiis et cum operantibus iniquitatem, qui locuntur pacem cum amicis suis, et est malum in corde eorum. ⁴da eis secundum opus suum et secundum malum ad inventionem suarum: iuxta opus manuum suarum da eis: redde retributionem suam illis. ⁵quoniam non intellegunt opera domini et opus manuum eius, destrues eos et non aedificabis. ⁶benedictus dominus, quia audivit vocem deprecationis meae. ⁷dominus fortitudo mea et scutum meum: in ipso confisum est cor meum, et habui adiutorium: gavisum est cor meum,

8 ante requiram + et ξWZ | 9 a me > D | 9 tuo prius ξφBGRW, > βμ | 9 relinquas R | 9 demittas R | 10 collegit βμξφ | 11 ad ostende S illustra | 11 ad insidiatores S decantatores | 12 domine BDGRW, > βμξφ | 13 nisi ego credidissem quod viderem bona domini S | 13 credebam χ | 13 quo R | 14 confortare > RWZ | 1 david βμξφGW, huic david psalmus legendus ad lectionem danihelis profetę de iudaeis christo dicit R | 1 te alterum > G | 1 comparer G, cōparer W | 1 iis ξ | 1 discunt R | 2 domine deprecationem meam ξBDGRW, vocem deprecationis meae φ, vocem deprecationum mearum βμ | 3 tradas ξφχGRW, trahas βμ | 3 loquuntur βμξφG²RW | 3 cum tertium > RW | 3 ad amicis S sodalibus | 5 intellegunt opera GRZ, intellexerunt opera tres codices Vallarsii, intelligunt opera „alii mss“ apud Vallarsium [qui quatuor habet] ξφW, intelligunt in opera βμ | 6 qui ξR, quoniam φWZ

et in cantico meo confitebor illi. ⁸dominus fortitudo mea, et robur salutarium Christi sui est. ⁹salva populum tuum et benedic hereditati tuae et pasce eos et subleva eos usque in sempiternum.

29

²⁸ ¹Canticum, David. Adferte domino filios arietum, adferte domino gloriam et imperium. ²adferte domino gloriam nomini eius, adorate dominum in decore sancto. ³vox domini super aquas, deus gloriae intonuit, dominus super aquas multas. ⁴vox domini in fortitudine, vox domini in decore. ⁵vox domini confringentis cedros, et confringet dominus cedros Libani. ⁶et disperget eas quasi vitulus Libani, et Sarion quasi filius rinocerotis. ⁷vox domini dividens flammas ignis, ⁸vox domini parturire faciens desertum Cades. ⁹vox domini obstetricans cervis et revelans saltus, et in templo eius omnis loquetur gloriam. ¹⁰dominus diluvium inhabitat, et sedebit dominus rex in aeternum. ¹¹dominus fortitudinem populo suo dabit, dominus benedicet populo suo in pace.

30

²⁹ ¹Psalms canticum pro dedicatione domus, David. ²Exaltabo te, domine, quoniam salvasti me et non delectasti inimicos meos super me. ³domine deus meus, clamavi ad te, et sanasti me. ⁴domine, eduxisti de inferno animam meam, vi-

8 mea $\xi\varphi BDGRW$, eorum $\beta\mu$ | 9 haereditati G | 9 sava R | 9 ad sempiternum S saeculum | 1 canticum $\beta\mu GW$, psalmus $\xi\varphi RS$ | 1 post david + in consummatione tabernaculi ad superpositionem diei sabbati pasche postquam consummata est ecclesia christi R | 1 priori loco afferte G^2 , utroque loco W | 1 ad imperium S fortitudinem | 2 afferte $G^2 W$ | 5^a confringens ξ | 5 utroque loco caedros R , cedros W | 6 vitulus libani $\xi ABCDGLPRW$, vitulum libanum $\beta\mu$, vitulus libanus φ , ubi Libani cum vitulus iungunt ξ et codices excepto R , qui ab altera manu ante Libani punctum habet: φ Libanus ad sequentia trahit ut $\beta\mu$ Libanum eodem trahunt | 6 filius $\varphi ABCDGLPRW$, filium $\beta\mu$ | 6 rinocerotis $GLPZ$, renocerotis R , renocerotis W , rhinocerotis $\xi\varphi ABCD$, rhinocerotum $\beta\mu$ | 8 pro parturire faciens D turbat | 8 post desertum + parturire faciet dominus desertum $\beta\mu\xi\varphi$, + turbat dominus desertum D , contra $GRWZ$ | 8 caddes ξ | 9 cervis $\xi\varphi\chi GRW$, cervas $\beta\mu$ | 9 loquitur $\beta\mu$ | 9 gloria R | 11 pro fortitudinem χ legem | 1 ad dedicationem $\xi\varphi R$ | 1 post david + profeta ad patrem et ad filium dicit de pascha christi futura ecclesia orat cum laude R | 2 dilatasti $\xi\varphi RW$, laetificasti S | 3 dominus G | 4 de $\beta\mu G$, ex $\xi\varphi RW$ | 4 discenderem R

vificasti me, ne descenderem in lacum. ⁵ cantate domino, sancti eius, et confitemini memoriae sanctitatis eius. ⁶ quoniam ad momentum est ira eius, et vita in repropitiatione eius: ad vesperum commorabitur fletus, et in matutino laus. ⁷ ego autem dixi in abundantia mea „non commovebor in sempiternum“. ⁸ domine, in voluntate tua posuisti monti meo fortitudinem: abscondisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus. ⁹ ad dominum clamabo, et dominum deprecabor. ¹⁰ quae est utilitas in sanguine meo, cum descendero in corruptionem? numquid confitebitur tibi pulvis aut adnuntiabit veritatem tuam? ¹¹ audi, domine, et miserere mei: domine, esto adiutor meus. ¹² convertisti planctum meum in chorum mihi, solvisti saccum meum et accinxisti me laetitia, ¹³ ut laudet te gloria et non taceat: domine deus meus, in sempiternum confitebor tibi.

¹ Victori canticum, David. ² In te, domine, speravi, non ³⁰ confundar in aeternum: in iustitia tua salva me. ³ inclina ad me aurem tuam, velociter libera me, esto mihi in lapidem fortissimum et in domum munitam, ut salves me. ⁴ quia petra mea et munitio mea tu es, et propter nomen tuum dux meus eris et enutries me. ⁵ educes me de rete, quod absconderunt mihi, quia tu fortitudo mea es. ⁶ in manu tua commendabo spiritum meum, redemisti me, domine deus veritatis. ⁷ odisti custodientes vanitates frustra, ego autem in domino confisus sum.

⁵ ad cantate S psallite | ⁵ ad sancti S misericordes | ⁵ memoria WZ | ⁶ et prius > βμ | ⁷ habundantia RW | ⁷ movebor φRW¹, sed Z = G | ⁷ ad sempiternum S saeculum | ⁸ posuisti φχGRW, statuisti βμξ | ⁸ morti meae RW | ⁸ a me ξφDGRW, > βμ | ⁹ inquit ad dominum ξφDGRW, ad te domine βμ | ⁹ post et + ad βμ | ¹⁰ cum ξGR, quum βμ, dum φW | ¹⁰ discendero R, descendo χW (in W o prima manu in litura) Z | ¹⁰ nunquid G | ¹⁰ tibi > R | ¹¹ meus χG, mihi βμ, > ξφRWZ | ¹² accinxisti βμξφG, unxisti RWZ | ¹² me > G | ¹³ psallat tibi S | ¹³ ad sempiternum S saeculum | ¹³ confitebitur R | ¹ victori canticum david βμGW, victori psalmus david ξφS, in finem psalmus david hic fidei confessio credentium dñi huic dd vox christi in passione de iudaeis dicit R | ² ad aeternum S saeculum | ² tua iustitia R | ² ad salva S eripe | ³ ad me > RW | ³ tuam > G¹ | ³ et > βμ | ⁴ es ξφχGRW, > βμ | ⁴ dux meus eris ξφDGRW, deduces me βμ | ⁵ reti βμξ | ⁵ pro quod WZ quem | ⁵ es > βμ | ⁶ commendo χ | ⁷ odisti ξφABCDGRW „*ms quampiores*“ Gallorum, odivi βμ

⁸ exultabo et laetabor in misericordia tua, quia vidisti afflictionem meam, cognovisti tribulationes animae meae ⁹ et non conclusisti me in manibus inimici, posuisti in latitudine pedes meos. ¹⁰ miserere mei, quoniam tribulor, caligavit in furore oculus meus, anima mea et venter meus, ¹¹ quia consumptae sunt in moerore vitae meae et anni mei in gemitu, infirmata est in iniquitate mea fortitudo mea, et ossa mea contabuerunt. ¹² apud omnes hostes meos factus sum obprobrium et vicinis meis nimis, et timor notis meis: qui videbant me in plateis, fugiebant me: ¹³ oblivioni traditus sum quasi mortuus a corde. factus sum quasi vas perditum: ¹⁴ audivi enim obprobrium multorum, congregationem in circuitu, cum inirent consilium adversum me et ut auferrent animam meam cogitarent. ¹⁵ ego autem in te speravi, domine: dixi „deus meus es tu: ¹⁶ in manu tua tempora mea“. libera me de manu inimicorum meorum et persequentium me. ¹⁷ ostende faciem tuam super servum tuum, salva me in misericordia tua, ¹⁸ domine, ne confundar, quia invocavi te: confundantur impii, taceant in inferno: ¹⁹ muta fiant labia mendacii, quae loquuntur contra iustum vetera in superbia et despectione. ²⁰ quia multa est bonitas, quam abscondisti timentibus te, operatus es sperantibus in te, in conspectu filiorum hominum. ²¹ abscondes eos in protectione vultus tui a duritia viri, abscondes eos in umbra a contradictione linguarum. ²² benedictus dominus, qui mirabilem fecit misericordiam suam mihi

8 vidisti $\beta\mu\xi\varphi$ *GRW*, audisti χ | 8 afflictionem *GW* | 8 ante cognovisti + et ξ | 9 manibus ξ *GRW* duo codices *Vallarsii*, manu $\beta\mu\varphi$ | 9 posuisti ξ *DGRW*, statuisti $\beta\mu\varphi$ | 10 post mei + domine $\beta\mu\xi\varphi$ | 11 merore *GRW* | 11 infirmata est $\beta\mu\xi\varphi$ *GRW*, corrumpit *D* | 11 in tertium $\beta\mu\xi\varphi$ *DG*, > *RW* | 11 mea primum > $\xi\varphi$ *G* | 11 fortitudo $\beta\mu\xi$ *DGRW*, virtus φ | 12 vicinis nimis meis *RWZ* (*W* prima manu nimis in litura) | 12 quia *G* | 12 post fugiebant + a $\beta\mu\varphi$ | 13 quasi vas $\xi\varphi\chi$ *GRW*, sicut vas $\beta\mu$ | 14 congregatione φ , congregatorum *WZ* | 14 cum ξ *GRW*, quum $\beta\mu$, dum φ | 14 cogitarent χ *G*, cogitaverunt $\beta\mu\xi\varphi$, > *RWZ* | 15 dixi > *RWZ* | 15 es > $\beta\mu$ | 17 ostende $\xi\varphi$ *ABCDGRW* „aliquot mss“ *Gallorum*, illumina $\beta\mu$ | 17 me > *D* | 18 ne $\xi\varphi\chi$ *GR* [e prima manu in rasura] *W*, non $\beta\mu$ | 18 quoniam φ | 18 post impii + et ξ | 18 tacent *RWZ* | 19 pro mendacii *WZ* dolosa | 19 loquuntur $\beta\mu\xi\varphi$ *GW* | 19 vetera $\beta\mu\xi$ *GRWZ* „omnes mss codices“ *Gallorum*, dura φ , erecta *D* | 19 dispectione *R* | 20 quia *DG*, quam $\beta\mu\xi\varphi$ *RWZ* | 20 post bonitas + tua $\beta\mu\xi\varphi$ | 20 es > *G* | 21 tu *R* | 22 qui $\beta\mu\xi$ *GRW*, quoniam φ

in civitate munita. ²³ ego autem dixi in stupore meo „pro-
iectus sum de conspectu oculorum eius“. ergone audisti vo-
cem deprecationis meae, cum clamarem ad te. ²⁴ diligite do-
minum, omnes sancti eius: fideles servat dominus et retribuet
his qui satis operantur superbiam. ²⁵ confortamini, et robore-
tur cor vestrum, omnes qui expectatis dominum.

32

¹ David eruditi. Beatus cui dimissa est iniquitas et ab-³¹
sconditum est peccatum. ² beatus homo cui non imputabit
dominus iniquitatem nec est in spiritu eius dolus. ³ quia ta-
cui, adtrita sunt ossa mea, in rugitu meo tota die. ⁴ die
enim et nocte gravatur super me manus tua: SEMPER: versa-
tus sum in miseria mea, cum exardesceret messis iugiter. ⁵ pec-
catum meum notum facio tibi, et iniquitatem meam non ab-
scondo. dixi „confitebor scelus meum domino“, et tu dimisisti
iniquitatem peccati mei. ⁶ pro hoc orat omnis sanctus ad
te, tempus inveniens, ut cum inundaverint aquae multae, ad
illum non accedant. ⁷ tu es protectio mea, ab hoste custo-
dies me, laus mea salvans, circumdabis me. SEMPER. ⁸ do-
ceam te, et monstrabo tibi viam per quam ambules, cogitabo
de te oculo meo. ⁹ nolite fieri sicut equus et mulus, in quibus

²³ eius *GRW tres codices Vallarsii*, tuorum $\beta\mu\xi\varphi$ | ²³ exaudisti *W*¹,
*Z = GRW*² | ²³ dum *WZ* | ²⁴ ad sancti *S* misericordes | ²⁴ „tres mss
retribuet et retribuit“ *Vallarsi*. tribuit $\beta\mu$ | ²⁴ iis ξ | ²⁵ nostrum *G* |
¹ huic david post baptismum vox paenitentium *R* | ¹ eruditi *ABCDGW*
„mss nonnulli“ *Gallorum*, erudito $\beta\mu$, eruditio $\xi\varphi$ | ¹ et $> \beta\mu$ | ² im-
putabit $\beta\mu GW$, imputavit $\xi\varphi\chi$ | ³ attrita *GW* | ⁴ semper $> \beta\mu[\xi]\varphi R[W]$ |
⁴ messis $\beta\mu\xi GW$, mensis *R*, me aestas duo codices *Gallorum*, aestas φ |
⁵ fatio *R*¹, faciam φ | ⁵ abscondo $\xi ABCDGRW$, abscondi $\beta\mu\varphi$ | ⁵
scelus meum $\xi\varphi ABCDGR$ ² [*schol*] *W*, sceles meum *R*¹, scelera mea
 $\beta\mu$ | ⁵ ad dimisisti *S* abstulisti | ⁵ fin + semper $\beta\mu$, + sela ξ | ⁶ hoc
orat *ABCDGRW*, hac orat $\beta\mu\xi$, hac orabit φ | ⁶ ad sanctus *S* miseri-
cors, pro sanctus $\xi\varphi$ misericors | ⁶ ad te $> R$ | ⁶ ante tempus + ad
 $\beta\mu R$ contra $\xi\varphi ABCDGW$ | ⁶ veniens *R* | ⁷ es $\xi\varphi\chi GRW$, $> \beta\mu$ | ⁷
semper $> R$, sela adest in ξ | ⁸ doceam *DG*, docebo $\xi\varphi RWZ$ „plerique
cum editis“ apud *Vallarsium* „mss quamplures“ *Gallorum*, erudiam $\beta\mu$ |
⁸ monstrabo $\xi\varphi DGRW$ [„plerique“ ? omisso et?] „mss quamplures“
Gallorum, illuminabo $\beta\mu$ | ⁹ in quibus $\chi GRWZ$, quibus $\beta\mu\xi\varphi$ | ⁹ intel-
ligentia *W*, *Z = GR* | ⁹ chamo *G* | ⁹ eorum constringe $\xi\varphi ABCDGRWZ$
„plures codices mss“ *Gallorum*, eius constringis $\beta\mu$ | ⁹ qui non accedunt
 $\xi\varphi ABCGRWZ$ „plures codices mss“ *Gallorum*, qui non accedit *D*, ut

non est intelligentia: in camo et freno maxillas eorum constringe, qui non accedunt ad te. ¹⁰ multi dolores impii, confidentem autem in domino misericordia circumdabit. ¹¹ laetamini in domino et exultate iusti, et laudate omnes recti.

³² ¹ Laudate iusti dominum, rectos decet conlaudatio. ² confitemini domino in cithara, in psalterio decachordo cantate ei. ³ cantate ei canticum novum: diligenter psallite in iubilo. ⁴ quia rectum est verbum domini, et omne opus eius in fide. ⁵ diligit iustitiam et iudicium, misericordia domini plena est terra. ⁶ verbo domini caeli facti sunt, et spiritu oris eius omnis ornatus eorum. ⁷ congregans quasi in utre aquas maris, ponens in thesauris abyssos. ⁸ timeat dominum omnis terra, ipsum formident universi habitatores orbis. ⁹ quia ipse mandavit et factus est: ipso praecipiente stetit. ¹⁰ dominus dissolvit consilium gentium, inritas fecit cogitationes populorum. ¹¹ consilium domini in aeternum stabit, cogitationes cordis eius in generatione et generatione. ¹² beata gens cuius dominus deus eius, populus quem elegit in hereditatem sibi. ¹³ de caelo respexit dominus, vidit omnes filios Adam. ¹⁴ de firmissimo solio suo prospexit ad universos habitatores terrae, ¹⁵ fingens pariter cor eorum, intellegens omnia opera eorum. ¹⁶ non salvatur rex in multitudine exercitus, nec fortis liberabitur in multiplicatione virtutis. ¹⁷ fallax equus ad salutem, et in

non appropinquet $\beta\mu$ | 10 autem $> G$ | 11 post laudate + eum φRWZ | 11 post recti + corde $\beta\mu\xi\varphi$. in W (non in Z) post recti rasura | 1 praemittit psalmus david propheta cum laude dei populum hortatur R | 1 collaudatio χ , laudatio $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 2 decachordo G | 2 cantate $\xi\varphi\chi GRW$, psallite $\beta\mu$ | 3 diligenter $\xi\varphi ABCDG^2 RW$ „plures mss“ Gallorum, diligenter G^1 , bene $\beta\mu$ | 4 quia βG , quam ξRW , quoniam φ , qua μ (errore) | 4 eius $> \xi RWZ$ | 6 verbo $\xi\varphi\chi GRWZ$, in verbo $\beta\mu$ | 6 firmati $\xi\varphi RWZ$ | 6 eius $> G$ | 7 thesauris G | 7 abyssos R | 8 a domino χ | 9^a ipse $> RWZ$ | 9 mandavit $\xi GRWZ$, dixit $\beta\mu\varphi$ | 10 solvit $\beta\mu$ | 10 consilia RW | 10 inritas GW | 10 facit φRW | 11 post consilium + autem ξ | 12 post elegit + dominus B | 13 prospexit $\beta\mu$ | 14 firmissimo solio suo $\xi\varphi BGRW$, firmissima sede sua $\beta\mu$ | 14 perspexit φ | 14 ad $> \xi RW$ | 15 fingens R | 15 intellegens W | 16 salvatur $\varphi ABCDGR^2 W$, salvabitur R^1 ? $\beta\mu\xi$ | 16 ne forte R | 16 multiplicatione $\beta\mu G$ (sed plicatio prima manu in litura G), multitudine $\xi\varphi RW$ | 17 eqvs G^1 , equus W | 17 roboris sui $\beta\mu\xi GRW$, virtutis suae φ | 17 fallabit R

multitudine roboris sui non salvabit. ¹⁸ ecce oculi domini super timentes eum et expectantes misericordiam eius, ¹⁹ ut eruat de morte animam eorum et vivificet eos in fame. ²⁰ anima nostra expectavit dominum: auxilium nostrum et clipeus noster est. ²¹ in ipso enim laetabitur cor nostrum, quia in nomine sancto eius speravimus. ²² sit misericordia tua, domine, super nos, sicut expectavimus te.

34

¹ David, quando commutavit os suum coram Abimelech, ³³ et eiecit eum, et abiit. ² Benedicam domino in omni tempore, semper laus eius in ore meo. ³ in domino laudabitur anima mea, audiant mites et laetentur. ⁴ magnificate dominum mecum, et exaltemus nomen eius pariter. ⁵ quaesivi dominum, et exaudivit me, et de omnibus angustiis meis liberavit me. ⁶ respicite ad eum et confluite, et vultus vestri non confundentur. ⁷ hic pauper clamavit, et dominus exaudivit, de omnibus tribulationibus salvavit eum. ⁸ circumdat angelus domini in gyro timentes eum, et eruet eos. ⁹ gustate et videte quoniam bonus dominus: beatus vir qui sperat in eo. ¹⁰ timete dominum, sancti eius, quoniam non est inopia timentibus eum. ¹¹ leones indiguerunt et esurierunt, quaerentibus autem dominum non deerit omne bonum. ¹² venite, filii, audite me, timorem domini docebo vos. ¹³ quis est vir qui velit vitam, diligens dies videre bonos? ¹⁴ custodi linguam tuam a malo et labia tua ne loquantur dolum. ¹⁵ recede a malo et fac bonum, quaere pacem et perseguere eam. ¹⁶ oculi domini ad iustos, et aures eius ad clamores eorum. ¹⁷ vultus domini super facientes malum, ut perdat de terra memoriam eorum. ¹⁸ clamaverunt, et dominus exaudivit,

¹⁸ oculus $\beta\mu\xi\eta$ | ¹⁸ et $\xi\chi GRW$, ad $\beta\mu\eta$ | ¹⁹ animas $\beta\mu\xi\eta RW$ | ²⁰ clipeus W | ²² fiat ηRW | ²² ante te + in $\xi\eta RW$ | ¹ quando > R | ¹ commotavit vultum R | ¹ ad os S saporem | ¹ et eiecit $\beta\mu\xi\eta GW$, dimisit R | ¹ fin + vox fidei per ieiunium R | ² dominum $\beta\mu\eta$. in W o altera vocis domino in litura | ³ laetabitur „*exemplaria canonis et aliquot mss codices*“ Gallorum | ³ audient ηR | ³ pro mites ξ mansueti | ⁵ de $\xi\eta GRW$, ex $\beta\mu$ | ⁶ aspice η | ⁷ ante de + et $\beta\mu\xi\eta$ | ⁷ post tribulationibus + eius $\beta\mu\eta$ contra $ABCDGRW$ | ⁷ salvabit ξW | ⁸ circumdat $ABCDGRW$, circumdat $\xi\eta$, circumdabit $\beta\mu$ | ⁸ giro G | ¹¹ non deerit > G^1 | ¹¹ fin + semper R | ¹² ad venite S ambulate | ¹² filii R | ¹⁶ clamorem ξ | ¹⁷ ad super S in | ¹⁷ mala $\xi\eta RW$ | ¹⁸ post cla-

et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos. ¹⁹iuxta est dominus contritis corde, et confractos spiritu salvabit. ²⁰multae tribulationes iusti, et ex omnibus illis liberabit eum dominus. ²¹custodit omnia ossa eius: unum ex eis non confringetur. ²²interficiet impium malitia, et odientes iustum superabuntur. ²³redimet dominus animas servorum suorum, et non peccabunt omnes sperantes in eo.

35

³⁴ ¹David. Iudica domine adversarios meos, pugna contra pugnantes me. ²adprehende scutum et hastam, et consurge in auxilium mihi. ³evagina gladium et praeoccupa ex adverso persequentem me: dic animae meae „salus tua ego sum“. ⁴confundantur et reveantur qui quaerunt animam meam, convertantur retrorsum et confundantur qui cogitant malum mihi. ⁵fiant sicut pulvis ante faciem venti, angelus domini inpellat. ⁶sit via eorum tenebrae et lubricum, et angelus domini persequatur eos. ⁷quia frustra absconderunt mihi insidias retis sui, sine causa foderunt animae meae. ⁸veniat ei calamitas quam ignorat, et rete suum quod abscondit comprehendat eum, et cadat in laqueum. ⁹anima autem mea exultabit in domino, et laetabitur in salute sua. ¹⁰omnia ossa mea dicent „domine, quis similis tui?, eruens inopem a validiore, et pauperem et mendicem a violento“. ¹¹surgentes testes iniqui quae nesciebam interrogabant me. ¹²reddebant mihi mala pro bono, sterilitatem animae meae. ¹³ego autem cum infirma-

maverunt + iusti ξDWZ , sed W obelizatum | 20 *init* multa mala S | 20 iusti $\xi q \chi GRW$, iusto $\beta \mu$ | 20 liberavit χRW | 22 superabuntur $ABCD GRWZ$, culpabuntur $\beta \mu \xi q$ | 23 redemet RW | 23 *ad* peccabunt S culpabuntur | 1 david $\beta \mu \xi q GW$, huic david vox christi in passione de iudeis dicit R | 1 impugnantes $\beta \mu \xi q$ | 2 adprehende R , apprehende W | 2 hastam R , contum χ | 2 surge $\beta \mu$ | 2 mihi χG , meum $\beta \mu \xi q RW$ | 3 praeoccupa $\beta \mu \xi q R$, sed eoc R in *litura* habet: preoccupa G , p̄occupa W | 3 persequentes $\beta \mu \xi$ | 3 sum $\xi q \chi GRW$, > $\beta \mu$ | 4 mihi mala WZ | 5 ante angelus + et $\beta \mu \xi q W^1$ | 5 inpellat GW | 8 eis χ | 8 comprehendat G , conpraehendat R , comphendat W | 8 *fin* in calamitatem S | 9 exsultabit $\beta \mu$, exultavit R | 9 et > $\beta \mu$ | 9 sua $\beta \mu \xi q GW$ (sed in W praecedit *liturula*) Z , tua χR | 10 eripiens q | 10 et *prius* > WZ | 10 *pro* et altero ac $\beta \mu$ | 12 sterelitatem R | 13 infirmarer ab eis $\xi q GRWZ$ duo *codices Vallarsii quatuor Gallorum*, infirmarentur $\beta \mu$ | 13 ad $\xi \chi G$, in $\beta \mu q RW$ | 13 convertetur WZ

rer ab eis induebar cilicio, humiliabam in ieiunio animam meam, et oratio mea ad sinum meum revertetur. ¹⁴ quasi ad amicum, quasi ad fratrem meum, sic ambulabam, quasi lugens mater tristis incurvabar. ¹⁵ et in infirmitate mea laetabantur et congregabantur, collecti sunt adversum me percutientes, et nesciebam, scindentes, et non tacentes: ¹⁶ in simulatione verborum fictorum fredebant contra me dentibus suis. ¹⁷ domine, quanta aspicias? converte animam meam a calamitatibus suis, a leonibus solitariam meam. ¹⁸ confitebor tibi in ecclesia grandi, in populo forti laudabo te. ¹⁹ non laentur super me inimici mei mendaces, odientes me frustra, coniventes oculo. ²⁰ non enim pacem loquuntur, sed in rapina terrae verba fraudulenta concinnant. ²¹ et dilataverunt super me os suum, dixerunt „vah vah, vidit oculus noster“. ²² vidisti, domine, ne taceas: domine, ne elongeris a me. ²³ consurge et vigila in iudicium meum, deus meus et dominus in causam meam. ²⁴ iudica me secundum iustitiam meam, domine deus meus, et ne insultent mihi. ²⁵ ne dicant in corde suo „vah vah“ animae nostrae, ne dicant „absorbuimus eum“. ²⁶ confundantur et revereantur pariter qui laetantur in afflictione mea, induantur confusione et verecundia qui magnificantur super me. ²⁷ laudent et laentur qui volunt iustitiam meam, et dicant semper, „magnificetur dominus“ qui volunt pacem servi sui. ²⁸ et lingua mea meditabitur iustitiam tuam, tota die laudem tuam.

¹ Pro victoria, servi domini David. ² Dixit scelus impii ³⁵

¹⁴ ad amicum *S* sodalem | ¹⁵ in > *RW* | ¹⁵ adversus $\beta\mu$ | ¹⁵ scindentes $\beta\mu\xi\varphi$ *GNO*², scidentes *RW*¹ | ¹⁵ tacentes $\beta\mu\xi\varphi$ *GRW*, fundentes sanguinem *NO*² | ¹⁷ aspicias $\xi\varphi\chi$ *GRW*, videbis $\beta\mu$ | ¹⁷ suis $\xi\varphi\chi$ *GRW*, eorum $\beta\mu$ | ¹⁸ ecclesia *G*¹ | ¹⁸ grandi $\beta\mu\xi\varphi$ *GRW*, magna χ | ¹⁹ coniventes *RWZ*, conibentes *G*¹, conhibentes *G*², cohibentes χ , conniventes $\beta\mu\xi\varphi$ | ²² sileas ξ | ²² longeris *R* | ²³ ad consurge *S* expergiscere | ²³ evigila ξ , vigilla *R*¹ | ²³ in prius > χ *WZ* | ²³ dominus *G*, domine $\beta\mu$, dominus meus $\xi\varphi\chi$ *RWZ* | ²⁴ meam ξ *GRWZ*, tuam $\beta\mu\varphi$ | ²⁵ in ne ξ *GR*¹ *R*³, nec $\beta\mu\varphi$ *R*² *W* | ²⁵ vah prius > $\beta\mu\varphi$ contra ξ *BDGRW* | ²⁵ post vah alterum + vah *B* | ²⁵ sticho altero ne *G*, et ne $\beta\mu$, nec $\xi\varphi$ *RW* | ²⁵ absorbuimus *RWZ* | ²⁶ reverentur *RWZ* | ²⁶ afflictione *GW* | ²⁷ in ne gaudeant ξ , gaudent *WZ* | ²⁷ sticho altero volunt *GRWZ*, vult $\beta\mu\xi\varphi$ | ²⁸ meditetur χ | ¹ pro victoria $\xi\varphi$ *ABCDGHLPW*, victoria

in medio cordis eius non esse timorem dei ante oculos eius.
³ quoniam dolose egit adversum eum in oculis suis, ut inveniret iniquitatem eius ad odiendum. ⁴ verba oris eius iniquitas et dolus, cessavit cogitare bene facere. ⁵ iniquitatem cogitat in cubili suo, stabit in via non bona, malum non abiciet. ⁶ domine, in caelo misericordia tua: fides tua usque ad nubes. ⁷ iustitia tua quasi montes, domine, iudicium tuum abyssus multa, homines et iumenta salvos facies domine. ⁸ quam pretiosa est misericordia tua, domine, et filii Adam in umbra alarum tuarum sperabunt, ⁹ inebriabuntur de pinguedine domus tuae, et torrente deliciarum tuarum potabis eos. ¹⁰ quoniam tecum est fons vitae: in lumine tuo videbimus lumen. ¹¹ adtrahe misericordiam tuam scientibus te, iustitiam tuam rectis corde. ¹² ne veniat mihi pes superbiae, et manus impiorum non me commoveat. ¹³ ibi ceciderunt operantes iniquitatem, expulsi sunt et non potuerunt surgere.

37

³⁶ ¹ David. Noli contendere cum malignis neque aemuleris facientes iniquitatem, ² quoniam sicut herba velociter conterentur et sicut holus viride marcescent. ³ spera in domino et fac bonum, peregrinare in terra et pascere fide, ⁴ et delectare in domino, et dabit tibi petitiones cordis tui. ⁵ volve

„duo exemplaria“ Gallorum, victori $\beta\mu K$ „ambo exemplaria canonis“ Gallorum, in finem $R | 1$ servi $ABCDGHLPW$ „duo exemplaria canonis“ Gallorum, servo $\beta\mu\xi\varphi KR$, servus „duo exemplaria canonis“ Gallorum $| 1$ *fin* + propheta cum laude dei opera ipsius iudeae dicit $R | 2$ esse timorem $\xi\varphi ABCDGRW$, est timor $\beta\mu | 3$ quia $\beta\mu\xi\varphi RW | 3$ adversus $\beta\mu\varphi | 3$ hodiendum $R | 4$ eius $> R | 4$ bene facere $\xi\varphi ABCDGRW$, ut bene faceret $\beta\mu | 5$ abiicit ξ , abiciet $RW | 6$ ante fides + et $WZ | 7^a$ domine $\xi\varphi\chi GRW$, deus $\beta\mu | 7$ et iudicia tua ξ , iudicia tua $\varphi | 7$ hominem et iumentum $\varphi | 7$ salva $\xi | 8$ est $> \beta\mu | 8$ praetiosa GR , preciosa $W | 8$ domine $\xi\varphi\chi GRW$, deus $\beta\mu | 9$ pinguidine $R | 9$ deliciarum G , deliciarum $RW | 11$ attrahe $GW | 11$ tuam prius $> G | 11$ ante iustitiam + et $\beta\mu\xi\varphi RW | 12^1$ ne $\beta\mu\xi G$, non φW , $> R | 12^2$ non $\beta\mu G$, ne $\xi\varphi RW | 13$ pro et non WZ nec $| 1$ david $\beta\mu\xi\varphi GW$, ipsi david huic hortatur omnes ad fidem demonstrans salutem ecclesiae credentem monet ad fidei firmamentum $R | 1$ emuleris G , emulaveris R^1 , emulaveris R^2 [schol?], emulaveris $\xi W | 2$ erba $R | 3$ ad peregrinare S habitare $| 4$ et prius $\beta\mu\varphi GR^2$ (primae manus, minio), $> \xi R^1 W | 4$ petitionem RW^1 , $ZW^2 = G | 5$ inquit revela domino $S | 5$ pro viam ξ curam $| 5$ post eo + cor R

super dominum viam tuam et confide in eo, et ipse faciet.
⁶et educet sicut lumen iustitiam tuam, et iudicium tuum sicut
meridiem. ⁷tace domino et expecta eum: noli contendere ad-
versus eum qui proficit in via sua, adversum virum qui facit
quae cogitat. ⁸dimitte iram et relinque furorem, noli contendere
ut malefacias. ⁹quoniam qui malefaciunt interibunt: expectan-
tes autem dominum, ipsi hereditabunt terram. ¹⁰adhuc enim
modicum, et non erit impius, et cogitabis de loco eius, et non
subsistet. ¹¹mites autem hereditabunt terram et delectabuntur
in multitudine pacis. ¹²cogitat impius de iusto et frendet ad-
versus eum dentibus suis. ¹³dominus deridebit eum videns
quod veniet dies eius. ¹⁴gladium evaginaverunt impii, teten-
derunt arcum suum, ut percutiant egenum et pauperem et inter-
ficiant rectos corde in via. ¹⁵gladius eorum ingrediatur in
cor eorum, et arcus eorum confringatur. ¹⁶melius est parvum
iusto quam divitiae peccatorum multae. ¹⁷quoniam brachia im-
piorum confringentur, sublevat autem iustos dominus. ¹⁸novit
dominus diem immaculorum, et hereditas eorum aeterna erit.
¹⁹non confundentur in tempore malo, et in diebus famis satura-
buntur: ²⁰quia impii peribunt, et inimici domini gloriantes ut
monocerotes consumentur sicut fumes consumitur. ²¹faenus
accipit impius et non reddit, iustus autem donat et tribuit.
²²quia qui benedicti fuerint ab eo, hereditabunt terram, et
qui maledicti, interibunt. ²³a domino gressus viri firmantur,
et viam eius volet. ²⁴cum ceciderit, non allidetur, quia do-
minus sustentat manum eius. ²⁵puer fui, siquidem senui,
et non vidi iustum derelictum neque semen eius quaerens

6 ducet G^1 | 6 iudicium tuum $\xi q \chi G R W$, iudicia tua $\beta \mu$ | 7 et $>$
 $\xi q R W Z$ | 7 adversum meum R | 7 adversum virum $\beta \mu$ | 8 relique G^1 ,
derelinque $\beta \mu q$ | 8 *pro* contendere D festinare | 8 malefacies R | 11 di-
lectabuntur $R W Z$ | 11 multitudine R | 12 adversum $q R W$ | 13 *post* do-
minus + autem W^1 , non Z | 13 videns quod $\xi q G R W$, quia vidit quo-
niam $\beta \mu$, videns *etiam* B , quod *etiam* D | 13 venit $\beta \mu$, veniat $q.D$ | 14
avaginaverunt G | 14 intenderunt ξq , tenderunt $R W$ | 14 ut dejiciant
 S | 14 percutiant R | 14 corde $D G R W$, $>$ $\beta \mu \xi q$ | 15 confringantur $\beta \mu \xi q R^1$ |
16 parum $\beta \mu \xi q$ | 16 peccatorum $\xi q G R W$, impiorum $\beta \mu$ | 17 quia $\beta \mu$ |
18 dies $\beta \mu q W^1$ | 18 immaculorum W | 18 *ad* aeterna S in saeculum |
20 *pro* gloriantes ut monocerotes D subvertentur ut montes | 20 sicut
 $\beta \mu \xi q G^2 R$, ut $G^1 W$ | 20 *fin* consumentur q | 21 faenus W | 21 reddet
 $\beta \mu G$ | 21 *ante* donat + et q | 23 firmabitur ξ | 25 *ante* senui + et $\beta \mu$

panem. ²⁶tota die donat et commodat, et semen eius in benedictione. ²⁷recede a malo et fac bonum, et habita in sempiterno. ²⁸quia dominus diligit iudicium, et non derelinquet sanctos suos: in aeternum custoditi sunt, et semen impiorum peribit. ²⁹iusti hereditabunt terram, et habitabunt in saeculum super eam. ³⁰os iusti meditabitur sapientiam, et lingua eius loquetur iudicium. ³¹lex dei eius in corde eius, non deficient gressus eius. ³²considerat impius iustum, et quaerit ut occidat eum. ³³dominus non derelinquet eum in manus eius, et non condemnabit eum, cum iudicatur. ³⁴expecta dominum et custodi viam eius, et exaltabit te ut possideas terram: cum interibunt impii, videbis. ³⁵vidi impium robustum et fortissimum sicut indigenam virentem: ³⁶et transivi et ecce non erat, et quaesivi eum, et non est inventus. ³⁷custodi simplicitatem et vide rectum, quia erit ad extremum viro pax. ³⁸iniqui autem delebuntur pariter, et novissimum impiorum peribit. ³⁹salus iustorum a domino, fortitudo eorum in tempore tribulationis. ⁴⁰et auxiliabitur eis dominus et salvabit eos ab impiis, quia speraverunt in eo.

38

37 ¹Canticum, David, in commemoratione. ²Domine, ne in ira tua arguas me neque in furore tuo corripas me. ³quia sagittae tuae infixae sunt mihi, et tetigit me manus tua. ⁴non est sanitas in carne mea a facie indignationis tuae, non est

²⁶ *fin* + erit *WZ* | ²⁷ inhabita $\xi\varphi RW$ | ²⁷ sempiternum $\beta\mu$, saeculum *S* | ²⁸ *ad* sanctos *S* misericordes | ²⁸ *ad* in aeternum *S* in saeculum | ²⁸ custodiunt *WZ* | ²⁸ impiorum *GW* | ²⁸ perit χ | ²⁹ inhabitabunt $\beta\mu\varphi RW$ | ²⁹ *ad* in saeculum *S* in aeternum | ²⁹ *post* saeculum + saeculi *R*, + sc̄i *W* | ³³ manu $\beta\mu\xi\varphi$ | ³³ condemnabit *W* | ³³ iudicatur $\xi\varphi\chi GRW$, iudicabitur $\beta\mu$ | ³⁴ *post* custodi *duae literulae deletae in R* | ³⁴ possideas *R* | ³⁴ pereunt χ | ³⁶ ecce > χ | ³⁶ *fin* + locus eius *sed obelizata W* | ³⁷ simplicitatem *R* | ³⁷ *ad* $\xi\varphi\chi GRW$, in $\beta\mu$ | ³⁸ iniqui ξGRW *tres codices Vallarsii quatuor Gallorum*, praevaticatores $\beta\mu\varphi$ | ³⁸ delebuntur $\xi\varphi GRW$ *tres codices Vallarsii quatuor Gallorum*, interibunt $\beta\mu$ | ³⁹ *post* salus + autem $\beta\mu\varphi$ | ⁴⁰ *pro* salvabit $\xi\varphi$ liberabit | ⁴⁰ *post* eos + eripiet eos $\beta\mu$, + et eruet eos ξ , + eruet eos φ , *contra ABCDGRW* | ⁴⁰ *post* impiis + et salvabit eos $\beta\mu\xi\varphi$ | ¹ psalmus david in rememorationem diei sabbati hic confessio in sapientiae virtus ad salutem *R* | ¹ canticum $\beta\mu\varphi GW$, psalmus ξS | ² ne > *WZ* | ² *ad* ira *S* indignatione | ² *ad* furore tuo *S* ira tua | ³ quoniam φWZ | ³ *ad* tetigit *S* terruit | ⁴ *ante* ossibus + in χ

pax ossibus meis a facie peccati mei. ⁵quia iniquitates meae transierunt caput meum: quasi onus grave adgravatae sunt super me. ⁶computruerunt et tabuerunt cicatrices meae a facie insipientiae meae. ⁷afflictus sum et incurvatus sum nimis, tota die moerens ambulabam. ⁸quia lumbi mei impleti sunt ignominia, et non est sanitas in carne mea. ⁹evigilavi, et afflictus sum nimis, rugiebam a gemitu cordis mei. ¹⁰domine, in conspectu tuo omne desiderium meum, et gemitus meus a te non est absconditus. ¹¹cor meum fluctuabat, dereliquit me fortitudo mea, et lux oculorum meorum etiam ipsa non est mecum. ¹²cari mei et amici mei quasi contra lepram meam steterunt, et vicini mei longe steterunt, ¹³et iruebant quaerentes animam meam, et investigantes mala mihi loquebantur insidias, et dolos tota die meditabantur. ¹⁴ego autem quasi surdus non audiebam, et quasi mutus non aperiēbam os meum. ¹⁵et eram quasi homo non audiens nec habens in ore suo redargutiones. ¹⁶te enim, domine, expectabam, tu exaudies, domine deus meus. ¹⁷quia dixi „ne forte insultent mihi, et cum vacillaverint pedes mei, super me magnificentur“. ¹⁸quia ego ad plagas paratus, et dolor meus contra me est semper. ¹⁹quoniam iniquitatem meam ego adnuntio: sollicitus ero pro peccato meo. ²⁰inimici autem mei viventes confortati sunt, et multiplicati sunt odientes me mendaciter. ²¹et qui reddunt malum pro bono, adversabantur mihi, quia sequebar bonum. ²²ne derelinquas me, domine: deus meus, ne elongeris a me. ²³festina in auxilium meum, domine salutis meae.

5 quoniam φWZ | 5 transiverunt φWZ | 6 computruerunt GW | 7 afflictus GW | 7 merens $\xi GRWZ$ | 7 ambulavi $\xi\varphi$ | 8 quoniam $\xi\varphi$ | 8 lumbi mei repleti sunt $\beta\mu\varphi$, anima mea impleta est WZ | 8 ad lumbi mei S ilia mea, pro lumbi χ renes | 8 ad ignominia S vilitate | 9 afflictus GW | 10 ad in conspectu tuo S coram te | 11 dereliquit R | 12 ad amici S sodales | 12 quasi $\xi\varphi ABCDGRWZ$, $> \beta\mu$ | 12 post meam + et W , non Z | 12 ad vicini S propinqui | 13 iruebant GW | 14 non aperiēbam $\xi ABCDGRWZ$, qui non aperit $\beta\mu$, non aperiens φ | 14 fin meum $\xi ABCDGRZ$ et in litura W , suum $\beta\mu\varphi$ | 15 ad homo S vir | 15 corde DG | 17 vacillaverint pedes mei $\xi\varphi ABCDGRWZ$, vacillaverit pes meus $\beta\mu$ | 18 plagas $\xi\varphi\chi GRWZ$, plagam $\beta\mu$ | 18 post paratus + sum $\beta\mu\varphi$ | 18 est $\xi\varphi\chi G^2RWZ$, $> \beta\mu G^1$ | 19 quia $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 19 ego χGRW , $> \beta\mu\xi\varphi$ | 19 sollicitus ero $\xi[soli-]\varphi GR$ quatuor codices Gallo- rum, et sollicitus ero WZ , et contristabor $\beta\mu$ | 21 mala WZ | 23 post domine + deus χ

38 ¹Pro victoria Idithun, canticum, David. ²Dixi „custodiam vias meas, ne peccem in lingua mea, custodiam os meum silentio, donec est impius contra me“. ³obmutui silentio, tacui de bono: et dolor meus conturbatus est. ⁴incaluit cor meum in medio mei, in meditatione mea incensus sum igni, locutus sum lingua mea. ⁵ostende mihi, domine, finem meum, et mensuram dierum meorum quae sit, ut sciam quid mihi desit. ⁶ecce breves posuisti dies meos, et vita mea quasi non sit in conspectu tuo: omnia enim vanitas, omnis homo stans. SEMPER. ⁷tantum in imagine ambulat homo, tantum frustra turbatur: congregat, et ignorat cui dimittat ea. ⁸nunc ergo quid expecto, domine? praestolatio mea tu es. ⁹ab omnibus iniquitatibus meis libera me, obprobrium stulto ne ponas me. ¹⁰obmutui, non aperiam os meum, quia tu fecisti: ¹¹tolle a me plagas tuas: a contentione manus tuae ego consumptus sum. ¹²in increpationibus propter iniquitatem corripuisti virum et posuisti quasi tinea desiderabilia eius: verum tamen vanitas omnis homo. SEMPER. ¹³audi orationem meam, domine, et clamorem meum exaudi, ad lacrimam meam ne obsurdescas: quia advena ego sum apud te et peregrinus sicut omnes patres mei. ¹⁴parce mihi, ut rideam ante quam vadam et non subsistam.

1 in finem pro idithun psalmus propheta increpat iudaeos qui divitias habent et nesciunt cui dimittunt *R*, in finem idithun canticum david *P* | 1 pro victoria *q* *ABCDGW*, victori *βμ*, victori pro *ξ* | 1 canticum *βμGW*, psalmus *ξqS* | 4 incensum est *RWZ* | 4 igne *βμ* | 4 ante lingua + in *βμξq* | 4 fin mea > *G*¹ | 5 ut *ξqχGRW*, > *βμ* | 5 desit michi *ξ*, mihi deest *RW* | 6 post tuo + semper *R* in margine tantum (volebat in fine commatis addere), + sela *ξ* | 6 omnis > *B* | 6 stans *ξqBGRW*, subsistens *βμ* | 6 semper > *R*, diapsalma *B* | 7 in > *WZ* | 7 ad homo *S* vir | 7 conturbatur *βμqW* | 7 ad dimittat *S* congregat | 8 praestulatio *R*¹ inter scribendum corr, praestulatio *W* | 8 ad tu es *S* ad te est | 9 ad iniquitatibus *S* erroribus | 10 Abmutui *R* | 10 aperiam *qχGHW*, aperiam *R*, aperui *βμξ* | 11 ad plagas *S* lepras | 12 propter iniquitatem *χG*, pro iniquitate *βμξqRW* | 12 post eius + semper *R*, sed in margine tantum | 12 ueruntamen *R* | 12 semper > *R*, sela habet *ξ* | 13 meam prius > *ξRWZ* | 13 ad exaudi *S* auribus percipe | 13 et alterum > *βμ*

¹Pro victoria, David, canticum. ²Expectans expectavi do-
 minum, et inclinatus est ad me et audivit clamorem meum
³et eduxit me de lacu famoso, de luto caeni, et statuit supra
 petram pedes meos, stabilivit gressus meos. ⁴et dedit in ore
 meo canticum novum, laudem deo nostro: videbunt multi et
 timebunt et sperabunt in domino. ⁵beatus vir qui posuit do-
 minum confidentiam suam et non est aversus ad superbias
 pompasque mendacii. ⁶multa fecisti tu, domine deus meus,
 mirabilia tua, et cogitationes tuas pro nobis: non invenio
 ordinem coram te, si narrare voluero et enumerare: plura
 sunt quam ut narrari queant. ⁷victima et oblatione non in-
 diges (aures fodisti mihi), holocaustum et pro peccato non
 petisti. ⁸tunc dixi: ecce venio, in volumine libri scriptum est
 de me. ⁹ut facerem placitum tuum, deus meus, volui, et legem
 tuam in medio ventris mei. ¹⁰adnuntiavi iustum in ecclesia
 multa, ecce labia mea non prohibebo: domine, tu nosti. ¹¹iu-
 stitiam tuam non abscondi in medio cordis mei, fidem tuam
 et salutare tuum dixi: non abscondi misericordiam tuam et
 veritatem tuam in ecclesia multa. ¹²tu, domine, non prohi-
 bebis misericordias tuas a me: misericordia tua et veritas tua
 iugiter servabunt me. ¹³circumdederunt enim me mala, quo-
 rum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meae,
 et non potui videre, plures factae sunt quam capilli capitis
 mei, et cor meum dereliquit me. ¹⁴placeat tibi, domine, ut
 liberet me: domine, ad adiuvandum me festina. ¹⁵confun-

1 in finem psalmus david patientia est populi R | 1 pro victoria
 ξq.ABCDGW, victori βμ. „et inferius constanter in reliquorum psalmo-
 rum titulis retinent [pro victoria ABCD] pro victori“ Vallarsius, Hiero-
 nymi praefationem commentariis in Daniele praemissam laudans | 1 da-
 vid canticum βμGW, psalmus david ξq.S | 3 famoso ξDGRW, sonitus
 βμq | 3 super βμqRW | 5 mendaces χ, mendaci R | 6 tu > G¹ | 6 nu-
 merare βμξqRW | 7 victimam et oblationem non voluisti q | 7 ad non
 indiges S non voluisti [sic] | 7 fin + mihi RWZ | 8 post ecce + ego
 q | 9 tuum χG, tibi βμξqRW | 9 legem meam q | 9 pro ventris χ cor-
 dis | 10 iustitiam βμq, iustum tuum ξ | 10 fidem tuam tuam G | 12 pro-
 hibebis ξqχGRW, prohibeas βμ | 12 ad misericordias S pietates | 12 fin
 te G¹ | 13^a me > G¹ | 13 comprehenderunt G, cōprehenderunt W |
 13 dereliquid mihi R

dantur et reveareantur simul quaerentes animam meam ut auferant eam: convertantur retrorsum et confundantur qui volunt mihi mala. ¹⁶pereant post confusionem suam qui dicunt mihi „vah vah“. ¹⁷gaudeant et laetentur in te qui quaerunt te, dicant iugiter „magnificetur dominus“ qui diligunt salutare tuum: ¹⁸ego autem sum egens et pauper, dominus sollicitus erit pro me. auxilium meum et salutare meum tu es, deus meus, ne moreris.

40 ¹Pro victoria, canticum, David. ²Beatus qui cogitat de paupere: in die mala salvabit eum dominus. ³dominus custodiet eum et vivificabit eum, et beatus erit in terra: et non tradet eum animae inimicorum suorum. ⁴dominus confortabit eum in lecto infirmitatis: totum stratum eius vertisti in aegrotatione sua. ⁵ego dixi „domine, miserere mei, sana animam meam, quoniam peccavi tibi“. ⁶inimici mei loquentur malum mihi „quando morietur et periet nomen eius“. ⁷et si venerit ut visitet, vana loquetur: cor eius congregabit iniquitatem sibi et egrediens foras detrahet. ⁸simul adversum me murmurabant omnes odientes me, contra me cogitabant malum mihi. ⁹verbum diaboli infundebant sibi „qui dormivit non addet ut resurgat“. ¹⁰sed et homo pacificus meus, in quo habui fiduciam, qui manducavit panem meum, levavit contra me plantam. ¹¹tu autem, domine, miserere mei et leva me, ut reddam eis. ¹²in hoc cognovi quod velis me, quia non

¹⁵ *init* confundatur *R* | ¹⁵ ferant *R*² | ¹⁵ mala mihi $\beta\mu\varphi R$ | ¹⁶ suam $> G^1$ | ¹⁷ gaudent *RW*, sed *Z = G* | ¹⁷ post te *prius* + omnes $\beta\mu\varphi$ | ¹⁸ egenus $\beta\mu\xi\varphi$, aegens *R* | ¹⁸ es $> \beta\mu$ | ¹⁸ moreris $\xi\varphi BGRW$, memoreris $\beta\mu$ | ¹ psalmus david legendus ad lectionem esaiiae prophetae, vox christi de passione sua et de iuda traditore *R* | ¹ pro victoria $\xi\varphi ABCD GW$, victori $\beta\mu$ | ¹ psalmus $\xi\varphi S$ | ² malo $\beta\mu$ | ² salvabit χG , liberabit $\beta\mu\xi\varphi R$, liberavit *W* | ³ tradat χRW | ⁴ infirmitans *R* | ⁶ loquentur χ | ⁶ peribit $\beta\mu\varphi$ | ⁷ visitet $\xi\varphi ABCDGNRW$ „ac plures mss“ Gallorum, videat $\beta\mu$ | ⁷ post loquetur *distinguunt* $\beta\mu GWZ$, post eius *distinguunt* $\xi\varphi$, *R* interpunctione caret | ⁷ et alterum $> \beta\mu\varphi W$ | ⁸ post murmurabant *incidunt* *GWZ*, etiam *R*, sed *is* fortasse a manu secunda | ⁸ me *tertium* $> \chi GRW$ | ⁹ diabuli *R* | ⁹ ad diaboli *S* belial | ¹⁰ manducabat $\beta\mu\xi\varphi R$, manducabit *Z*, manducab *litera b* *linea* *tracta ornata* *W* | ¹¹ tu — mei $> RWZ$, et tu domine miserere mei φ | ¹¹ eleva $\xi\varphi RW$ | ¹¹ ut ξGRW , et $\beta\mu\varphi$ | ¹² vellis *R*

insultabit inimicus meus mihi. ¹³ ego autem in simplicitate mea adiutus sum a te, et statues me ante faciem tuam in perpetuum. ¹⁴ benedictus dominus deus Israhel a saeculo et usque in saeculum. amen amen.

¹ Pro victoria doctissimi, filiorum Core. ² Sicut areola prae-⁴¹ parata ad irigationes aquarum, sic anima mea praeparata est ad te, deus. ³ sitivit anima mea deum, fortem viventem: quando veniam et parebo ante faciem tuam? ⁴ fuerunt mihi lacrimae meae panes per diem ac noctem, cum diceretur mihi tota die „ubi est deus tuus?“. ⁵ horum recordatus sum et effudi in me animam meam, quia veniam ad umbraculum, tacebo usque ad domum dei, in voce laudis et confessionis multitudinis festa celebrantis. ⁶ quare incurvaris, anima mea, et conturbas me? expecta deum, quia adhuc confitebor ei, salutaribus vultus eius. ⁷ deus meus, in memet ipso anima mea incurvatur: propterea recordabor tui de terra Iordanis et Hermoniim, de monte minimo. ⁸ abyssus abyssum vocat, in voce cataractarum tuarum: omnes gurgites tui et fluctus tui super me transierunt. ⁹ per diem mandavit dominus misericordiam

¹³ ad perpetuum S saeculum | ¹⁴ amen et amen βμ | 1 in finem intellectus filiis chorę ante babbtismum vox christi est R | 1 pro victoria ABCDGW „omnes mss codices praeter canonis exemplaria“ Gallorum, victori βμξφ | 1 doctissimi ABCDGW, doctissimo βμ, intellectus ξφ, erudito S | 1 filiorum βμGW, filiis ξφ | 1 chō W | 2 praemittit D sicut cervus mugiens ad fontes aquarum ita anima mea rugit ad te deus. „corruptus legitur iste versiculus in exemplaribus canonis atque in duobus aliis mss ubi vulgata lectio sicut cervus desiderat ad fontes aquarum etc substituta est pro hieronymiana quam nos relinimus quamque canon san-germanensis [sic! scr sancti Germani] habuit prima manu“ Martianay | 2 irrigationes G²W | 2 ad praeparata alterum S desiderat | 2 est > βμφ | 3 mea > βμ | 3 ante deum + ad βμφW | 3 fontem χ | 3 vivum φW | 3 apparebo φ | 3 tuam ξχGRW, dei βμφ | 4 panis ξ | 4 et φ | 5 feste RW | 6 pro deum R domini | 6 quoniam W¹ | 7 > W [non Z], sed prima manu in margine inferiori suppletum | 7 memet G, me βμξφ RW | 7 incurbatur RW | 7 hermonim βμG², chermonim φ | 8 abyssus abyssus R | 8 invocat βμξ | 8 ad in S ad | 8 vocem βμ | 8 supertransierunt omisso me D. „ita [super me transierunt] mss omnes excepto codice bibliothecae memmianae [sic] et canone carcassonensi qui legit in sacro contextu super me ingressi sunt addens hoc scholion marginale h transiverunt“ Martianay | 9 ante nocte + in βμξR | 9 mecum ad sequentia trahunt ξGRWZ

suam, et nocte canticum eius mecum, oratio deo vitae meae.
¹⁰dicam deo „petra mea, quare oblitus es mei? quare tristis incedo, affligente inimico?“. ¹¹cum me interficerent in ossibus meis, exprobraverunt mihi hostes mei, dicentes tota die „ubi est deus tuus?“. ¹²quare incurvaris, anima mea, et conturbas me? expecta dominum, quoniam adhuc confitebor ei, salutibus vultus mei et deo meo.

43

¹³iudica me, deus, et discerne causam meam a gente non sancta: a viro doloso et iniquo salva me. ¹⁴tu enim, deus, fortitudo mea: quare proiecisti me? quare tristis incedo, affligente inimico? ¹⁵mitte lucem tuam et veritatem tuam, ipsae ducent me et introducent in montem sanctum tuum et ad tabernaculum tuum. ¹⁶et introibo ad altare tuum, domine, ad deum laetitia et exultationis meae, et confitebor tibi in cithara, deus, deus meus. ¹⁷quare incurvaris, anima mea, et quare conturbas me? expecta deum, quoniam adhuc confitebor ei, salutibus vultus mei et deo meo.

44

⁴² ¹Pro victoria, filiorum Core, eruditionis. ²Deus, auribus

¹⁰ S el zelai quod interpretatur deus petra mea et est unum de nominibus dei | ¹⁰ me ξ | ¹⁰ affligente GW | ¹¹ quum βμ, dum φ | ¹¹ interfecerint χ | ¹¹ ostes G | ¹¹ post dicentes + ad me βμ contra ξφ DGRW | ¹² et prius > R | ¹² deum βμξ | ¹² salutaribus βμξ | ¹³ praemittit versum unum vacuum G, propter columnas ceteras trium versuum spatium vacuum habent WZ. ⁴² et ⁴³ continuos scribunt βμ, pro uno carmine habere videntur GWZ, praemittit psalmus david ad eos qui fidem consecuti sunt R, idem nisi quod david omittit D. duos psalmos faciunt ⁴² et ⁴³ ξφ | ¹³ de gente βμφW | ¹³ ad non sancta S immisericorde | ¹³ iniquo et doloso ξφ, et iniquo doloso RW | ¹⁴ post enim + es βμ | ¹⁴ affligente GW | ¹⁵ emitte WZ | ¹⁵ ipsae B, ipsa βμξφGRW | ¹⁵ ducent βμξφBRW, educent G. G ipsae ducent voluisse credo = B | ¹⁵ et secundum > βμ | ¹⁵ post introducent + me βμφ contra BDGRW | ¹⁵ ad montem βμφB | ¹⁵ ad tabernaculum tuum DG, in tabernaculum tuum ξφRW, ad tabernacula tua βμ | ¹⁶ tuum domine DG, tuum ξBRW, dei βμφ | ¹⁶ et secundum > βμ | ¹⁶ exultationis βμ, exaltationis R | ¹⁶ cithara R | ¹⁷ dominum φRW | ¹⁷ salutibus φχGRW, salutaribus βμξ | ¹ in finem filiis chore ad intellectum hic eximolongensim legendus ad epistolam pauli ad rom̄ pref ad dominum de operibus eius paenitentiam gerens populo iudaico R | ¹ pro victoria ξφABCDGW septem libri Gallorum, victori βμ | ¹ filiorum βμABCDGW

nostris audivimus, patres nostri narraverunt nobis opus, quod operatus es in diebus eorum, in diebus antiquis. ³ tu manu tua gentes delesti et plantasti eos, afflixisti populos et emisisti eos. ⁴ non enim in gladio suo possederunt terram neque brachium eorum salvavit eos, sed dextera tua et brachium tuum et lux vultus tui, quia conplacuisti tibi. ⁵ tu es rex meus, deus, praecipe pro salutibus Iacob. ⁶ in te hostes nostros ventilabimus, in nomine tuo conculcabitur adversarios nostros. ⁷ non enim in arcu meo confidam neque gladius meus salvabit me. ⁸ quia salvasti nos de hostibus nostris et eos qui oderunt nos confudisti. ⁹ in domino gaudebimus tota die, et in nomine tuo in aeternum confitebimur. SEMPER. ¹⁰ verum tu proiecisti et confudisti nos, et non egredieris in exercitibus nostris. ¹¹ vertisti terga nostra hosti, et qui oderunt nos diripuerunt nos. ¹² dedisti nos quasi gregem ad vorandum, et in gentibus dispersisti nos. ¹³ vendidisti populum tuum sine pretio, nec grandis fuit commutatio eorum. ¹⁴ posuisti nos obprobrium vicinis nostris, subsannationem et inrisum his qui erant in circuitu nostro. ¹⁵ posuisti nos in similitudinem gentibus, commotionem capitis in tribubus. ¹⁶ tota die confusio mea contra me, et ignominia faciei meae cooperuit me ¹⁷ a voce exprobrantis et blasphemantis, a facie inimici

septem libri Gallorum, filiis ξq | 1 chore GW | 1 eruditionis ABCDGW
septem libri Gallorum, eruditio βμξq | 2 audivimus R | 3 dedisti R, exheredasti S | 3^a eas χ | 3 afflixisti GW | 3 ad populos S plebes [male β hoc al = χ habere scribit] | 3 misisti W | 4 possiderunt R, possederunt W¹, W² = G | 4 post eorum + non obelizatum W | 4 salvabit RW | 4 conplacuisti BGW | 4 tibi ξBGRW, in eis βμ, eis q | 5 post es + ipse βμξq contra BDGRW | 5 praecipue R | 5 pro ξq ABCDGRW „plures mss Gallorum, > βμ | 6 init ante G | 6 ante in alterum + et ξ | 7 arco W¹ | 8 oderant βμ | 9 domino gaudebimus ξq ABCDGRW quatuor codices Gallorum, deo laudabimus βμ | 9 in nomine GRW, nomini βμξq | 9 sela adest in ξ, semper in W² | 10 ingredieris R | 10 post egredieris + deus D | 11 hostis R | 11 fin nos BCDGRW, sibi βμξq | 12 quasi ξq GRW, tamquam βμ | 12 post et + non R | 13 vendidisti R | 13² et non foenerasti in commutatione eorum S | 13 grandi RW | 13 commotatio RW¹ | 14 in obprobrium R¹ | 14 inrisum W | 14 iis ξ, hiis R | 15 in prius GRW, > βμξq | 15 ad similitudinem S parabolam | 15 ante gentibus + in βμξq.R contra GW duo codices Vallarsii | 15 ad tribubus S plebibus | 16 pro confusio χ verecundia | 16 fin me > G¹ | 17 blasphemantis G

et ultoris. ¹⁸omnia haec venerunt super nos, et obliti non sumus tui nec mentiti fuimus in pacto tuo. ¹⁹non est conversum retro cor nostrum nec declinaverunt gressus nostri a semita tua. ²⁰quoniam deiecisti nos in loco draconum, et operuit nos umbra mortis. ²¹si obliti sumus nominis dei nostri et expandimus manus nostras ad deum alienum, ²²numquid non deus investigabit istud? ipse enim novit cogitationes cordis. ²³quoniam propter te mortificati sumus tota die, reputati sumus ut grex occisionis. ²⁴consurge, quare dormitas, domine? evigila, quare proiecisti nos in sempiternum? ²⁵quare faciem tuam abscondis, oblivisceris afflictiones et angustias nostras? ²⁶quoniam incurvata est in pulvere anima nostra, adhaesit terrae venter noster. ²⁷surge, auxiliare nobis et redime nos propter misericordiam tuam.

45

43 ¹Victori pro liliis, filiorum Core, eruditionis, canticum amantissimi. ²Eructavit cor meum verbum bonum, dico ego opera mea regi, lingua mea stilus scribae velocis. ³decore pulchrior es filiis hominum, effusa est gratia in labiis tuis: propterea benedixit tibi deus in aeternum. ⁴accingere gladio tuo super femur, fortissime, gloria tua et decore tuo. ⁵prospere ascende propter veritatem et mansuetudinem et iustitiam, et docebit te terribiliter dextera tua. ⁶sagittae tuae acutae (populi sub te cadent) in corde inimicorum regis.

18 non sumus obliti tui $\beta\mu$ | 18 fuimus GRW , sumus $\beta\mu\xi\varphi$ | 18 pro pacto RW conspectu | 20 operuit $\xi DGRW$, operuisti $\beta\mu\varphi$ | 21 pro dei D domini | 21 nostri $> D$ | 21 post et + si $\xi\varphi RW$ | 22 nunquid G | 23 tota die ad sequentia trahit G , $\beta\mu\xi\varphi W$ ut edidi, non interpungit R | 24 ad consurge S expergiscere | 24 vigilia β , vigila μ , evigilare RW | 24 proiecisti χG [-j- χ], proiecis RW , projicis $\beta\mu$, projicis $\xi\varphi$ | 25 afflictiones et angustias nostras $\xi\varphi ABCDG$, afflictionis nostrae et inopiae nostrae $\beta\mu$ | 26 terrae $\varphi\chi GRW$, in terra $\beta\mu$ | 27 redeme R | 1 in finem pro his quae commutabuntur f[il]iis chore ad intellegendum cantici pro dilecto legendus ad evang mat de regina austri [12, 42] $\bar{p}f$ pro patre de christo et ecclesia dicit R | 1 chore GW | 1 amantissimum ξ | 2 eructuavit RW | 2 vebum R | 2 bonum $> G^1$ | 2 stilum RW | 2 vorocis R | 3 pulchior R | 3 diffusa ξ | 3 pro est R es | 4 pro super χ circa | 4 femur G^2 , femur W | 4 fortissimo RW | 5 ante prospere + decore tuo $\beta\mu RW$, + et decore tuo φ | 5 veritatem $\beta\mu\xi GRW$, verbum veritatis φ „*miss non pauci*“ Gallorum | 5 et iustitiam ξGRW , iustitiae $\beta\mu$, iusticiae φ | 5 edocebit D | 5 terribiliter $DGRW$, terribilia $\beta\mu\xi\varphi$

⁷ thronus tuus, deus, in saeculum et in aeternum, sceptrum aequitatis sceptrum regni tui. ⁸ dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem, propterea unxit te deus, deus tuus, oleo exultationis prae participibus tuis. ⁹ myrra et stacte et cassia in cunctis vestimentis tuis, de domibus eburneis, quibus laetificaverunt te ¹⁰ filiae regum in honore tuo. stetit coniunx in dextera tua in diademate aureo. ¹¹ audi, filia, et vide et inclina aurem tuam et obliviscere populi tui et domum patris tui, ¹² et concupiscet rex decorem tuum: quia ipse est dominus tuus, et adora eum. ¹³ et, filia fortissimi, in muneribus faciem tuam deprecabuntur divites populi. ¹⁴ omnis gloria filiae regis intrinsecus. fasceis aureis vestita est, ¹⁵ in scutulatis deducetur ad regem, virgines sequentur eam, amicae eius ducentur illuc, ¹⁶ ducentur in laetitiis et exultatione, ingredientur thalamum regis. ¹⁷ pro patribus tuis erunt filii tibi, pones eos principes in universa terra. ¹⁸ recordabor nominis tui in omni generatione et generatione, propterea populi confitebuntur tibi in saeculum et in aeternum.

¹ Victori, filiorum Core pro iuventutibus, canticum. ² Deus ⁴⁴ nostra spes et fortitudo, auxilium in tribulationibus inventus es validum. ³ ideo non timebimus, cum fuerit translata terra et

⁸ ad iniquitatem *S* impietatem | ⁹ smyrna *G*, sed s prima manu in litura. smyrna *D* | ⁹ pro stacte *D* aloe | ⁹ casia $\xi\varphi$ | ⁹ de templis *S* | ¹⁰ coniunx *RW*, regina *S* | ¹⁰ tua > *G* | ¹⁰ diademate *R* | ¹¹ domum χG , domus $\beta\mu\xi\varphi RW$ | ¹² concupiscit *RW* | ¹² post dominus + deus $\xi\varphi\chi RW$ | ¹³ et filia φG „plures mss“ Gallorum, et o filia $\beta\mu\xi KR$, esto filia duo libri Gallorum, filia *W* | ¹³ fortissimi $\beta\mu\xi GKR$, fortis φW , Tyri *S* | ¹³ fin plebis *W* | ¹⁴ gloriae *R*, glorię *W* | ¹⁴ ante filiae + eius *W* | ¹⁴ prae fasciis aureis vestimenta illius *S* | ¹⁴ fasciis $\beta\mu\xi$, fascis φ et a manu recentis *G* | ¹⁵ ducetur $\beta\mu\xi\varphi R$, ducentur *W* | ¹⁵ sequentur in *G* e alteram habet in litura scriptam, sequuntur μ [sic, non β] | ¹⁵ amici *G*, sodales *S* | ¹⁵ ducent *G* | ¹⁵ illuc $\xi\varphi BCDGRW$, tibi $\beta\mu$ | ¹⁶ laetitia *W* | ¹⁶ ad thalamum *S* templum | ¹⁷ filii tibi $\beta\mu GR$, filii tui φS , filiae tibi χ , tibi filii ξW | ¹⁸ altero loco generatione *W* | ¹ in finem filiis chore pro arcanis psalmus legendus ad lectionem actus apostolorum vox apostolorum *R* | ¹ filijs ξ | ¹ chore *GW* | ¹ psalmus ξ | ² ad nostra *S* nobis | ² noster species *RW*: in *R* ec ipsa prima manus minio scripsit | ² inventus inventus *R* | ² validus *R*¹, prima manu correctum

concussi montes in corde maris, ⁴sonantibus et intumescen-
tibus gurgitibus eius et agitatis montibus in potentia eius.
SEMPER. ⁵fluminis divisiones laetificant civitatem dei, sanctum
tabernaculum altissimi. ⁶dominus in medio eius: non com-
movebitur. auxiliabitur ei deus in ipso ortu matutino. ⁷con-
turbatae sunt gentes, concussa sunt regna: dedit vocem suam,
prostrata est terra. ⁸dominus exercituum nobiscum, protector
noster deus Iacob. SEMPER. ⁹venite et videte opera domini,
quantas posuerit solitudines in terra: ¹⁰conpescuit bella usque
ad extremum terrae: arcum confringet et concidet hastam,
plaustra comburet igni. ¹¹cessate et cognoscite quoniam ego
sum deus, exaltabor in gentibus et exaltabor in terra. ¹²do-
minus exercituum nobiscum, fortitudo nostra deus Iacob.
SEMPER.

47

45 ¹Victoria filiorum Core, canticum. ²Omnes populi, plaudite
manibus, iubilate deo in voce laudis. ³quoniam dominus al-
tissimus terribilis, rex magnus super omnem terram. ⁴con-
gregavit populos subter nos, et tribus sub pedibus nostris.
⁵elegit nobis hereditatem nostram, gloriam Iacob, quam di-
lexit. SEMPER. ⁶ascendit deus in iubilo, dominus in voce

3 concisi *RW* | 3 cor ξRW | 4 intumescitibus $\xi q ABCDGRW$
„*mss aliquot*“ *Gallorum*, tumentibus $\beta\mu$ | 4 et alterum $> \beta\mu$ contra
 ξGRW „*mss aliquot*“ *Gallorum* | 4 agitatis *M*, a Δ gi Δ tatis *R* | 4 ante mon-
tibus + in $\beta\mu M$ contra $q GRW$ unum reginae „*aliquot mss*“ *Gallorum* |
4 semper $> R$, sela adest in ξ | 5 post divisiones + eius $\beta\mu$ contra
 $\xi q DGRW$ | 5 laetificat *ABCDN* „*plures alii mss codices*“ *Gallorum* |
5 post dei + semper *RW* | 5 sanctum tabernaculum $\xi q ABCDGNRW$
„*plures alii mss codices*“ *Gallorum*, sancti tabernacula $\beta\mu$ | 6 in it do-
minus $\xi ABCDGRW$, deus $\beta\mu q$ | 6 ipso $\xi q ABCDGRW$, $> \beta\mu$ | 6 or-
natu *W* | 8 fin sela adest ξ | 9 ad quantas *S* quot | 10 compescuit
 $\xi q GW$, compescit $\beta\mu$ | 10 hastas χG^2 | 10 comburet *GW* | 11 sum $> q$ |
11 et alterum $> \beta\mu q$ | 12 ad fortitudo nostra *S* susceptor noster | 12
nostra $> W$ | 12 semper $> R$. sela adest ξ | 1 in finem filiis chore
psalmus legendus ad lect actus apost psstquam [*sic*] ascendit christus
ad patrem *R* | 1 victoria *DGW*, victoriam *B*, victori $\beta\mu\xi q$: „*nullus e*
nostris victori“ *Vallarsi* [*sed quid AC?*] | 1 filijs ξ | 1 chore *W* | 1 psal-
mus $\xi q S$ | 2 gentes χ | 3 deus χ | 3 magus *R* | 4 in it subiecit *MNO*
„*duo alia mss*“ *Gallorum* | 4 ad tribus *S* plebes | 5 ad gloriam *S* su-
perbiam | 5 quem *R* | 5 sela adest in ξ , semper in W^2 | 6 ascendet *W* |
6 dominus $\beta\mu\xi q R$, deus χGW

bucinae. ⁷ canite deo, canite, canite regi nostro, canite. ⁸ quia rex universae terrae deus, canite erudite. ⁹ regnavit deus super gentes, deus sedet super thronum sanctum suum. ¹⁰ principes populorum congregati sunt, populus dei Abraham, quoniam dii scuta terrae vehementer elevati sunt.

¹ Canticum, psalmus filiorum Core. ² Magnus dominus et ⁴⁶ laudabilis nimis in civitate dei nostri, in monte sancto suo. ³ specioso germine, gaudio universae terrae, monti Sion, lateribus aquilonis, civitatulae regis magni. ⁴ deus in domibus eius agnitus est in auxiliando. ⁵ quia ecce reges congregati sunt, venerunt simul. ⁶ ipsi videntes sic obstipuerunt, conturbati sunt, admirati sunt: ⁷ horror possedit eos, ibi dolor quasi parturientis: ⁸ in vento uredinis confringes naves maris. ⁹ sicut audivimus, ita vidimus in civitate dei exercituum, in civitate dei nostri: deus fundavit eam usque in aeternum. SEMPER. ¹⁰ aestimavimus, deus, misericordiam tuam in medio templi tui. ¹¹ secundum nomen tuum, deus, sic et laus tua usque ad extremum terrae: iustitia repleta est dextera tua. ¹² laetetur mons Sion et exultent filiae Iudae propter iudicia tua. ¹³ circumdate Sion et circumite eam, numerate turres eius. ¹⁴ ponite cor vestrum in moenibus eius, separate pa-

6 buccine *R* | 7 8 ad canite *S* *quinquiens* psallite | 7 post deo + nostro *obelizatum* *W* | 7 in*it* cantate *R*¹ | 9 in*it* dominus *R* | 10 populis dei ξ , populos dei *W* | 10 quo *R* | 10 elevati $\xi q \chi G R$, elevata $\beta \mu W$ | 1 psalmus canticum filiis chorae secunda sabbati legendus ad apocalipsin iohannis figura ecclesiae hierusalem futurae *R* | 1 psalmus canticum filijs ξ | 1 psalmus *ABCDW*, psal *G*, psalmi $\beta \mu q$ | 1 chore *W* | 2 in alterum > ξR | 2 suo $\beta \mu G$, eius $\xi q R W$ | 3 spicioso *W* | 3 germine $\xi q G W$ | 3 monte ξ , montis *G*, montes *W* | 3 civitatula ξ | 5 post reges + terre *R* | 5 ad venerunt *S* transierunt | 6 sic > *R* in *litura* | 6 obstupuerunt $\beta \mu \xi q$ | 7 possedet *R*, possidet *W* | 7 ibi *initium stichi faciunt* $\xi G R W$, ad *praecedentia trahunt scholiasta augiensis* $\beta \mu q$ | 7 dolores χR | 8 huredinis *W* | 8 confringens *D* | 8 maves *G*¹ | 8 maris *ABCDGRW*, tharsis $\beta \mu \xi q$ | 9 in*it* sic ξ | 9 dei exercituum ξq [*ABC?*] *DGRW*, domini exercituum $\beta \mu$ | 9 ea *W* | 9 ad aeternum *S* saeculum | 9 semper *habet* *W*, sed a correctore . sela ξ | 10 aestimavimus *R* | 11 et > $\beta \mu \xi q W$ | 11 ad $\xi q \chi G R W$, in $\beta \mu$ | 11 iustitia *R* | 12 et > $\beta \mu q W$ | 12 fin + domine *W* | 13 circuite $\beta \mu \xi q$ | 14 corda vestra *W* | 14 ad in moenibus *S* in virtute | 14 eius *prius* $q \chi G R$, > $\beta \mu \xi W$ | 14 separata *G*, sperate *R* | 14 palacia *q W*, palicia *R*

latia eius, ut narretis in generatione novissima ¹⁵ quia ipse deus, deus noster in saeculum et in perpetuum: ipse erit dux noster in morte.

47 ¹Victori, filiorum Core, canticum. ²Audite haec, omnes populi, auribus percipite, universi habitatores occidentis, ³tam filii Adam quam filii singulorum, simul dives et pauper. ⁴os meum loquetur sapientias et meditatio cordis mei prudentias. ⁵inclino ad parabolam aurem meam, aperiam in cithara aenigma meum. ⁶quare timebo in diebus mali? iniquitas calcanei mei circumdabit me, ⁷qui fiduciam habent in fortitudine sua, et in multitudine divitiarum suarum superbiunt. ⁸fratrem redimens non redimet vir, nec dabit deo propitiationem pro eo ⁹neque pretium redemptionis animae eorum, sed quiescet in saecula ¹⁰et vivet ultra in sempiternum et non videbit interitum. ¹¹cum viderit sapientes morientes, simul insipiens et indoctus peribunt, et derelinquent alienis divitias suas, ¹²interiora sua, domus suas in saeculo, tabernacula sua in generatione et generatione. vocaverunt nominibus suis terras suas, ¹³et homo in honore non commorabitur, adsimilatus est iumentis et exaequatus est. ¹⁴haec est via insipientiae eorum, et post eos iuxta os eorum current. SEMPER. ¹⁵quasi grex in inferno positi sunt, mors pascet eos, et su-

14 enarretis $\beta\mu\xi\varphi R$ | 15 quoniam ξ | 15 *init* ipse ξG , iste $\beta\mu$, ipse est $\varphi\chi RW$ | 15 deus *prius* $> W^1$, dominus R | 15 lux R | 15 *fin* in saecula S | 15 mortem $\beta\mu$ | 1 in finem filii chore φ psalmus hic divites increpat qui ad inferna descendunt cum mortui fuerint vox ecclesiae super lazaro et divite purpurato R *qui in margine imaginem bene delineatam presbyteri habet* | 1 filiis ξ | 1 chore W | 1 psalmus $\xi\varphi S$ | 2 haec $\varphi\chi G$, hec W , hoc $\beta\mu\xi R$ | 2 *ad* occidentis S orbis | 3 quam si filii R | 3 *ad* singulorum S viri | 4 loquitur R | 4 sapientiam χ | 4 prudentiam χ | 5 inclino χGRW , inclinabo $\beta\mu\xi\varphi$ | 5 parabolam R | 5 mea R | 5 cithara GW | 5 enigma meum GW , aenigmam meam R | 7 superbiunt W | 8 frater B | 8 *pro* redimet vir G redimetur | 9 neque $\xi\varphi GRW$, et $\beta\mu$ | 9 saeculo $\beta\mu$ | 10 *fin* in aeternum χ | 11 relinquent $\beta\mu$ | 12 domos $\beta\mu$ | 12 nominis sui RW | 12 terras suas $\xi\varphi\chi G$, terras $\beta\mu$, in terris suis RW | 13 hom G^1 | 13 commorabitur $\beta\xi\varphi BDEFG^2 W$, comorabitur G^1 , commovebitur μ , conminorabitur R | 13 assimilatus $\beta\mu\xi G^2$, et simulatus φ , et simulatus RW | 13 est *prius* $\varphi\xi\chi GRW$, $> \beta\mu$ | 13 et *alterum* $> W$ | 14¹ via eorum S | 14 insipientiae R | 14 semper $> R$, sela *adest in* ξ | 15 *ad* grex S oves | 15 *fin* eorum W

bicient eos recti in matutino, et figura eorum conteretur in inferno post habitaculum suum. ¹⁶verumtamen deus redimet animam meam de manu inferi, cum adsumpserit me. SEMPER. ¹⁷noli timere cum ditatus fuerit vir, cum multiplicata fuerit gloria domus eius. ¹⁸neque enim moriens tollet omnia, nec descendet post eum gloria eius: ¹⁹quia animae suae in vita sua benedicetur: laudabunt (inquent) te, cum bene feceris tibi. ²⁰intrabunt usque ad generationes patrum suorum, usque ad finem non videbit lucem. ²¹homo cum in honore esset, non intellexit, comparavit se iumentis et silebitur.

50

¹Canticum, Asaph. Fortis, deus dominus locutus est, et ⁴⁸vocavit terram ab ortu solis usque ad occasum eius. ²de Sion perfecto decore deus apparuit. ³veniet deus noster et non tacebit, ignis coram eo vorabit et in circuitu eius tempestas valida. ⁴vocavit caelum de sursum et terram, ut iudicet populum suum. ⁵„congregate mihi sanctos meos, qui feriunt pactum mecum in sacrificio“. ⁶et adnuntiabunt caeli iustitiam eius, quia deus iudex est. SEMPER. ⁷audi, popule meus, et loquar, Israhel, et contestabor te: deus deus tuus ego sum. ⁸non propter victimas tuas arguam te, et holocaustomata tua coram me sunt semper. ⁹non accipiam de

¹⁶ redimet > G¹, redemit RW | ¹⁶ post meam + semper W² | ¹⁶ inferni βμϕRW | ¹⁶ assumpserit GW | ¹⁶ sela adest in ξ | ¹⁷ gloria R | ¹⁸ prima manu in margine inferiori W | ¹⁹ benedicet βμξϕRW | ¹⁹ laudabit unus reginae | ¹⁹ inquent GRW unus reginae, > βμξϕ | ¹⁹ feceris ξϕDGRW, fuerit βμ | ²⁰ intrabunt ξχGRW, intrabit βμϕ | ²⁰ generationem βμξϕRW | ²⁰ videbunt βμξϕRW | ²⁰ lumen ξ: c vocis lucem in litura R | ²¹ pro intellexit EF commorabitur | ²¹ comparabit se G, comparatus est R, comparatus est ξϕOW, assimilatus est EF | ²¹ et > EF | ²¹ pro silebitur O similis factus est illis, exaequatus est EF | ¹ in finem psalmus filiis chorę legendus ad evangelium mathei de adventu christi propheta dicit et iudicio futuro increpatio iudaeorum R | ¹ psalmus ξϕS | ² perfecta βμ | ² deus > χ | ³ ante eum ardebit „tres canones“, coram eo ardebit „duo alii mss“ Gallorum | ⁴ vocabit βμϕ | ⁴ ut iudicet βμξϕG, videret RW¹, videre W² | ⁵ congregatae G¹ | ⁵ ad sanctos S misericordes | ⁵ mecum G, meum βμξϕRW | ⁶ caeli > G | ⁶ post est + ipse βμ | ⁶ semper adest in W², sela in ξ | ⁷ popule ξϕχGRW, populus βμ | ⁷ israhel > G | ⁷ contestabor te βμξGR, testificabor te W, testificabor in te ϕ | ⁸ holocaustomata βμ

domo tua vitulum neque de gregibus tuis hircos. ¹⁰ mea sunt enim omnia animalia silvarum, pecudes in montibus milium. ¹¹ scio omnes aves montium, et universitas agri mecum est. ¹² si esuriero, non dicam tibi: meus est enim orbis et plenitudo eius. ¹³ numquid comedam carnes taurorum aut sanguinem hircorum bibam? ¹⁴ immola deo laudem et redde altissimo vota tua. ¹⁵ et invoca me in die tribulationis: liberabo te, et glorificabis me. ¹⁶ impio autem dixit deus: quid tibi est cum narratione praeceptorum meorum, et ut adsumas pactum meum in ore tuo? ¹⁷ qui odisti disciplinam et proiecisti verba mea post te. ¹⁸ si videbas furem, consentiebas ei, et cum adulteris erat pars tua. ¹⁹ os tuum dimisisti ad malitiam, et lingua tua concinnavit dolum. ²⁰ sedens adversum fratrem tuum loquebaris, et adversum filium matris tuae fabricabaris obprobrium. ²¹ haec fecisti, et tacui: existimasti futurum me similem tui. arguam te et proponam ante oculos tuos. ²² intellegite hoc, qui obliviscimini deum, ne forte capiam, et non sit qui liberet. ²³ qui immolat confessionem, glorificat me, et qui ordinate ambulat, ostendam ei salutare dei.

51

⁴⁹ ¹ Victori, canticum, David, ² cum venisset ad eum Nathan propheta, quando ingressus est ad Bersabee. ³ Miserere mei,

9 vitulos χ , taurum S | 9 hircos G^1 | 10 sylvae S | 10 pecudes RW , beemoth S | 11 ad universitas S ziz dicitur: nomen est avis | 11 post agri + mei $\beta\mu$ contra $\xi q BGRW$ | 12 post orbis + terrę R | 13 carnes χG , carnem $\beta\mu \xi q RW$ | 13 hircorum G^2 [sic] | 14 Ymmola R | 14 redde R | 14 vota $> \chi$ | 15 et invoce et invoca R | 15 fin + semper RW^2 | 16 enarratione φ | 16 et $> q RW$ | 16 ut $> G$ | 16 assumas G^2 , assumes W | 17 ad qui S et tu | 18 erat $\xi q GRW$ duo codices Vallarsii, $> \beta\mu$ | 19 dimisisti $\xi q DGRW$, misisti $\beta\mu$ | 19 concinnavit $\xi q DGRW$, concinnabit $\beta\mu$ | 20 utroque loco adversum G , utroque adversus $\xi q W$, priori adversus $\beta\mu R$, altero in omisso et (χ ut edidi) $\beta\mu$ [de R vide mox] | 20 fratrem — adversum $> R$ | 21 me $> \chi$, ante futurum ponunt $\xi q RW$ | 21 post proponam + te $\xi q RW$ | 22 intelligite W | 22 hęc ξ | 22 capiam $\xi q \chi GRW$, rapiam $\beta\mu$ | 23 confessiones R | 23 ordinate ambulat $BGRW$, ordinat viam $\beta\mu \xi q$ | 23 dei $\beta\mu \xi q G$, meum RW | 1 2 in finem psalmus dd quando venit ad eum nathan propheta quando intravit ad bersabee. legendus ad lectionem esaię prophetę et lectionem actus apostolorum ubi paulus elegitur vox christi pro populo paenitente et vox pauli ad paenitentiam R | 1 psalmus S | 2 quum venisset

deus, secundum magnam misericordiam tuam, iuxta multitudinem miserationum tuarum dele iniquitates meas. ⁴multum lava me ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me. ⁵quoniam iniquitates meas ego novi, et peccatum meum contra me est semper. ⁶tibi soli peccavi et malum contra te feci, ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaberis. ⁷ecce enim in iniquitate conceptus sum, et in peccato peperit me mater mea. ⁸ecce enim veritatem diligis, absconditum et arcanum sapientiae tuae manifestasti mihi. ⁹adsparges me ysopo, et mundabor: lavabis me, et super nivem dealbabor. ¹⁰audium mihi facies gaudium et laetitiam, et exultent ossa quae confregisti. ¹¹absconde faciem tuam a peccatis meis, et omnes iniquitates meas dele. ¹²cor mundum crea mihi, deus, et spiritum stabilem renova in visceribus meis. ¹³ne proicias me a facie tua, et spiritum sanctum tuum ne auferas a me. ¹⁴redde mihi laetitiam Iesu tui, et spiritu potenti confirma me. ¹⁵docebo iniquos vias tuas, et peccatores ad te revertentur. ¹⁶libera me de sanguinibus, deus, deus salutis meae: laudabit lingua mea iustitiam tuam. ¹⁷domine, labia mea aperies, et os meum adnuntiabit laudem tuam. ¹⁸non enim vis ut victimam feriam, nec holocaustum tibi placet. ¹⁹sacrificium deo spiritus contribulatus: cor contritum et humiliatum, deus, non despicias. ²⁰bene fac, domine, in voluntate tua Sion, et aedificentur muri Hierusalem. ²¹tunc susci-

$\beta\mu$, quando venit $\xi\varphi$ | 2 cum intravit ξ | 2 bethsabae $\beta\mu\varphi$, bersabae G , bersabeae W | 3 magnam $>$ $\beta\mu\xi\varphi$ | 3 pro tuarum R tuam | 5 ad iniquitates meas S errores meos. iniquitatem meam duo libri Vallarsii | 5 ego novi $>$ W^1 | 5 novi GRW^2 duo libri Vallarsii, cognovi $\beta\mu\xi\varphi$ | 6 contra te G , coram te $\beta\mu\xi\varphi RW$, in oculis tuis S | 6 cum φGRW , quum $\beta\mu$, dum χ | 6 iudicaveris $\beta\mu$, iudicabis H , iudicaris LK^1 canones, iudicatus fueris S | 7 enim $>$ $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 8 in abscondito et in arcano N , in abscondito etiam EF | 8 fin sapientiam manifestabimus S , sapientiam manifestabis mihi EF , N ut edidi | 8 tuae $>$ $\beta\mu$ | 9 asperges GW , purificabis S | 9 hysopo R , hyssopo $\beta\mu\xi\varphi$ | 9 dealvabor R | 10 facias ξ | 10 et alterum $>$ $\beta\mu$, ut „plures mss“ Vallarsii | 13 et $>$ R | 14 iesu $\xi\varphi ABCD$, ihesu G , hiesu RW , salutaris $\beta\mu$. „habet iesu“ S | 15 convertentur φ | 18 vis $>$ W^1 | 18 ut $>$ R | 18 feriam $\xi\varphi ABCDGRW$ „plures mss“ Gallorum, feram $\beta\mu$ | 19 sacrificia S | 19^a dei $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 19 ad contribulatus S contritus | 19 di \blacktriangle spicet R , despiciet W | 20 benigne $\xi\varphi RSW$ | 20 domine $\xi\chi GRW$, $>$ $\beta\mu\varphi$ | 20 post in + bona G | 20 Sion $>$ G^1 | 20 et $\xi\varphi\chi GRW$, $>$ $\beta\mu$

pies sacrificium iustitiae, oblationes et holocausta, tunc inponēt super altare tuum vitulos.

50 ¹Victori erudito, David, ²cum venisset Doeck Idumaeus et adnuntiasset Saul, dicens ei „venit David in domum Abimelech“. ³Quid gloriaris in malitia, potens? misericordia dei tota est die. ⁴insidias cogitat lingua tua quasi novacula acuta faciens dolum. ⁵dilexisti malum magis quam bonum, mendacium magis quam loqui iustitiam. SEMPER. ⁶dilexisti omnia verba ad devorandum, linguam dolosam. ⁷sed deus destruet te, in sempiternum terrebit te et evellet de tabernaculo, et eradicabit te de terra viventium. ⁸videbunt iusti et timebunt et super eum ridebunt. ⁹„ecce vir qui non posuit deum fortitudinem suam, sed speravit in multitudine divitiarum suarum, confortatus est in insidiis suis“. ¹⁰ego sicut oliva virens in domo dei, speravi in misericordia dei in saeculum sempiternum. ¹¹confitebor tibi in saeculo, quoniam fecisti, expectabo nomen tuum, quoniam bonum, in conspectu sanctorum tuorum.

51 ¹Victori pro choro intellegenti David. ²Dixit stultus in

21 imponent *GW* | 21 *fin* tauros *S* | 1 2 in finem intellectus david cum venit dohaec idumeus adnuntiavit saul et dixit venit david in domo abime *sequitur versus unus pumice deletus R* | 1 victori erudito *GW*, victori eruditio $\beta\mu\xi\varphi$, victoria de erudito *B* | 2 *init* venit $\xi\varphi$ | 2 doeck χG , dohec *W*, doec $\beta\xi B$ „cum plerisque aliis“ *Vallarsii* [qui quatuor habuit], doeg $\mu\varphi$ | 2 nuntiasset *W*, annuntiasset $\beta\mu$, annunciavit $\xi\varphi$ | 2 saul $\xi\varphi\chi GW$, sauli $\beta\mu$ | 2 dicens $\beta\mu GW$, et dixit $\xi\varphi$ | 2 illi ξ | 2 domo ξ | 2 abimelech $\xi\chi G$, abimef *W*, achimelech φB „cum plerisque aliis“ *Vallarsii*, ahimelech $\beta\mu$ | 3 est > $\xi\varphi W$ | 4 cogitavit $\xi\varphi RW$ | 4 lingua tu *G* | 4 fecisti χ | 5 loqui > χ | 5 sela ξ , semper W^2 | 6 deorandum *R* | 6 linguam dolosam $\xi\varphi\chi G$ *tres codices Gallorum*, lingua dolosa $\beta\mu RW$ | 7 distruet *R* | 7 terrebit ξRW | 7 te *secundum* $\xi\varphi\chi GRW$, > $\beta\mu$ | 7 post evellet + te $\beta\mu W^1$ | 7 post tabernaculo + tuo ξRW | 7 *fin* + semper $\beta\mu\varphi W^2$, + sela ξ | 9 non > β | 10 go *vocis* Ego in *litura* *G* | 10 post ego + autem $\beta\mu\varphi W$ | 10 sempiternum $\beta\mu\xi\varphi GHLPRW$ *speculum Augustini benedictinum*, et in aeternum „alii“ *codices Gallorum* | 11 saeculum $\beta\mu\xi\varphi R$, sc̄m *W* | 11 post fecisti + et $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 11 ad sanctorum *S* misericordium | 1 in finem pro mehlech intellegentia david legendus ad eu[an]gelium mathei increpat iudēos incredulos operibus negantes deum *R* | 1 pro choro *DGHW*, per chorum $\beta\mu\xi\varphi$ | 1 intellegenti *DH*,

corde suo „non est deus“. corrupti sunt et abominabiles facti sunt in iniquitate, non est qui faciat bonum. ³deus de caelo prospexit super filios hominum, ut videret si esset intellegens, requirens deum. ⁴omnes aversi sunt, pariter adhaeserunt: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. ⁵numquid non cognoverunt qui operantur iniquitatem, qui comedunt populum meum ut cibum panis, deum non invocaverunt? ⁶ibi timuerunt timore, ubi non est timor, quoniam deus dispersit ossa circumdantium te: confunderis, quia deus proiecit eos. ⁷quis dabit ex Sion salutare Israhel? cum reduxerit deus captivitatem populi sui, exultabit Iacob et laetabitur Israhel.

¹Victori in psalmis, eruditi David, ²quando venerunt Ziphæi ⁵² et dixerunt Saul „nonne David absconditus est apud nos?“. ³Deus, in nomine tuo salva me, et in fortitudine tua ulciscere me. ⁴deus, exaudi orationem meam, auribus percipe verba oris mei: ⁵quia alieni insurrexerunt adversum me, et fortes quaesierunt animam meam, et non proposuerunt deum in conspectu suo. SEMPER. ⁶ecce deus auxiliatur mihi, dominus sustentans animam meam. ⁷redde malum insidiatoribus meis, in veritate tua disperde eos. ⁸voluntarie sacrificabo tibi, confitebor nomini tuo, domine, quoniam bonum est: ⁹quoniam ex omni tribulatione liberavit me, et inimicos meos dispexit oculus meus.

eruditi „alii“ Vallarsii, eruditio $\beta\mu\xi\varphi$ | 2 abominabiles GW | 2 in alterum $> R$, obelizatum habet W | 3 videat ξ | 3 est $\beta\mu$ | 3 intelligens W | 3 ante requirens + aut obelizatum W | 4 non — unum $> RW$ | 5 numquid G | 5¹ non $> G$ | 6 est $\xi\varphi\chi GRW$, erat $\beta\mu$ | 6 te $> GW$ | 7 exion R | 7 salutare $\beta\mu\xi\varphi EFGHKLMO PRW$, salutaria NQ | 7 exultavit RW | 7 et $> \beta\mu\xi\varphi RW$ | 1 2 in finem in carminibus intellectus dd cum venissent zifei et dixissent ad saul nonne dd absconditus est apud nos vox christi ad patrem R | 1 eruditi $ABCDGW$, eruditio $\beta\mu\xi\varphi$ | 2 cum venissent ξ | 2 ziph. G , ziphei ξW | 2 dixissent ξ | 3 salvum me fac χ | 3 tua $> G$ | 5 adversus ξRW | 5 et non proposuerunt $\xi\varphi ABCDGRW$, non posuerunt $\beta\mu$ | 5 semper $> R$, sela adest in ξ | 6 auxiliabitur $\xi\varphi RW$, auxiliator $\beta\mu$ | 6² dominus in litura W | 7 redde $\xi\varphi\chi G$, reddet $\beta\mu$, reddit RW | 7 ad insidiatoribus S decantatoribus | 7 veritate $\beta\mu\xi\varphi G$, virtute RW | 7 tua $> \chi$ | 8 est $> \beta\mu RW$ | 9 post et + super W | 9 inimicus meus R | 9 dispexit $ABCDGRW$, vidit $\beta\mu\xi\varphi$ | 9 oculos meos RW

53 ¹Victori in psalmis, eruditi David. ²Exaudi, deus, orationem meam, et ne despicias deprecationem meam: ³attende mihi et audi me. humiliatus sum in meditatione mea et conturbatus ⁴a voce inimici, a facie persequentis impii: quoniam proiecerunt super me iniquitatem et in furore adversabantur mihi. ⁵cor meum doluit in vitalibus meis, et terrores mortis ceciderunt super me. ⁶timor et tremor venit super me, et operuit me caligo. ⁷et dixi: quis dabit mihi pennas columbae, ut volem et requiescam? ⁸ut procul abeam, et commorer in deserto? SEMPER. ⁹festinabo, ut salver a spiritu tempestatis et turbinis. ¹⁰praecipita, domine, divide linguas eorum: quoniam vidi iniquitatem et contradictionem in civitate, ¹¹die et nocte circumeuntes muros eius: scelus et dolor in medio eius, ¹²insidiae in vitalibus eius, et non recedit de plateis eius damnum et fraudulentia. ¹³non enim inimicus exprobravit mihi, ut sustineam, neque is qui me oderat super me magnificatus est, ut abscondar ab eo: ¹⁴sed tu, homo unanimes meus, dux meus et notus meus: ¹⁵qui simul habuimus dulce secretum, in domo dei ambulavimus cum terrore. ¹⁶veniat mors super eos, et descendant in infernum viventes: quia nequitiae in congregatione eorum et in medio eorum. ¹⁷ego ad deum clamabo, et dominus salvabit me. ¹⁸vespere et mane et meridie loquar et resonabo, et exaudiet vocem meam. ¹⁹redimet in pace animam meam ab adpropinquan-

1 in finem intellectus in carminibus dd vox christi adversus magnatos iudeorum et iuda traditore R, victori intellectus in carminibus david ξ | 1 eruditi GW „alii“ ex mss Vallarsii „plures“ Gallorum, eruditio βμϑ, canticum „alii“ ex mss Vallarsii | 1 david david W | 2 despicias GR | 3 attende W | 3 exaudi βμξϑRW | 4 impii > W¹ | 6 venerunt χ | 7 pinnas R | 8 sela adest in ξ, semper in W | 9 festina S | 9 ab spiritu ξRW | 9 turbidinis ξRW | 11 dolorem RW | 12 in civitatibus suis W | 12 recedet G | 12 dampnum R | 12 fraudulentia G | 13 sustineam R | 13 me prius > ϑW | 13 odorat W | 13 me alterum > G¹R | 14 unianimes RW | 14 meus primum > χW | 15 cum βμG, in ξϑRW | 16 et prius > βμξϑRW | 16 descendant RW² | 16 ad infernum G¹, in interitum ξ | 16 quoniam W | 16 et alterum > βμ | 17 post ego + autem ξ | 17 deum βμξG, dominum ϑRW | 19 redimet ξϑGW „alii e mss“ Vallarsii „quamplures“ Gallorum, redemet R, redime „alii e mss“ Vallarsii, redemit βμ | 19 adpropinquantibus W

tibus mihi: multi enim fuerunt adversum me. ²⁰ exaudiet deus et humiliabit eos, qui iudex est ab initio. SEMPER. non enim mutantur, neque timent deum, ²¹ extendit manum suam ad pacifica sua, contaminavit pactum suum, ²² nitidius butyro os eius, pugnat autem cor illius: molliores sermones eius oleo, cum sint lanceae. ²³ proice super deum caritatem tuam, et ipse enutriet te: non dabit in aeternum fluctuationem iusto. ²⁴ tu autem, deus, deduces eos in puteum interitus. viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos: ego autem fiduciam habebo tui.

56

¹ Victori pro columba muta, eo quod procul abierit David ⁵⁴ humilis et simplex, quando tenuerunt eum Palaestini in Geth. ² Miserere mei, deus, quoniam conculcavit me homo: tota die pugnans tribulavit me. ³ conculcaverunt me insidiatores mei tota die: multi enim qui pugnant contra me, altissime. ⁴ quacumque die territus fuero, ego in te confidam. ⁵ in deo laudavi verbum, in deo speravi: non timebo: quid faciat mihi caro? ⁶ tota die sermonibus me affligebant: contra me omnes cogitationes eorum in malum. ⁷ congregabuntur abscondite, plantas meas observabunt, expectantes animam meam: ⁸ quia nullus est salvus in eis: in furore populos detrahet deus. ⁹ secretiora mea numerasti: pone lacrimam meam in con-

²⁰ audivit χ | ²⁰ humiliavit G | ²⁰ semper $> R$, adest in W , sela adest in ξ | ²⁰ immutantur W | ²¹ manum suam $\xi\varphi\chi GRW$, manus suas $\beta\mu$ | ²¹ et pacifica RW | ²¹ sua $> \varphi$ | ²¹ contaminabit $\xi\varphi RW$, contaminaverunt B | ²² pro pugnat ξ appropinquat | ²² molliores R | ²² mollierunt sermones suos oleo B | ²² ante oleo + ab $\beta\mu$ contra $\xi\varphi BGRW$, „alios“ e codicibus Vallarsii | ²³ proice R | ²³ dominum $\beta\mu\xi\varphi RW$ | ²³ charitatem $\mu\xi\varphi$, tribulationem D , al cogitationem *margo* D | ²³ te enutriet $\beta\mu$ | ²⁴ dolosi R | ²⁴ habeo $\beta\mu\xi\varphi RW$ | ¹ in finem populo quia sanctis longe factus est *dd* in tituli inscriptione cum timuerunt eum allophili in get vox christi ad patrem R | ¹ pro muta χ vitae | ¹ pro quando ξ cum | ¹ palestini GW , allophyli $\xi\varphi$ | ³ ad insidiatores S decantatores | ³ altissime *ad* ⁴ trahit ξ | ⁴ ego $> \chi$ | ⁵ laudabo $\beta\mu\xi\varphi$ | ⁵ post verbum + eius $\beta\mu\varphi$ contra $\xi\chi GRW$ | ⁵ caro mihi $\xi\varphi RW$ [michi ξ] | ⁶ affligebant G | ⁷ ante plantas + ipsi $\beta\mu$ contra $\xi\varphi\chi GRW$ | ⁷ ad plantas meas S calcaneos meos | ⁸ qui β | ⁸ detrahe $\beta\mu$ duo codices Vallarsii | ⁹ inquit motum meum tu S , quod EFQ in orationis continuitatem receperunt | ⁹ reponere EFQ | ⁹ ad conspectu S utre, pro con-

spectu tuo, sed non in narratione tua: ¹⁰tunc convertentur inimici mei retrorsum. in quacumque die invocavero, hoc scio quia deus meus es. ¹¹in deo laudabo verbum et in deo praedicabo sermonem: ¹²in deo speravi: non timebo: quid faciat mihi homo? ¹³in me sunt, deus, vota tua, reddam gratiarum actiones tibi. ¹⁴quia liberasti animam meam de morte, et pedes meos de lapsu, ut ambulem coram deo in luce viventium.

55 ¹Pro victoria ut non disperdas David humilem et simplicem, quando fugit a facie Saul in spelunca. ²Miserere mei, deus, miserere mei, quoniam in te sperat anima mea, in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeant insidiae. ³invocabo dominum altissimum, deum ultorem meum. ⁴mittet de caelo et salvabit me, exprobrabit conculcantibus me. SEMPER. mittet deus misericordiam suam et veritatem suam: ⁵anima mea in medio leonum dormivit ferocientium. filii hominum, dentes eorum lanceae et sagittae, et lingua eorum gladius acutus. ⁶exaltare super caelos, deus: in omni terra gloria tua. ⁷rete paraverunt gressibus meis ad incurvandam animam meam, foderunt ante me foveam, ceciderunt in medium eius. SEMPER. ⁸paratum cor meum, deus, paratum cor meum, cantabo et psallam. ⁹surge, gloria mea, surge, psalterium et

spectu *EFQ* utre | 9 *pro* sed — tua *EFNQ* aut in numero tuo | 9 *ut edidi etiam HKLOP* | 9 *enarratione* ξ | 10 *post* invocavero ▲▲ *R* | 10 *fin* + tu χ | 11 et *DG*, > βμξϑ *RW* | 11² deo *DG*, domino βμξϑ *RW* | 11 *praedicabo* βμξϑ *DG*, deprecabor *RW*, laudabo *S* | 12 homo mihi ξϑ | 14 liberasti βμ *G*, eripuisti ξϑ *RW* | 14 ambulem βμξϑ *G*, placeam *RW* | 14 lumine ξϑ *RW* | 1 in finem psalmus dd cum fugisset a facie saul in spelunca vox pauli post insurrectionem *R*, in finem ne disperdas david in tituli inscriptione quum fugeret a facie saul in spelunca *P* | 1 pro victoria *BGW* „cum plerisque aliis mss“ *Vallarsii* (qui praeter *BD* duo habuit) sex codices Gallorum [nam quod *Martianay* scripsit pro victori aut cum *Vallarsio* typographi gallici errori adtribuo], pro victori *D*, victori βμξϑ | 1 speluncam βμξϑ, speŕ *W* | 2 sperat ξχ *G*, speravit βμϑ *RW* | 2 post mea + et βμ | 3¹ dominum *GRW*, deum βμξϑ | 3² deum > *R* | 4 exprobravit *DGR* | 4 conculcantes *D*, culcantibus *W*¹ | 4 semper prima manu in litura *G*, > *D*, adest in *W*, sela ξ | 5 ferotientium *R* | 5 lanceae *R* | 5 et lingua eorum gladius acutus > *RW* | 7 incurvata est anima mea *S* | 7 medio βμ | 7 sela adest in ξ, semper in *W* | 9 ad utrumque surge *S* expergescere [sic]

cithara: surgam mane. ¹⁰confitebor tibi in populis, domine, cantabo tibi in gentibus: ¹¹quia magna usque ad caelos misericordia tua, et usque ad nubes veritas tua. ¹²exaltare super caelos, deus: in omni terra gloria tua.

58

¹Victori ut non desperdas David humilem et simplicem.⁵⁶
²Si vere utique iustitiam loquimini, recte iudicate, filii hominum. ³etenim in corde iniquitates operamini in terra, iniquitates manus vestras appendite. ⁴alienati sunt peccatores a vulva: erraverunt ab utero, loquentes mendacium. ⁵furor eorum sicut furor serpentis, sicut reguli surdi, obdurantis aurem suam. ⁶ut non audiat vocem murmurantium nec incantatoris incantationes callidas. ⁷deus, excute dentes eorum ex ore eorum: molas leonum confringe, domine. ⁸dissolvantur quasi aquae quae defluunt: intendet arcum suum, donec conterantur. ⁹quasi vermes tabefactus pertranseant, quasi abortivum mulieris, quod non vidit solem. ¹⁰antequam crescant spinae vestrae in ramnum, quasi viventes, quasi in ira tempestas rapiet eas. ¹¹laetabitur iustus, cum viderit ultionem: pedes suos lavabit in sanguine impii. ¹²et dicat homo: vere fructus est iusto, vere est deus iudicans in terra.

59

¹Victori ut non desperdas David humilem et simplicem,⁵⁷ quando misit Saul, et custodierunt domum eius ut occideret

9 cythara *GRW* | 9 ad surgam *S* expergescar | 10 ad cantabo *S* psallam | 12 ante in + et *RW* | 1 in finem ne desperdas david in tituli inscriptione prof de senioribus iudeorum dicit *R* | 1 pro ut non ξ ne | 1 et > ξ , ac $\beta\mu\varphi$ | 2 utique utique *RW* | 2 loquimini *R* | 2 recta $\beta\mu\varphi$ *RW* | 3¹ ad iniquitates *S* holocausta | 3 tera *R* | 3² iniquitates > *D*, iniquitatis *RW* | 3 manus vestras *GRW* „quidam mss“ *Vallarsii quinque Gallorum*, manus vestrae $\xi\varphi$ [-re ξ], manuum vestrarum $\beta\mu$ | 3 nus vestras appendite *prima manu in litura W* | 3 appendunt $\xi\varphi$ | 5 furor alterum $\xi\varphi$ *ABCDGRW*, similitudo furoris $\beta\mu$ | 5 obturantis $\beta\mu\xi\varphi$ | 6 incantatoribus incantationes *R*, sed bus et i *ultima prima manu in litura* | 7 molas χG , molares $\beta\mu\xi\varphi$ *RW* | 8 intendit φ *RW* | 8 ad arcum suum *S* sagittam suam | 9 vermis $\beta\mu\xi\varphi$ *RW* | 9 pertranseant $\xi\varphi\chi$ *GRW*, pertranseat $\beta\mu$ | 9 videt χ | 10 tempestatis *D* | 10 eas *DG*, eos $\beta\mu\xi\varphi$ *RW* | 12 dicat χG , dicet $\beta\mu\xi\varphi$ *RW* | 12 est fructus $\beta\mu\varphi$ | 1 in finem ne desperdas david in tituli inscriptione quando misit saul et custodivit domum eius ut eum interficeret vox christi de iudeis ad patrem *R* | 1 pro ut non ξ ne | 1 custodivit ξ | 1 eius > $\beta\mu\varphi$ | 1 occideret

eum. ²Erue me de inimicis meis, deus meus, et a resistentibus mihi protege me. ³libera me ab operantibus iniquitates, et a viris sanguinum salva me. ⁴quia ecce insidiati sunt animae meae: congregantur adversus me fortissimi, absque iniquitate mea et absque peccato meo, domine. ⁵non egi inique, et illi currunt et praeparantur: surge ex adverso pro me, et respice. ⁶et tu, domine, deus exercituum, deus Israhel, evigila ut visites omnes gentes: non miserearis universis qui operantur iniquitatem. SEMPER. ⁷revertantur ad vesperam et latrent ut canes et circumeant civitatem. ⁸ecce loquuntur in ore suo (gladii in labiis eorum) quasi nemo audiat. ⁹tu autem, domine, deridebis eos: subsannabis omnes gentes. ¹⁰fortitudinem meam ad te servabo: quoniam tu, deus, elevator meus. ¹¹dei mei misericordia praeveniet me: deus, ostende mihi insidiatores meos. ¹²ne occidas eos, ne forte obliviscantur populi mei: disperge eos in fortitudine tua et destrue eos, protector meus, domine, ¹³in peccato oris sui, in sermone labiorum suorum, et capiantur in superbia sua maledictionem et mendacium narrantes. ¹⁴consume in furore, consume ut non subsistant, et sciant quoniam deus dominator Iacob finium terrae. SEMPER. ¹⁵et convertantur ad vesperam et latrent ut canes et circumeant civitatem. ¹⁶ipsi vagabuntur ut comedant, et cum saturati non fuerint, murmurabunt. ¹⁷ego autem cantabo imperium tuum et laudabo mane misericordiam

eum χG , occiderent eum $\beta\mu q W$, eum interficeret ξ | 2 eripe ξ | 2 ad deus meus S domine | 3 operantibus iniquitates χG , operaris iniquitatis R , operariis iniquitatis $\beta\mu\xi q W$ | 4 adversum ξ | 4 ad fortissimi S crudelissimi | 5 cucurrerunt χ | 5 ad surge S expergescere [*sic*] | 6 miseriaris R | 6 semper *adest in* W^2 | 7 et *prius* $> \beta\mu$ | 7 canes $\xi q \chi G R W$, canis $\beta\mu$ | 7 circuibunt χ , circueant W | 8 loquuntur $\xi q \chi W$, loquuntur R , loquentur $\beta\mu G$ | 8 ante gladii $+$ et ξ | 8 labis R | 9 domine $> \chi$ | 11 dei mei misericordia $\xi q G R W$ *tres codices Vallarsii*, *aliquot Gal-
lorum*, deus misericordia mea $\beta\mu$ | 11 ostende G *tres codices Vallarsii*, ostendet $\beta\mu$, ostendit $\xi q R W$ | 11 in insidiatoribus meis $\beta\mu$, pro insidiatoribus meis ξ | 11 ad insidiatoribus S decantatoribus | 12 destrue R | 12 meus ξG , noster $\beta\mu q R W$ | 12 fin deus χ | 13 *init in* $\xi q \chi G R W$, $> \beta\mu$ | 13 in sermone $\xi q \chi G R W$, sermone $\beta\mu$ | 14 scient $q R W$ | 14 dominatur $\beta\mu$, dominabitur χ | 14 finium G , finibus $R W$, in finibus $\beta\mu\xi q$ | 14 semper *adest in* W^2 | 15 et *primum* $> \xi q R W$ | 15 convertentur $q R W$ | 15 et *secundum* $> \beta\mu$ | 15 canes $q \chi G R W$, canis $\beta\mu\xi$ | 15 circueant W

tuam, quoniam factus es fortitudo mea et refugium meum in die tribulationis meae. ¹⁸tibi cantabo, quoniam deus adiutor meus, fortitudo mea, deus misericordia mea.

¹Victori pro liliis testimonium humilis et perfecti David ⁵⁸ ad docendum, ²quando pugnavit adversum Syriam Mesopotamiae et adversum Syriam Sobal, et reversus est Ioab et percussit Edom in valle salinarum III. ³Deus, proiecisti nos et scidisti, iratus convertisti nos. ⁴commovisti terram et dirupisti eam: sana contritiones eius, quoniam commota est. ⁵ostendisti populo tuo duritiam, potasti nos vino consopiente. ⁶dedisti timentibus te signum, ut fugerent a facie arcus. SEMPER. ⁷ut liberentur amici tui: salva dextera tua, et exaudi me. ⁸deus locutus est in sanctuario suo „laetabor, dividam Sicimam, et vallem Sohot dimetiar. ⁹meus est Galaad et Manasses, et Ephraim fortitudo capitis mei: Iudas legifer meus. ¹⁰Moab olla lavacri mei: super Idumaeam incedam calciamiento meo: mihi Palaestina foederata est“. ¹¹quis deducet me ad civitatem munitam? quis deducet me usque ad Idumaeam? ¹²nonne tu, deus, qui proiecisti nos et non egredieris,

¹⁷ ad fortitudo mea *S* susceptor meus | ¹⁷ meum *DG*, *obelizat W*, > $\beta\mu\varphi R$ | ¹⁸ praemittunt virtutem meam $\beta\mu\varphi$ contra $\xi BDGRW$ „alios“ apud *Vallarsium* | ¹⁸ fortitudo mea tibi psallam *S* | ¹⁸ ad adiutor *S* susceptor | ¹⁸ post meus + es ξ | ¹⁸ fortitudo mea $\xi BDGRW$, > $\beta\mu\varphi$ | ¹ 2 in finem pro his qui aecommotabuntur testimonium in tituli inscriptione david in doctrina cum succendit mesopotamiam syriae sabaa et convertit ioab et percussit in valle salinarum xii m̄ vox apostolorum quando christus passus est *R* | ¹ perfecti *ABCDGW* sex codices *Gallorum*, simplicis $\beta\mu\xi\varphi$ | ¹ ad docendum > ξ | ² utroque loco adversus $\beta\mu\xi\varphi W$ | ² mesopotamiae et adversus syriam > *unus reginae* | ² soba $\beta\mu\varphi$ | ² fin III *G*, IIII *W*, duodecim millia $\beta\mu$, xii milia ξ , duodecim milia φ | ³ et > $\beta\mu\varphi$ | ³ post scidisti + nos φ | ³ post iratus + es $\xi\varphi RW$ | ⁴ disrupisti *R*, diripuisti φDG | ⁴ mota $\xi\varphi RW$ | ⁵ itiam vocis duritiam ab alia manu *G*, i prior in litura | ⁵ pro consopiente „aliquot mss“ *Gallorum* moeroris | ⁶ timentibus χG , metuentibus $\beta\mu\xi\varphi RW$ | ⁶ semper adest in *W* | ⁸ ante dividam + et obelizatum *W* | ⁸ siccimam ξ , sicimam *R*, sicimam *W* | ⁸ sohot *G*, soccot $\xi\varphi RW$, soccoth $\beta\mu$ | ⁸ demetiar ξ , deminar *R* | ⁹ est > *W* | ⁹ glalaad *R* | ⁹ manasses *G*, meus est manasse $\beta\mu\xi\varphi$, meus manase *R*, meus est manase ΔW | ⁹ ephraim ξGRW | ⁹ iuda $\beta\mu\varphi$ | ¹⁰ „exemplaria canonis et alia duo vel tria [*Gallorum*] olla pelvis meae“ | ¹⁰ incidam *RW*

deus, in exercitibus nostris? ¹³ da nobis auxilium in tribulatione: vana est enim salus ab homine. ¹⁴ in deo faciemus virtutem, et ipse conculcabit tribulantes nos.

61

59 ¹Victori in psalmis, David. ²Exaudi, deus, laudationem meam, intende orationi meae. ³de novissimo terrae ad te clamabo, cum triste fuerit cor meum: cum fortis elevabitur adversum me, tu eris ductor meus. ⁴ fuisti spes mea, turris munitissima a facie inimici. ⁵habitabo in tabernaculo tuo iugiter, sperabo in protectione alarum tuarum. SEMPER. ⁶tu enim, deus, exaudisti orationem meam: dedisti hereditatem timentibus nomen tuum. ⁷dies super dies regis adicies, annos eius, donec est generatio et generatio. ⁸sedebit semper ante faciem dei: misericordia et veritas servabunt eum. ⁹sic canam nomini tuo iugiter, reddens vota mea per singulos dies.

62

60 ¹Victori pro Idithun canticum, David. ²Attamen apud deum silebit anima mea: ex eo salus mea. ³attamen ipse est scutum meum et salus mea, fortitudo mea: non commovebor amplius. ⁴usque quo insidiamini contra virum, interficitis omnes, quasi murus inclinatus et maceria corruens? ⁵partem enim eius cogitaverunt expellere: placuerunt sibi in mendacio, ore suo singuli benedicunt et corde suo maledicunt. SEMPER. ⁶verumtamen deo retice, anima mea: ab ipso enim praestolatio mea. ⁷ipse est fortitudo mea et salus mea, susceptor meus: non timebo. ⁸in deo salutare meum et gloria mea, robor

13 in $\xi\chi GRW$, de $\beta\mu\varphi$ | 14 conculcabit R^1 , conculcavit W | 1 in finem psalmus david vox pauli apostoli de christo dicit R | 3 doctor RW | 4 praemittunt quoniam $\beta\mu$ contra $\xi\varphi\chi GRW$ | 5 in itinere peregrinabo S | 5 in tabernaculo R | 5 ad iugiter S in saeculum | 5 ad semper S in saeculum | 5 sela adest in ξ , semper in W | 9 ad canam S psallam | 1 in finem pro idithun psalmus dd vox ecclesiae R | 1 pro $\xi\varphi DGW$, per $\beta\mu$ | 1 idithum ξ | 1 psalmus ξS | 3 ad scutum meum S fortitudo mea | 3 ad fortitudo mea S susceptor meus | 4² sicut maceria inclinata sepius corruens EFN | 4 quasi $\xi\varphi DGRW$, sicut $\beta\mu$ | 4 inclinatus $\beta\mu\xi\varphi$ | 4 et maceria corruens $> B$ | 4 maceria RW | 5 singuli $\xi\varphi ABCDGRW$, $> \beta\mu$ | 5 ad corde suo S intrinsecus | 5 sela adest in ξ , semper in W^2 | 6 retice $\xi\varphi\chi GRW$, tace $\beta\mu$ | 6² $> RW$, ab eo ipso enim salutare meum B | 7 praemittunt sed φR | 7 est $\xi\varphi\chi GRW$, enim $\beta\mu$ | 7 fin movebor S | 8 robor R , deus robor W

fortitudinis meae: salus mea in deo. ⁹sperate in eo omni tempore, populi: effundite coram illo cor vestrum: deus spes nostra est. SEMPER. ¹⁰verumtamen vanitas filii Adam, mendacium filii viri: in stateris dolosis fraudulenter agunt simul. ¹¹nolite confidere in calumniam, et in rapina ne frustremini: divitiae si fluxerint, ne adponatis cor. ¹²unum locutus est deus, duo haec audivi, quia imperium dei est. ¹³et tibi, domine, misericordia: quia tu reddes unicuique secundum opus suum.

¹Canticum, David, cum esset in deserto Iudaeae. ²Deus, ⁶¹fortitudo mea tu es: de luce consurgam ad te. sitivit te anima mea, desideravit te caro mea, in terra invia et conficiente ac sine aqua. ³sic in sancto apparui tibi, ut videam fortitudinem tuam et gloriam tuam. ⁴melior est misericordia tua quam vita, et labia mea laudabunt te. ⁵sic benedicam tibi in vita mea: in nomine tuo levabo manus meas. ⁶quasi adipe et pinguedine implebitur anima mea, et labiis laudantibus canet os meum. ⁷recordans tui in cubili meo per singulas vigiliis meditabor tibi, ⁸quia fuisti auxilium meum, et in umbra alarum tuarum laudabo. ⁹adhaesit anima mea post te, me suscepit dextera tua. ¹⁰ipsi vero interficere puauerunt animam meam: ingrediantur in extrema terrae: ¹¹congregentur in manus gladii: pars vulpium erunt. ¹²rex autem

8 ante salus + et $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 9 illo G , eo $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 9 est > $\beta\mu$ | 9 semper $\beta\mu\varphi G$, diabsalma R , diap̄s W , sela ξ | 10 pro viri χ hominum | 10² impositi stateris vanitas ipsi simul S | 11 calumnia $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 11 frustemini GR | 11 fluxerint χGRW „omnes fere mss“ Gallorum, affluerint $\beta\mu\xi\varphi$ | 11 apponatis GW | 12 duo G dō scribit | 12 ad imperium S fortitudo | 13 reddis RW | 1 psalmus $\xi\varphi RS$ | 1 iudaeae ξ , iudae G , iudeae W , idumeae R , iuda $\beta\mu$ | 1 fn + vox ecclesiae de christo R | 2¹ deus deus meus tu S | 2 fortudo G | 2 te secundum > RW , habent „omnes libri editi et scripti“ Gallorum | 2 pro invia D sitiente | 2 conficiente G , consitiente $\beta\mu\xi\varphi$, in conficiente RW | 2 pro ac W et | 4 post est + enim $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 4 tua > W | 4 vita χG , vitae $\beta\mu\varphi RW$, vite ξ | 4 et > $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 5 tibi $\xi\varphi\chi GRW$, te $\beta\mu$ | 5 post mea + et ξ | 5 ad manus S palmas | 6 pinguidine R | 6 implebitur GW , satiabitur S | 6 ad canet S laudabit | 8 et > RW | 8 laudabo $\beta\mu\xi\varphi GRW$, cantabo D | 9 suscipit RW^2 | 10 ad interficere S ad calamitatem | 10 quae-sierunt B | 10 ad in extrema S inferiora | 11 congentur W

laetabitur in deo: laudabitur omnis qui iurat in eo: quia obstruetur os loquentium mendacium.

64

- 62 ¹Victori canticum, David. ²Audi, deus, vocem meam loquentis: a timore inimici conserva animam meam. ³absconde me a concilio malignorum, a tumultu operantium iniquitatem, ⁴qui exacerunt quasi gladium linguam suam, tetenderunt sagittam suam, verbum amarissimum, ⁵ut sagittarent in absconditis simplicem: subito sagittabunt eum, et non timebunt. ⁶confortaverunt sibi sermonem pessimum: narraverunt, ut absconderent laqueos: dixerunt „quis videbit nos?“. ⁷scrutati sunt iniquitates: defecerunt scrutantes scrutinio cogitationibus singulorum et corde profundo. ⁸sagittabit ergo eos deus iaculo repentino: inferentur plagae eorum. ⁹et corruent in semetipsos linguis suis, et fugient omnes qui viderint eos. ¹⁰et timebunt omnes homines, et adnuntiabunt opus dei, et opera eius intellegent. ¹¹laetabitur iustus in domino et sperabit in eo, et exultabunt omnes recti corde.

65

- 63 ¹Victori carmen, David. de profectioe. ²Tibi silens laus, deus, in Sion, et tibi reddetur votum. ³exaudi orationem, donec ad te omnis caro veniat. ⁴verba iniquitatum praevaluerunt adversum me: sceleribus nostris tu propitiaberis ⁵beatus quem elegeris et susceperis: habitabit enim in atriis tuis: replebimur bonis domus tuae, sanctificatione templi tui.

12 quia *seqq* > *RW* | 1 in finem psalmus david vox pauli passionem christi *R* | 1 > *D* | 1 psalmus $\xi\varphi S$ | 2 deus > *W* | 2² pavore *S* | 2 animam *DG*, vitam $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 3 consilio $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 4 quia $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 4 tenderunt *RW* | 6 nos $\xi ABCDGR$, eos $\beta\mu\varphi W$ | 7 cogitationibus ξGRW , et cogitationibus $\beta\mu$, et cogitatione φ | 8 sagittabunt *W* | 9 et *prius* > ξ | 9 linguis $\xi\varphi ABCDGRSW$, plagis $\beta\mu$ | 9 et *alterum* > $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 9 fugient *R* | 9 vidererint *W* | 10 *pro* opera ξ opus | 10 intelligent *W* | 11 iustos *R* | 11 speravit *R* | 1 in finem psalmus david canticum hieremiae et aggei de verbo peregrinationem quando incipiebant proficisci vox ecclesie ante baptismum paschalis [h *super versum*] matum *R* | 1 carmen $\beta\mu GW$ tres codices Gallorum, psalmus $\xi\varphi S$ | 1 post david + cantici $\beta\mu\xi\varphi G$, + canticum tres codices Gallorum | 1 de profectioe > $\beta\mu\xi\varphi$ | 2 silens *ABCDGLPR*, siliens *W*, silet $\beta\mu$, silentium $\xi\varphi$ | 3 exaudiens *EFNQ* | 3 donec > *EFNQ* | 4 iniquorum *W* | 5 susceperis *R* | 5 atriis $\beta\mu\xi\varphi G$, tabernaculis *RW* | 5 replebitur *RW* | 5 ante bonis + in $\xi\varphi RW$

⁶terribilis in iustitia, exaudi nos, deus salvator noster, confidentia omnium finium terrae et maris longinqui. ⁷praeparans montes in virtute tua, accinctus fortitudine: ⁸compescens sonitum maris, fremitum fluctuum eius, et multitudinem gentium. ⁹et timebunt qui habitant in extremis a signis tuis: egressus matutinos et vespere laudantes facies. ¹⁰visita terram et irriga eam, ubertate dita eam. rivus dei plenus aqua: praeparabis frumentum eorum, quia sic fundasti eam. ¹¹sulcos eius inebria, multiplica fruges eius: pluviis irriga eam et germi-
 ni eius benedic. ¹²volvitur annus in bonitate tua, et vestigia tua rorabunt pinguedine. ¹³pinguescent pascua deserti, et exultatione colles accingentur. ¹⁴vestientur agnis greges, et valles plenae erunt frumento, coequabuntur et canent.

¹Victori canticum psalmi. Iubilare deo, omnis terra, ²can-⁶⁴tate gloriam nominis eius, date gloriam laudi eius. ³dicite deo „quam terribile opus tuum: in multitudine fortitudinis tuae mentientur tibi inimici tui: ⁴omnis terra adoret te et canat tibi, cantet nomini tuo“. SEMPER. ⁵venite et videte opera dei: terribilia consilia super filios hominum. ⁶convertet mare in aridam, in flumine pertransibunt pede: ibi

6 ante exaudi + et G | 6 condentium R, considentium W | 6 ante maris + in W | 7 qui praeparas χ | 7 sua βμφ | 8 concupiscens RW | 8 multitudine βμ | 8 ad gentium S plebium | 9 matutinos BCDG, matutino βμRW, matutini ξφMO | 9 pro et altero R ad | 9 vespere BCDGRW, vesperi βμξφO, vespere M | 9 facies > W | 10 visitasti βμξφ | 10 irriga GW, irrigasti βμ | 10 eam dita β [μ ut ego] | 10 ad fundasti S praeparabis | 11 ad multiplica fruges eius S educ accinctos eius | 11 irriga GW | 11 et > βμ | 12 inī coronasti annum S | 12^a ubertate RW | 12 roborabuntur G [signum syllabae ur fortasse serius additum, post vocem litura duorum elementorum capax], roborabunt RW | 12 pinguidine R | 13 inī rorabunt S | 13 pascuae φR, pascue W, pascue ξ | 14 plene G, planae RW | 14 erunt > ξφRW | 14 coequabuntur GRW | 1^a psalmus david vox apostolorum ad populum R | 1 psalmi βμξφG, david W | 2 inī psallite S | 2 nominis χG, nomini βμξφRW | 3 terribilia opera tua „aliquot mss“ Gallorum | 4 canat ξφ, canet GRW, cantet βμ, psallat S | 4 cantet βμG, canet RW, canat ξφ, psallat S | 4 suo φ | 4 sela adest in ξ, semper atramento scr in W | 5 inī ite S | 5 terribile consilium „aliquot mss“ [ad 3 laudati] Gallorum | 5 filii ξφRW | 5 fin Adam S | 6 convertet ξχGRW, convertit βμφ

laetabimur in eo. ⁷ qui dominatur in fortitudine sua saeculo, oculi eius gentes aspiciunt: qui increduli sunt, non exaltentur in semetipsis. SEMPER. ⁸ benedicite, populi, deo nostro, et auditam facite vocem laudis eius: ⁹ qui posuit animam nostram in vitam; et non dedit in commotionem pedes nostros. ¹⁰ probasti enim nos, deus: igne nos conflasti, sicut conflatur argentum. ¹¹ introduxisti nos in obsidione, posuisti stridorem in dorso nostro: ¹² inposuisti homines super caput nostrum, transivimus per ignem et aquam: et eduxisti nos in refrigerium. ¹³ ingrediar in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea, ¹⁴ quae promiserunt labia mea et locutum est os meum, cum tribularer. ¹⁵ holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum, faciam boves cum hircis. SEMPER. ¹⁶ venite, audite, et narrabo, omnes qui timetis deum, quanta fecerit animae meae. ¹⁷ ipsum ore meo invocavi, et exaltavi in lingua mea. ¹⁸ iniquitatem si vidi in corde meo, non exaudiat dominus. ¹⁹ ideo exaudivit deus et adtendit vocem deprecationis meae. ²⁰ benedictus deus, qui non abstulit orationem meam et misericordiam suam a me.

67

65 ¹ Victor in psalmis, canticum carminis. ² Deus misereatur nostri et benedicat nobis: inlustret faciem suam super nos. SEMPER. ³ ut nota fiat in terra via tua, in universis gentibus salus tua. ⁴ confiteantur tibi populi, deus, confiteantur tibi po-

6 laetabitur *RW* | 7 ante saeculo + a $\beta\mu$, + in *RW* | 7 eius in gentes unus reginae | 7 semetipso *G* | 7 semper atramento scribit *G*, ita *W* prima manu sed serius | 9 ad vitam φRW , in vita ξ | 9 commotione *RW* | 10 igne > codices Gallorum ad 3 5 laudati | 11 obsidionem $\beta\mu\xi\varphi$, rete χ | 11 fin lumbis nostris *S* | 12 inposuisti $\beta\mu\xi G$, posuisti φW | 12 capita nostra φ , caput nostrum *R* | 12 induxisti ξ | 13 in prius χG , > $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 13 holocaustis *R* | 14 ad promiserunt *S* distinxerunt | 14 ante labia + tibi unus reginae | 14 fin in tribulatione mea φ [quum $\beta\mu$] | 15 incenso $\beta\mu\varphi G^2 W^2$, incesso G^1 , incensu *RW*¹ | 15 et arietibus *MO* | 15 post faciam + tibi *W* | 15 hircis *GR* | 15 semper non minutum *G*, > *R*, adest in *W*², sela adest in ξ | 16 inite *S* | 16 anmae *G* | 17 in > *RW* | 18 exaudiet $\xi\varphi$ | 19 orationis *S* | 1 in finem in ymnis psalmus david propheta monet credentes vox apostolica *R* | 1 victori $\beta\mu\xi\varphi$ | 1 carminibus *S* | 1 psalmus *S* | 2 miseraeatur *R*¹ | 2 nobis χG , nos $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 2 semper atramento *G*, > *R*, sela adest in ξ | 4² tibi > *R*¹

puli omnes. ⁵laetentur et laudent gentes, quoniam iudicas populos in aequitate, et gentium quae in terra sunt ductor es sempiternus. ⁶confiteantur tibi populi, deus, confiteantur tibi populi omnes. ⁷terra dedit germen suum. benedicat nobis deus, deus noster, ⁸benedicat nobis deus, et timeant eum omnes fines terrae.

¹Victori, David, psalmus cantici. ²Exurgat deus, et dispergantur inimici eius et fugiant qui oderunt eum a facie eius. ³sicut deficit fumus, deficient: sicut tabescit cera a facie ignis, pereant impii a facie dei. ⁴iusti autem laetentur et exultent in conspectu dei et gaudeant in laetitia. ⁵cantate deo et canite nomini eius, praeparate viam ascendenti per deserta: in domino nomen eius: exultate coram eo. ⁶patri pupillorum et defensori viduarum: deus in habitaculo sancto suo. ⁷deus habitare facit solitarios in domo, educit vinctos in fortitudine: increduli autem habitaverunt in siccitatibus. ⁸deus, cum egredereris ante populum tuum et ambulares per desertum: SEMPER. ⁹terra commota est et caeli stillaverunt a facie tua, deus, hoc est in Sinai, a facie dei, dei Israhel. ¹⁰pluviam voluntariam elevasti, deus: here-

5 ad gentes S plebes | 5 ad gentium S plebium | 5 doctor R | 5 sempiternus ξφABCDGRW, semper βμ | 7 pro germen χW fructum | 8 praemittunt et RW | 8 metuant φ | 1 in finem david psalmus cantici propheta adventum christi adn[un]tiat R | 2 exurgat GRW | 2 dispergantur χG, dissipentur βμξφRW | 3 deficit GRW | 3 tabescetera R addita c super versum, tabescet caera W | 3 ante pereant + sic βμξφ contra DGRW | 3 altero loco faciae G | 4 et prius > RW | 5 et canite G², et cantate G¹, psallite βμ, et benedicite D, canite ξφBRW | 5 ascendenti in occasum NQ | 5 ad deserta S araboth quod est superius coelum | 5 ante exultate + et βμξφRW | 6 patre ξφ, iudici S | 6 defensore ξφ | 7 inhabitare ξφRW | 7 solotarios R | 7 educit ξχGRW, educet βμφ | 7² incredulitatem habitaverunt γWZ | 8 egredieris GRW | 8 ad ambulares S gradieris | 8 semper atramento prima manu in margine G, adest in W², sela adest in ξ | 9 et > RW | 9 distillaverunt ξφRW | 9 a facie tua deus hoc est in sinai ξφBGRW duo codices Gallorum nisi quod synai G, a facie tua deus et sinai H, a facie dei et sinai O, a facie dei sinai istius K, a facie dei hoc est sinai βμ. de M in additamentis se dicturum promisit Martianay, sed pag 1716 promissis non stetit | 9 dei alterum > βμξφRW, deus D

ditatem tuam laborantem tu confortasti. ¹¹ animalia tua habitaverunt in ea: praeparasti in bonitate tua pauperi, deus. ¹² domine, dabis sermonem adnuntiaticibus fortitudinis plurimae. ¹³ reges exercituum foederabuntur: foederabuntur, et pulchritudo domus dividet spolia. ¹⁴ si dormieritis inter medios terminos, pennae columbae deargentatae, et posteriora eius in virore auri. ¹⁵ cum divideret robustissimus reges in ea, nive dealbata est in Selmon: ¹⁶ mons dei mons pinguis, mons excelsus, mons pinguis: ¹⁷ quare contenditis, montes excelsi, adversum montem, quem dilexit deus ut habitaret in eo? siquidem dominus habitabit. SEMPER. ¹⁸ currus dei innumerabiles, milia abundantium: dominus in eis, in Sina, in sancto. ¹⁹ ascendisti in excelsum, captivam duxisti captivitatem, accepisti dona in hominibus: insuper et non credentes habitare dominum deum. ²⁰ benedictus dominus per singulos dies: portabit nos deus salutis nostrae. SEMPER. ²¹ deus noster deus salutis, et domini dei mortis egressus. ²² verumtamen deus confringet capita inimicorum suorum, verticem crinis ambulantis in delictis suis. ²³ dixit dominus „de Basan convertam, convertam de profundis maris, ²⁴ ut calcet pes tuus in sanguine, lingua canum tuorum ex inimicis a temetipso“. ²⁵ viderunt itinera tua, deus, itinera dei mei, regis mei in sancto. ²⁶ praecesserunt cantatores eos qui post tergum psallebant, in medio puellarum tympanistriarum. ²⁷ in ecclesiis benedicite deo, domino de fontibus Israhel. ²⁸ ibi Benjamin

¹⁰ ante laborantem + et φ | ¹² fin exercituum plurimum S | ¹³ regis RW | ¹⁴ penne G , pinnae R , pinnae W | ¹⁴ fin gemmae duo codices Gallorum | ¹⁵ dum discernit omnipotens reges in ea, nive dealbabuntur in selmon quatuor codices Gallorum | ¹⁵ robustissimos χG | ¹⁵ regis RW | ¹⁵ dealbata R | ¹⁶ bis ad pinguis S basan | ¹⁷ adversus $\beta\mu\xi\varphi$ | ¹⁷ siquidem etiam W^2 , etenim W^1 | ¹⁷ semper $\varphi ABCDRW$, atramento G , in sempiternum $\beta\mu$, confidenter „mss nonnulli“ Gallorum | ¹⁸ innumerabilis $\beta\mu\xi\varphi$ | ¹⁸ decem millia millium D | ¹⁸ abundantium R | ¹⁸ in secundum $> \beta\mu$, habet etiam χ | ¹⁸ sina $\xi\chi RW$, sinai $\beta\mu\varphi$, syna G | ¹⁹ altum W | ¹⁹ accepisti R | ¹⁹ in alterum $> B$ | ¹⁹ et $> G^1$ | ¹⁹ inhabitare $\beta\mu\xi\varphi$ | ²⁰ semper in W , sela in ξ | ²¹ ad noster S nobis | ²¹ salutem S | ²² carnis W | ²² ambulantium RW , perambulantium $\xi\varphi$ | ²² deliciis χ | ²⁴ linguam R | ²⁵ altero loco itinera R | ²⁶ cantores χ | ²⁶ eos $> W^1$ | ²⁶ postergum GRW | ²⁷ fontibus $\xi\varphi\chi GRW$, fonte $\beta\mu$ | ²⁸ post beniamin + in R

parvulus continens eos, principes Iuda in purpura sua, principes Zabulon, principes Neptalim. ²⁹praecipe, deus, de fortitudine tua, conforta, deus, hoc quod operatus es nobis. ³⁰de templo tuo, quod est in Hierusalem, tibi offerent reges munera. ³¹increpa bestiam calami, congregatio fortium, in vitulis populorum calcitrantium contra rotas argenteas: disperge populos, qui bella volunt. ³²offerant velociter ex Aegypto, Aethiopia festinet dare manus deo. ³³regna terrae, cantate deo, canite deo. SEMPER. ³⁴qui ascendit super caelum caeli a principio, ecce dabit voci suae vocem fortitudinis: ³⁵date gloriam deo: super Israhel magnificentia eius, et fortitudo eius in caelis. ³⁶terribilis deus in sanctuario suo: deus Israhel, ipse dabit fortitudinem et robur populo. benedictus deus.

69

¹Victori pro liliis, David. ²Salva me, deus, quoniam ve-⁶⁷nerunt aquae usque ad animam meam. ³infixus sum in limo profundi, et non possum consistere: veni in profundum aquarum, et flumen operuit me. ⁴laboravi clamans, exasperatum est guttur meum: defecerunt oculi mei, expectantes deum meum. ⁵multiplicati sunt super capillos capitis mei qui oderunt me gratis: confortati sunt qui persequabantur me, inimici mei iniuste: quae non rapueram, tunc reddebam. ⁶deus, tu scis

28 parvulis *W* | 28 ad continens eos *S* fecit descendere | 28 ad in purpura sua *S* lapidabunt eos | 28 principes Zabulon > *R*¹ | 28 nephtali *φR*, nephtali *βμ*, nephtalim *ξ* | 29 praecipe *DG*, praecipit *βμφR*, praecipit *W*, praecipit *ξ* | 29¹ post deus + tuus *βμφRW* contra *DG* | 29 de *ξφBGRW*, > *βμD* | 29 ante nobis + in *βμξφ* | 30 ierusalem *R* | 31 pro rotas *χ* portas | 32 inquit veniant legati *S* | 32 offerantur *ξφRW* | 32 pro velociter *D* pingui aut pinguis | 32 dare *ξφABCDGHKLOQRW*, > *EF* „tria exemplaria canonis“ Gallorum *βμ* | 32 munus *RW* | 32 fin + suas *EF* | 33 reges *D* | 33² psallite *βμ*. *D* ut ego | 33² deo *G*, domino *βμξφRW* | 33 semper atramento *G*, > *R*, sela in *ξ* | 34 a principio *ξφABCDGRSW*, ab oriente *βμ* | 34 voci suae *ξφBGRW*, vocis suae *D*, vocem suam *βμ* | 35 ad gloriam *S* fortitudinem | 35 eius alterum > *W* | 35 fin + terribilis *R* a manu superiori, quae ipsa delevit | 36 in *G*, de *βμξφRW* | 36 sanctuario suo *ξφABCDGRW* nisi quod suo > *W*¹, sanctuariis suis *βμ* | 1 in finem pro his quae commotabuntur psalmus david legendus ad lectionem ionę prophetae ad evangelium iohannis vox christi cum pateretur *R* | 2 pro venerunt *D* introierunt | 2 meam *ξφBGRW*, > *βμ* | 3 ad flumen *S* fluctus | 5 rapuebar *G*

stultitiam meam, et peccata mea a te non sunt abscondita. ⁷non confundantur in me qui expectant te, domine deus exercituum: non confundantur in me qui quaerunt te, deus Israhel. ⁸quia propter te portavi obprobrium: operuit confusio faciem meam. ⁹alienus factus sum fratribus meis, et peregrinus filiis matris meae. ¹⁰quia zelus domus tuae comedit me, et obprobrium exprobrantium tibi cecidit super me. ¹¹et fleui in ieiunio animam meam, et factum est in obprobrium mihi. ¹²et posui vestimentum meum saccum, et factus sum eis in parabolam. ¹³contra me loquebantur qui sedebant in porta, et cantabant bibentes vinum. ¹⁴mea autem oratio ad te, domine: tempus reconciliationis est: deus, in multitudine misericordiae tuae exaudi me, in veritate salutaris tui. ¹⁵erue me de luto, ut non infigar: libera me ab his qui oderunt me, et de profundis aquis. ¹⁶ne operiat me fluvius aquae, et ne absorbeat me profundum, et non coronet super me puteus os suum. ¹⁷exaudi me, domine, quoniam bona est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice ad me. ¹⁸et ne abscondas faciem tuam a servo tuo, quoniam tribulor: cito exaudi me. ¹⁹accede ad animam meam et redime eam: propter inimicos meos libera me. ²⁰tu scis obprobrium meum et confusionem meam et ignominiam meam: coram te sunt omnes hostes mei. ²¹obprobrio contritum est cor meum, et desperatus sum: et expectavi qui contristaretur, et non fuit, et qui consolaretur,

7 qui expectant $\varphi\xi\chi$ [-sp.]*GRW*, exspectantes $\beta\mu$ | γ^2 „multi codices et non revereantur vel sine copula non revereantur“ *Martianay*. non revereantur super me *M* | γ^2 te > *RW* | γ^2 deus > *G* | 8 quapropter *G* | 8 te > *G* | 9 filius χ , filii *R*¹ | 10 et opprobria ceciderunt „mss duo exemplaria“ *Gallorum*. „in aliis omnibus [*Gallorum*] singularis est numerus“ | 12 parabolam *RW* | 13 cantantes *R* | 13 *fin* siceram *S* | 14¹ ego autem orationem meam ad te domine *EFN* | 14 *ad* reconciliationis *S* placiti | 14 tuae > *R*¹ | 14 salutaris tui *ABCD*, salutaris tuae ξG [tue ξ], salustui *R*, salutis tui *W*, salutis tuae $\beta\mu\varphi$ | 15 eripe *ABCD* | 15 *ijs* ξ | 15 aquarum $\beta\mu$ | 16 fluvius $\xi\varphi$ *GRW* duo codices *Vallarsii*, fluctus $\beta\mu$ | 16 et prius $\xi\varphi$ *GRW* duo codices *Vallarsii*, > $\beta\mu$ | 16 *pro* non *W* ne | 18 triburor *G* | 18 *ad* cito *S* festina | 19¹ intende animae meae et redime eam *MO* | 19 et > $\beta\mu\xi\varphi$ *RW* | 19 redime *R* | 19 *fin* redime me *MO* | 20 *pro* ignominiam *RW* reverentiam | 21 desperatus *W*

et non inveni. ²² et dederunt in esca mea fel, et in siti mea potaverunt me aceto. ²³ sit mensa eorum coram eis in laqueum et in retributiones ad corruendum. ²⁴ contenebrentur oculi eorum ne videant, et dorsum eorum semper incurva. ²⁵ effunde super eos indignationem tuam, et ira furoris tui comprehendat eos. ²⁶ fiat commoratio eorum deserta, et in tabernaculis eorum non sit qui habitet. ²⁷ quoniam quem tu percussisti persecuti sunt, et ut affligerent vulneratos tuos, narrabant. ²⁸ da iniquitatem super iniquitatem eorum, et non veniant in iustitia tua. ²⁹ deleantur de libro viventium, et cum iustis non scribantur. ³⁰ ego autem pauper et dolens: salus tua, deus, suscipiet me. ³¹ laudabo nomen dei in canticis, et magnificabo eum in confessione: ³² et placebit domino super vitulum novellum, cornua efferentem et ungulas. ³³ videntes mansueti laetabuntur: qui quaeritis deum, vivet anima vestra: ³⁴ quoniam exaudivit pauperes dominus, et victos suos non dispexit. ³⁵ laudent eum caeli et terra, maria et omne quod movetur in eis. ³⁶ quia deus salvabit Sion et aedificabit civitates Iuda, et habitabunt ibi et possidebunt eam. ³⁷ et semen servorum eius possidebit eam, et qui diligunt nomen eius, habitabunt in ea.

70

¹ Victori David ad recordandum. ² Deus, ut liberes me, ⁶⁸ domine, ut auxiliaris mihi festina. ³ confundantur et erubescant qui quaerunt animam meam, convertantur retrorsum et erubescant qui volunt malum mihi. ⁴ revertantur ad vestigium confusionis suae qui dicunt „vah vah“. ⁵ gaudeant et lae-

22 escam meam $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 22 me $> G$ | 22 aceto R | 23 pro et RW ad, quod in R prima manu serius scriptum | 23 corruendum R | 24 ad dorsum S lumbos | 25 comprehendat G , cōphēnd W | 26 commemoratio W | 26 et $> \beta\mu\xi\varphi RW$ | 27 ante persecuti + ipsi W | 27² et super plagam vulneratorum tuorum narrabant D „cum ipso etiam impresso et ut videtur quasi eius glossema“ | 27 affligerent W | 27 narrabant $\beta\mu$ | 30 suscipiet $ABCDG$, suscepit $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 32¹ fin bovem taurum S | 33 fin cor vestrum S | 34 despexit $\beta\mu\xi\varphi$ | 35 eum $> R$ | 35 mare $\xi\varphi RW$ | 35 omnia quae moventur $\xi\varphi RW$ | 36 quoniam W | 36 possidebunt R | 37 possidebit R | 1 in finem psalmus david in rememoratione quod salvum fecit eum dominus vox ecclesiae ad dominum R | 2 auxiliaris G | 3 mihi malum φ , mihi mala W | 4 post dicunt + mihi G^1 | 5 dominus $\xi\varphi$

tentur in te omnes qui quaerunt te, et dicant semper „magnificetur deus qui diligunt salutare tuum“. ⁶ ego autem egenus et pauper: deus, festina pro me: auxilium meum et salvator meus tu: domine, ne moreris.

69 ¹In te, domine, speravi: non confundar in aeternum: ²in iustitia tua erue me et libera me. inclina ad me aurem tuam et salva me. ³esto mihi robustum habitaculum, ut ingrediar iugiter: praecepisti ut salvares me, quia petra mea et fortitudo mea es tu. ⁴deus meus, salva me de manu impii, de manu iniqui et nocentis. ⁵quia tu es expectatio mea, domine deus, fiducia mea ab adolescentia mea. ⁶a te sustentatus sum ex utero: de ventre matris meae tu es protector meus. in te laus mea. SEMPER. ⁷quasi portentum factus sum multis, et tu spes mea fortissima. ⁸impleatur os meum laude tua, tota die magnitudine tua. ⁹ne proicias me in tempore senectutis: cum defuerit fortitudo mea, ne derelinquas me. ¹⁰quia dixerunt inimici mei mihi, et qui observabant animam meam inierunt consilium pariter, ¹¹dicentes „deus dereliquit eum, persequimini et comprehendite eum, quia non est qui eruat“. ¹²deus, ne elongeris a me: deus meus, ad auxiliandum mihi festina. ¹³confundantur et consumantur adversarii animae meae: operiantur obprobrio et confusione qui quaerunt malum mihi.

1 praemittit versum vacuum *G*, in finem psalmus david filiorum ionabab [non ionadab] priorum capiorum [sic] vox christi ad patrem *R*, psalmus david filiorum ionatha prior ... captivo *D*. 71 cum 70 connectunt $\beta\mu$ | 1 fin in saeculum *S* | 3^a „additur“ in *D* esto mihi in deum protectorem ut etc, „tum praecipe salvare me sed et impressi versus una retinentur“ | 3 fin et refugium meum es tu *M*, et refugium meum tu *N* „cum tribus aliis mss“ Gallorum | 5 quoniam *W* | 5 mea primum > *R* | 5 deus dominus *LP*, domine domine *N* | 5 adolescentia *RW* | 6 A a miniatore *G* praetermissum | 6 sustenta *R* | 6 semper $\xi\varphi$ *BGRW*, iugiter $\beta\mu$ | 7 fortissima $\xi\varphi$ *DGRW* „mss plures“ Gallorum, fortissime $\beta\mu$ | 9 proicias *R* | 9 defuerit χ *G*, defecerit $\beta\mu\xi\varphi$ *RW* | 9 derelinquas *R*, derelinquas *W*¹ | 10 observabant *R* | 10 consilium inierunt *W* | 10 pariter concilium ξ | 11 dereliquit *R* | 11 comprehendite *G*, cōprehendite *W* | 11 fin + eum *D* | 12 ad auxiliandum mihi *BDG* „alii“ apud Valarsium, ad auxilium meum $\beta\mu$, in auxilium meum φ , in auxilium michi ξ , auxilium mihi *RW* | 13 et prius > $\beta\mu$ | 13 consummantur *GRW*

¹⁴ ego autem iugiter expectabo, et adiciam super omnes laudationes tuas. ¹⁵ os meum narrabit iustitiam tuam, tota die salutare tuum, quia non cognovi literaturas. ¹⁶ ingrediar in fortitudine domini dei, recordabor iustitiae tuae solius. ¹⁷ deus, docuisti me ab adolescentia mea, et usque nunc adnuntiabo mirabilia tua: ¹⁸ insuper et usque ad senectutem et canos, deus, ne derelinquas me, donec adnuntiem brachium tuum generationi cunctisque qui venturi sunt fortitudines tuas ¹⁹ et iustitiam tuam, deus, usque in excelsum: quanta fecisti magna: deus, quis similis tibi? ²⁰ qui ostendisti mihi tribulationes plurimas et afflictiones, conversus vivificabis nos et de abyssis terrae rursum educes nos. ²¹ multiplicabis magnitudinem meam, et conversus consolaberis me. ²² ego autem confitebor tibi in vasis psalterii veritatem tuam, deus meus: cantabo tibi in cithara, sancte Israhel. ²³ laudabunt labia mea, cum cantavero tibi, et anima mea, quam redemisti. ²⁴ insuper et lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam: quia confusi sunt et dehonestati quaerentes malum mihi.

¹ Salomonis. Deus, iudicium tuum regi da et iustitiam tuam ⁷⁰ filio regis. ² iudicabit populum tuum in iustitia et pauperes tuos in iudicio. ³ adsument montes pacem populo et colles iustitiam. ⁴ iudicabit pauperes populi, salvabit filios pauperis et confringet calumniatorem. ⁵ et timebunt te, quamdiu erit sol, et ultra lunam, in generatione generationum. ⁶ descendet ut

14 omnes laudationes tuas $\xi q B D G$, laudationes tuas $R W$, omnem laudem tuam $\beta \mu$ | 15 narravit $R W$ | 15 litteraturas $R W$ | 16 fortitudines $\beta \mu$ | 17 adulescentia R | 18 insuper $> W$ in fine paginae, post et ponit q | 18 ad $\beta \mu G$, in $\xi q R W$ | 18 cunctis D | 18 fortitudines tuas $\xi q D G W$, fortitudinis tuas R , fortitudinem tuam $\beta \mu$ | 19 pro tuam deus D dei | 19 ad quanta S quae | 19 qui R | 19 fin tui χ | 20 quia $\beta \mu$ | 20 mihi $q A B C D G R W$, michi ξ , nobis $\beta \mu$ | 20 afflictiones $A B C D G W$, malas $\beta \mu \xi q$ | 20 ante conversus $+$ et $\beta \mu$ contra $\xi q B G R W$ | 20 vivificasti me W | 21 multiplicabis G , multiplicasti W | 21 tuam W | 22 ad cantabo S psallam | 22 cythara G | 22 scæ G | 23 psallero S | 1 salomonis $A B C D G W$, salomoni $\beta \mu \xi$, solomoni q , salomonis versus $E F$, psalmus in salamone vox ecclesie de christo ad dominum R | 3 assument W | 4 ante salvabit $+$ et $q W$ | 4² pauperis $\beta \mu \xi q G$, pauperum χ , pauperes $R W$ | 5 quandiu R | 5 fin generationem R | 6 descendit $R W$

pluvia super vellus et ut stillae inrorantes terram. ⁷ germinabit in diebus eius iustitia et multitudo pacis, donec non sit luna. ⁸ et dominabitur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos terrae. ⁹ ante eum procident Aethiopes, et inimici eius pulverem lingent. ¹⁰ reges Tharsis et insulae munera offerent: reges Arabiae et Saba tributum conferent: ¹¹ et adorabunt eum omnes reges: universae nationes servient ei: ¹² quia eruet pauperem a potente, et inopem, cui non est adiutor: ¹³ parcat inopi et pauperi, et animas pauperum salvabit. ¹⁴ ab usura et iniquitate redimet animam eorum, et pretiosus erit sanguis coram oculis eius. ¹⁵ et vivet et dabitur ei de auro Saba, et orabunt de eo iugiter: tota die benedicent ei. ¹⁶ erit memorabile triticum in terra, in capite montium elevabitur sicut Libani fructus eius, et florebunt de civitate sicut foenum terrae. ¹⁷ erit nomen eius in aeternum: ultra solem perseverabit nomen eius, et benedicentur in eo omnes gentes et beatificabunt eum. ¹⁸ benedictus dominus deus, deus Israhel, qui facit mirabilia solus: ¹⁹ et benedictum nomen gloriae eius in sempiternum: et implebitur gloria eius universa terra. amen, amen. ²⁰ completae sunt orationes David filii Iesse.

⁷¹ ¹ Canticum, Asaph. Attamen bonus est Israhel deus, his qui mundo sunt corde, ² mei autem pene vacillaverunt pedes, pene effusi sunt gressus mei. ³ quia aemulatus sum contra iniquos, pacem impiorum videns, ⁴ quod non recogitaverint de

6 et χG , > $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 7 iustus φS | 8 post terminos + orbis B | 9 coram illo W | 9 pullverem R | 10 offerunt R | 10 ad Arabiae S Saba | 14 redemet R | 14 animam χGRW , animas $\beta\mu\xi\varphi$ | 14 \bar{p} tiosus GW , praetiosus R | 14 post sanguis + eorum $\beta\mu\xi\varphi$ contra $DGRW$ | 15 adorabunt RW^1 | 16 memorale R | 16 ad elevabitur S fluctuabitur | 16 fennum R | 17 ad aeternum S saeculum | 17 ad ultra S ante | 17 perseveravit R^1 inter scribendum correctum | 17 et alterum > $\beta\mu\varphi$ | 18 deus deus > R | 18 deus alterum > ξ | 18 fecit tres codices Vallarsii | 19 ad sempiternum S saeculum | 19 amen et amen $\beta\mu\varphi$ | 20 cum 73, 1 connectunt ξGW : defecerunt laudes david filii iesse R cum 73, 1 conexa | 20 iesse $\xi\varphi ABCDGR[e]W$, isai $\beta\mu$ | 1 init psalmus asaph vox christi ad patrem de iudaeis R | 1 psalmus S | 1 deus > RW | 1 hiis R , ijs ξ | 1 qui in mundo RW | 2 utroque loco paene R | 4 non > RW | 4 recogitaverunt GRW

morte sua, et firma sint vestibula eorum. ⁵ in labore hominum non sunt et cum hominibus non flagellabuntur: ⁶ ideo nutriti sunt ad superbiam: circumdederunt iniquitatem sibi. ⁷ processerunt a pinguedine oculi eorum, transierunt cogitationes cordis. ⁸ irriserunt, et locuti sunt in malitia calumniam, de excelso loquentes. ⁹ posuerunt in caelum os suum, et lingua eorum deambulavit in terra. ¹⁰ propterea convertetur populus eius hic: et quis plenus invenietur in eis? ¹¹ et dixerunt „quomodo novit deus, et si est scientia in excelso?“ ¹² ecce isti impii et abundantes in saeculo multiplicaverunt divitias. ¹³ ergone frustra mundavi cor meum, et lavi in innocentia manus meas? ¹⁴ et fui flagellatus tota die, et increpatio mea in matutinis? ¹⁵ dixi „si narravero sic, ecce generationem filiorum tuorum reliqui“. ¹⁶ et cogitavi ut intellegerem istud: labor est in oculis meis, ¹⁷ donec veniam ad sanctuaria dei, intellegam in novissimo eorum. ¹⁸ verumtamen in lubrico posuisti eos: deiecisti eos ad interitum. ¹⁹ quo modo vastati sunt subito? defecerunt, consumpti sunt quasi non sint, ²⁰ quasi somnium evigilantis: domine, in civitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges, ²¹ quia contractum est cor meum, et lumbi mei velut ignis fumigans: ²² et ego insipiens et nescius: quasi iumentum factus sum apud te: ²³ et eram semper tecum, et tenebas manum dexteram meam. ²⁴ in consilium tuum deduces me, et postea in gloria suscipies me. ²⁵ quid mihi est in caelo? et tecum nolui in terra. ²⁶ consumpta est

^{6a} ideo suffocavit eos superbia *D* „*exesis vetustate literis*“ | ⁷ pinguedine *R*¹, pinguine *R*² | ⁷ post transierunt + in ξ | ⁸ irriserunt *W* | ⁸ calumniam calumniam *G* | ⁸ calumniam ad sequentia trahit ξ | ⁹ terram ξ | ¹⁰ eius $\beta\mu\xi\varphi$ *G*, meus *RW* | ¹⁰ huc φ | ¹² habundantes *R* | ¹² multi caverunt *R* | ¹³ lavavi *R* | ¹³ in $>$ *R* | ¹⁵ praemittunt et $\beta\mu$ | ¹⁵ tuorum $>$ *R* | ¹⁶ intellegerem *W* | ¹⁶ istud cum sequentibus iungunt ξ *W* | ¹⁷ sanctuarium $\xi\chi$ | ¹⁷ post dei + semper *RW*, + et „*editi ac mss libri*“ *Gallorum* | ¹⁷ intelligam *W* | ¹⁷ novissimos χ | ¹⁹ subito cum seqq iungit ξ | ¹⁹ post quasi + qui *D* | ²⁰ somnum *G* | ²⁰ tua $\xi\varphi$ *BDGRW*, $>$ $\beta\mu$ | ²¹ et renes mei resoluti sunt *MO*. renes pro lumbi, cetera ut edidi *N* „*alia duo exemplaria*“ *Gallorum* | ²¹ mei $>$ *W* | ²¹ velud *R* | ²² et alterum $>$ *RW*, sequitur hos post nescius incidere non debere, quod faciunt | ²² pro sum χ eram | ²² apud *GW* | ²² te $>$ *W* | ²³ eram $\xi\varphi$ *GRW*, ego $\beta\mu$ | ²⁴ me prius $>$ ξ | ²⁵ nolui $\mu\varphi\chi$ *GRW*, o lui $\beta\xi$

caro mea et cor meum: robur cordis mei et pars mea deus in aeternum. ²⁷quia ecce qui elongant se a te, peribunt: perdidisti omnem fornicantem a te. ²⁸mibi autem adpropinquare deo bonum est: posui in domino deo spem meam, ut narrem omnes adnuntiationes tuas.

74

⁷² ¹Eruditionis Asaph. Ut quid, deus, reppulisti in finem? fumavit furor tuus in gregem pascuae tuae? ²recordare congregationis tuae, quam possedisti ab initio et redemisti virgam hereditatis tuae, montis Sion, in quo habitasti. ³sublimitas pedum tuorum dissipata est usque in finem: omnia mala egit inimicus in sanctuario tuo. ⁴fremuerunt hostes tui in medio pacti tui, posuerunt signa sua in tropaeum, ⁵manifesta desuper in introitu: in saltu lignorum secures. ⁶et nunc scalpturas eius pariter bipenne et dolatoriis deraserunt. ⁷miserunt ignem in sanctuarium tuum, in terra contaminaverunt habitaculum nominis tui. ⁸dixerunt in cordibus suis posteri eorum simul, incenderunt omnes solemnitates dei in terra. ⁹signa nostra non vidimus, non est ultra propheta, et non est nobiscum qui sciat usque quo. ¹⁰usque quo, deus, exprobrabit adversarius, blasphemabit inimicus nomen tuum in finem? ¹¹quare convertis manum tuam et dexteram tuam? ad medium sinum tuum

²⁶ *fin* saeculum *S* | ²⁷ perdidisti *W* | ²⁷ *fin* abs te ξ | ²⁸ propinquare $\beta\mu$, appropinquare $\xi\eta\chi W$ | ²⁸ *fin* omnia imperia tua *NQ*, praedicationes tuas *L*. quae *NQ* praebent, alii in margine habere videntur scholium | ¹ *init* in finem pro idithun psalmus asaph vox christi ad patrem *R* | ¹ eruditionis *GW* „aliquot mss“ Gallorum, eruditio $\beta\mu\eta$, eruditus *N*, eruditiones tres codices Vallarsii, oratio *F*, intellectus ξ | ¹ reppulisti *R* | ¹ fumavit $\xi\chi G$, fumabit $\beta\mu\eta RW$ | ² et $\xi\eta GRW$ „quidam mss“ Vallarsii, > $\beta\mu$ | ² ad virgam *S* sceptrum | ² montis *GRW* „quidam mss“ Vallarsii, montem $\beta\mu\xi\eta$ | ³ ad in finem *G*, sed ad punctis deletum, ad finem $\beta\mu\xi\eta RW$ | ³ tuo *G* „quidam mss“ Vallarsii, > $\beta\mu\xi\eta RW$ | ⁴ pacti tui radendo deleta in *R*, sed ita ut legi adhuc possint | ⁴ „quattuor aut quinque exemplaria mss posuerunt signa sua signa. hoc retinet memmianus etiam codex, et sic dividit Signa manifesta etc“ Martianay | ⁴ tropheum *G*, tropeum *RW* | ⁵ in introitu desuper $\beta\mu\xi\eta RW$ | ⁶ scalpturas χG , sculturas *R*, sculpturas $\beta\mu\xi\eta W$ | ⁶ bipinnae *G* bipinne *RW* | ⁶ dolatoris *G*¹ | ⁷ terram $\beta\mu$ | ⁷ habitaculum *ABCDG*, tabernaculum $\beta\mu\xi\eta W$, tarbernaculum *R* | ⁷ sollempnitates *R* | ¹⁰ exprobravit χG | ¹⁰ post adversarius + irritat *W* | ¹⁰ blasphemavit χG | ¹¹ ad medium sinum tuum *ABCDGKLP**W*, a medio sinu tuo $\beta\mu$, in medio

consume. ¹² deus autem rex meus ab initio: operatus est salutes in medio terrae. ¹³ tu dissipasti in fortitudine tua mare, contrivisti capita draconum in aquis. ¹⁴ tu confregisti capita Leviathan: dedisti eum in escam populo Aethiopum. ¹⁵ tu dirupisti fontes et torrentes: tu exiccasti flumina fortia ¹⁶ tua est dies et tua est nox: tu ordinasti luminaria et solem. ¹⁷ tu statuisti omnes terminos terrae: aestatem et hiemem tu plasmasisti. ¹⁸ memento huius: inimicus exprobravit domino, et populus insipiens blasphemavit nomen tuum. ¹⁹ ne tradas bestiis animam eruditam lege tua: vitae pauperum tuorum ne obliviscaris in perpetuum. ²⁰ respice ad pactum: quia repletae sunt tenebris terrae, habitationes iniquae subrutae. ²¹ ne revertatur confractus et confusus: egenus et pauper laudabunt nomen tuum. ²² surge, deus, iudica causam tuam: memento obprobrii tui ab insipiente tota die. ²³ ne obliviscaris vocis hostium tuorum: sonitus adversariorum tuorum ascendit iugiter.

75

¹ Victori ut non disperdas. psalmus Asaph cantici. ² Con-73
fitebimur tibi, deus, confitebimur, et iuxta nomen tuum narrabunt mirabilia tua. ³ cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo. ⁴ dissolvetur terra cum omnibus habitatoribus suis: ego adpendi columnas eius. SEMPER. ⁵ dixi inique agentibus „nolite inique agere“ et impiis „nolite exaltare cornu“. ⁶ nolite extollere in excelsum cornu vestrum, loquentes in cervice veteri. ⁷ quia nec ab oriente neque ab occidente neque a solitudine

sinu tuo ξ , de medio sinu tuo φ | 11 consume $\beta\mu GKLPRW$, consumens $\xi\varphi$ tres codices Gallorum | 12 meus radendo deletum in R | 12 operatus est χG , operatus R, operatur $\beta\mu\xi\varphi W$ | 14 ad confregisti S fregisti | 14 in $\xi\varphi\chi GRW$, > $\beta\mu$ | 15 dirupisti $\beta\mu\varphi$ | 15 fontes et torrentes χG , fontem et torrentem $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 15 exsiccasti GRW | 16 in it tuus φW | 16 luminaria $\xi\varphi\chi GRW$, luminare $\beta\mu$ | 17 terminos > G | 20 post pactum + tuum ξ | 20 repleti W | 20 subrutae $\xi[-\varphi]R$ duo codices Vallarsii, subrute G, subruptae W, > $\beta\mu$ | 21 et prius $\xi\varphi\chi GRW$, > $\beta\mu$ | 22 voces $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 1 in finem ne corrumpas psalmus asaph vox christi de iudicio futuro R | 1 ut $\xi\varphi GW$ duo codices Vallarsii „quamplurimi“ Gallorum, > $\beta\mu$ | 1 canticum „alii“ codices Gallorum | 3 accipero RW | 3 ad tempus S conductum | 3 iustitias BGRW, iusti iustitias D, recta $\beta\mu\xi\varphi$ | 4 desolvetur RW | 4 habitationibus γWZ [-c- γ] | 4 o vocis columnas in litura G | 4 semper adest in W², sela in ξ | 5^a dixi laetantibus nolite laetari D | 6 exaltare $\beta\mu$ | 7 nec G, neque

montium,⁸ sed deus iudex: hunc humiliabit, et hunc exaltabit. ⁹quia calix in manu domini est et vino meraco usque ad plenum mixtus, et propinabit ex eo: verumtamen faeces eius epotabunt bibentes omnes impii terrae. ¹⁰ego autem adnuntiabo in sempiternum, cantabo deo Iacob. ¹¹et omnia cornua impiorum confringam, et exaltabuntur cornua iusti.

76

74 ¹Victori in psalmis canticum Asaph carminis. ²Cognoscetur in Iudaea deus: in Israhel magnum nomen eius. ³et erit in Salem tabernaculum eius, et habitatio eius in Sion. ⁴ibi confringet volatilia arcus, scutum et gladium et bellum. SEMPER. ⁵lumen tu es, magnifice, a montibus captivitatis: spoliati sunt superbi corde: ⁶dormitaverunt somnum suum, et non invenerunt omnes viri exercitus manus suas. ⁷ab increpatione tua, deus Iacob, consopitus est et currus et equus. ⁸tu terribilis es, et quis stabit adversum te? ex tunc ira tua. ⁹de caelo adnuntiabis iudicium: terra timens tacebit. ¹⁰cum surrexerit ad iudicandum deus, ut salvos faciat omnes mites terrae. ¹¹quia moeror hominis confitebitur tibi: reliquiis moeroris accingeris. ¹²vovete, et reddite domino deo vestro: omnes qui in circuitu eius, offerent dona terribili, ¹³auferenti spiritum ducum, terribili regibus terrae.

$\beta\mu\xi\varphi RW$ | 9 est $\xi\varphi ABCDGRW$, $> \beta\mu$ | 9 et prius $\beta\mu ABCDG$, $> \xi\varphi RW$ | 9 usque $\xi\varphi ABCDGRW$, $> \beta\mu$ | 9 propinavit G | 9 feces GW | 9 epotabunt $\xi\varphi\chi GRW$, potabunt $\beta\mu$ | 10 ad cantabo S psallam | 11 et alterum $> \beta\mu$ | 1 in finem in laudibus psalmus asaph canticum [sic] ad assirium vox christi ecclesiae ad christum R | 1 psalmis canticum $ABCDGHLP$, psal canticum W , carminibus psalmus $\xi\varphi S$, psalteriis psalmus $\beta\mu$, psalmus canticum *quatuor codices Gallorum* | 1 carminis $ABCDGW$, canticum $\beta\mu$, canticum $\xi\varphi$ | 2 cognoscetur DG , cognoscitur $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 3 Ierusalem D „nonnulli codices“ *Gallorum* | 3 tabernaculum R | 4 confringet $\xi\varphi BDGRW$, confregit $\beta\mu$ | 4 ad volatilia arcus S diaboli arcum [*Abbacuc* 3, 5 vel 15 laudat *Martianay*] | 4 sela adest in ξ , semper in W^2 | 5 manifice R | 6 superbia GRW^1 , superbi a W^2 | 7 et prius $\xi\chi GRW$, $> \beta\mu\varphi$ | 8 qui GR | 9 ad adnuntiabis S auditum fecisti | 9 pro adnuntiabis B annuntiaverunt | 9 post timens + et $\beta\mu$ contra $\xi\varphi BGRW$ „plerosque alios“ *Vallarsii* | 10 iudicandum $\xi\varphi BGRW$, iudicium $\beta\mu$ | 10 fin + semper $\beta\mu\varphi RW^2$, + sela ξ | 11¹ moeror $DHLMOP$, meror G , ira $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 11 reliquus G , reliquis R | 11² moeroris $DHLMOP$, meroris G , irarum $\beta\mu$, ire ξ , irae φBRW | 12 post eius + sunt $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 13 auferent RW , auferentis G , auferet φ | 13 terribilia R^1

¹Victori per Idithun psalmus, Asaph. ²Voce mea ad ⁷⁵ deum clamavi, voce mea ad deum, et exaudivit me. ³in die tribulationis meae dominum exquisivi: manus mea nocte extenditur et non quiescit: noluit consolari anima mea. ⁴recordans dei conturbabar: loquebar in memetipso, et deficiebat spiritus meus. SEMPER. ⁵prohibebam suspectum oculorum meorum, stupebam et non loquebar. ⁶recogitabam dies antiquos, annos pristinos. ⁷recordabar psalmorum meorum in nocte: cum corde meo loquebar et scrobebam spiritum meum. ⁸ergone in aeternum proiciet deus et non repropitiabitur ultra? ⁹ergone complebit usque in finem misericordiam suam? consummabit verbum de generatione in generationem? ¹⁰numquid oblitus est misereri deus? aut complebit in furore misericordias suas? SEMPER. ¹¹et dixi „inbecillitas mea est haec, commutatio dexterarum excelsi: ¹²recordabor cogitationum domini, reminiscens antiqua mirabilia tua: ¹³et meditabor in omni opere tuo, et adinventiones tuas loquar“. ¹⁴deus, in sanctuario via tua: quis deus magnus ut deus? ¹⁵tu es deus faciens mirabilia, ostendens in populis potentiam tuam: ¹⁶redemisti in brachio populum tuum, filios Iacob et Ioseph.

1 in finem pro idithun psalmus asaph vox christi ad patrem R, eruditionis asaph psalmus asaph W | 1 per BGP, pro ξφD duo codices Gallorum, super βμ | 1 idithun φ | 2¹ deum βμG, dominum ξφRW | 2 clamavi ξGRW, exclamavi φ, et clamavi βμ | 2² dominum φ | 2 fin et praebuit mihi aurem S | 3¹ deum φRW | 3 requisivi βμ | 3 Solut R | 4 semper > R, adest in W, sela adest in ξ | 5 init comprehendisti S | 5 suspectum R | 6 pristinos GRW tres codices Vallarsii, saeculorum βμξφ | 7 recogrdabar R¹, recordabor φ | 7 carminis mei S | 7 GW cum corde meo cum praecedentibus iungunt | 7 scobebam ξRW, scopebam φL tres codices Vallarsii, scrutabar βμ „septem antiquiores ac melioris notae codices“ Gallorum, abscondebam P | 8 ergo R | 8¹ in saecula S | 8 proiciet R, projicet β, projicet μ, projicet ξφ | 8 dominus βμξφ | 8 propiciabitur φ | 9 ergo G¹ | 9 complebit ξφDGW, complevit βμ | 9 consumabit D, consummabitur βμξφ | 9 in generationem ξφDEFG KLMNOPQ, in generatione RW, et generatione βμH | 10 complebit GW | 10 ad misericordias S pietates | 10 misericordiam suam φW | 10 sela adest in ξ, semper in W | 11 inbecillitas R | 11 commotatio R, annos S | 11 dextere G, dextera R | 12 recordabar γWZ | 14 sanctuario ABCDGRW, sancto βμξφ | 15 ad ostendens S innotescens | 16 redemisti W

SEMPER. ¹⁷videntes te aquae, deus, videntes te aquae parturierunt, et commotae sunt abyssi. ¹⁸excusserunt aquas nubi-
bila: vocem dederunt nubes, et sagittae tuae discurrebant.
¹⁹vox tonitruui tui in rota: apparuerunt fulgura tua orbi: con-
cussa est et commota est terra. ²⁰in mari via tua, et semitae
tuae in aquis multis: et vestigia tua non sunt agnita. ²¹de-
duxisti quasi gregem populum tuum in manu Moysi et Aaron.

78

76 ¹Eruditionis Asaph. Ausculta, populus meus, legem meam:
inclinate aurem vestram in verba oris mei: ²aperiam in pa-
rabola os meum, loquar aenigmata antiqua: ³quae audivimus
et cognovimus, et patres nostri narraverunt nobis: ⁴non sunt
abscondita a filiis eorum, a generatione sequenti. narrantes
laudes domini et potentiam eius et mirabilia eius, quae fecit.
⁵statuit contestationem Iacob, et legem posuit in Israhel:
quae mandavit patribus nostris, ut docerent filios suos: ⁶ut
cognosceret generatio subsequens: filii nascituri surgent et
narrabunt filiis suis, ⁷ut ponant in deo spem suam, et non
obliviscantur cogitationum eius, et mandata eius custodiant,
⁸ut non sint sicut patres eorum, generatio declinans et pro-
vocans, generatio, quae non praeparavit cor suum, et non
credidit deo spiritus eius. ⁹filiis Ephraim intendentes et mit-
tentes arcum terga verterunt in die belli. ¹⁰non custodierunt
pactum dei sui, et in lege eius noluerunt ingredi, ¹¹et obli-
ti sunt commutationum eius et mirabilium eius, quae ostendit eis. ¹²co-
ram patribus eorum fecit mirabilia in terra Aegypti, in re-

16 sela in ξ , semper in W | 17 te alterum $> \chi G$ | 17 parturive-
runt ξR | 17 commota RW | 19 tui $> R$ | 19 ad apparuerunt S illu-
xerunt | 19 fulgora RW | 19 est prius $\xi q DGRW$, $> \beta\mu$ | 19 fin et pe-
perit terra D | 21 ad gregem S oves | 21 mosi $\beta\mu$, moisi ξ | 21 aron
 R , ubi 0 in litura | 1 init intellectus asaph vox christi de iudæis R |
1 eruditiones χ , eruditio q , intellectus ξ | 1 in G , ad $\beta\mu\xi q RW$ | 2 ap-
periam R | 2 parabola R , parabolis W | 2 enigmata GRW | 4 nar-
rante χ | 5 constationem RW | 5 ante Iacob + in $\beta\mu q$ contra $\xi\chi GRW$ |
6 Filii stichi initium faciunt GRW | 7 ad cogitationum S adinven-
tionum | 7 eius prius GRW tres codices¹ Vallarsii, dei $\beta\mu\xi q$ | 8 ut $\xi\chi GRW$,
et $\beta\mu q$ | 8 sicut $> W$ | 9 effraim G , effrem RW | 9 et mittentes
 $\xi q\chi GRW$, emittentes $\beta\mu$ | 10 sui $\xi q GRW$ tres codices Vallarsii, $> \beta\mu$ |
11 commotationum RW , cogitationum $\beta\mu$, adinventionum S . sed tres
codices Vallarsii = $\xi q G$

gione Taneos. ¹³divisit mare, et transduxit eos: et stare fecit aquas quasi acervum. ¹⁴et duxit eos in nube per diem, et tota nocte in lumine ignis. ¹⁵scidit petram in deserto, et potum dedit quasi de abyssis magnis. ¹⁶et eduxit rivos de petra, et elicuit quasi flumina aquas. ¹⁷et addiderunt ultra peccare ei, ut provocarent excelsum in invio. ¹⁸et temptaverunt deum in cordibus suis, petentes cibum animae suae: ¹⁹et loquentes contra deum dicebant „numquid poterit deus ponere mensam in solitudine? ²⁰ecce percussit petram, et fluxerunt aquae et torrentes inundaverunt: numquid et panem poterit dare, aut praeparare carnem populo suo?“. ²¹ideo audivit deus, et non distulit: et ignis succensus est in Iacob, et furor ascendit in Israhel: ²²quia non crediderunt deo, nec habuerunt fiduciam in salutari eius. ²³et praecepit nubibus desuper, et portas caeli aperuit. ²⁴et pluit super eos man ut comederent, et triticum caeli dedit eis. ²⁵panem fortium comedit vir: cibaria misit eis in saturitatem. ²⁶abstulit eorum de caelo, et induxit in fortitudine sua africanum. ²⁷et pluit super eos quasi pulverem carnes, et quasi harenam maris volatilia pennata. ²⁸et ceciderunt in medio castrorum eius, in circuitu tabernaculorum eius, ²⁹et comederunt, et saturati sunt nimis: et desiderium eorum attulit eis: ³⁰non indiguerunt de cupiditate sua, cum adhuc cibus esset in ore eorum. ³¹furor ergo dei ascendit super eos, et occidit pingues eorum,

¹³ *init* disruptit *S* | ¹³ *fin* in utre *S* | ¹⁴ in *prius* > *RW* | ¹⁴ in lumine $\beta\mu\xi\varphi G$, inluminacione *RW* | ¹⁵ quasi abyssus magnus *G* | ¹⁶ duxit *RW* | ¹⁷ et provocaverunt *OM* | ¹⁸ suis > *G* | ¹⁸ petententes *G* | ¹⁹ ponere $\xi\varphi GRW$ tres codices *Vallarsii*, parare $\beta\mu$ | ¹⁹ solitudinem tres codices *Vallarsii* | ²⁰ parare $\beta\mu$ | ²¹ dominus $\beta\mu\xi\varphi RW$ | ²¹ non > *EFQ* „*exemplaria tria canonis*“ ξ , sed *Faber in margine* „*sunt qui habent non distulit*“ | ²¹ accensus $\beta\mu\xi\varphi R$, ascensus *W* | ²² ante deo + in $\beta\mu\xi\varphi RW$ contra *ABCDG* | ²² i vocis salutari in *litura R*, salutare *W*¹ | ²² fiduciam *R* | ²³ praecipit $\beta\mu RW$. ut *edidi etiam nescio quis e testibus Vallarsii* | ²⁴ man *G* unus *reginae*, *mān R*, manna $\beta\mu\xi\varphi W$ | ²⁵ pro comedit vir *RW* comeditur | ²⁵ cibariam *RW* | ²⁵ illis $\beta\mu$ | ²⁵ saturitate *G* | ²⁶ virtute *D* | ²⁶ affricum *R* | ²⁷ carnes $\xi\varphi DGRW$, carnem $\beta\mu$ | ²⁷ harenas *G*, arenam $\beta\mu\xi\varphi$ | ²⁷ pinnata *R* | ²⁸ utroque loco eius *GRW* codices *Vallarsii* „*minori numero*“, eorum $\beta\mu\xi\varphi$ | ²⁹ nimis > *G*¹ | ³⁰ nondum expleverunt desiderium suum *QS*. ut *S* margo *N*, *HKLMP* ut *edidi* | ³⁰ indeguerunt *RW* | ³⁰ cupiditate *R* | ³⁰ pro esset *NQ* eorum | ³¹ ego *G*¹

et electos Israhel incurvavit. ³²in omnibus his peccaverunt ultra, et non crediderunt mirabilibus eius. ³³et consumpsit in vanitate dies eorum, et annos eorum velociter. ³⁴si occidebat eos, tunc requirebant eum et convertebantur et diluculo consurgebant ad deum ³⁵et recordabantur quia deus fortitudo eorum, et deus excelsus redemptor eorum est. ³⁶et lactaverunt eum in ore suo, et lingua sua mentiti sunt ei: ³⁷cor autem eorum non erat firmum cum eo, nec permanserunt in pacto eius. ³⁸ipse vero misericors propitiabitur iniquitati, et non disperdet: multumque avertit iram suam, et non suscitavit totum furorem suum: ³⁹sed recordatus est quia caro essent, spiritus vadens: et non revertens. ⁴⁰quotiens provocaverunt eum in deserto? affixerunt eum in solitudine? ⁴¹et conversi sunt et temptaverunt deum, et sanctum Israhel concitaverunt. ⁴²non sunt recordati manus eius, diei qua redemit eos a tribulante. ⁴³qui fecit in Aegypto signa sua, et ostenta sua in regione Taneos. ⁴⁴qui convertit in sanguinem fluvios eorum, et rivos eorum, ut non biberent. ⁴⁵qui misit eis omne genus muscarum, ut comederent eos, et ranas, ut disperderent eos. ⁴⁶qui dedit brucho germen eorum, et laborem eorum locustae. ⁴⁷qui occidit in grandine vineas eorum, et sycomoros eorum in frigore. ⁴⁸qui tradidit grandini pascua eorum, et iumenta eorum volucribus. ⁴⁹qui misit in eos iram furoris sui, indignationem et comminationem et angustiam, inmissionem angelorum malorum. ⁵⁰munivit semitam furoris sui, non pepercit a morte animae eorum, et animantia eorum pesti tradidit. ⁵¹et per-

31 israhel > RW | 32 post crediderunt + in βμφ | 32 mirabilibus W | 33 consumpsit R | 34 requirebant ξφχGRW, quaerebant βμ | 34 diluculo R | 34 fin ad eum ξ | 35 recordabuntur R | 35 post eorum prius + est ξ | 35 est > R in fine paginae | 36 et allecaverunt χ | 36 ante lingua + in ξφ | 37 in os RW | 38 post disperdet + eos obelizatum W | 39 sed ξφDGRW, et βμ | 39 caro > R, in margine cruz rubra | 40 quoties βμξR | 40 affixerunt W | 42 diei ξφχRW, die βμG | 42 a ξφGRW, de βμ | 43 ad fecit S posuit | 43 aegypto R | 44 eorum prius > D | 44 ut non βμξGRW, ne φ | 45 misit DG, inmisit RW, immisit βμξφ | 45 eis ξDG, in eis φRW, in eos βμ | 46 bruco G | 47 sicomoros G | 48 tradit W | 48 pascuam RW | 48 fin diabolis S | 49 eis RW | 49 cominationem RW¹ | 49 inmissionem R | 50 furoris sui DG, furori suo βμξφW, furore suo R | 50 a morte βμξφRW, morti DG

cussit omne primogenitum in Aegypto, principium partus in tabernaculis Cham. ⁵²et tulit velut oves populum suum, et minavit eos sicut gregem in deserto. ⁵³et eduxit eos cum fiducia et absque timore, inimicos autem eorum operuit mare. ⁵⁴et adduxit eos ad terminum sanctificatum suum, montem istum, quem possedit dextera eius. ⁵⁵et eiecit a facie eorum gentes, et possidere eos fecit in funiculo hereditatem, et collocavit in tabernaculis eorum tribus Israhel. ⁵⁶et temptaverunt et provocaverunt deum excelsum, et testimonia eius non custodierunt. ⁵⁷et aversi sunt et praevaricati sunt ut patres eorum, incurvati sunt quasi arcus inutilis. ⁵⁸et provocaverunt eum in excelsis suis, et in sculptilibus suis ad aemulandum concitaverunt. ⁵⁹audivit deus, et non distulit, et proiecit vehementer Israhel. ⁶⁰et reliquit tabernaculum Silo, tentorium, quod collocavit inter homines. ⁶¹et tradidit in captivitatem gloriam suam, et decorem suum in manu hostis. ⁶²et conclusit in gladio populum suum, et in hereditate sua non distulit. ⁶³iuvenes eius devoravit ignis, et virgines eius nemo luxit. ⁶⁴sacerdotes eius gladio ceciderunt, et viduae eius non sunt fletae. ⁶⁵et evigilavit quasi dormiens dominus, quasi fortis post crapulam vini. ⁶⁶et percussit hostes suos retrorsum, obprobrium sempiternum dedit eos. ⁶⁷et proiecit tabernaculum Ioseph, et tribum Ephraim non elegit. ⁶⁸sed elegit tribum Iuda, montem Sion quem dilexit. ⁶⁹et aedificavit in similitudine monoceroton sanctuarium suum, quasi terram fundavit illud in saeculum. ⁷⁰et elegit David servum suum, et tulit eum de gregibus ovium. ⁷¹sequentem foetas adduxit eum, ut pasceret Iacob populum eius et Israhel hereditatem

51 aegypto *R* | 51 primitium *W* | 51 ad partus *S* doloris | 53 duxit ξ | 53 fidutia *W* | 55 possedere *R* | 55 collocavit *GW* | 56 custodiverunt *R* | 57 et prius $>$ *RW* | 58 scultilibus *R* | 58 suis alterum $>$ *R* | 58 ante concitaverunt + eum $\beta\mu$ | 60 reliquid *R* | 60 zelo *RW* | 60 collocavit *GW* | 61 et prius $>$ $\xi\varphi$ *RW* | 61 gloriam $\xi\varphi$ *ABCDGRW*, virtutem $\beta\mu$ | 62 in medio ξ | 62 in alterum $>$ *RW* | 62 haereditatem suam $\beta\mu\xi\varphi$ | 63 pro eius *W* eorum | 64 ante gladio + in $\beta\mu$ | 64 „quattuor mss scholis vitiati et viduae eorum vel eius non ploraverunt“ *Martianay* | 66 sempiternum *R* | 66 eos *BG*, eis $\beta\mu\xi\varphi$ *RW* | 67 effraim *GRW* | 69 solitudine *RW* | 69 monoceroton χG , monocerotis $\beta\mu\xi\varphi$ | 71 ante Iacob et ante Israhel + in $\beta\mu$ contra $\xi\varphi$ *GRW* tres codices *Vallarsii* | 71 fin eius $\beta\mu\xi GR$, suam φW

eius. ⁷² qui pavit eos in simplicitate cordis sui, et in prudentia manuum suarum dux eorum fuit.

79

77 ¹ Canticum, Asaph. Deus, venerunt gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum, posuerunt Hierusalem in acervis lapidum. ² dederunt cadavera servorum escas volatilibus caeli, carnes sanctorum tuorum bestiis terrae. ³ effuderunt sanguinem eorum quasi aquam in circuitu Hierusalem, et non erat qui sepeliret. ⁴ facti sumus obprobrium vicinis nostris, subsannatio et derisio his qui in circuitu nostro sunt. ⁵ usque quo, domine, irasceris in finem? ardebit quasi ignis zelus tuus? ⁶ effunde furorem tuum super gentes, quae non cognoverunt te, et super regna, quae nomen tuum non invocaverunt, ⁷ quia comederunt Iacob et decorem eius desolaverunt. ⁸ ne recorderis iniquitatum nostrarum veterum, cito occupent nos misericordiae tuae, quia attenuati sumus nimis. ⁹ auxiliare nobis, deus Iesus noster, propter gloriam nominis tui et libera nos et propitiare peccatis nostris propter nomen tuum. ¹⁰ quare dicunt gentes „ubi est deus eorum?“. nota fiat in gentibus ante oculos nostros ultio sanguinis servorum tuorum, qui effusus est. ¹¹ ingrediatur coram te gemitus victorum. in magnitudine brachii tui relinque filios interitus. ¹² et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum, obprobrium suum, quod exprobraverunt tibi, domine. ¹³ nos enim populus tuus et grex pascuae tuae: confitebimur tibi in sempiternum, in generatione et generatione narrabimus laudes tuas.

72 cordi sui *R* | 1 *init* in finem psalmus david cum fugisset a facie saul in spelunca vox pauli post resurrectionem *R* | 1 psalmus *S* | 1 hereditem *R* | 1 *med* pulverunt *R* | 1 acervis $\xi\eta\chi GRW$, acervos $\beta\mu$ | 1 lapidum $\beta\mu\xi\eta G$, custodiam *RW* | 2 *post* servorum + tuorum $\beta\mu\xi\eta RW$ | 2 escas χG , escam $\beta\mu\xi\eta RW$ | 2 *ad* sanctorum *S* misericordium | 4 dirisio *R* | 4 *ijs* ξ | 6 te $> W$ | 7 qui *R* | 8 *ad* cito *S* festina | 8 iniquitatem *R* [*sic*] | 8 nos $> RW$ | 8 sunt *G* | 9 *ihc* *G*, hiesus *RW*, salvator *quatuor libri Gallorum*, Iesus salvator *OM* | 9 propter verbum gloriae *EFN* | 9 et *prius* $\xi\eta\chi G$, $> \beta\mu RW$ | 10 *init* quia *RW* | 10 dicunt $\xi\eta ABCD GRW$, dicent $\beta\mu$ | 10 sanguinum ηRW | 11 brachi *R* | 13 grex $\xi\eta AB CDGRW$, oves $\beta\mu$ | 13 sempiternum $\xi\eta ABCDGRW$, saeculum $\beta\mu$ | 13 et *alterum* $> R$ | 13 laudabimus laudes tuas *ABCD*, narrabimus audem tuam $\beta\mu$

¹ Victori pro liliis testimonii Asaph, canticum. ² Qui pascis ⁷⁸ Israhel, ausculta, qui ducis quasi gregem Ioseph, qui sedes super cherubim, ostendere ³ ante Ephraim et Benjamin et Manasse. suscita fortitudinem tuam et veni, ut salvos facias nos. ⁴ deus, converte nos et ostende faciem tuam, et salvi erimus. ⁵ domine deus exercituum, usque quo fumabis ad orationem populi tui? ⁶ cibasti nos pane flebili, et potasti nos in lacrimis tripliciter. ⁷ posuisti nos in contentionem vicinis nostris, et inimici nostri subsannaverunt nos. ⁸ deus exercituum, converte nos et ostende faciem tuam, et salvi erimus. ⁹ vineam de Aegypto tulisti, eiecisti gentes et plantasti eam. ¹⁰ praeparasti ante faciem eius et stabilisti radices eius, et implevit terram. ¹¹ operti sunt montes umbra eius, et rami illius cedri dei. ¹² expandit comas suas usque ad mare et usque ad flumen germina sua. ¹³ quare dissipasti maceriam eius, et vindemiaverunt eam omnes qui transeunt per viam? ¹⁴ vastavit eam aper de silva, et omnes bestiae agri depastae sunt eam. ¹⁵ deus exercituum, revertere, obsecro: respice de caelo et vide et visita vineam hanc ¹⁶ et radicem quam plantavit dextera tua, et filium quem confirmasti tibi: ¹⁷ succensam igni et deramatam: ab increpatione faciei tuae pereant. ¹⁸ fiat manus tua super virum dexteræ tuæ et super filium hominis quem confirmasti tibi. ¹⁹ et non recedimus a te: vivificabis nos et nomini tuo vocabimur. ²⁰ domine deus

1 in finem pro his quae commotabuntur testimonium asaph vox apos de ecclē ad dominum *R* | 1 filiis „heic atque alibi mss aliquot“ *Vallarsii* | 1 testimonii *BGW*, testimonium $\beta\mu\xi\varphi$ | 1 asaph $> W$ | 1 *fin* psalmus *S* | 2¹ pastor israel auribus percipe *S* | 2 deducis ξ | 2 ad gregem *S* oves | 2 cherubin *RW* | 3 effraim *GRW* | 6 cibabis *W* et aut *E* aut *N* | 6 nos $\xi\varphi EGNRW$ duo codices *Vallarsii*, eos $\beta\mu$ | 7 in $> \beta\mu\xi\varphi$ | 7 contradictionem χ , contradictione *RW* | 7 subsannaverunt *R* | 7 *fin* eos *R* | 8 ad ostende *S* illustra | 10 abstulisti *RW* | 10 replevit $\xi\varphi RW$ | 11 Aperti *G* | 11 ante umbra + sub χ | 11 rami $\beta\mu G$, ramis $\xi\varphi\chi RW$ | 11² eius *R* | 11 caedri *R* | 12 *fin* eius χ | 13 macheriam *R* | 13 ad maceriam *S* sepes | 13 pro eius χ suam | 13 vindemiant *W* | 16 formasti *R* | 17 succensa *W* | 17 et $> \beta\mu$ | 17 deramatam $\xi\varphi ABCDGRW$, diramatam *L*, dirutam $\beta\mu$ | 18 formasti *R* | 19 recedimus $\xi\varphi DGRW$, recedemus $\beta\mu$ | 19 vivificabimus alter reginae | 19 nomini *GW*, nomine $\xi\varphi R$, in nomine $\beta\mu$

exercituum, converte nos et ostende faciem tuam, et salvimur.

79 ¹Victori in torcularibus, Asaph. ²Laudate deum fortitudinem nostram, iubilate deo Iacob. ³adsumite citharam et date tympanum, citharam decoram cum psalterio. ⁴clangite in neomenia bucina, et in medio mense, die solemnitatis nostrae. ⁵quia legitimum Israhel est et iudicium dei Iacob. ⁶testimonium in Ioseph posuit, cum egrederetur de terra Aegypti: labium, quod nesciebat, audivit. ⁷amovit ab onere umerum eius: manus eius a cofino recesserunt. ⁸in tribulatione invocasti me, et erui te: exaudivi te in abscondito tonitru: probavi te super aquam contradictionis. SEMPER. ⁹audi, populus meus, et contestor te: Israhel, si audieris me. ¹⁰non sit in te deus alienus, et non adores deum peregrinum. ¹¹ego enim sum dominus deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti: dilata os tuum, et implebo illud. ¹²et non audivit populus meus vocem meam, et Israhel non credidit mihi. ¹³et dimisi eum in pravitate cordis sui: ambulabunt in consiliis suis. ¹⁴utinam populus meus audisset me, Israhel in viis meis ambulasset. ¹⁵quasi nihilum inimicos eius humiliassem, et super hostes eorum vertissem manum meam. ¹⁶qui oderunt dominum negabunt eum: et erit tempus eorum in saeculo. ¹⁷et cibavit eos de adipe frumenti, et de petra mellis saturavit eos.

20 et prius > βμφ | 20 ad ostende S illumina | 1 in finem pro torcularibus psalmus asaph ad pentecosten vox apostolorum R | 1 in βμGW, pro ξφ | 1 ante asaph + psalmus ξ | 1 cantate deo fortitudini nostrae S | 3 assumite W | 3 carnem R | 3 cytharam G, cytheram R | 4 Plangite G | 4 neomenio G¹ | 4 ad in medio S in throno | 4 mense [vulgo mensae scriptum in codd] > ξ | 4 sollempnitates R | 4 fin vestre ξ | 5 et ξφDGRW, > βμ | 5 iuditium R¹ | 5 dei DG, deo βμξφRW | 6 ad Ioseph S iohezeph: falsavit Vallarsius | 6 post posuit + eum φ | 6 terram omisso de tres codices Gallorum | 6 nesciebat audivit ξGRW, nesciebam audivi βμφ | 7 amovi βμφ, movit W culpa miniatoris | 7 honere R | 7 humerum βμξφGRW | 7 cophino βμξφ | 8 me χGR¹, > βμξφR²W | 8 exaudivit R, et exaudivi φ | 8 probavit R | 8 semper > R, sela in ξ, semper atramento in W | 9 contestor ξχGRW, contestabor βμφ | 10 fin extraneum S | 11 enim > βμξφRW | 11 tuus > χ | 11 os suum R | 12 ad credidit S consensit | 16 saeculum βμξφ | 17 pro eos N eum | 17 ex adipe βμ | 17 mellis φGNRW duo codices Vallarsii „alii“ apud Gal-

¹Canticum, Asaph. Deus stetit in coetu dei, in medio ⁸⁰ deos iudicat. ²usque quo iudicatis iniquitatem, et facies impiorum suscipitis? SEMPER. ³iudicate pauperi et pupillo, egeno et inopi iuste facite. ⁴salvate inopem et pauperem, de manu impiorum liberate. ⁵non cognoscunt nec intellegunt, in tenebris ambulant: movebuntur omnia fundamenta terrae. ⁶ego dixi „dii estis, et filii excelsi omnes vos. ⁷ergo quasi Adam moriemini, et quasi unus de principibus cadetis“. ⁸surge, domine, iudica terram: quoniam tu hereditabis omnes gentes.

¹Canticum psalmi, Asaph. ²Deus, ne taceas nec sileas, ⁸¹ et non quiescas, deus: ³quia ecce inimici tui tumultuati sunt, et qui oderunt te elevaverunt caput. ⁴contra populum tuum nequiter tractaverunt, et inierunt consilium adversum arcantum tuum. ⁵dixerunt „venite, et conteramus eos de gente, et non sit memoria nominis Israhel ultra“. ⁶quoniam tractaverunt pariter, contra te foedus pepigerunt. ⁷tabernacula Idu-maeae et Hismahelitarum, Moab et Aggareni, ⁸Gebal et Ammon et Amalec, Palaestina cum habitatoribus Tyri. ⁹sed et Assur venit cum eis: facti sunt brachium filiorum Lot. SEMPER. ¹⁰fac illis sicut Madian et Sisarae, sicut Iabin in torrente Cison. ¹¹contriti sunt in Endor, fuerunt quasi sterquilinum terrae. ¹²pone duces eorum sicut Oreb et Zeb et

los, melle $\beta\mu\xi$ | 1 *init* in finem psalmus asaph vox ecclesie de iudeis *R* | 1 psalmus $\xi\varphi S$ | 1 *fin* $ds̄ = deus RW$ | 1 diiudicat $\xi\varphi W$ [-j- φ] | 2 semper $> R$, adest in *W*, sela in ξ | 3 *fin* iustificate *B* | 6 *post* estis + vos $\beta\mu$ | 6 *fin* vos cum 7 *init* iungit *D*, $> B$ | 8 domine prima manu in *litura G*, deus $\beta\mu R$ | 8 tu $> B$ | 8 ante omnes + in $\beta\mu$ contra $\xi\varphi BGRW$ | 1 pro psalmi $\xi\varphi$ psalmus | 1 *fin* + vox ecclesiae ad dominum de iudeis etivitiis [sic] hominum *R* | 2¹ domine *RW* | 2 *post* taceas + tibi $\beta\mu$ contra $\xi\varphi BDGRW$ | 2 nec *DG*, ne $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 3 *post* qui + te *R* | 3 elevaverunt $\xi\varphi\chi GRW$, levaverunt $\beta\mu$ | 4 adversus $\beta\mu\xi\varphi$ | 4 archantum *G* | 5 nomini $R^2 W$ | 6 ante pariter + corde $\beta\mu\varphi$ contra $\xi ABCDGRW$ | 7 ismahelitarum *RW*, ismaelitarum $\beta\mu\xi$, hismaelitarum φ | 7 aggaré *R*, agareni $\beta\mu\xi\varphi$ | 8 amalech *GRW* | 8 palestina *GRW* | 9 asur *G* | 9 ad venit *S* iunxit se | 9 loth *GRW* | 9 sela adest in ξ , semper in *W* | 10 et $\xi\varphi\chi GRW$, sicut $\beta\mu$ | 10 sisare *G*, sisarrae *R* | 10 cisson ξ | 11 sterquilinum *R* | 12 pones χ | 12 oreb $\blacktriangle\blacktriangle\blacktriangle\blacktriangle G$ |

Zebee et Salmana, omnes principes eorum, ¹³ qui dixerunt „possideamus nobis pulchritudinem dei“. ¹⁴ deus meus, pone illos ut rotam, quasi stipulam ante faciem venti. ¹⁵ quo modo ignis conburit silvam, et sicut flamma devorat montes, ¹⁶ sic persequere eos in tempestate tua, et in turbine tuo conturba eos. ¹⁷ imple facies eorum ignominia, et quaerent nomen tuum, domine. ¹⁸ confundantur et conturbentur usque in saeculum, et erubescant et pereant. ¹⁹ et sciant quia nomen tuum est dominus: solus tu excelsus super omnem terram.

84

82 ¹ Victori pro torcularibus filiorum Core, canticum. ² Quam dilecta tabernacula tua, domine exercituum. ³ desiderat et deficit anima mea in atria domini: cor meum et caro mea laudabunt deum viventem. ⁴ siquidem avis invenit domum, et passer nidum sibi, ubi ponat pullos suos, altaria tua, domine exercituum, rex meus et deus meus. ⁵ beati qui habitant in domo tua: adhuc laudabunt te. SEMPER. ⁶ beatus homo cuius fortitudo est in te: semitae in corde eius. ⁷ transeuntes in valle fletus fontem ponent eam: benedictione quoque amicietur doctor: ⁸ ibunt de fortitudine in fortitudinem, parebunt apud deum in Sion. ⁹ domine deus exercituum, exaudi orationem meam, ausculta, deus Iacob. SEMPER. ¹⁰ clipeus noster, vide, deus, et attende faciem Christi tui. ¹¹ quo-

¹² ceb *R* | ¹² et *secundum* $\xi q \chi G R W$, sicut $\beta \mu$ | ¹² zebeae *G*, zebeę *W* | ¹³ possideamus *R* | ¹³ pulchritudinem *R* | ¹⁴ illos *G*, eos $\beta \mu \xi q R W$ | ¹⁴ ante faciem > *D* | ¹⁵ conburit $\beta \mu \xi q G W$, comburet *D* | ¹⁵ devorans *R W* | ¹⁶ persequere $\xi q B D G R W$, persequeris $\beta \mu$ | ¹⁶ turbine tua *G* | ¹⁶ conturba $\xi q B D G R W$, conturbabis $\beta \mu$ | ¹⁷ querent *G*, quęrent *W*¹, quęrunt *R W*² | ¹⁸ ad saeculum *S* aeternum | ¹⁸ et *secundum* > $q R W$ | ¹⁹ tu > *R W* | ¹ in finem pro torcularibus filiis chore legendus ad evangelium mathei ad eos qui fidem sunt consecuti vox christi ad patrem declesiae [*sic*] *R* | ¹ torculari *ABCD* | ¹ filijs ξ | ¹ chore *G W* | ¹ psalmus $\xi q S$ | ³ defecit *W* | ³ ante in lacuna septem literarum cupax *G* | ³ deum $\xi q D G R W$, deum deum $\beta \mu M O$ | ⁴ siquidem avis $\chi G R W$, siquidem passer $\beta \mu \xi q$ | ⁴ et passer $\chi G R W$, et avis $\beta \mu \xi q$ | ⁴ ubi $\beta \mu \xi G R W$ „alii“ *Maurinorum*, ut *q Q* | ⁴ reponat *Q* „alii“ *Maurinorum* | ⁵ sela in ξ , semper in *W* | ⁶ fortitudo est in te $\beta \mu G$, in te est fortitudo $\xi R W$, fortitudo in te est *q* | ⁷ benedictionem $\beta \mu$ | ⁸ de $\beta \mu \xi q G$, in *R W* | ⁹ meam > *R W* | ⁹ ad ausculta *S* auribus percipe | ⁹ sela in ξ , semper in *W* | ¹⁰ clipeus *G*¹, clepeus *R* | ¹⁰ vide vide *B* | ¹⁰ attende *G*²

niam melior est dies in atriis tuis super milia: elegi abiectus esse in domo dei mei magis quam habitare in tabernaculis impietatis. ¹² quia sol et scutum dominus deus: gratiam et gloriam dabit dominus: nec prohibebit bonum ab his qui ambulant in perfectione. ¹³ domine exercituum, beatus homo qui confidit in te.

¹ Victori, filiorum Core, canticum. ² Placatus es, domine ⁸³ terrae tuae, reduxisti captivitatem Iacob. ³ dimisisti iniquitatem populo tuo, operuisti omnes iniquitates eorum. SEMPER. ⁴ continuisti omnem indignationem tuam, conversus es ab ira furoris tui. ⁵ converte nos, Iesus noster, et solve iram tuam adversum nos. ⁶ noli in aeternum irasci nobis, extendens iram tuam a generatione in generationem. ⁷ nonne tu revertens vivificabis nos, et populus tuus laetabitur in te? ⁸ ostende nobis, domine misericordiam tuam, et salutare tuum da nobis. ⁹ audiam quid loquatur dominus deus: loquetur enim pacem ad populum suum et ad sanctos suos, ut non convertantur ad stultitiam. ¹⁰ verumtamen prope est his qui timent eum salutare eius, ut habitet gloria in terra nostra. ¹¹ misericordia et veritas occurrerunt, iustitia et pax deosculatae sunt. ¹² veritas de terra orta est, et iustitia de caelo prospexit. ¹³ sed et dominus dabit bonum, et terra nostra dabit germen suum. ¹⁴ iustitia ante eum ibit, et ponet in via gressus suos.

¹ Oratio, David. Inclina, domine, aurem tuam et exaudi ⁸⁴ me, quia egenus et pauper sum. ² custodi animam meam, quia sanctus sum: salva servum tuum, deus meus, qui confidit

11 post dies + una B | 11 atris R | 11 habitarem R | 12 ijs ξ |
 1 in finem filiis chore psalmus vox apostolica ad novellum populum R | 1 chore W | 1 psalmus ξφS | 3 semper > R, adest in W, sela in ξ | 4 contrivisti G | 5 ante Iesus + deus βμξφRW | 5 IHC G, hiesus RW, salutaris S | 6 a generatione in generationem χG, in generationem et generationem βμξφRW | 8 domine nobis G, sed nobis super versum | 9 deus dominus βμ | 9 ut convertantur ab stultitia D | 10 ijs ξ | 10 inhabitet W | 1 post david + per ieiunium vox christi ad patrem R | 1 domine > R | 1 et prius > βμξφRW | 1 qui R | 1 sum G, ego βμ, sum ego ξφ, ego sum RW. χ aut = ξφ aut = RW | 2 quoniam W | 2 ad sanctus S misericors | 2 pro sum βμ ego | 2 ante deus + tu βμξφRW contra χG

in te. ³ miserere mei, domine, quoniam ad te clamabo tota die. ⁴ laetifica animam servi tui, quia ad te animam meam levo. ⁵ tu enim es, domine, bonus et propitiabilis et multus misericordia omnibus qui invocant te. ⁶ exaudi, domine, orationem meam, et ausculta vocem deprecationum mearum. ⁷ in die tribulationis meae invocabo te, quia exaudies me. ⁸ non est similis tui in diis, domine, et non est iuxta opera tua. ⁹ omnes gentes quas fecisti venient et adorabunt coram te, domine, et glorificabunt nomen tuum. ¹⁰ quia magnus tu et faciens mirabilia, tu deus solus. ¹¹ doce me, domine, viam tuam, ut ambulem in veritate tua: unicum fac cor meum, ut timeat nomen tuum. ¹² confitebor tibi, domine deus meus, in toto corde meo, et glorificabo nomen tuum in sempiternum: ¹³ quia misericordia tua magna super me, et eruisti animam meam de inferno extremo. ¹⁴ deus, superbi surrexerunt adversum me, et coetus robustorum quaesivit animam meam, et non posuerunt te in conspectu suo. ¹⁵ tu autem, domine deus, misericors et clemens, patiens et multae misericordiae et verus. ¹⁶ respice ad me et miserere mei: da fortitudinem tuam servo tuo et salva filium ancillae tuae. ¹⁷ fac mecum signum in bonitate, et videant qui oderunt me et confundantur: quia tu, domine, auxiliatus es mihi et consolatus es me.

87

85 ¹ Filiorum Core, psalmus cantici. Fundamentum eius in montibus sanctuarii. ² diligit dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob. ³ gloriosa dicta sunt in te, civitas

3 clamavi *B* | 4 post te + domine $\beta\mu\varphi$ contra $\xi DGRW$ | 5 propitiabilis *RW* | 5 multum *RW* | 6 init auribus percipe *S* | 6 vocem > *W* | 6 deprecationem meam *R* | 8 pro tui ξ tibi | 8 domine > *RW* | 8 et et est alterum > *D* | 9 fin + domine χ | 10 quoniam φ | 10 post magnus + es $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 11 init illumina mihi *S* | 11 ut prius > $\beta\mu$ | 12 fin aeternum *W*, saeculum *S* | 13 post magna + est φRW | 13 fin inferiori *S* | 14 insurrexerunt χ | 14 adversus ξRW | 14 superbiorum *RW* | 14 quaesivit χG , quaesierunt $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 14 proposuerunt φRW | 14 ante conspectu + te *R* | 15 domine > G^1 | 15 ad patiens *S* tardus ad furorem | 15 verax *W* | 16 ancillae tuae *minio R: librarii mater ad vitam monasticam se convertisse videatur* | 17 pro et primo ut $\xi\chi$ | 17 vident *R* | 1 init in finem filiis chore psalmus cantici vox apostolica declesia *R ubi atramento e super dec scripta* | 1 chore *GW* | 1 fundamentum χG , fundamenta $\beta\mu\xi\varphi RW$

dei. SEMPER. ⁴ commemorabo superbiae et Babylonis scientes me. ecce Palaestina et Tyrus cum Aethiopia: iste natus est ibi. ⁵ ad Sion autem dicetur „vir“, et vir natus est in ea, et ipse fundavit eam excelsus. ⁶ dominus numeravit scribens populos, ipse natus est in ea. SEMPER. ⁷ et cantabunt quasi in choris „omnes fontes mei in te“.

88

¹ Canticum carminis, filiorum Core: victori per chorum ad ⁸⁶ praecinendum: eruditionis, Heman Ezraitae. ² Domine deus salutis meae, per diem clamavi, et nocte coram te. ³ ingrediatur ante te oratio mea: inclina aurem tuam ad laudationem meam. ⁴ quia repleta est malis anima mea, et vita mea ad infernum descendit. ⁵ reputatus sum cum descendentibus in lacum, factus sum quasi homo invalidus, ⁶ inter mortuos liber, sicut interfecti et dormientes in sepulchro, quorum non recordaris amplius et qui a manu tua abscisi sunt. ⁷ posuisti me in lacu novissimo, in tenebrosis et in profundis. ⁸ super me confirmatus est furor tuus, et cunctis fluctibus tuis afflixisti me. SEMPER. ⁹ longe fecisti notos meos a me, posuisti me abominationem eis, clausum et non prodeuntem. ¹⁰ oculus meus infirmatus est ab afflictione: invocavi te, domine, tota die, expandi ad te palmas meas. ¹¹ numquid mortuis facies mirabilia, aut gigantes resurgent et confitebuntur tibi? SEMPER.

3 sela in ξ , semper in W | 4 commemorabo $\beta\mu BGRW$, commemorabor $\xi q D$ „plures mss“ Gallorum | 4 babylonis $G^1?$, babilonis G^2 | 4 scientes me BG , scientis me D „ali“ Maurinorum, scientibus te RW , scientibus me $\beta\mu$, scientium me ξq | 4 palestina GRW | 4 aethiopia G^2 | 6 $\xi q ABCDGRW$, natus ipse natus est in ea R , iste natus est ibi $\beta\mu$ | 6 semper $> R$, adest in W , sela in ξ | 7 cantabunt $\xi q D GRW$ „aliquot libri“ Gallorum, cantabit B , principes MO , cantores $\beta\mu$ | 7 fortes $\xi q GRW$ | 1 in finem pro melech ad responendum heman israhelite vox christi de passione sua dicit ad patrem canticum psalmi filiis chorę R | 1 ad carminis S psalmi | 1 chore GW | 1 ad $> \xi$ | 1 pro eruditionis ξ intellectus | 1 eman $\beta\mu \xi q$ | 3 te $> R$ | 4 descendit R , usque pervenit S | 5 Deputatus W | 5 discendentibus R | 6 pro qui duo codices Gallorum ipsi | 7 ad novissimo S subteriori | 7 tenebrosis $\xi q \chi GRW$, tenebris $\beta\mu$ | 7 et $> \beta\mu$ | 8 consummatus MO | 8 afflixisti GW | 8 semper $> R$, adest in W , sela in ξ | 9 me alterum $> R$ | 9 abhominationem G | 10 afflictione G | 10 invocavi $\xi q \chi GRW$, vocavi $\beta\mu$ | 11 post mirabilia + mea R , + mea semper W | 11 gigantes W | 11 resurgent $\xi q \chi G$, resurgunt RW , surgent $\beta\mu$ | 11 semper $>$

¹² numquid narrabitur in sepulchro misericordia tua, et veritas tua in perditione? ¹³ numquid noscentur in tenebris mirabilia tua, et iustitia tua in terra quae oblivioni tradita est? ¹⁴ ego autem ad te, domine, clamavi, et mane oratio mea praeveniet te. ¹⁵ quare, domine, abicis animam meam, abscondis faciem tuam a me? ¹⁶ pauper ego et aerumnosus ab adolescentia: portavi furorem tuum et conturbatus sum. ¹⁷ per me transierunt irae tuae, et terrores tui obpresserunt me. ¹⁸ circumdederunt me quasi aquae tota die, vallaverunt me pariter. ¹⁹ longe fecisti a me amicum et sodalem, notos meos abstulisti.

89

87 ¹Eruditionis, Ethan Ezraitae. ²Misericordias domini in aeternum cantabo, in generatione et generationem adnuntiabo veritatem tuam in ore meo. ³quia dixisti „sempiterna misericordia aedificabitur“: caelos fundabis, et veritas tua in eis. ⁴„percussi foedus cum electo meo, iuravi David servo meo ⁵„„usque in aeternum stabiliam semen tuum, et aedificabo in generatione et generatione thronum tuum“““. SEMPER. ⁶confitebuntur caeli mirabilia tua, domine, et veritatem tuam in ecclesia sanctorum. ⁷quis enim in nubibus aequabitur domino? adsimilabitur domino de filiis dei? ⁸deus inclitus in arcano sanctorum nimio et terribilis in cunctis qui circum eum sunt. ⁹domine deus exercituum, quis similis tui? fortissime domine,

R[*W*], *sela adest in* ξ | 12 et ξγχ*GRW*, > βμ | 13 cognoscentur ξγ*R* [-æ-*R*¹]*W* | 14 *ad* clamavi *S* deprecatus sum | 16 adolescentia *GR*¹ | 16 *post* adolescentia + mea ξγ | 16² tuum > *R* | 16 et alterum > βμ | 17 per ξ*DGRW*, super βμγ | 17 et χ*G*, > βμξγ*RW* | 17 oppresserunt *GR* | 18 vallaverunt *RW* | 19 *fin* prae tenebris *S* | 1 *DGW*, intellectum theman israhelitę vox christi ad patrem de iudęis *R* | 1 eruditio βμ, intellectus ξγ | 1 etham ξ | 2 *ad* aeternum *S* saeculum | 2 generationem βμξγ*G*, generatione *RW* | 2 *ad* adnuntiabo *S* innotescam | 3 dixisti ξγ*EFGKLNPRW* „plerique omnes mss“ *Vallarsii*, dixi βμ*HMO* | 3 sempiterna *R* | 3 *ad* sempiterna *S* saeculum | 3 caelo *RW*, in caelos „plerique omnes mss“ *Vallarsii*, sicut coelos *NQ* | 3 veritatem tuam *omisso* et *NQ* | 4 david > *W* | 5 stabilio *RW* | 5 semper > *R*, *adest in W*, *sela in* ξ | 6 *praemittunt* et βμ *contra* γχ*GRW* | 7 enim > *R* | 7 nubibus ξγχ*GR*[*i super versum*]*W*, nube βμ | 7 assimilabitur *W* | 7 de ξγχ*GRW*, in βμ | 8 inclytus *GW*, robustus *S* | 8 arcana *W* | 8 *fin* super omnes qui in circuitu eius *S* | 8 circum eum *GRW*, cum eo *D*, circa eum βμξγ | 9 qui *R* | 9 tui ξγ*DGRW*, tibi βμ

et veritas tua in circuitu tuo. ¹⁰ tu dominaris superbiae maris, et elationes gurgitum eius tu conprimis. ¹¹ tu confregisti quasi vulneratum superbum, et in brachio forti tuo dispersisti inimicos tuos. ¹² tui sunt caeli et tua est terra: orbem et plenitudinem eius tu fundasti: ¹³ aquilonem et dexteram tu creasti: Thabor et Hermon nomen tuum laudabunt. ¹⁴ tuum brachium cum fortitudine: roboretur manus tua, et exaltetur dextera tua: ¹⁵ iustitia et iudicium firmamentum throni tui, misericordia et veritas praecedent faciem tuam. ¹⁶ beatus populus qui novit iubilum: domine, in lumine vultus tui ambulabunt: ¹⁷ in nomine tuo exultabunt tota die, et in iustitia tua exaltabuntur. ¹⁸ quia gloria fortitudinis eorum tu es, et in voluntate tua elevabis cornu nostrum: ¹⁹ quia a domino est protectio nostra, et a sancto Israhel rege nostro. ²⁰ tunc locutus es per visionem sanctis tuis, et dixisti „posui adiutorium super robustum, exaltavi electum de populo meo. ²¹ inveni David servum meum, oleo sancto meo unxi eum. ²² cum quo manus mea firma erit, et brachium meum roborabit eum. ²³ non decipiet inimicus eum, et filius iniquitatis non affliget eum. ²⁴ sed concidam ante faciem eius hostes illius, et qui eum oderunt percutiam. ²⁵ veritas autem mea et misericordia mea erit cum eo, et in nomine meo exaltabitur cornu eius. ²⁶ et ponam in mari manum eius, et in fluminibus dexteram eius. ²⁷ ipse invocabit me „pater meus es tu, deus meus, et fortitudo salutis meae“^u. ²⁸ ego autem primogenitum ponam eum et excelsum regibus terrae. ²⁹ in aeternum custodiam ei misericordiam meam, et pactum meum fidele erit ei. ³⁰ et ponam perpetuum semen

9 et > ξ | 10 gurgium W | 10 conprimis W, magnificas [deleto tu?] S | 11 et DGRW, > βμξφ | 11 fortitudo G [sic], fortitudinis tuae βμξ[-e ξ] | 12 eius > φ | 12 fin + ea βμ contra ξφ.DGRW | 13 dextrum ξφ.DLP: vide Lagardium ad Proverb 27, 16 | 13 ermon R | 14 init tibi S | 16 novit βφ.DG, noluit μ „mss aliquot“ Vallarsii, scit ξRW | 18 fortitudinis in litura G | 18 voluntate βμξφG, misericordia χRW | 18 elevabitur RW | 19 protectore nostro S | 19 a alterum > RW | 20 est R | 20 ad sanctis S misericordibus, pro sanctis RW filiis | 20 ante exaltavi + et ξφ.RW | 20 meo ξDGRW, > βμφ | 22 roboravit φG², probavit RW | 23 praemittunt et RW | 23 affliget GW | 24 fin fulminabo S | 25 erit ξφχGRW, > βμ | 27 muocavit R | 28 ad ponam S dabo | 28 et χG, > βμξφRW | 29 ad aeternum S saeculum | 29 erit ξφ.ABC DGRW, > βμ | 30 ante perpetuum + in ABCD

eius, et thronum eius sicut dies caeli. ³¹si autem dereliquerint filii eius legem meam, et in iudiciis meis non ambulaverint: ³²si caeremonias meas profanaverint, et praecepta mea non custodierint, ³³visitabo in virga scelera eorum, et in plagis iniquitatem eorum. ³⁴misericordiam autem meam non auferam ab eo, nec mentiar in veritate mea: ³⁵non violabo pactum meum, et quod egressum est de labiis meis non mutabo. ³⁶semel iuravi in sancto meo, ne David mentiar: ³⁷semen eius in sempiternum erit, et thronus eius sicut sol in conspectu meo: ³⁸sicut luna stabilietur in sempiternum, et testis in caelo fidelis“. SEMPER. ³⁹tu autem reppulisti et proiecisti, iratus es adversum Christum tuum. ⁴⁰attenuasti pactum servi tui, profanasti in terra diadema eius. ⁴¹dissipasti omnes macterias eius, posuisti munitiones eius pavorem. ⁴²diripuerunt eum omnes qui transeunt per viam, factus est obprobrium vicinis suis. ⁴³elevasti dexteram hostium eius, laetificasti omnes inimicos illius. ⁴⁴avertisti robur gladii eius, et non sublevasti eum in proelio. ⁴⁵quiescere fecisti munditiam eius, et thronum illius in terra detraxisti. ⁴⁶abbreviasti dies adolescentiae eius, operuisti eum ignominia sempiterna. ⁴⁷usque quo, domine, absconderis in finem? succendetur quasi ignis indignatio tua? ⁴⁸memento mei de profundo: alioquin quare frustra creasti filios hominum? ⁴⁹quis est vir qui vivat et non videat mortem, salvans animam suam de manu inferi? SEMPER. ⁵⁰ubi sunt misericordiae tuae antiquae, domine, quas iurasti David in veritate tua? ⁵¹recordare, domine, obprobrii

31 autem ξφ ABCDGRW, > βμ | 32 caeremonias G, caerimonias φW | 32 non > G¹ | 33 scelus S | 33 iniquitatem χGRW, iniquitates βμξφ | 34 nec > R | 35 motabo RW | 36 ne βμξG, si φBRSW | 37 aeternum βμ, saeculum S | 37 fin coram me S | 38 aeternum βμ, saeculum S | 38 ad caelo S nube | 38 semper > RW¹, sela adest in ξ | 39 repulisti | R₃₉ adversus βμξφRW | 41 init dirupisti S | 41 macterias GW, sepes S | 43 omnes > D | 44 praemittunt nam et βμ contra ξφDGRW | 44 praelio βφ, prēlio ξ, proelium RW | 45 init deficere S | 45 mundiciam R | 45 terram χ | 46 adolescentiae G, adoliscencia R | 46 post eius + semper W | 46 sempiterna GRW tres codices Vallarsii, semper βμφ, sela ξ | 47 succenditur ξφRW | 48 pro profundo MN „et tres pedissequi eius“ [scil N] terra | 48 alioqui ξ | 49 meam R | 49 semper > R, habet W, diapsalma B, sela ξ | 50 priscae S | 50 quasi R | 51 obprobrii R¹

servorum tuorum, quia portavi in sinu meo omnes iniquitates populorum, ⁵² quas exprobraverunt inimici tui, domine, quibus exprobraverunt vestigia Christi tui. ⁵³ benedictus dominus in sempiternum. amen amen.

¹ Oratio, Moysi viri dei. Deus, habitaculum factus es ⁸⁸ nobis in generatione et generatione. ² ante quam montes nascerentur et parturiret terra et orbis, a saeculo et usque in saeculum tu es, deus. ³ convertes hominem usque ad contritionem, et dices „revertimini, filii Adam“. ⁴ quia mille anni ante oculos tuos sicut dies hesternae quae pertransiit, et vigilia nocturna. ⁵ percutiente te eos, somnium erunt, mane quasi herba pertransiens: ⁶ mane floruit et abiit, ad vesperam conteretur atque siccabitur. ⁷ consumpti enim sumus in furore tuo, et in indignatione tua conturbati sumus. ⁸ posuisti iniquitates nostras coram te, negligentias nostras in luce vultus tui. ⁹ omnes enim dies nostri transierunt in furore tuo, consumpsimus annos nostros quasi sermonem loquens. ¹⁰ dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni, si autem multum, octoginta anni, et quod amplius est, labor et dolor: quoniam transivimus cito et avolvimus. ¹¹ quis novit fortitudinem irae tuae et secundum timorem tuum indignationem tuam? ¹² ut numerentur dies nostri, sic ostende, et veniemus corde sapienti. ¹³ revertere, domine: usque quo? et exorabilis esto super servis

51 tuorum > G in fine paginae | 51 quia $\varphi\xi GRW$ „quidam“ e codicibus Vallarsii „nonnulli“ Gallorum, > $\beta\mu FN$ | 51 pro omnes — populorum FN multarum gentium | 52 quas φGRW „quidam“ e codicibus Vallarsii, quibus $\beta\mu\xi$ | 53 ad sempiternum S saeculum | 53 amen et amen $\beta\mu$ | 1 mosi $\beta\mu$, moisi ξ | 1 hominis R | 1 post dei + vox apostolica ad dominum R | 1 deus G, domine $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 1 ante factus + tu $\beta[non\ \mu]\xi\varphi ABCDRW$ | 2 parturiretur $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 3 convertens $\xi\varphi RW$, convertis S | 3 dicens $\xi\varphi$, dicis S | 3 revertimini χ | 4 in oculis tuis $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 4 pertransit R | 4 fin puncto omissio cum 5 init iungunt RW | 5 te > GRW | 5 ante somnium + ut $\xi\varphi$ | 5 somniaverunt RW | 6 vesperum $\xi\varphi RW$ | 9 consumpsimus R, consumpti sumus G | 10 numerus primus lxxx R¹, lxx R² | 10 priori loco annis $\xi\varphi G^1 RW$ | 10 multum etiam HLP, in potentatibus [sic] quinque codices Gallorum [qui decem habebant] | 10 lxxx R, octoginta W | 10 est BG, > $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 10 transibimus φ | 12 init et RW | 12 innumerentur R¹ | 13 servos tuos $\beta\mu\xi\varphi W^1$

tuis. ¹⁴imple nos matutina misericordia tua, et laudabimus et laetabimur in cunctis diebus nostris. ¹⁵laetifica nos pro diebus quibus afflixisti nos, et annis in quibus vidimus mala. ¹⁶appareat apud servos tuos opus tuum, et gloria tua super filios eorum. ¹⁷et sit decor domini dei nostri super nos, et opus manuum nostrarum fac stabiliri super nos, et opus manuum nostrarum confirma.

91

⁸⁹ ¹Qui habitat in abscondito excelsi, in umbraculo domini commorabitur, ²dicens domino „spes mea et fortitudo mea, deus meus, confidam in eo“. ³quia ipse liberabit te de laqueo venantium, de morte insidiarum. ⁴in scapulis suis obumbrabit tibi, et sub alis eius sperabis: scutum et protectio veritas eius. ⁵non timebis a timore nocturno, a sagitta volante per diem, ⁶a peste in tenebris ambulante, a morsu insidiantis meridie. ⁷cadent a latere tuo mille, et decem milia a dextris tuis, ad te autem non adpropinquabit. ⁸verumtamen oculis tuis videbis, et ultionem impiorum cernes. ⁹tu enim es, domine, spes mea: excelsum posuisti habitaculum tuum. ¹⁰non accedet ad te malum, et lepra non adpropinquabit tabernaculo tuo. ¹¹quia angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. ¹²in manibus portabunt te, ne forte offendant ad lapidem pes tuus. ¹³super aspidem et basiliscum calcabis, conculcabis leonem et draconem. ¹⁴„quoniam mihi adhaesit, et liberabo eum: exaltabo eum, quoniam cognovit

¹⁴ *imit satia S* | ¹⁴ *laudavimus R* | ¹⁴ *in > ξ* | ¹⁵ *secundum dies S* | ¹⁵ *in > ξ* | ¹⁵ *quibus prius > RW* | ¹⁵ *affixisti GW* | ¹⁶ *decor tuus S* | ¹⁷ *pulchritudo S* | ¹⁷ *et secundum — nos alterum > RW* | ¹⁷ *stabilire DG¹, stabile βμξφ* | ¹⁷ *pro confirma MO dirige* | ¹ *cum 90 connectunt βμ* | ¹ *praemittit laus david christi D, praemittit laus cantici david vox ecclesiae ad christum legendus ad evang^o marci ubi temptatur christus R* | ³ *quoniam W* | ³ *liberavit χGR¹* | ³ *me G* | ⁴ *ad scutum S hasta* | ⁶ *a morsu daemonis meridiani insidiantis meridie MO* | ⁶ *morsu R* | ⁶ *insanientis φBRW quatuor codices Gallorum, daemonis DEFN* | ⁶ *meridiae GW, meridiani DEFN* | ⁷ *decim R* | ⁷ *autem ad te R* | ⁸ *ad videbis S conspicies* | ⁸ *ad ultionem S expletionem* | ⁹ *pro enim χ autem* | ⁹ *posuisti > G¹* | ¹¹ *quoniam ξ* | ¹¹ *suis > RW²* | ¹¹ *custodiant R¹* | ¹² *ad manibus S palmis* | ¹³ *pro calcabis B ambulabis* | ¹³ *ante conculcabis + et D* | ¹⁴ *ante exaltabo + et G*

nomen meum. ¹⁵invocabit me, et exaudiam eum: cum ipso ero in tribulatione: eruam eum et glorificabo. ¹⁶longitudine dierum implebo eum, et ostendam illi salutare meum“.

¹Psalmus cantici, in die sabbati. ²Bonum est confiteri ⁹⁰ domino, et psallere nomini tuo, altissime, ³ad adnuntiandum mane misericordiam tuam, et fidem tuam in nocte, ⁴in decachordo et in psalterio, in cantico et in cithara. ⁵quoniam laetificasti me, domine, in opere tuo: in facturis manuum tuarum laudabo. ⁶quam magnificata sunt opera tua, domine: satis profundae factae sunt cogitationes tuae. ⁷vir insipiens non cognoscet, et stultus non intellet istud. ⁸germinaverunt impii quasi foenum, et floruerunt omnes qui operantur iniquitatem, ut contererentur usque in sempiternum: ⁹tu autem excelsus in aeternum, domine. ¹⁰ecce inimici tui, domine, ecce inimici tui peribunt, et dissipabuntur omnes qui operantur iniquitatem. ¹¹et exaltabitur quasi monocerotis cornu meum, et senecta mea in oleo uberi. ¹²et despiciet oculus meus eos qui insidiantur mihi: de his qui consurgunt adversum me malignantibus audit auris mea. ¹³iustus ut palma florebit, ut cedrus in Libano multiplicabitur. ¹⁴transplantati in domo domini, in atriis dei nostri germinabunt. ¹⁵adhuc fructificabunt in senectute, pingues et frondentes erunt, ¹⁶adnuntiantes quia rectus dominus, fortitudo mea, et non est iniquitas in eo.

¹Dominus regnavit, gloria indutus est: indutus est domi-⁹¹

¹⁵ invocavit *GW* | ¹⁵ ero *ξqABCDGRW*, ego *βμ* [*procul dubio typographi mendum in μ*] | ¹⁵ *fin* + eum *βμq* | ¹⁶ *ad* implebo *S* satiabo | ¹⁶ ei *ξR* | ¹ laus cantici david vox ecclesiae *R* | ² psallere *R* | ³ per noctem *FNQ* | ⁴ decachordo *GR* | ⁴ *ad* cantico *S* carmine | ⁴ et alterum > *βμ* | ⁴ in quartum > *ξqW* | ⁴ cythara *GRW* | ⁶ sunt alterum > *R* [*in rasura in qua sunt fuisse non videtur*] *W* | ⁷ intellegit *G* | ⁸ quum germinaverint . . . floruerint *FNQ* | ⁸ conterantur *βμξqRW* | ⁹ *ad* aeternum *S* saeculum | ¹⁰ *post* ecce *prius* + enim *qx* | ¹⁰ *ad* dissipabuntur *S* dividuntur | ¹¹ senectus *βμqW* | ¹¹ ubere *βμ* | ¹² despiciet *ABCDGW*, dispiciet *R*, respiciet *βμξq* | ¹² oculos *R*¹ | ¹² eos qui insidiantur *ξqABCDGRW*, insidiantes *βμ* | ¹² ijs *ξ* | ¹² audiet *βμξq*, aurit *R* | ¹³ caedrus *R* | ¹³ in > *βμRW* | ¹⁴ *in margine prima manu W* | ¹⁴ *post* atriis + domus *RW* | ¹⁵ ¹⁶ *serius sed manu coaeva scripta in W* | ¹⁵ fructificabuntur *RW* | ¹⁵ pingui *D* | ¹ *praemittit* laus cantici

nus fortitudine et accinctus est: insuper appendit orbem, qui non commovebitur. ²firmum solium tuum ex tunc, ab aeterno tu es. ³levaverunt flumina, domine, levaverunt flumina voces suas, levaverunt flumina gurgites suos. ⁴a vocibus aquarum multarum grandes fluctus maris: grandis in excelso dominus. ⁵testimonia tua fidelia facta sunt nimis: domum tuam decet sanctitas, domine, in longitudine dierum.

94

92 ¹Deus ultionum, domine, deus ultionum, ostendere. ²elevare qui iudicas terram, redde vicissitudines superbis. ³usque quo impii, domine, usque quo impii exultabunt? ⁴fluent loquentes antiquum, garrient omnes qui operantur iniquitatem? ⁵populum tuum, domine, conterent, et hereditatem tuam affligent? ⁶viduam et advenam interficient, et pupillos occident. ⁷et dixerunt „non videbit dominus, et non intellegit deus Iacob“. ⁸intellegite, stulti in populo, et, insipientes, aliquando discite. ⁹qui plantavit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non videbit? ¹⁰qui erudit gentes, non arguet? qui docet hominem scientiam? ¹¹dominus novit cogitationes hominum quia vanae sunt. ¹²beatus vir quem erudieris, domine, et de lege tua docueris eum, ¹³ut quiescat a diebus afflictionis, donec fodiatur impio interitus. ¹⁴non enim derelinquet dominus populum suum, et hereditatem suam non deseret. ¹⁵quoniam ad iustitiam revertetur iudicium, et sequentur illud omnes recti corde. ¹⁶quis stabit pro me adversus malos?

dauid *D*, praemittit laus cantici dauid die ante sabb quando inhabitata est terra eius *R* | 1 cum 92, 16 conectunt $\beta\mu$ | 1 et $> N$ | 2 ab aeterno $\chi\chi GRW$, a saeculo $\beta\mu$ | 3 voces tuas χ [sic], vocem suam $\beta\mu$ | 3 tertio loco elevaverunt ξ | 4¹ grandis *RW* | 5 longitudine *R* | 1 cum praecedentibus conectunt $\beta\mu$ | 1 praemittit psalmus dauid quarta sabbati vox ecclesiae ad dominum de iudicis *R* | 2 qui iudicas terram $\xi\chi GRW$ tres codices Vallarsii, iudex terrae $\beta\mu$ | 2 vicissitudines *G* tres codices Vallarsii, vicissitudinem $\beta\mu\xi\chi W$, vicissitudinem *R* | 3 exaltabuntur ξ | 5 affligent *G* | 6 occiderunt *W* | 7 et alterum $> \chi$ | 7 intellegit *RW*, intelliget $\beta\mu\xi\chi$ | 8 aliquando discite $\beta\mu\xi\chi GRW$, quando discedent *M*, quando erudimini *N* | 9 fin respiciet *S* | 10 ad erudit *S* castigat | 12 post quem + tu $\beta\mu\xi\chi RW$ contra *GM* speculum augustinianum | 12 ad erudieris *S* castigaveris | 13 afflictionis *GW* | 13 foedeatur *R* | 14 deserit *GRW* | 15 fin sela + ξ | 16 utroque loco qui *R* | 16 utroque loco adversum χRW

quis stabit pro me adversus operarios iniquitatis? ¹⁷nisi quia dominus auxiliator meus, paulo minus habitasset in inferno anima mea. ¹⁸si dicebam „commotus est pes meus“, misericordia tua, domine, sustentabat me. ¹⁹in multitudine cogitationum mearum, quae sunt in me intrinsecus, consolationes tuae delectabunt animam meam. ²⁰numquid particeps erit tui thronus insidiarum, fingens laborem in praecepto? ²¹copulabuntur adversus animam iusti, et sanguinem innocentem condemnabunt. ²²erit autem dominus mihi in refugium, et deus meus quasi petra spei meae. ²³et restitues super eos iniquitatem suam, et in malitia sua perdes eos: perdet eos dominus deus noster.

95

¹Venite, laudemus dominum, iubilemus petrae Iesu nostro. ⁹³
²praeoccupemus vultum eius in actione gratiarum, in canticis
iubilemus ei. ³quoniam fortis et magnus dominus et rex
magnus super omnes deos. ⁴in cuius manu fundamenta terrae,
et excelsa montium ipsius sunt. ⁵cuius est mare, ipse enim
fecit illud, et siccam manus eius plasmaverunt. ⁶venite adoremus
et curvemur, flectamus genua ante faciem domini factoris nostri:
⁷quia ipse est deus noster, et nos populus pascuae eius et grex manus eius.
hodie si vocem eius audieritis, ⁸nolite indurare corda vestra,
sicut in contradictione, sicut in die temptationis in deserto,
⁹ubi temptaverunt me patres vestri, probaverunt me, et viderunt opus meum.
¹⁰quadraginta an-

18 discedam *R*¹, discebam *R*² | 18 commotus χG , motus $\beta\mu\xi\eta RW$ |
18 sustentabat $\xi\eta\chi GRW$, sustentabit $\beta\mu$ | 19 consolatione *R* | 19 delectabant ξ , dilectabant *R* | 20 qui fingis ξ , fugiens *RW* | 20 laborem $\xi\eta DGRW$, dolorem $\beta\mu$ | 21 copulabuntur *RW* | 21 adversum $\xi\eta RW$ |
21 condemnabunt *GR* | 22 mihi dominus φ | 23 restitues *DGRW*, restituat $\beta\mu\xi\eta$ | 23 ad iniquitatem suam *S* dolorem suum | 23 suam $>$
D | 23 priori loco perdes *DGRW*, perdet $\beta\mu\xi\eta$ | 23 perdet eos $>$ *B*,
perdes eos *DG* et fortasse *W*¹ | 1 cum ⁹⁴ fin conectunt $\beta\mu$ | 1 praemittit
laus cantici david *D*, laus catici [sic] david vox christi ad apostolos
R | 1 ad petrae iesu *S* forti salutari | 1 ihu *G*, hiesu *RW* | 1 pro nostro
D christo | 2 agnitione *RW*, confessione *S* | 2 ad canticis *S* psalmis |
3 ad fortis *S* deus | 3 fin deus deos *R* | 4 manus *R* | 5 sicca *R* | 6 curvemus
et flectamus duo codices Vallarsii | 6 ienua *G* | 7 est $\xi\eta DGRW$,
 $>$ $\beta\mu$ | 7 ad grex *S* oves | 8 obdurare $\beta\mu$ | 9 me alterum $>$ *R* | 9 uderunt
G

nis displicuit mihi generatio illa, et dixi „populus errans corde est et non cognoscens vias meas“. ¹¹et iuravi in furore meo, ut non introirent in requiem meam.

96

94 ¹Cantate domino canticum novum, cantate domino, omnis terra. ²cantate domino, benedicite nomini eius, adnuntiate de die in diem salutare eius. ³narrate in gentibus gloriam eius, in universis populis mirabilia eius. ⁴quia magnus dominus et laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos. ⁵omnes enim dii populorum sculptilia, dominus autem caelos fecit. ⁶gloria et decor ante vultum eius, fortitudo et exultatio in sanctuario eius. ⁷adferte domino, familiae populorum, adferte domino gloriam et fortitudinem. ⁸adferte domino gloriam nomini eius, levate munera et introite in atria eius. ⁹adorate dominum in decore sanctuarii, paveat a facie eius omnis terra. ¹⁰dicite in gentibus „dominus regnavit“, siquidem appendit orbem immobilem, iudicabit populos in aequitate. ¹¹laetamini, caeli, et exultet terra, tonet mare et plenitudo eius. ¹²gaudeat ager et omnia quae in eo sunt. tunc laudabunt universa ligna saltus ¹³ante faciem domini, quoniam venit, quoniam venit iudicare terram, iudicare orbem terrae in iusto et populos in fide sua.

97

95 ¹Dominus regnavit: exultabit terra, laetabuntur insulae multae. ²nubes et caligo in circuitu eius, iustitia et iudicium firmamentum solii eius. ³ignis ante faciem eius ibit, et exuret

10 illa $\xi\varphi ABCDGRW$, > $\beta\mu$ | 10 populis W | 11 quibus iuravi φ | 11 uti non R , utin W | 1 cum 95 *fin* conectunt $\beta\mu$ | 1 praemittit quando domus aedificabatur post captivitatem canticum huic david vox ecclesiae evocantis R | 1² canite RW | 2¹ canite $\beta\mu\varphi RW$ | 2 pro die G diem | 3 in alterum > RW | 4 dominus > R | 5 dii > G^1 | 5 ad sculptilia S idola | 7 8 afferte W | 9 a facieius R | 10 appendit $\xi\varphi GRW$ duo codices Vallarsii, appendet $\beta\mu$ | 10 immobilem G | 10 iudicavit R^1 | 10 aequitate $\xi\varphi ABCDGRW$, aequitatibus $\beta\mu$ | 12 post ager + meus $\beta\mu$ | 13 quoniam venit alterum > R | 13 altero loco iudicare DG , iudicabit $\beta\mu\varphi$, iudicavit ξRW | 13 terrae > $\beta\mu\varphi$ | 13 iusto $\xi\varphi DGRW$ alter reginae, iustitia $\beta\mu$ | 1 cum 96 conectunt $\beta\mu$ | 1 praemittit huic david quando terra eius restituta est ad confessio [sic] proph \bar{e} vox ecclesiae ad adventum christi R | 1 regnabit DGR | 1 exultabit DG [-xs- D ?], exsultavit B , exultet $\xi\varphi RW$, exsultet $\beta\mu$ | 2 iustitias R^1

per circuitum hostes eius. ⁴apparuerunt fulgura eius orbi, vidit et contremuit terra. ⁵montes sicut cera tabefacti sunt a facie domini, a facie dominatoris orbis terrae. ⁶adnuntiaverunt caeli iustitiam eius, et viderunt omnes populi gloriam eius. ⁷confundantur universi qui serviunt sculptili, qui gloriantur in idolis: adorate eum, omnes dii. ⁸audivit et laetata est Sion, et exultaverunt filiae Iudae, propter iudicia tua, domine. ⁹tu enim dominus excelsus super omnem terram: vehementer elevatus es super universos deos. ¹⁰qui diligitis dominum, odite malum: custodit animas sanctorum suorum, de manu impiorum eruet eos. ¹¹lux orta est iusto, et rectis corde laetitia. ¹²laetamini, iusti, in domino, et confitemini memoriae sanctae eius.

98

¹Cantate domino canticum novum, quia mirabilia fecit: ⁹⁶ salvavit sibi dextera eius et brachium sanctum eius. ²notum fecit dominus salutare suum, in conspectu gentium revelavit iustitiam suam. ³recordatus est misericordiae suae et veritatis suae domui Iacob: viderunt omnes fines terrae salutare dei nostri. ⁴iubilare deo, omnis terra, vociferamini et laudate et cantate. ⁵cantate domino in cithara, in cithara et voce carminis, ⁶in tubis et clangore bucinæ: iubilare coram rege domino. ⁷tonet mare et plenitudo eius, orbis et habitatores eius. ⁸flumina plaudent manu simul, montes laudabunt ⁹ante dominum, quia venit iudicare terram, iudicare orbem in iustitia et populos in aequitatibus.

99

¹Dominus regnavit, commoveantur populi, sessor cherubim, ⁹⁷

⁴ *init* illuxerunt *S* | ⁴ fulgora *RW* | ⁵ caera *W* | ⁵ orbis *G*, orbi *χ*, omnis *βμξqRW* | ⁷ sculptiliabus *R*, sculptilia *W* | ⁸ filii *R*¹ | ⁸ iudaeae *R* | ⁹ universos *χG*, omnes *βμξqRW* | ¹⁰ *ad* sanctorum *S* misericordium | ¹¹ *ad* orta *S* seminata | ¹ *praemittunt* psalmus *qS*, canticum *βμ*, psalmus david vox eccl̄ ad dominum et apostolos *R* | ¹ salvabit *χR* | ² *ad* conspectu *S* oculis | ² revelabit *χG*¹ | ³ iacob *ξABCDGRW*, israel *βμq* | ⁴ domino *βμ* | ⁴ *fin* canite *βμξqG²RW*, psallite *S* | ⁵ *init* canite *βμqRW*, psallite *S* | ⁵ cithara *utroque loco G*, *priori R* | ⁵ in cithara *alterum > RW* | ⁵ *ad* carminis *S* psalmi | ⁶ *pro* tubis *G* labiis | ⁸ plaudent *R* | ⁸ manus *ξRW*, palma *S* | ⁹ *altero loco* iudicare *DG*, iudicabit *βμξqRW* | ¹ *cum* ⁹⁸ *conectunt* *βμ* | ¹ *praemittit* psalmus david vox apostolorum ad populum *R* | ¹ regnabit *βGR*² [*μ ut edidi*] | ¹ che-

concutiatur terra. ²dominus in Sion magnus, et excelsus est super omnes populos. ³confiteantur nomini tuo magno et terribili sanctoque. ⁴imperium regis iudicium diligit: tu fundasti aequitates, iudicium et iustitiam in Iacob tu fecisti. ⁵exaltate dominum deum nostrum, et adorate scabellum pedum eius, quia sanctum est. ⁶Moyses et Aaron in sacerdotibus eius, et Samuhel in his qui invocant nomen eius: invocabant dominum, et ipse exaudivit eos: ⁷in columna nubis loquebatur ad eos. custodiebant testimonia eius et praeceptum quod dedit illis. ⁸domine deus noster, tu exaudisti eos: domine, propitius fuisti eis et ultor super commutationibus eorum. ⁹exaltate dominum deum nostrum, et adorate in monte sancto eius: quia sanctus dominus deus noster.

100

98 ¹Canticum in gratiarum actione. Iubilare deo, omnis terra, ²servite domino in laetitia, ingredimini coram eo in laude. ³scitote quoniam dominus ipse est deus: ipse fecit nos, et ipsius sumus, populus eius et grex pascuae eius. ⁴ingredimini portas eius in gratiarum actione, atria eius in laude: confitemini ei, benedicite nomini eius: ⁵quia bonus dominus: in sempiternum misericordia eius, et usque ad generationem et generationem fides eius.

101

99 ¹David canticum. Misericordiam et iudicium cantabo, tibi, domine, psallam. ²erudiar in via perfecta, quando venies ad me: ambulabo in simplicitate cordis mei in medio domus meae. ³non ponam coram oculis meis verba Belial: facien-

rubym *G*, cherubin *RW* | 1 concutiat *G* | 3 magne et terribilis sanctum nomen eius et fortitudo *S* | 4 praemittunt et $\beta\mu$ | 5 sanctum χG , sanctus $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 6 moyses $\beta\mu$, moyses ξ | 6 samuel *R* | 6 ijs ξ , hiis *R* | 6 exaudiebat $\xi\chi R$ | 7 custodiebant χG , custodierunt $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 7 quod $> \chi RW$ | 7 fin eis $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 8 commutationibus *RW*, adinventionibus *S* | 9 pro sancto eius *WZ* scs [*y ut edidi*] | 9 sanctus $> WZ$ | 1 *init* psalmus in confessione $\xi\varphi$, psalmus pro confessione *S*, psalmus david vox apostolorum [*sic*] ad populum *R* | 1 domino ξ | 3 deus $> G^1$ | 3 ad grex *S* oves | 4 ad in gratiarum actione *S* in confessione | 5 ad sempiternum *S* saeculum | 1 *init* psalmus david $\xi\varphi$, psalmus david vox christi ad patrem de requie sanctorum *R* | 1 ad canticum *S* psalmus | 1 fin psallam ad stichum sequentem trahunt ξW | 2 praemittunt et ξRW | 2 meis *R* | 3 proponebam *RW* | 3 verba *GM speculum Augustini*, ver-

tem declinationes odivi nec adhaesit mihi. ⁴ cor pravum recedet a me, malum nesciam. ⁵ loquentem in abscondito contra proximum suum, hunc interficiam: superbum oculis et altum corde, cum hoc esse non potero. ⁶ oculi mei ad fideles terrae, ut habitent mecum: ambulans in via simpliciter, hic ministrabat mihi. ⁷ non habitabit in medio domus meae faciens dolum: loquens mendacium non placebit in conspectu oculorum meorum. ⁸ mane perdam omnes impios terrae, ut interficiam de civitate domini universos qui operantur iniquitatem.

102

¹ Oratio pauperis, quando sollicitus fuerit et coram domino fuderit eloquium suum. ² Domine, exaudi orationem meam, et clamor meus ad te veniat. ³ ne abscondas faciem tuam a me: in die tribulationis meae inclina ad me aurem tuam. in quacumque die invocavero te, velociter exaudi me. ⁴ quoniam consumpti sunt sicut fumes dies mei, et ossa mea quasi frixa contabuerunt. ⁵ percussum est quasi foenum et arefactum est cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum: ⁶ a voce gemitus mei adhaesit os meum carni meae. ⁷ adsimilatus sum pellicano deserti, factus sum quasi bubo solitudinum. ⁸ vigilavi et fui quasi avis solitaria super tectum. ⁹ tota die exprobrabant mihi inimici mei, exultantes per me iurabant. ¹⁰ quia cinerem sicut panem comedi, et potum meum cum fletu miscui, ¹¹ a facie indignationis et irae tuae, quia elevasti me et allisisti me. ¹² dies mei quasi umbra inclinati

bum $\beta\mu\xi\varphi RW$ „aliquot mss“ Gallorum, superbum $B | 3$ belial $> RW$, habent etiam BM , diaboli „aliquot mss“ Gallorum $| 4$ nec $> R | 4$ cor pravum a praecedentibus aptum $RW | 4$ Recede $RW | 5$ init detrahentem $S | 5$ ad proximum suum S sodalem suum $| 5$ potero $\xi\varphi BGRW$, poteram $\beta\mu | 6$ ministrabit $\beta\mu\xi\varphi | 7$ pro dolum speculum Augustini malum $| 1$ R clare significat psalmum 102 tertiae quinquagenae (ut dici solebat) primum esse $| 1$ quando sollicitus $\beta\mu$ [soli- μ] GW , cum anxius $\xi\varphi$, cum anxietus $R | 1$ in conspectu domini $S | 1$ effuderit $\varphi RW | 1$ pro eloquium suum RW precem suam $| 1$ fin + constanter vox christi et ecclesiae cum ascendisset christus ad patrem $R | 2$ exaudi $\xi\varphi\chi GRW$, audi $\beta\mu | 2$ oratione $G | 2$ ad clamor meus S deprecatio mea $| 3$ init non $\xi\varphi RW | 3$ te $\xi\varphi GRW$ „quidam mss“ Vallarsii, $> \beta\mu | 3$ ad velociter S festina $| 5$ faenum $RW | 7$ sum prius $> G | 7$ pellicano $\xi\varphi | 7$ solitudinem $W | 8$ quasi G , sicut $\beta\mu\xi\varphi RW | 9$ ad exultantes S insultantes mihi $| 11$ post indignationis + tuae $\beta\mu\varphi | 11$ elevasti $\xi\varphi\chi GRW$, levasti $\beta\mu | 12$ sicut umbra inclinata FNQ

sunt, et ego quasi foenum arui. ¹³tu autem, domine, in aeternum permanes, memoriale tuum in generatione et generatione. ¹⁴tu suscitans misereberis Sion, quia tempus est ut miserearis eius, quoniam venit tempus, quoniam venit pactum. ¹⁵quoniam placitos fecerunt servi tui lapides eius et pulverem eius miserabilem. ¹⁶et timebunt gentes nomen domini, et universi reges terrae gloriam tuam, ¹⁷quia aedificavit dominus Sion, apparuit in gloria sua: ¹⁸respexit ad orationem vacui, et non despexit orationem eorum. ¹⁹scribatur hoc in generatione novissima, et populus qui creabitur laudabit dominum. ²⁰quoniam prospexit de excelso sanctuario suo, dominus de caelo terram contemplatus est, ²¹ut audiret gemitum vincti, ut solveret filios mortis, ²²ut narretur in Sion nomen domini, et laudatio eius in Hierusalem: ²³cum congregati fuerint populi simul, et regna ut serviant domino. ²⁴adfixit in via fortitudinem meam, abbreviavit dies meos. ²⁵dicam „deus meus, ne rapias me in dimidio dierum meorum: in generatione generationum anni tui“. ²⁶a principio terram fundasti, et opus manuum tuarum caeli. ²⁷ipsi peribunt, tu autem stabis, et omnes quasi vestimentum atterentur et quasi pallium mutabis illos, et mutabuntur: ²⁸tu autem ipse es, et anni tui non deficient. ²⁹filiis servorum tuorum habitabunt, et semen eorum ante faciem eorum perseverabit.

101 ¹David. Benedic, anima mea, domino, et omnia viscera

¹² fenum *R*, faenum *W* | ¹³ ante memoriale + et $\beta\mu\varphi$ | ¹³ memorabile ξ | ¹³ in geratione [*sic*] et generationem *W* | ¹⁴ ad suscitans *S* surgens | ¹⁴ est $\xi\varphi\chi GRW$, > $\beta\mu$ | ¹⁴ ad tempus alterum *S* condictum | ¹⁴ quoniam venit pactum $\xi ABCDGK^1 LMPRW$, > $\beta\mu\varphi$ | ¹⁵ quoniam placuerunt servis tuis lapides eius et pulveri eius miserebuntur *FNQ*, nisi quod suis *N* | ¹⁵ placito *RW* | ¹⁵ mirabilem χ | ¹⁷ aedificabit *GRW* | ¹⁷ apparuit > *R* in litura | ¹⁸ ad vacui *S* effossi | ¹⁸ dispexit *R* | ¹⁹ scribantur hec ξ , scribantur hoc *R*¹, *R*² ut edidi | ²³ cum > *RW* | ²³ et regnavit serviant *WZ* | ²⁴ afflixit *G* | ²⁴ abbreviabit *W* | ²⁵ ante deus + domine *B* | ²⁵ dimidio *DG*, medio $\beta\mu\xi\varphi RW$ | ²⁵ ▲▲ generationum *G*, et generationem *W* | ²⁶ ante caeli + sunt ξ | ²⁷ et secundum > $\beta\mu\xi\varphi$ | ²⁷ ad pallium *S* vestimentum | ²⁷ illos ξGRW , eos $\beta\mu\varphi$ | ²⁸ es $\xi\varphi\chi GRW$, > $\beta\mu$ | ²⁹ eorum alterum χGRW , tuam $\beta\mu\xi\varphi$ | ²⁹ fin dirigitur *S* | 1 david $\beta\mu\varphi GW$, ipsi david *D*, psalmus david ξ , insi [*sic*] david vox ecclesie ad populum suum *R* | 1 benedi-

mea, nomini sancto eius. ²benedic, anima mea, domino, et noli oblivisci omnium retributionum eius. ³qui propitiatur cunctis iniquitatibus tuis et sanat omnes infirmitates tuas. ⁴qui redimit de corruptione vitam tuam et coronat te misericordia et miserationibus. ⁵qui replet bonis ornamentum tuum: innovabitur sicut aquilae iuventus tua. ⁶faciens iustitias dominus, et iudicia cunctis qui calumniam sustinent. ⁷notas fecit vias suas Moysi, filiis Israhel cogitationes suas. ⁸misericors et clemens dominus, patiens et multae miserationis. ⁹non in sempiternum iudicabit neque in aeternum irascetur. ¹⁰non secundum peccata nostra fecit nobis neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. ¹¹quantum enim excelsius est caelum a terra, tantum confirmata est misericordia eius super timentes eum. ¹²quantum longe est oriens ab occidente, tantum longe fecit a nobis scelera nostra. ¹³sicut miseretur pater filiorum, misertus est dominus timentibus se. ¹⁴ipse enim novit plasmationem nostram, recordatus est quoniam pulvis sumus. ¹⁵homo, quasi herba dies eius, sicut flos agri florebit. ¹⁶quia spiritus pertransiet eum et non subsistet, et non cognoscet eum ultra locus eius. ¹⁷misericordia autem domini ab aeterno et usque in aeternum super timentes eum, et iustitia eius in filios filiorum, ¹⁸his qui custodiunt pactum eius et recordantur praeceptorum eius ad facienda ea. ¹⁹dominus in caelo stabilivit thronum suum, et regnum illius omnium dominatur. ²⁰benedicite domino, angeli eius, fortes robore, facientes verbum eius, oboedientes voci sermonis eius. ²¹benedicite domino, omnes exercitus eius, ministri eius, qui

cam *D* | 1 mea prius χ *GRW*, > $\beta\mu$ | 3 propitiabitur *D* | 3 et φ *DGRW*, qui $\beta\mu\xi$ | 4 redemit *RW* | 4 viam *G* | 4 et prius $\xi\varphi$ *DGRW*, qui $\beta\mu$ | 4 post te + in $\beta\mu\varphi$ | 5 ad replet *S* satiat | 5 fin mea *MNQ* | 6 calumnias $\xi\varphi$ *RW* | 7 mosi $\beta\mu$, moisi ξ | 7 ad cogitationes *S* adinventiones | 8 ad patiens *S* tardus ad furorem | 8 miserationes *R* | 9 iudicavit *R*, litigabit *S* | 9 fin in saeculum perseverabit *S* | 10 retribuet *G* | 11 a χ *G*, > $\beta\mu\xi\varphi$ *RW* | 11 confortata $\beta\mu$ | 11 est alterum > *R* | 11 timentibus χ | 14 ad plasmationem *S* cogitationem | 14 quia $\beta\mu\xi\varphi$ *RW* | 14 pulvisumus *G* | 15 post agri + sic $\beta\mu\xi\varphi$ *RW* contra *DG* | 15 efflorebit ξ | 16 pertransiit $\beta\mu$, pertransivit *D*, pertransiens *R* | 16 ante eum prius + in *D* | 17 ad ab aeterno *S* a saeculo | 17 ad in aeternum *S* in saeculum | 18 iis ξ | 18 facienda $\xi\varphi$ *GRW*, faciendum $\beta\mu$ | 19 dominabitur ξB | 20 sermonum *RW*

facitis placitum illius. ²² benedicite domino universa opera eius in omnibus locis potestatis eius: benedic, anima mea, domino.

102 ¹ Benedic, anima mea, domino: domine deus meus, magnificatus es nimis, gloria et decore indutus es, ² amictus luce quasi vestimento, extendens caelos ut pellem, ³ qui tegis aquis cenacula eius, qui ponis nubes currum tuum, qui ambulas super pennas venti, ⁴ qui facis angelos tuos spiritus et ministros tuos ignem urentem. ⁵ qui fundasti terram super basem suam: non commovebitur in saeculum et in saeculum. ⁶ abysso quasi vestimento operuisti eam: super montes stabunt aquae. ⁷ ab increpatione tua fugient, a voce tonitru tui formidabunt. ⁸ ascendunt montes et descendunt campi ad locum quem fundasti eis. ⁹ terminum posuisti, quem non pertransibunt, nec revertentur ut operiant terram. ¹⁰ qui emittis fontes in convalibus, ut inter medios montes fluant, ¹¹ ut bibant omnia animalia regionum, et reficiat onager sitim suam. ¹² super ea volucres caeli morabuntur: de medio nemorum dabunt vocem. ¹³ qui irrigas montes de cenaculis tuis: de fructu operum tuorum implebitur terra. ¹⁴ germinans herbam iumentis et foenum servituti hominum, ut educat panem de terra. ¹⁵ et vinum laetificat cor hominis: ad exhilarandam faciem oleo: panis autem

21 illius > G¹ | 1 cum 103 conectunt βμ | 1 praemittunt david DW, praemittit ipsi david vox ecclesiae ad populum suum R | 2 pullem R¹ | 3 textit S | 3 caenacula RW | 3 pones GRW, ponis etiam D, posuit S | 3 nubem ξD | 3 tuum ξφBDGRW, suum βμ | 3 ambulat S | 3 pinnae RW | 4 facit angelos suos S | 4 et > βμξφRW | 4 ad tuos alterum S suos | 5 fundavit S | 5 basem suam ξφχGRW, bases suas βμ | 5 ut non commoveatur S | 5 commovebitur R | 5 fin et ultra S | 6 abyssum χ, abyssos R¹ | 7 tonitru R | 7 tui > BRW | 8 ascendunt ξφDGRW, ascendent βμ | 8 descendunt ξφDG, discendent RW, descendent βμ | 9 post posuisti + eis RW | 9 ut > W | 9 operient W¹ | 10 emittit F „exemplaria canonis“ Gallorum, inmittis RW | 10 pro montes G fontes | 10 fluant ξφABCDGRW, ambulent βμ | 11 reficiat onager ξφABCDG, reficiat onager R, reficiant onager W, reficiant onagri βμ | 12 voces R¹ | 13 irrigas GW | 13 caenaculis R | 13 satiabitur S | 14 san S. „quid notare voluerit scholiastes noster non possumus divinare, quia nullum est verbum hebraicum in his versibus quod san scribatur vel legatur“ Martianay | 14 faenum R | 14 ducat RW | 14 panem βμξφG, faenum R, foenum W | 15 laetificet βμ | 15 oleo ξGR, in oleo βμφW,

cor hominis roborat. ¹⁶ saturabuntur ligna domini, cedri Libani quas plantasti: ¹⁷ ibi aves nidificabunt, milvo abies domus eius: ¹⁸ montes excelsi cervis, petra refugium ericiis. ¹⁹ fecit lunam per tempora, sol cognovit occubitum suum. ²⁰ posuisti tenebras, et facta est nox: in ipsa moventur omnes bestiae silvae. ²¹ leones rugientes ad praedam, et quaerentes a deo escas sibi. ²² oriente sole recedent, et in speluncis suis cubabunt. ²³ egredietur homo ad opus suum, et ad servitutem suam usque ad vesperam. ²⁴ quam multa sunt opera tua, domine: omnia in sapientia fecisti, impleta est terra possessione tua. ²⁵ hoc mare magnum et latum manibus: ibi reptilia innumerabilia, animalia parva cum grandibus: ²⁶ ibi naves pertranseunt: Leviathan istum plasmasti, ut inluderet ei. ²⁷ omnia in te sperant, ut des cibum eis in tempore suo. ²⁸ dante te illis colligent: aperiente te manum tuam implebuntur bono. ²⁹ abscondes vultum tuum et turbabuntur, auferes spiritum eorum et deficient et in pulverem suum revertentur. ³⁰ emittes spiritum tuum et creabuntur, et instaurabis faciem terrae. ³¹ sit gloria domini in sempiternum: laetabitur dominus in operibus suis. ³² qui respicit terram, et tremet: tangit montes, et fumabunt. ³³ cantabo domino in vita mea, psallam deo meo quamdiu sum. ³⁴ placeat ei eloquium meum: ego autem laetabor in domino. ³⁵ deficient peccatores de terra, et impii ultra non sint: benedic anima mea domino. alleluia.

105

¹ Confitemini domino, invocate nomen eius, notas facite 103

super oleo *S* | 16 caedri *R* | 16 plantasti $\xi ABCDGRW$, plantavit $\beta\mu\varphi$ | 18 ericiis *G*, sed iciis prima manu in litura, erenacis *R*, erenaces *W*, erinacijs ξ , herinacijs φ , hericiis $\beta\mu$, cuniculi *FHMN* | 19 occubitum $\xi\varphi GRW$ duo codices Vallarsii, cubitum $\beta\mu$ | 20 movebuntur $\xi\varphi RW$, repunt *S* | 21 escas *G*, escas χ , escam $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 22 in cubilibus *S* | 23 egreditur *DRW* | 23 vesperum $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 24 $\blacktriangle\blacktriangle$ possessione *R* | 26 pertransibunt *D* | 26 blasvasti *R* | 26 fin ut luderes in eo *FN* | 26 illuderetur *G*², illuderet $\beta\mu\xi\varphi M$ „mss quamplures“ Gallorum | 28 aperiente *R* | 28 replebuntur $\beta\mu\xi\varphi RW$, saturabuntur *S* | 29 et primum et secundum $> \beta\mu$ | 30 emitte *R* | 31 in saeculum *S* | 32 ante terram + in *R* | 32 tremet χ | 32 tanget *RW* | 32 famabunt *RW* | 33 meo $> RW$ ² | 34 autem $\xi\varphi\chi GRW$, $> \beta\mu$ | 35 dominum χ | 35 alleluia $> R$, utrum ad 105 an ad 104 trahant *GW* incertum. halleluia φ | 1 cum 104 fin conectunt $\beta\mu$ | 1 praemittit hallelu ia ξ , praemittit halleluia vox

populis cogitationes eius. ² canite ei et psallite ei, loquimini universis mirabilia eius. ³ exultate in nomine sancto eius: laetetur cor quaerentium dominum. ⁴ quaerite dominum et virtutem eius, quaerite faciem eius iugiter. ⁵ recordamini mirabilium eius quae fecit, signorum et iudiciorum oris eius, ⁶ semen Abraham, servi eius, filii Iacob, electi eius. ⁷ ipse dominus deus noster: in universa terra iudicia eius. ⁸ recordatus est in aeternum pacti sui, verbi quod praecepit in mille generationes, ⁹ quod pepigit cum Abraham, et iuramenti sui cum Isaac. ¹⁰ et firmavit illud cum Iacob in lege, cum Israhel in pactum sempiternum, ¹¹ dicens „tibi dabo terram Chanaan, funiculum hereditatis vestrae“. ¹² cum essent viri pauci, modici et advenae in ea: ¹³ et transierunt de gente in gentem, de regno ad populum alterum. ¹⁴ non dimisit hominem ut noceret eis, et corripuit pro eis reges. ¹⁵ „nolite tangere christos meos, et prophetas meos nolite affligere“. ¹⁶ et vocavit famem super terram: omnem virgam panis contrivit. ¹⁷ misit ante faciem eorum virum: in servum venundatus est Ioseph. ¹⁸ afflixerunt in conpedes pedes eius: in ferrum venit anima eius: ¹⁹ usque ad tempus donec veniret sermo eius, eloquium domini probavit eum: ²⁰ misit rex, et solvit eum, princeps populorum, et dimisit illum. ²¹ posuit eum dominum domus suae, et principem in omni possessione sua. ²² ut erudiret principes eius secundum voluntatem suam, et senes eius sa-

christi ad apostolos de iudaeis *R* | 1 ante invocare + et *R*¹ | 1 ad cogitationes *S* adinventiones | 2 cantate $\beta\mu\varphi$ | 2 pro ei altero $\beta\mu$ illi | 2 loquimini *R* | 2 ante universis + in $\beta\mu\xi\eta\varphi RW$ contra *GHM* duo codices *Vallarsii* | 2 universa *FN* | 2 mirabilia *FGHMN*, mirabilibus $\beta\mu\xi\eta\varphi RW$ | 3 praemittunt et ξRW | 3 init laudamini *S* | 5¹ eius > *RW* | 5 ad signorum *S* prodigiorum | 5 iudiciorum *R* | 8 ad aeternum *S* saeculum | 8 verbum praecepit *S* | 8 praecipit *R* | 9 quo *W* | 9 sui ad isaac ξ | 10 ad firmavit *S* statuit | 10 ut edidi etiam *D* nisi quod israel, utrumque cum > $\beta\mu$ | 10¹ in praeceptum *S* | 10 gele *R* | 10 ante sempiternum + in *R* | 11 prima manu in margine inferiori *W* | 11 chanaan *R* | 13 ambulaverunt *S* | 13 post gentem + et $\beta\mu\xi\eta\varphi RW$ | 14 ad noceret *S* calumniaretur | 15 affligere *GW* | 16 ad virgam *S* baculum | 17 venundatus *GW* | 18 afflixerunt *GW* | 18 conpede $\beta\mu\xi\eta\varphi W^2$, conpedes *GW*¹ | 20 regem *S* | 20 ad princeps *S* dominatorem | 20 ad dimisit *S* solvit | 21 ad dominum *S* dominatorem | 21 ad principem *S* dominatorem | 21 in > *W* | 22 init Et *R* | 22 ad erudiret *S* castigaret |

pientiam doceret. ²³ et ingressus est Israhel in Aegyptum, et
 Iacob advena fuit in terra Cham. ²⁴ et crescere fecit populum
 suum nimis, et roboravit eum super hostes eius. ²⁵ convertit
 cor eorum, ut odio haberent populum eius, ut dolose agerent
 contra servos illius. ²⁶ misit Moysen servum suum, Aaron,
 quem elegit sibi. ²⁷ posuit in eis verba signorum suorum et
 portentorum in terra Cham. ²⁸ misit tenebras et contenebravit,
 et non fuerunt increduli verbis eius. ²⁹ conmutavit aquas
 eorum in sanguinem, et occidit pisces eorum. ³⁰ ebullivit terra
 eorum ranas in cubilibus regum eorum. ³¹ dixit, et venit
 musca omnimoda, scinifes in universis terminis eorum. ³² de-
 dit pluvias eorum grandinem, ignem flammantem in terra
 eorum. ³³ et percussit vineam eorum et ficum eorum, et con-
 fregit lignum finium eorum. ³⁴ dixit, et venit locusta, et bru-
 chus cuius non erat numerus, ³⁵ et comedit omne foenum ter-
 rae eorum, et devoravit fructum terrae eorum. ³⁶ et percussit
 omne primogenitum in terra eorum, primitias universi partus
 eorum. ³⁷ et eduxit eos cum argento et auro, et non erat in
 tribubus eorum infirmus. ³⁸ laetata est Aegyptus, cum egre-
 derentur: quoniam inruerat terror eorum super eos. ³⁹ ex-
 pandit nubem in tentorium, et ignem, ut luceret nocte. ⁴⁰ pe-
 tierunt, et adduxit ortygommetram, et pane caelesti saturavit
 eos. ⁴¹ aperuit petram, et fluxerunt aquae: cucurrerunt in
 aridis flumina. ⁴² quia recordatus est verbi sancti sui cum
 Abraham servo suo. ⁴³ et eduxit populum suum in laetitia,
 laudantes electos suos. ⁴⁴ et dedit eis terras gentium, et la-
 bores tribuum possederunt, ⁴⁵ ut custodirent caeremonias eius
 et leges eius servarent. alleluia.

23 egressus *R*, egressus *W* | 23 in prius χG , > $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 23 ham
RW | 25 praemittunt et duo codices *Vallarsii* | 25 dolos unus *reginae* |
 26 mosen $\beta\mu$, moysen ξ | 26 ante aaron + et χ | 27 ham *RW* | 29 com-
 motavit *RW* | 30 cubiculis χ | 31 scynifes *G*, senifes *R*, pediculi *S* |
 31 terminis *prima manu in litura G* | 34 brucus *G* | 35 fenum *G*, fenum
R | 36 paratus *RW*, doloris *S* | 38 irruerat *G* | 40 ortigometram *GR*,
 ortigometran *W*, coturnicem *S* | 40 celesti *G*, coelesti μ , celi *R*, caeli
 ξW , coeli φ | 41 concurrerunt φW | 43 suum > *R* | 43 cum gaudio *S* |
 43 laudantes $\xi\varphi GRW$ duo codices *Vallarsii* „aliquot“ *Gallorum*, in laude
 $\beta\mu$ | 44 terram χ | 44 labores χG , laborem $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 44 ad tribuum *S*
 plebium | 45 cerimonias *G* | 45 legem *RW* | 45 alleluia *utrum ad psal-*
um sequentem an huc pertineat non liquet in G, > ξRW , halleluia φ |

104 ¹Alleluia. Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in aeternum misericordia eius. ²quis loquetur fortitudines domini, auditas faciet omnes laudes eius? ³beati qui custodiunt iudicium et faciunt iustitiam in omni tempore. ⁴recordare mei, domine, in repropitiatione populi tui, visita me in salutari tuo, ⁵ut videam bona electorum tuorum et laeter in laetitia gentis tuae et exultem cum hereditate tua. ⁶peccavimus cum patribus nostris, inique fecimus, impie egimus. ⁷patres nostri in Aegypto non intellexerunt mirabilia tua, non sunt recordati multitudinis misericordiae tuae, et ad iracundiam provocaverunt super mare, in mari rubro. ⁸salvavit autem eos propter nomen suum, ut ostenderet fortitudinem suam. ⁹et cominatus est mari rubro, et aruit, et transduxit eos per abyssos quasi in deserto. ¹⁰et salvavit eos de manu odientis, et redemit eos de manu inimici. ¹¹et operuit aqua hostes eorum: unus de ipsis non superfuit. ¹²et crediderunt verbis eius cecineruntque laudes eius. ¹³cito obliti sunt operum illius, nec expectaverunt voluntatem eius. ¹⁴et desideraverunt desiderium in deserto, et temptaverunt deum in solitudine. ¹⁵dedit ergo eis petitionem ipsorum, et misit tenuitatem in animam eorum. ¹⁶et zelati sunt Moysen in castris et Aaron sanctum domini. ¹⁷aperta est terra, et devoravit Dathan, et operuit synagogam Abiram. ¹⁸et succensus est ignis in synagoga eorum: flamma exussit impios. ¹⁹fecerunt vitulum in Horeb, et adoraverunt conflatile. ²⁰et mutaverunt gloriam suam in similitudinem bovis comedentis foenum. ²¹obliti sunt dei salvatoris sui, qui fecit

1 alleluia > G [sed vide ad 105 fin], halelu ia halelu ia ξ, halleluia η.
 post alleluia + vox christi ecclesie ad apostolos legendus ad exodum
 R | 1 contemini G¹ | 1 ad aeternum S saeculum | 3 et ξηχGRWZ, >
 βμ | 3 iustitias ξ | 4 repropitioe G¹ | 7¹ sunt eruditi mirabilibus tuis S |
 7³ et irritaverunt super mare „etc solus“ N | 9 cominatus R | 11 operuit
 aqua ξηDGRWZ, operuerunt aquae βμ | 11 de βμξηGR, ex γWZ | 12
 laudes χG, laudem βμξηRWZ | 13 in it festinato S | 13 ad voluntatem
 S consilium | 15 dedit ergo βμG, et dedit ξη, et dedit ergo RWZ |
 15 anima R | 16 mosen βμ, moisen ξ | 16 et alterum χG, > βμξηRWZ |
 17 dathan G¹ | 17 synagogam RZ¹ | 17 abyram βμη, abiron ξ | 18 suc-
 census R | 18 synagogam RWZ | 18 exussit RWZ² | 18 fin montes S |
 19 choreb ξR | 20 motaverunt RWZ | 20 similitudine ξηRZ, simitu-
 dine W | 20 faenum R | 21 salutaris RWZ

magnalia in Aegypto, ²² mirabilia in terra Cham, terribilia super mare rubrum. ²³ dixit ergo ut contereret eos, nisi Moyses electus eius stetisset medius contra faciem illius, ut converteret indignationem eius et non interficeret. ²⁴ et despexerunt terram desiderabilem, nec crediderunt sermoni eius. ²⁵ et murmuraverunt in tabernaculis suis: non audierunt vocem domini. ²⁶ et elevavit manum suam super eos, ut deiceret eos in deserto ²⁷ et ut deiceret semen eorum in gentibus et dispergeret eos in terris. ²⁸ et consecrati sunt Belphegor, et comederunt victimas mortuorum. ²⁹ et concitaverunt eum in studiis suis, et percussit eos plaga. ³⁰ stetit autem Finees et diiudicavit, et est retenta percussio. ³¹ et reputatum est ei in iustitiam in generationem et generationem usque in aeternum. ³² et provocaverunt super aquam contradictionis, et adflictus est Moyses propter eos, ³³ quia provocaverunt spiritum eius. et praecepit labiis suis. ³⁴ non exterminaverunt populos quos dixit dominus eis. ³⁵ et commixti sunt gentibus, et didicerunt opera eorum, ³⁶ et servierunt sculptilibus eorum, et factum est eis in scandalum. ³⁷ et immolaverunt filios suos, et filias suas daemioniis. ³⁸ et effuderunt sanguinem innocentem, sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum, quos immolaverunt sculptilibus Chanaan: et polluta est terra sanguinibus. ³⁹ et coinquinati sunt in operibus suis, et fornicati sunt in studiis suis. ⁴⁰ iratus est itaque furor

22 mirabilia *R* | 22 ham *RWZ* | 22 mari rubro *WZ* | 23 conteret *RWZ*, disperderet *S* | 23 moyses $\beta\mu$ | 23 et $\beta\mu G$, ut $\xi\varphi RWZ$ | 24 dispexerunt *RWZ* | 25 exaudierunt $\xi\varphi RWZ$ | 26 deiceret *R* | 27 deieceret *RW* | 27 se semen *WZ* | 28 beelpheor $\beta\mu$, beelphegor $\xi\varphi DRWZ$ | 29 eum $\xi\varphi DGRWZ$, $> \beta\mu$ | 30 autem *etiam M*, $> N$ „alii duo“ *Gallorum* | 30 diiudicabit *G*¹, exoravit *MN* „alii duo“ *Gallorum* | 31 iustitia *RWZ* [-cia *Z*] | 31 generatione et generatione $\xi\varphi$, generatione et generationem $\beta\mu RWZ$ | 31 *fin* saeculum *S* | 32 conditionis *Z*¹ | 32 afflictus *GWZ* | 32 moyses $\beta\mu$, moises ξ | 33 \bar{p} cepit *G*, praecipit *R*, \bar{p} cipit *WZ*, protulit *S* | 33 *ante* labiis + in $\beta\mu$ | 34 *fin* illis *Z* | 35 *post* sunt + inter *WZ* | 35 dedicerunt *R* | 36 scultilibus *R*, idolis *S* | 37 imolaverunt *G*¹ | 37 demonibus *RZ*, daemonibus $\beta\mu\xi\varphi W$ | 38 scultilibus *R*, idolis *S* | 38 channan *R* | 38 et *tertium* $> HM$ | 38 pulluta *R*, contaminata *S*, adulterata *N*, adultera *HM* | 38 *ante* sanguinibus + in χ | 38 sanguine *N*, per sanguinem *HM* | 39 *ad* studiis *S* adinventionibus

domini in populum suum, et abominatus est hereditatem suam. ⁴¹et dedit eos in manus gentium, et dominati sunt eorum qui oderant eos. ⁴²et affixerunt eos inimici sui, et humiliati sunt sub manu eorum. ⁴³multis vicibus liberavit eos, ipsi vero provocabant in consiliis suis, et humiliati sunt propter iniquitates suas. ⁴⁴et vidit tribulationem eorum, cum audiret eos rogantes. ⁴⁵et recordatus est pacti sui cum eis, et poenituit eum secundum multitudinem misericordiae suae. ⁴⁶et dedit eos miserabiles coram omnibus qui ceperant eos. ⁴⁷salva nos, domine deus noster, et congrega nos de gentibus, ut confiteamur nomini sancto tuo et canamus laudantes te. ⁴⁸benedictus dominus deus Israhel ab aeterno et usque in aeternum, et dicet omnis populus „amen amen alleluia“.

107

105 ¹ Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in aeternum misericordia eius. ² dicant qui redempti sunt a domino, quos redemit de manu hostis ³ et de terris congregavit eos, ab oriente et ab occidente, ab aquilone et mari. ⁴ erraverunt in solitudine, in deserta via: civitatem quae habitaretur, non repperierunt. ⁵ esurientes et sitientes: anima eorum in ipsis defecit. ⁶ et clamaverunt ad dominum in tribulatione sua, et de afflictione eorum eripuit eos. ⁷ et duxit eos per viam rectam, ut venirent in civitatem habitabilem. ⁸ confiteantur

40 abominatus *RWZ* | 41 manu $\beta\mu\xi\eta R$ | 41 oderunt $\beta\mu\xi\eta RWZ$ | 42 affixerunt *GZ* | 42 *pro* sui ξ eorum | 43 vocibus *WZ* | 43 iniquitates suas $\eta\chi GRWZ$, iniquitatem suam $\beta\mu\xi$ | 44 exaudiret *WZ* | 45 poenituit G^1R , poenituit *WZ* | 45 eum $\xi\eta\chi GRWZ$, $> \beta\mu$ | 45 *fin* tuae *R* | 46 coeperant ηG^1RWZ | 47 tuo sancto *R* | 47 laudantes te $\beta\mu\xi GR$, laudantes *M*, laude tua *W*, laudem tuam *Z*, in laude tua η | 48 a saeculo et usque in saeculum *S* | 48 et *alterum* $> R^1$ | 48 amen amen alleluia *G* *sed* alleluia *fortasse* *titulus* *sequentis* *psalmi*, amen alleluia $\beta\mu\eta$ [ha- η], amen *R*, amen amen ξ , fiat fiat *at* *W* *sed* *at* *fortasse* *ad* *psalmum* 107 *pertinet*, fiat fiat *Z*, *in* *quo* alleluia *certe* *ad* 107 *trahi* *debet* | 1 *vide* *ad* 106 *fin.* *cum* 106 *conectunt* $\beta\mu$ | 1 *praemittit* halelu ia ξ , alleluia vox christi de iudeis legendus ad iudicum et numeri libros *R* | 1 *ad* aeternum *S* saeculum | 2 qui redempti sunt $\xi\eta\chi$ [-mti] *GR* [-mti] *WZ*, redempti $\beta\mu$ | 3 ab *secundum* $> \beta\mu\xi\eta RWZ$ | 4 haberetur *WZ* | 4 reppererunt $\beta\mu$, reppererunt $\xi\eta G^2$ | 5 deficiebat $\beta\mu\xi\eta RWZ$ | 6 et *alterum* $> \beta\mu\xi\eta RWZ$ | 6 afflictione *GZ*, angustiis *S* | 7 et $> M$ | 7 eduxit *DM* | 7 eos *DGM*, illos $\beta\mu\xi\eta RWZ$ | 7 ut venirent $> M$, ut irent *N*, *ceteri* *codices Gallorum ut edidi*

domino misericordiae eius, et mirabilia eius in filios hominum, ⁹quia saturavit animam vacuum, et animam esurientem implevit bonis, ¹⁰habitantes in tenebris et umbra mortis, alligatos inopia et ferro. ¹¹quia provocaverunt sermones dei, et consilium excelsi blasphemaverunt. ¹²et humiliavit in labore cor eorum, ceciderunt, et non erat qui adiuveret. ¹³et clamaverunt ad dominum in tribulatione eorum, et de angustia eorum liberavit eos, ¹⁴et eduxit eos de tenebris et umbra mortis, et vincula eorum dirupit. ¹⁵confiteantur domino misericordiae eius, et mirabilia eius in filios hominum, ¹⁶quia contrivit portas aereas et vectes ferreos confregit, ¹⁷stultos propter viam sceleris eorum, et propter iniquitates adflictos. ¹⁸omnem cibum abominata est anima eorum, et accesserunt ad portas mortis. ¹⁹et clamaverunt ad dominum in tribulatione sua, et de angustiis eorum salvavit eos. ²⁰misit verbum suum, et sanavit eos et salvavit de interitu. ²¹confiteantur domino misericordiae eius, et mirabilia eius in filios hominum. ²²et immolent hostias gratiarum, et narrent opera eius in laude ²³qui descendunt in mare navibus, facientes opus in aquis multis. ²⁴ipsi viderunt opera domini, et mirabilia eius in profundo. ²⁵dixit, et surrexit ventus tempestatis et elevavit gurgites eius. ²⁶ascendunt in caelum et descendunt in abyssos: anima eorum in afflictione consumitur. ²⁷obstupuerunt et intremuerunt quasi ebrius, et universa sa-

8 misericordiae *DG* „*mss aliquot*“ *Gallorum*, misericordiam $\beta\mu\xi$ „*antiquiores mss*“ *Gallorum*, misericordias $\varphi HRWZ$ | 8 filiis „*aliquot mss*“ *Gallorum* | 12 ceciderunt $\xi\varphi DGRWZ$, corruerunt $\beta\mu$ | 13 *pro* in *Z* cum | 13 eorum *prius G*, sua $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | 13 et *alterum* $\xi\varphi DGRWZ$, > $\beta\mu$ | 13 angustiis $\beta\mu\xi\varphi DRWZ$ | 13 liberavit *DG*, salvavit $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | 15 misericordias φRWZ , misericordiam $\beta\mu$, *mīa*ξ ξ. *D = G* | 15 filiis χ | 16 *ad* portas aereas *S* ostia aerea | 17 de via *S* | 17 de iniquitatibus suis *S* | 17 afflictos *GZ* | 18 abhominata G^2WZ | 18 *ante* ad + usque χ | 19 et *alterum* χG , > $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | 20 salvabit G^1 | 20 *ante* de + eos ξ | 20 *fin* + eorum $\beta\mu\varphi$ | 21 misericordias φRWZ , misericordiam $\beta\mu$, *mīa*ξ ξ. *D = G* | 21 filiis χG^1 | 22 *ymmolent* G^1 | 22 *ad* gratiarum *S* confessionum | 23 discendunt *R* | 23 in mare $GRWZ$ *quatuor codices Gallorum*, mare in $\beta\mu\xi\varphi$ | 23 operationes χ | 25 *praemittunt* et $\beta\mu$ | 25 *ad* surrexit *S* statuit | 26 discendunt *R* | 26 afflictione *GZ*, malo *S* | 27 obstupuerunt $\beta\mu\xi\varphi WZ$

piencia eorum absorpta est. ²⁸clamabunt autem ad dominum in tribulatione sua, et de angustiis educet eos. ²⁹statuet turbinem in tranquillitatem, et silebunt fluctus eius. ³⁰laetabuntur quoniam quieverunt, et deducet eos ad portum quem voluerunt. ³¹confiteantur domino misericordiae eius, et mirabilia eius in filios hominum. ³²et exaltent eum in ecclesia populi, et in cathedra seniorum laudent eum. ³³ponet flumina in desertum, et fontes aquarum in sitim, ³⁴terram fructiferam in salsuginem, prae malitia habitatorum eius. ³⁵ponet desertum in paludes aquarum, et terram inviam in fontes aquarum. ³⁶et collocavit ibi esurientes, et fundabunt urbem ad habitandum. ³⁷et serent agros et plantabunt vineas, et facient fruges genimina. ³⁸et benedicet eis, et multiplicabuntur nimis, et pecora eorum non inminuet. ³⁹inminuta sunt autem et adflicta propter angustiam mali et doloris. ⁴⁰et effundet despectionem super principes, et errare eos faciet in solitudine devia. ⁴¹et sublevabit pauperem de inopia, et ponet quasi gregem familias. ⁴²videbunt recti et laetabuntur, et omnis iniquitas contrahet os suum. ⁴³quis sapiens? et custodiet haec, et intellet misericordias domini.

108

106 ¹Canticum psalmi, David. ²Paratum cor meum, deus: cantabo et psallam, sed et gloria mea. ³consurge, psalterium et cithara: consurgam mane. ⁴confitebor tibi in populis,

27 absorpta *G*, obsorbta *RWZ* | 28 clamabunt $\xi q DGRWZ$, clamaverunt $\beta\mu$ | 28 angustia $\xi q RWZ$ | 28 ante educet + eorum $\beta\mu q$ contra $\xi DGRWZ$ | 28 eduxit $\beta\mu D$ | 29 statuit *WZ*, suscitabit *S* | 29 turbidinem *R* | 29 fructus *G* | 30 quierunt *RWZ* | 31 misericordiae *D*, misericordia *G*, misericordias $qRWZ$, misericordiam $\beta\mu\xi$ | 31 in > *G* | 31 filiis *G* | 33 ponent *G*, pone *RWZ* | 33 ad fontes *S* exitus | 34 habitorum *W*¹, habitatorium *Z* | 35^a > *R* | 35 in alterum > ξWZ | 35 ad fontes *S* exitus | 36 formabunt $\xi q RWZ$ | 37 genimina $\chi GRWZ$, germina $\beta\mu\xi q$ | 38 peccora *W*, iumenta *S* | 38 imminuet *D*, minuet $\xi q RWZ$, imminuentur $\beta\mu$ | 39 imminuta *WZ* | 39 afflicta *GZ* | 39 pro angustiam *R* | 40 effudet *WZ* | 40 ad solitudine *S* inani | 40 de via ξ | 41 sublevavit *RZ* | 41 quasi > *G* | 41 ad gregem *S* oves | 42 laetabuntur *R* | 43 qui *RWZ* | 1 canticum [n super versum] psalmi david vox ecclesiae ad superpositionem *R* | 1 psalmus ξq | 2 canto *B* | 2 et alterum > *R* | 3 init consurgens *D*, expergiscere *S* | 3 cythara *GR* | 3 fin expergescar [sic] diluculo *S* | 4² psallam tibi in plebibus *S* |

domine, et cantabo te in nationibus. ⁵ quoniam magna super caelos misericordia tua, et usque ad aethera veritas tua. ⁶ exaltare super caelos, deus, et super omnem terram gloria tua. ⁷ ut liberentur dilecti tui, salva dextera tua, et exaudi me. ⁸ deus locutus est in sanctuario suo „gaudebo, dividam Sychem, et vallem Socchoth dimetiar. ⁹ meus est Galaath et meus est Manasse, et Ephraim hereditas capitis mei. Iuda dux meus, ¹⁰ Moab lebes pelvis meae: super Idumaeam proiciam calciamentum meum: cum Philisthim foederabor“. ¹¹ quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me usque in Idumaeam? ¹² nonne tu, deus, qui proieceras nos, et non exieras, deus, in exercitibus nostris? ¹³ da nobis auxilium de tribulatione: vana est enim salus ab homine. ¹⁴ in deo erimus fortes, et ipse conculcabit hostes nostros.

109

¹ Pro victoria David, canticum. Deus laudabilis mihi, ne ¹⁰⁷ taceas, ² quia os impii et os dolosi contra me apertum est. locuti sunt de me lingua mendacii, ³ verbis odii circumdederunt me et expugnaverunt me frustra. ⁴ pro eo quod eos diligebam, adversabantur mihi: ego autem orabam. ⁵ et posuerunt contra me malum pro bono, et odium pro dilectione mea. ⁶ constitue super eum impium, et Satan stet a dextris eius. ⁷ cum fuerit diiudicatus, exeat condemnatus, et oratio eius sit in peccatum. ⁸ fiant dies eius parvi, et episcopatum eius accipiat

⁸ sicimam χ , sichem $\beta\mu\xi\varphi$ | ⁸ socchoth $\beta\mu\varphi$, socchot G , sochot ξR | ⁸ demetiar $\xi R W Z$ | ⁹ galaath G [th = η non duratae ut saepe, vide onomastica sacra Lagardii], galaad $\beta\mu\xi\varphi R W Z$ | ⁹ et prius $>$ $\beta\mu$ | ⁹ est alterum $>$ R | ⁹ manesse G^1 , serius manases G^2 [sic], manase Z | ⁹ ephraim $G R W Z$ | ⁹ ad hereditas S fortitudo | ⁹ pro capitis mei $W Z$ mea | ⁹ rex G , legifer S | ¹⁰ idumaeam $G W Z$, idumaea R | ¹⁰ meum $>$ R | ¹⁰ fin mihi palaestina foederabitur S | ¹⁰ philistim $\xi G R W Z$, philistiim φ | ¹⁰ fin foedabor obelizatum $R W$, fedabor Z | ¹² inquit non Z | ¹² proiecisti N | ¹² exieras N , exierat Z | ¹³ de G , in $\beta\mu\xi\varphi R W Z$ | ¹³ salus hominis N | ¹⁴ faciemus virtutem S | ¹⁴ conculcavit R [sic] | ¹ inquit in finem psalmus david vox christi de iudaeis R | ¹ pro victoria $A B C D G W Z$ „plures mss“ Gallorum, victori $\beta\mu\xi\varphi$ | ¹ psalmus $\xi\varphi S$ | ¹ deus laudem meam ne tacueris F „ambo exemplaria canonis“ Gallorum | ² os alterum $>$ $\varphi R W Z$ | ² mendaci $R W Z$ | ³ praemittunt et $\beta\mu$ | ³ et $>$ ξR | ³ fin gratis Z | ⁵ pro bono $>$ Z | ⁶ constitues ξR^2 | ⁶ sathan ξ , satanan $R W Z$ | ⁷ iudicatus $\beta\mu\xi\varphi R W Z$ | ⁸ pauci $\beta\mu$ | ⁸ et $>$ $\beta\mu\xi\varphi R W Z$

alter. ⁹ sint filii eius pupilli, et uxor eius vidua. ¹⁰ instabiles vagentur liberi eius et mendicent et quaerantur in parietinis suis. ¹¹ scrutetur exactor universa quae habet, et diripiant alieni labores eius. ¹² non sit qui eius misereatur nec qui clemens sit in pupillos eius. ¹³ fiat novissimum eius interitus: in generatione altera deleatur nomen eius. ¹⁴ redeat in memoriam iniquitas patrum eius apud deum, et iniquitas matris eius ne deleatur. ¹⁵ sit contra deum semper, et intereat de terra memoria eorum, ¹⁶ eo quod non est recordatus facere misericordiam, et persecutus est virum inopem et pauperem et compunctum corde, ut interficeret. ¹⁷ et dilexit maledictionem, quae veniet ei, et noluit benedictionem, quae elongabitur ab eo. ¹⁸ et indutus est maledictione quasi vestimento suo, et ingredietur quasi aqua in viscera eius et quasi oleum in ossa eius. ¹⁹ sit ei quasi pallium quo circumdatur, et quasi cingulum quo semper accingitur. ²⁰ haec est retributio his qui adversantur mihi a domino, et qui locuntur malum contra animam meam. ²¹ tu autem, domine deus, fac mecum propter nomen tuum, quoniam bona est misericordia tua: libera me, ²² quoniam egenus et pauper sum, et cor meum vulneratum est intrinsecus. ²³ quasi umbra cum declinatur, abductus sum, et excussus quasi locusta. ²⁴ genua mea vacillaverunt a ieiunio, et caro mea mutata est absque oleo. ²⁵ et ego factus sum obprobrium eis: videntes me moverunt caput suum. ²⁶ adiuva me, domine deus meus, salva me secundum miseri-

10 liberi $\beta\mu G$, filii $\xi\varphi RWZ$ | 10 quaerantur $\xi\varphi GRWZ$, *ita vel querantur codices Vallarsii*, quaerant $\beta\mu$ | 11 diripiantur ab alienis RWZ [alienis R^1] | 11 deripiant G | 11 laborem $\beta\mu$ | 12 pupillo RWZ | 13 fiant WZ | 13 *fin* eorum N et „*codd mss quae scholiis marginalibus vitiata deprehenderunt*“ Galli | 14 *init* commemoretur S | 14 *i* R | 14 dominum $\beta\mu$ | 14 *ad* iniquitas S peccatum | 14 *ne* G , non $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | 15 sint $\beta\mu\xi\varphi$ | 15 dominum $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | 17 *pro* quae priori χS et, *ubi* χ *errori Vallarsii deberi videatur* | 17 et alterum $> G^1$ | 18 *pro* aqua in W aquam, Z aqua | 18 visceribus R^1WZ | 19 *ad* pallium S vestimentum | 19 circumcidatur Z | 20 his $\varphi\chi GRWZ$, *ijs* ξ , eorum $\beta\mu$ | 20 loquuntur WZ | 21 deus $> RWZ$, *ante* domine *conlocat* D , *eius* loco domine N | 21 libera *novi stichi initium faciunt* $GRWZ$ | 23 *praemittunt* et RWZ | 23 inclinatur $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | 23 et $> \beta\mu$ | 24 vacellaverunt R | 24 inmutata WZ , inmutata φ , macilenta S | 25 obprobrium G^2 | 25 *post* me + et WZ

cordiam tuam. ²⁷ et sciant quoniam manus tua haec: tu, domine, fecisti eam. ²⁸ maledicent illi, et tu benedices: restiterunt, et confundentur: servus autem tuus laetabitur. ²⁹ induantur adversarii mei confusione, et operiantur quasi indumento confusione sua. ³⁰ confitebor domino vehementer in ore meo, et in medio populorum laudabo eum. ³¹ quoniam stabit a dextris pauperis, ut salvet a iudicibus animam meam.

110

¹ David, canticum. Dixit dominus domino meo „sede a ¹⁰⁸ dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum“. ² virgam fortitudinis tuae emittet dominus ex Sion: dominare in medio inimicorum tuorum. ³ populi tui spontanei erunt in die fortitudinis tuae: in montibus sanctis quasi de vulva orietur tibi ros adolescentiae tuae. ⁴ iuravit dominus, et non poenitebit eum „tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedec“. ⁵ dominus a dextera tua percussit in die furoris sui reges. ⁶ iudicabit in gentibus, implebit valles: percutiet caput in terra multa. ⁷ de torrente in via bibet: propterea exaltabit caput.

111

¹ Alleluia. Confitebor domino in toto corde meo, in consilio iustorum et congregatione. ² magna opera domini, ex-

27 *init* ut χ | *27* ea ξRWZ | *28* restiterunt et confusi sunt S | *29* *post* confusione + sua D | *29* et $> \xi$ | *29* indumento DG , vestimento $\xi \varphi RWZ$, pallio $\beta\mu$ | *30* *ad* populorum S multorum | *31* *ad* pauperis S egeni | *31* iudicantibus S | *31* meam $DGRZ$, eius $\beta\mu\xi\varphi W$ | *1* david canticum $\beta\mu\xi GWZ$, psalmus david φ , psalmus david vox ecclesie de patre et filio R | *1* psalmus S | *1* tuos $> R$, *obelizatum* W | *2* *init* baculum S | *3* tui $> N$ | *3* spontanei $\beta\mu\varphi GHNRWZ$, iudices DM , duces F , duces spontanei ξLP „*alii mss*“ *Vallarsii* | *3* erunt $> FN$ | *3* ¹ suae RWZ | *3* *ad* montibus S splendoribus | *3* sancti N | *3* quasi $> F$, *habent ceteri libri Gallorum* | *3* adoliscntiae R | *3* *fin* suae RWZ | *4* penitebit GW , penetebit R , penitebit Z | *4* melchisedech ξGRW , melchisedehc Z , melchisedek φ | *5* a dextera tua $\varphi\chi GRWZ$, ad dexteram tuam $\beta\mu$ | *6* iudicavit WZ | *6* implevit $\beta\mu\varphi RWZ$ | *6* *ad* valles S cadaveribus | *6* percussit φ | *1* alleluia $\beta\mu GWZ$, halelu ia ξ , halleluia φ , reversio aggei et zacharie [c *super versum*] vox ecclesie de christo cum laude R | *1* *seqq* *literarum hebraicarum nomina in margine codicum non nullorum notata hic ut ubique missa facio* | *1* meo $> \beta\mu\xi\varphi$ | *1* concilio ξ | *1* *ad* iustorum S rectorum

quirenda in cunctis voluntatibus suis. ³ gloria et decor opus eius, et iustitia eius perseverans semper. ⁴ memoriam fecit mirabilium suorum, clemens et misericors dominus. ⁵ escam dedit timentibus se. memor erit in sempiternum pacti sui: ⁶ fortitudinem operum suorum adnuntiavit populo suo, ut det eis hereditatem gentium. ⁷ opus manuum eius veritas et iudicium: fidelia omnia praecepta eius, ⁸ firmata in sempiternum iugiter, facta in veritate et aequitate. ⁹ redemptionem misit populo suo, mandavit in aeternum pactum suum: sanctum et terribile nomen eius. ¹⁰ principium sapientiae timor domini, doctrina bona cunctis qui faciunt eam: laus eius perseverat iugiter.

110 ¹ Alleluia. Beatus vir qui timet dominum, in mandatis eius volet nimis. ² potens in terra erit semen eius: generatio iustorum benedicetur. ³ substantia et divitiae in domo eius, et iustitia eius perseverans semper. ⁴ ortum est in tenebris lumen iustis: clemens et misericors et iustus. ⁵ bonus vir clemens et fenerans: dispensabit verba sua in iudicio: ⁶ quia in aeternum non commovebitur. in memoria sempiterna erit iustus: ⁷ ab auditu malo non timebit. paratum cor eius, confidens in domino. ⁸ firmum cor eius, non timebit, donec aspiciat in hostibus suis. ⁹ dispersit, dedit pauperibus: iustitia eius permanet in aeternum: cornu eius exaltabitur in gloria. ¹⁰ impius videbit, et irascetur: dentibus suis frendet, et tabescet: desiderium impiorum peribit.

2 exquisita *D*, exquiranda *R* in litura *pr m* | 2 in $\xi\varphi DGRWZ$ „*mss quamplures*“ Gallorum, > $\beta\mu$ „*canonis exemplaria cum aliquot aliis mss*“ Gallorum | 2 voluntatibus suis $\xi\varphi DGRWZ$ „*mss quamplures*“ Gallorum, voluntatibus eius „*alii*“ apud Vallarsium, volentibus eum $\beta\mu$ „*canonis exemplaria cum aliquot aliis mss*“ Gallorum | 3 semper in litura *R* | 4 deus χ | 5 ad sempiternum *S* saeculum | 6 praemittunt et *RWZ* | 6 adnuntiabit *RW*, annuntiabit $\beta\mu Z$, annunciabit $\xi\varphi$ | 6 illis *W*¹? *R* | 8 ad sempiternum *S* saeculum | 8 facte *R* | 9 ad aeternum *S* saeculum | 10 ad doctrina *S* eruditio | 10 qui faciunt $\xi\varphi GRWZ$, facientibus $\beta\mu$ | 10 ea $\beta\mu$ | 10 fin + alleluia *RWZ* | 1 halelu ia ξ , halleluia φ | 1 post alleluia + reversio aggei et zacharie [za manu recenti super versum] vox ecclesie de christo *R* | 2 ad iustorum *S* rectorum | 4 ad iustis *S* rectis | 4 miserator $\xi\varphi RWZ$, pius *S* | 5 post vir + et ξ | 5 fenerans *GRWZ* | 5 dispensavit *ABCD*, dispersavit μ vitio typhothetae | 6 ad aeternum *S* saeculum | 9 corn *R*¹

¹ Alleluia. Laudate, servi, dominum, laudate nomen do-¹¹¹
mini. ² sit nomen domini benedictum a modo et usque in
aeternum. ³ ab ortu solis usque ad occasum eius laudabile
nomen domini. ⁴ excelsus super omnes gentes dominus: super
caelos gloria eius. ⁵ quis ut dominus deus noster qui in ex-
celsis habitans ⁶ humilia respicit in caelo et in terra? ⁷ su-
scitans de terra inopem, et de stercore elevat pauperem, ⁸ ut
eum sedere faciat cum principibus, cum principibus populi sui.
⁹ qui conlocat sterilem in domo, matrem filiorum laetantem.
alleluia.

¹ Cum egrederetur Israhel de Aegypto, domus Iacob ¹¹²
de populo barbaro, ² factus est Iudas in sanctificatione eius,
Israhel potestas eius. ³ mare vidit et fugit, Iordanis con-
versus est retrorsum. ⁴ montes subsiluerunt quasi arietes,
colles quasi filii gregis. ⁵ quid tibi est, mare, quia fugisti?
Iordanis, quia conversus es retrorsum? ⁶ montes, sussultastis
quasi arietes et colles quasi filii gregis? ⁷ a facie domini
contremescit terra, a facie dei Iacob. ⁸ qui convertit petram
in paludes aquarum, silices in fontes aquarum.

⁹ non nobis, domine, non nobis, sed nomini tuo da glo-
riam, propter misericordiam tuam et veritatem tuam, ¹⁰ ne di-
cant gentes „ubi est deus eorum?“. ¹¹ deus autem noster in

1 halelu ia ξ, halleluia φ | 1 post alleluia + vox ecclesie quam
dicit de fidelibus suis R | 2 et > RWZ | 2 usque > Z¹ | 2 ad aeter-
num S saeculum | 4 super coelos μ, supra coelum φ, super celos G,
supra caelum ξRWZ | 6 respiciet D | 7 ad terra S pulvere | 8 cum
principibus alterum > R | 9 collocat GWZ | 9 sterilem R | 9 alleluia
> ξ, ad 114 trahit D, quo in GRWZ pertineat non ausim affirmare.
halleluia φ | 1 cum 113 conectunt βμ | 1 praemittit halelu ia ξ, vox
apostolica cum iudeis increpat idola R | 1 egrederet WZ | 2 facta est
iudaea N „cum suis pedissequis“ | 2 sanctificationem βμξ | 2 fin illius
βμ | 3 conreversus ξ | 4 subsilierunt βμξφ | 4 arietes R | 4 ad gregis
S ovium | 5 quid est tibi WZ | 5 pro quia priori βμ quod | 5 quia
alterum ξφGRWZ duo codices Vallarsii, > βμ | 6 subsultastis βμξφ,
exsultastis duo codices Vallarsii | 6 et > βμξφRWZ | 6 filii > G¹ |
6 ad gregis S ovium | 7 contremiscat B, contremescet R, contremiscet
WZ, contremiscit βμφ | 8 silicem βμξφRWZ | 9 cum 8 conectunt βμξφ
GRWZ | 10 ad ne S quare

caelo: universa quae voluit, fecit. ¹² idola gentium argentum et aurum, opus manuum hominum. ¹³ os habent, et non loquentur: oculos habent, et non videbunt: ¹⁴ aures habent, et non audient: nasum habent, et non odorabunt: ¹⁵ manus habent, et non palpabunt: pedes habent, et non ambulabunt: nec sonabunt in gutture suo. ¹⁶ similes illis fiant qui faciunt ea, et omnes qui confidunt in eis. ¹⁷ Israhel confidet in domino: auxiliator et protector eorum est. ¹⁸ domus Aaron confidet in domino: auxiliator et protector eorum est. ¹⁹ timentes dominum confidunt in domino: auxiliator et protector eorum est. ²⁰ dominus recordatus nostri benedicet: benedicet domui Israhel: benedicet domui Aaron: ²¹ benedicet timentibus dominum, parvis et magnis. ²² addat dominus super vos, super vos et super filios vestros. ²³ benedicti vos domino, qui fecit caelos et terram. ²⁴ caelum caelorum domino, terram autem dedit filiis hominum. ²⁵ non mortui laudabunt dominum nec omnes qui descendunt in silentium: ²⁶ sed nos benedicimus domino, a modo et usque in aeternum.

116

113 ¹ Alleluia. Dilexi, quoniam audies, domine, vocem deprecationis meae. ² inclinavit aurem suam mihi, et in diebus meis invocabo. ³ circumdederunt me funes mortis, et munitiones inferni invenerunt me. angustiam et dolorem repperi, ⁴ et nomen domini invocavi. obsecro, domine, salva animam meam. ⁵ clemens dominus et iustus, et deus noster misericors. ⁶ custodit parvulos dominus: attenuatus sum, et salvavit me. ⁷ re-

12 ad gentium S eorum | 12 manuum > Z | 13 loquetur R | 13 oculus G¹ | 14 odorabuntur R | 15 nec ξϣχGRWZ, non βμ | 15 t prior vocis gutture in litura G | 16 et > RWZ | 17 et 18 confidet DGRWZ, confidit βμξϣ | 19 auxiliator R | 20 post recordatus + est ξϣD | 20 post nostri + et ξD | 22 et > RWZ | 23 post vos + a βμξϣR¹ | 23 cęlos G, caelum βξ, coelum μϣ | 25 discuntur R | 26 benedicemus ξϣRWZ | 26 et > RWZ | 26 fin + alleluia βμ, + halleluia ϣ contra BGRWZ | 1 cum 115 conectunt βμ | 1 alleluia DGRWZ, halelu ia ξ, > βμϣ | 1 post alleluia + vox christi est R | 1 exaudies tres codices Gallorum ξ, exaudivit KM, exaudiet βμϣ, audiet χ | 1 dominus βμϣKM: domine etiam tres codices Gallorum | 2 praemittunt quoniam βμ | 2 invocavi D | 3 mutiones G¹ | 4 et > RWZ | 4 invocabo βμ | 4 salva βμG, libera ξϣRWZ, eripe S | 5 dominus > RWZ | 3 ad misericors S pius | 6 salvabit R

vertere, anima mea, in requiem tuam, quia dominus reddet tibi, ⁸quia eruet animam meam de morte, oculos meos a lacrimis, pedes meos ab offensa. ⁹deambulabo coram domino in terris viventium. alleluia.

¹Credidi, propter quod locutus sum: ego afflictus sum ¹¹⁴ nimis. ²ego dixi in stupore meo „omnis homo mendacium“. ³quid reddam domino pro omnibus quae tribuit mihi? ⁴calicem salutis accipiam, et nomen domini invocabo. ⁵vota mea domino reddam coram omni populo eius. ⁶gloriosa in conspectu domini mors sanctorum eius. ⁷obsecro, domine, quia ego servus tuus, ego servus tuus, filius ancillae tuae. dissolvisti vincula mea, ⁸tibi immolabo hostiam laudis, et in nomine domini invocabo. ⁹vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius: ¹⁰in atriis domus domini, in medio tui, Hierusalem. alleluia.

117

¹Laudate dominum, omnes gentes; conlaudate eum, universi populi: ²quia confortata est super nos misericordia eius, et veritas domini manet in aeternum. alleluia.

118

¹Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in aeternum ¹¹⁶ misericordia eius. ²dicat nunc Israhel quoniam in aeternum misericordia eius. ³dicat nunc domus Aaron quoniam in

⁷ animam meam *R*¹ | ⁸ meam > *D* | ⁸ meos *prius* > *R*¹ | ⁹ alleluia > $\beta\mu\xi\varphi R$ *neque de GWZ certum utrum alleluia huc an ad sequentis psalmi initium pertineat* | ¹ praemittit alleluia *D* *novi psalmi initium*, alleluia vox pauli apostoli *R*. *cum praecedentibus eodem quo ego modo conectit* φ | ¹ ad propter *S* quia | ¹ loquutus *G* | ¹ post ego + *autem* ξ | ¹ afflictus *WZ* | ² me *R* | ² *fin* mentitur *S* | ³ retribuit $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | ⁴ salutis χGR , salutaris $\beta\mu\xi\varphi WZ$ | ⁵ domino > *RWZ* | ⁵ coram coram *WZ* [*sic*] | ⁶ praetiosa in oculis domini *S* | ⁶ ad sanctorum *S* misericordium | ⁷ ante filius + et *Z* | ⁷ desolvisti *RWZ* | ⁸ ad laudis *S* confessionis | ¹⁰ atris *R* | ¹⁰ tui > *D* | ¹⁰ alleluia *ad seqq pertinere videtur in GWZ*, > ξR , halleluia φ | ¹ cum ¹¹⁶ *conectunt* $\beta\mu$ | ¹ praemittit halleluia ξ , alleluia vox apostolorum *R* | ¹ collaudate $\beta\mu\xi\varphi$, et laudate *D* | ¹ ad populi *S* plebes | ² confirmata *D* | ² manet *DG*, > $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | ² alleluia *utrum huc an ad* ¹¹⁸ *pertineat in codicibus nescio*, > ξR , halleluia φ | ¹ cum ¹¹⁷ *conectunt* $\beta\mu$ | ¹ praemittit halleluia ξ , alleluia vox christi de se dicentis *R* | ¹ ad aeternum *S* saeculum. *ita* 2 3 4 | ² ad nunc *S* obsecro. *ita* 3 4 | ² misericordia *G*

aeternum misericordia eius. ⁴ dicant nunc qui timent dominum quoniam in aeternum misericordia eius. ⁵ cum tribularer, invocavi dominum, et exaudivit me in latitudine dominus. ⁶ dominus meus es, non timebo: quid faciat mihi homo? ⁷ dominus mihi auxiliator, et ego despiciam odientes me. ⁸ melius est sperare in domino quam sperare in homine. ⁹ melius est sperare in domino quam sperare in principibus. ¹⁰ omnes gentes circumdederunt me, et in nomine domini ultus sum eas. ¹¹ circumdederunt me et obsederunt me, set in nomine domini ultus sum eas. ¹² circumdederunt me quasi apes: extinctae sunt quasi ignis spinarum, in nomine domini, quia ultus sum eas. ¹³ impulsus pellabar ut caderem, et dominus sustentavit me: ¹⁴ fortitudo mea et laus mea dominus, et factus est mihi in salutem. ¹⁵ vox laudis et salutis in tabernaculis iustorum: dextera domini fecit fortitudinem. ¹⁶ dextera domini excelsa, dextera domini fecit fortitudinem. ¹⁷ non moriar, sed vivam, et narrabo opera domini. ¹⁸ corripuens arguit me dominus, et morti non tradidit me. ¹⁹ aperite mihi portas iustitiae, ingressus eas confitebor domino. ²⁰ haec est porta domini: iusti intrabunt in eam. ²¹ confitebor tibi quoniam exaudisti me et factus es mihi in salutem. ²² lapis quem reprobaverunt aedificantes, factus est in caput anguli. ²³ a domino factum est istud, et hoc est mirabile in oculis nostris. ²⁴ haec est dies quam fecit dominus: exultemus et laetemur in ea. ²⁵ obsecro, domine, salva: obsecro: obsecro, domine, prosperare: obsecro. ²⁶ benedictus qui venit in nomine domini. benediximus vobis de domo domini. ²⁷ deus dominus, et apparuit no-

4 nunc > G | 6 es ξφGRW, est χ, > βμ | 7 inter auxiliares S | 7 despiciam R, aspiciam S | 8 9 ad sperare prius S confidere | 10 et > βμ | 10 ante ultus + quia βμ contra φDGRWZ | 10 fin contrivi eas S | 10 fin eos DW¹, in eas βμ | 11 set Lagarde, et G¹, sed βμξφ G²RWZ | 11 ante ultus + quia βμφ contra ξDGRWZ | 11 12 fin contrivi eas S | 11 12 fin in eas βμ | 13 inpullus G¹ | 13 pellabar G, pellebar βμξφRWZ | 13² et dominus auxiliatus est mihi S | 14 laudatio ξφRWZ | 15 fecit > R | 15 fin virtutem S | 16 fin virtutem SWZ | 18 init castigans castigavit S | 19 iustitiae G | 19 ingresus R | 19 ante eas + in βμ | 20 est > βμξφRWZ | 21 post tibi + domine R¹ | 22 lapis χG, lapidem βμξφRWZ | 22 in > R¹ | 23 factus G¹ | 23 istud R | 23 est alterum > χ | 24 est > R¹ | 25 obsecro secundum > ξ | 25 ante prosperare + et RWZ, | 25 obsecro quartum > WZ | 27 ad apparuit

bis: frequentate sollemnitatem in frondosis usque ad cornua altaris. ²⁸ deus meus es tu, et confitebor tibi: deus meus es tu, et exaltabo te. ²⁹ confitebor domino quoniam bonus, quoniam in aeternum misericordia eius.

119

¹ Alleluia. Beati immaculati in via, qui ambulant in lege ¹¹⁷ domini. ² beati qui custodiunt testimonia eius, in toto corde requirent eum. ³ nec enim qui operantur iniquitatem in viis eius ambulaverunt. ⁴ tu mandasti praecepta tua custodiri nimis. ⁵ utinam dirigantur viae meae ad custodienda praecepta tua. ⁶ tunc non confundar, cum respexero ad omnia mandata tua. ⁷ confitebor tibi in directione cordis, cum didicero iudicia iustitiae tuae. ⁸ praecepta tua custodiam: ne derelinquas me nimis. ⁹ in quo corrigit iuvenis semitam suam? cum custodierit verba tua. ¹⁰ in toto corde meo exquisivi te: ne errare me facias a mandatis tuis. ¹¹ in corde meo abscondi eloquium tuum, ut non peccem tibi. ¹² benedictus tu, domine: doce me praecepta tua. ¹³ in labiis meis narraui omnes iustitias oris tui. ¹⁴ in via testimoniorum tuorum laetatus sum quasi in omnibus divitiis. ¹⁵ in praeceptis tuis meditabor, et contemplantur semitas tuas. ¹⁶ in iustitiis tuis delectabor: non obliviscar verba tua. ¹⁷ tribue servo tuo ut vivam, et custodiam verba tua. ¹⁸ revela oculos meos, et videbo mirabilia in lege tua. ¹⁹ advena ego sum in terra: ne abscondas a me

S illuxit | 27 ad frequentate *S* obligate | 27 sollemnitatem *W* | 27 o altera vocis frondosis prima manu in litura *G*, frondosis $\beta\mu\xi\varphi$ | 27 cornu *G* | 29 domine *Z* | 29 ad aeternum *S* saeculum | 1 cum praecedat conetunt $\beta\mu$ | 1 alleluia *DGRWZ*, halelu ia ξ , > $\beta\mu\varphi$ | 1 post alleluia + vox christi ad patrem et apostolorum de adversario et de iudeis et de passione sua et de adventu suo et de iudicio eius et regno ialeph *R*. literarum hebraicarum nomina me missa facere iam supra dixi: hoc loco aleph cum praecedentibus conexum omittere non poteram. in archetypo erat regno I aleph | 2 requirent χG , requirunt $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | 3 inquit non $\beta\mu$ | 4 custodire *G* | 5 custodiendam praecepta *G* | 9 praemittit vox novelli populi et iuvenum credentium in deum *R* | 9¹ mundabit puer *S* | 9² ut custodiat *S* | 10 exquisi *R* | 10 me > *G* | 11 eloquia tua $\xi\varphi RWZ$ | 12 ante tu + es χ | 13 omnia iudicia *S* | 14 laetatus $\beta\mu G$, delectatus $\xi\varphi WZ$, dilectatus *R*, gavisus *S* | 16¹ praeceptis *S* | 16 dilectabor *R* | 17 retribue φ | 17 ut *DG*, > $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | 17 viam *RWZ* | 18 aspiciam *S* | 18 in χG , de $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | 19² praecepta *S*

mandata tua. ²⁰ desideravit anima mea desiderare iudicia tua in omni tempore. ²¹ increpasti superbos: maledicti qui recedunt a mandatis tuis. ²² aufer a me obprobrium et contemptum, quoniam testimonia tua custodivi. ²³ etenim sedentes principes adversum me loquebantur, servus autem tuus meditabatur praecepta tua. ²⁴ sed et testimonia tua voluntas mea, quasi viri amicissimi mei. ²⁵ adhaesit pulveri anima mea: vivifica me iuxta verbum tuum. ²⁶ vias meas exposui, et exaudisti: doce me iustitiam tuam. ²⁷ viam praeceptorum tuorum fac me intellegere, et loquar in mirabilibus tuis. ²⁸ destillavit anima mea prae stultitia: conserva me iuxta eloquium tuum. ²⁹ viam mendacii aufer a me, et legem tuam dona mihi. ³⁰ viam fidei elegi: iudicia tua proponebam. ³¹ adhaesi testimoniis tuis: domine, ne confundas me. ³² viam mandatorum tuorum curram, quoniam dilatasti cor meum. ³³ ostende mihi, domine, viam praeceptorum tuorum, et custodiam eam per vestigium. ³⁴ doce me, et observabo legem tuam: et custodiam eam in toto corde. ³⁵ deduc me in semita mandatorum tuorum, quia ipsam volui. ³⁶ inclina cor meum in testimonia tua, et non in avaritiam. ³⁷ averte oculos meos, ne videant vanitatem: in via tua vivifica me. ³⁸ suscita servo tuo eloquium tuum in timorem tuum. ³⁹ averte obprobrium meum, quod reveritus sum iudicia tua bona. ⁴⁰ ecce desideravi praecepta tua: in iustitia tua vivifica me. ⁴¹ et veniant mihi misericordiae tuae, domine, et salus tua iuxta eloquium tuum. ⁴² et respondebo exprobrantibus mihi sermonem quia speravi

20¹ meditari anima mea desideravit *S* | 21 maledicti *R* | 22 custodivi $\beta\mu\xi\eta$ *G*, exquisivi *RWZ* | 23 sedentes ξBDG *sed ntes in litura G*, sederunt $\beta\mu\eta$ *RWZ* | 23 eloquebantur *R* | 23 meditabatur in praeceptis tuis *NS* | 24 voluptas *B*, delectatio *S* | 24 ad viri *S* consilii | 25 fin meum *R* | 26¹ narraui *S* | 26 post exaudisti + me $\beta\mu\xi\eta$ contra $\chi GRWZ$ | 26 fin praecepta tua *S* | 27¹ peccatorum *R*, mandatorum *S* | 28 distillavit $\beta\mu\xi\eta$ | 28 ad conserva *S* confirma | 29 fin miserere mei *S* | 30 praeponebam *WZ* | 33 init illumina me *S* | 34 fin + meo *Z*, serius deletum | 35 praeceptorum *S* | 36 ad testimonia $\beta\mu\xi\eta$ *RWZ* | 36 in avaritiam *G*¹, ad avaritiam $\beta\mu\xi\eta$ [-ci-] *G*² *WZ*, avaritiam omissa praepositione *R* | 38 39 40 prima manu in margine inferiori *WZ* | 38 timore tuo *Z* | 39 ante iudicia + quia $\beta\mu\xi\eta$ contra $\chi GRWZ$ | 40¹ mandata *S* | 40² tua > *R* | 41 veniat *Z* | 41 pietates tuae *NS* | 42 exprobranti mihi sermonem *NS* | 42 exprobrantibus *R*¹

in sermone tuo. ⁴³ et ne avertas de ore meo verbum veritatis usque nimis, quoniam iudicia tua expectavi. ⁴⁴ et custodiam legem tuam iugiter, in sempiternum et ultra. ⁴⁵ et ambulabo in spatioso, quia praecepta tua quaesivi. ⁴⁶ et loquar in testimoniis tuis coram regibus, et non confundar. ⁴⁷ et delectabor in mandatis tuis, quae dilexi. ⁴⁸ et levabo manus meas ad mandata tua, quae dilexi et loquebar in praeceptis tuis. ⁴⁹ memento sermonis servo tuo, quem me sperare fecisti. ⁵⁰ haec est consolatio mea in afflictione mea quia eloquium tuum vivificavit me. ⁵¹ superbi deridebant me nimis: a lege tua non declinavi. ⁵² recordatus sum iudiciorum tuorum a saeculo, domine, et consolatus sum. ⁵³ horror obtinuit me ab impiis, qui dereliquerunt legem tuam. ⁵⁴ carmina erant mihi praecepta tua in domo peregrinationis meae. ⁵⁵ recordatus sum in nocte nominis tui, domine, et custodivi legem tuam. ⁵⁶ hoc factum est mihi, quia praecepta tua custodivi. ⁵⁷ pars mea, domine, dixi „custodiam verbum tuum“. ⁵⁸ deprecatus sum vultum tuum in toto corde: miserere mei secundum eloquium tuum. ⁵⁹ recogitavi vias meas, et converti pedes meos ad testimonia tua. ⁶⁰ festinavi et non neglexi custodire mandata tua. ⁶¹ funes impiorum implicaverunt me: legem tuam non sum oblitus. ⁶² medio noctis surgebam ad confitendum tibi super iudicia iustificationis tuae. ⁶³ particeps ego sum omnium timentium te, et custodientium praecepta tua. ⁶⁴ misericordia tua, domine, completa est terra: praecepta tua doce me.

43 avertas *DG*, auferas $\beta\mu\xi\eta$ *RWZ* | 44 in saeculum et ultra *NS* | 45 ambulabo *G* | 45 mandata tua quaesivi *NS* | 46 loquebar *DZ* „*plurique alii editi latini libri*“ apud *Vallarsium* | 46 regebus *R* [*sero corr*], regum *WZ* | 47 dilectabor *RWZ* | 47 in praeceptis tuis *NS* | 48 levavi *RWZ* | 48 palmas meas *NS* | 48 loquebar *DGRWZ* „*plurique alii editi latini libri*“ apud *Vallarsium*, loquar $\beta\mu\xi\eta$ | 50 afflictione *Z* | 52 suorum *R* | 53 obtinuit *W* [*Z ut edidi*], ettenuit *R* | 53 quia *RWZ* | 53 dereliquerunt *R* | 54 mihi $>$ *G* | 55 tui domine $\beta\mu\xi\eta$ *G*, domini *RWZ* | 55 custodiam *RWZ* | 56 quia mandata tua *NS* | 57 mea $>$ *RWZ* | 57 ut custodiam verba tua *NS* | 57 post dixi + ut $\beta\mu\xi\eta$ *RWZ* | 58 post corde + meo *RWZ* | 59 convertisti *RW* [*Z ut edidi*] | 60 festinavi et non tardavi *NS* | 61 implicaverunt *GWZ*², implicuerunt *Z*¹ | 62 media nocte surgebam *NS* | 62 surgam $\beta\mu\xi\eta$ *RWZ* | 62 iustificationis χ *G*, iustitiae $\beta\mu\xi[-e]\eta[-ci-]$ *RWZ* | 63 sum ego η | 63 et custodientium mandata tua *NS* | 64 domine $>$ ξ *RWZ* | 64 completa *RW*, cōpleta *Z* | 64² tua $>$ *RWZ*

⁶⁵ bene fecisti cum servo tuo, domine, secundum verbum tuum.
⁶⁶ bonum sermonem et scientiam doce me, quia mandatis tuis credidi. ⁶⁷ ante quam audirem ego ignoravi, nunc autem eloquium tuum custodivi. ⁶⁸ bonus tu et beneficus: doce me praecepta tua. ⁶⁹ applicabant mihi mendacium superbi, ego autem in toto corde servabam praecepta tua. ⁷⁰ incrassatum est velut adeps cor eorum, et ego in lege tua delectabar. ⁷¹ bonum mihi quia afflictus sum, ut discerem praecepta tua. ⁷² melior est mihi lex oris tui super milia auri et argenti. ⁷³ manus tuae fecerunt me et firmaverunt me: doce me et discam mandata tua. ⁷⁴ qui timent te videbunt me, et laetabuntur quia sermonem tuum expectavi. ⁷⁵ scio, domine, quia iustum iudicium tuum, et vere affixisti me. ⁷⁶ sit obsecro misericordia tua in consolatione mea, sicut locutus es servo tuo. ⁷⁷ veniant mihi misericordiae tuae, et vivam, quia lex tua delectatio mea. ⁷⁸ confundantur superbi, quoniam inique contriverunt me: ego autem loquar in praeceptis tuis. ⁷⁹ revertantur ad me qui timent te et qui sciunt testimonium tuum. ⁸⁰ fiat cor meum perfectum in praeceptis tuis, ut non confundar. ⁸¹ defecit in salutare tuum anima mea: verbum tuum expectavi. ⁸² consumpti sunt oculi mei in verbum tuum, dicentes „quando consolaberis me?“. ⁸³ et cum essem quasi uter in pruina, praecepta tua non sum oblitus. ⁸⁴ quot sunt dies servi tui? quando facies in persequentibus me iudicium? ⁸⁵ foderunt

65 cum > ξφRWZ | 66 bonum saporem NS | 66 pro sermonem D sapere | 66 pro et R ut | 66 quia praeceptis tuis credidi NS | 67 antequam humiliarer NS | 68 post bonus + es βμφRWZ | 68 beneficiis WZ | 69 applicabant Z, applicaverunt NS | 69 servabo mandata tua NS | 69 deservabam R¹ | 70 velud adips R, velud etiam Z¹ | 70 eorum βμξφG, meum RWZ | 70 dilectabar R, delectabor WZ, delectatus sum NS | 71 ante mihi + est χ | 71 afflictus GZ | 71 discederem R | 73 me secundum > χ | 73 pro firmaverunt ξ plasmaverunt | 73 et alterum > RWZ | 73 praecepta tua NS | 74 inquit quia φ | 75 iusta iudicia tua NS | 75 affixisti Z | 76 obsecratio WZ | 76 secundum eloquium tuum cum servo tuo NS | 77 delectationes meae NS | 77 dilectatio R, meditatio B | 78 quoniam mendaciter iniquitatem fecerunt in me NS | 80 perrectum RWZ | 81 defecit in salutari tuo S | 81 ante verbum + in βμφRWZ contra ξG „manuscriptos“ Gallorum | 82 consumti Z | 82 in eloquium tuum S | 83 quia factus sum sicut uter in fumariorum S | 84 des R¹

mihi superbi foveas, quae non erant iuxta legem tuam. ⁸⁶omnia mandata tua vera: falso persecuti sunt me, auxiliare mihi. ⁸⁷paulo minus consumpserunt me in terra, ego autem non dimisi praecepta tua. ⁸⁸secundum misericordiam tuam vivifica me, et custodiam testimonium oris tui. ⁸⁹in aeternum, domine, verbum tuum perstat in caelo. ⁹⁰in generatione et generatione fides tua: fundasti terram, et stat. ⁹¹iudicio tuo stant usque hodie, quia omnia serviunt tibi. ⁹²nisi quod lex tua delectatio mea, forte perissem in pressura mea. ⁹³in sempiternum non obliviscar praeceptorum tuorum, quia per ipsa vivificasti me. ⁹⁴tuus ego sum, salva me, quoniam praecepta tua quaesivi. ⁹⁵me expectaverunt impii ut perderent me: testimonium tuum considerabo. ⁹⁶omni consummationi vidi finem: latum mandatum tuum nimis. ⁹⁷quam dilexi legem tuam: tota die haec meditatio mea. ⁹⁸super inimicos meos instruis me mandata tua, quia in sempiternum hoc est mihi. ⁹⁹super omnes qui docebant me eruditus sum, quia testimonia tua meditatio mea. ¹⁰⁰super senes intellexi, quia praecepta tua servavi. ¹⁰¹ab omni semita mala prohibui pedes meos, ut custodiam verba tua. ¹⁰²a iudicijs tuis non recessi, quia tu illuminasti me. ¹⁰³quam dulce gutturi meo eloquium tuum, super mel ori meo. ¹⁰⁴praecepta tua considerabam, propterea odivi omnem semitam mendacii. ¹⁰⁵lucerna pedi meo verbum tuum, et lux semitae meae. ¹⁰⁶iuravi (et perseverabo) ut custodiam iudicia iustitiae tuae. ¹⁰⁷afflictus sum usque nimis: domine, vivifica me iuxta verbum tuum. ¹⁰⁸voluntaria oris mei complaceant tibi, domine, et secundum iudicia tua doce me.

88 secundum *R* | 88 tuam tuam *Z* | 88 testimonium $\xi q DGR$, testimonia $\beta\mu WZ$ | 89 ad aeternum *S* saeculum | 89 perstat verbum tuum *D*, verbum tuum permanet $\beta\mu$ | 90 et generatio *R* | 91 quia omnes servi tui *S* | 92 dilectatio *R* | 92 perissem ξ | 92 pressura *R* | 94 cepta *G*¹ | 95 consideravi *WZ* | 96 omni consummationi vidi finem *S* | 96 omnis consummationis $\beta\mu\xi q$ | 96² praeceptum *S* | 97 haec $> q$ | 98 super inimicos meos instruis me mandata tua *S* | 98 instruis me mandata tua *DG*, instruis me mandato tuo qRW [mandato tuo *prima manu in litura W*] *Z*, instruxisti me mandato tuo $\beta\mu\xi$ | 101 custodiam χG , custodirem $\beta\mu\xi q RWZ$ | 102 illuminasti *Z* | 103 t *prior vocis gutturi in litura G* | 106 iuravi et statui *S* | 106 pro ut *R* et | 107 afflictus *G*, afflictus *Z* | 108 complaceant tibi obsecro domine *S* | 108 complaceant *W*, complaceant *Z*

¹⁰⁹anima mea in manu mea semper, et legis tuae non sum oblitus. ¹¹⁰posuerunt impii laqueum mihi, et a praeceptis tuis non aberravi. ¹¹¹hereditas mea testimonia tua in sempiternum, quia gaudium cordis mei sunt. ¹¹²inclinavi cor meum ut facerem iustitias tuas propter aeternam retributionem. ¹¹³tumultuosos odivi, et legem tuam dilexi. ¹¹⁴protectio mea et scutum meum tu es: verbum tuum expectavi. ¹¹⁵recedite a me, maligni, et custodiam mandata dei mei. ¹¹⁶confirma me secundum verbum tuum, et vivam, et noli me confundere ab expectatione mea. ¹¹⁷auxiliare mihi, et salvus ero, et delectabor in praeceptis tuis iugiter. ¹¹⁸abiecisti omnes qui aversantur praecepta tua, quia mendax cogitatio eorum. ¹¹⁹quasi scoriam computasti omnes impios terrae, propterea dilexi testimonia tua. ¹²⁰horripilavit a timore tuo caro mea, et iudicia tua timui. ¹²¹feci iudicium et iustitiam: ne derelinquas me his qui calumniantur me. ¹²²sponde pro servo tuo in bonum, ne calumnientur me superbi. ¹²³oculi mei defecerunt in salutare tuum et in eloquium iustitiae tuae. ¹²⁴fac cum servo tuo iuxta misericordiam tuam, et praecepta tua doce me. ¹²⁵servus tuus ego: instrue me, et cognoscam testimonia tua. ¹²⁶tempus est ut facias, domine: praevaricati sunt legem tuam. ¹²⁷propterea dilexi mandata tua super aurum et topazion. ¹²⁸propterea in universa praecepta tua direxi, omnem semitam mendacii odio habui. ¹²⁹mirabilia testimonia tua: idcirco custodivit ea anima mea. ¹³⁰ostium sermonum tuorum lucidum: doce parvulos. ¹³¹os meum aperui et respiravi, quia mandata tua desiderabam. ¹³²respice ad me et miserere mei iuxta iudicium diligentium nomen tuum. ¹³³gres-

¹⁰⁹ in palma mea *S* | ¹¹¹ tua > *RWZ* | ¹¹¹ sunt > *G*¹ | ¹¹⁶ secundum eloquium tuum „vel“ secundum iudicium tuum *S* | ¹¹⁶ secundum *R* | ¹¹⁷ sustenta me „etc“ *S* | ¹¹⁷ dilectabor *R* | ¹¹⁸ aversantur $\beta\mu\varphi G^2$, adversantur $\xi G^1 RWZ$ | ¹¹⁸ congregatio *D* | ¹¹⁹ computasti *W*, cōputasti *Z* | ¹²¹ ijs ξ | ¹²² pro servum tuum in bono *RWZ*, pro servo tuo in bono *S* | ¹²² bono ξ | ¹²² calumniantur *G*¹ | ¹²³ post eloquium + tuum *R* | ¹²⁵ ante ego + sum $\beta\mu\xi\varphi$ | ¹²⁶ tempus faciendi domine vacare fecerunt legem tuam *S* | ¹²⁷ topazium $\beta\mu\varphi$, topaziom *R*. z prima manu in litura *G* | ¹²⁸ propterea universa mandata tua dilexi *S* | ¹²⁸ pro in χ ad | ¹²⁸ semita *R* | ¹²⁸ hodie *G*, h linea tenuissima inducta | ¹²⁹ idcirco *G*, ideo ξ | ¹³⁰ docens $\beta\mu\varphi$, docet χ | ¹³¹ miserere *G* | ¹³² misere *G*

sus meos confirma in sermone tuo, et non des potestatem in me universae iniquitati. ¹³⁴redime me a calumniis hominum, ut custodiam praecepta tua. ¹³⁵vultum tuum ostende servo tuo, et doce me praecepta tua. ¹³⁶rivi aquarum fluebant de oculis meis, quia non custodierunt legem tuam. ¹³⁷iustus es, domine, et rectum iudicium tuum. ¹³⁸praecepisti iustitiam testimonii tui et veritatem tuam nimis. ¹³⁹consumpsit me zelus meus, quia obliti sunt verborum tuorum hostes mei. ¹⁴⁰probatus sermo tuus nimis, et servus tuus dilexit illum. ¹⁴¹parvulus ego sum et contemptibilis, sed praecepta tua non sum oblitus. ¹⁴²iustitia tua iustitia sempiterna, et lex tua veritas. ¹⁴³tribulatio et angustia invenerunt me: mandata tua voluntas mea. ¹⁴⁴iusta testimonia tua semper: doce me, et vivam. ¹⁴⁵clamavi in toto corde, exaudi me, domine: praecepta tua custodiam. ¹⁴⁶invocavi te, salvum me fac, et custodiam testimonia tua. ¹⁴⁷surgebam adhuc in tenebris et clamabam, verbum tuum expectans. ¹⁴⁸praeveniebant oculi mei vigiliis, ut meditarer in sermonibus tuis. ¹⁴⁹vocem meam audi iuxta misericordiam tuam, domine, et secundum iudicium tuum vivifica me. ¹⁵⁰adpropinquaverunt persecutores mei sceleri, et a lege tua procul facti sunt. ¹⁵¹prope es tu, domine, et omnia mandata tua veritas. ¹⁵²a principio novi de testimoniis tuis quod in aeternum fundaveris ea. ¹⁵³vide afflictionem meam et eripe me, quia legis tuae non sum oblitus. ¹⁵⁴iudica causam meam et redime me, in sermone tuo vivifica me. ¹⁵⁵longe ab impiis salus, quia praecepta tua non quaesierunt. ¹⁵⁶mise-

133 confirma χG , firma $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | 133 in prius > RWZ | 133 eloquio S | 133 in me > RWZ | 134 redime R | 134 calumniis GWZ , calumnis R , calumnia $\beta\mu\xi\varphi D$ | 134 hominum $\xi\varphi DGWZ$, hominis $\beta\mu R$ | 134 ut $DGRWZ$, et $\beta\mu\xi\varphi$ | 134 mandata S | 135 vultum tuum illumina super servum tuum S | 137 iustus tu domine et recta iudicia tua S | 138 iustitiam > WZ | 138 tuam $\xi\varphi DG$, > $\beta\mu RWZ$ | 140 probatum eloquium tuum dilexit illud S | 140 illud WZ | 142 veritas $\beta\mu\xi\varphi G^2 RWZ$, equitas G^1 | 144 ad semper S saeculum | 147 surgebam adhuc in tenebris et deprecabar S | 148 mei > RWZ | 148 ut meditarer in eloquiis tuis S | 149 exaudi $\beta\mu\varphi$ | 149 et > $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | 149 secundum iudicia tua S | 150 appropinquaverunt $G^2 Z$ | 150 mei > NQ , habent etiam FM | 150 sceleris $\beta\mu FMNQR^1$, usque scelus D | 151 praecepta tua veritas S | 153 afflictionem GWZ | 154 redime R | 154 in > RWZ

ricordiae tuae multae, domine: iuxta iudicia tua vivifica me.
¹⁵⁷ multi qui persecuntur me et adfligunt me: a testimoniis
 tuis non declinavi. ¹⁵⁸ vidi praevaricatores tuos, et moerebam
 quia verbum tuum non custodierunt. ¹⁵⁹ vide quoniam prae-
 cepta tua dilexi, domine: iuxta misericordiam tuam vivifica
 me. ¹⁶⁰ caput verborum tuorum veritas, sempiternum omne
 iudicium iustitiae tuae. ¹⁶¹ principes persecuti sunt me
 sine causa, verba autem tua timuit cor meum. ¹⁶² gaudens
 ego sum in eloquio tuo sicut qui invenit spolia multa.
¹⁶³ mendacium odio habui et detestatus sum, legem autem tuam
 dilexi. ¹⁶⁴ septies in die laudavi te super iudiciis iustitiae
 tuae. ¹⁶⁵ pax multa diligentibus legem tuam, et non est illis
 scandalum. ¹⁶⁶ expectavi salutare tuum, domine, et mandata
 tua feci. ¹⁶⁷ custodivit anima mea testimonia tua, et dilexi
 ea nimis. ¹⁶⁸ custodivi praecepta tua et testimonia tua, quia
 omnes viae meae in conspectu tuo. ¹⁶⁹ ingrediatur laus mea
 coram te, domine: secundum verbum tuum doce me. ¹⁷⁰ ve-
 niat deprecatio mea ante vultum tuum: secundum eloquium
 tuum libera me. ¹⁷¹ fundant labia mea ymnum: docebis enim
 me praecepta tua. ¹⁷² loquetur lingua mea sermonem tuum,
 quia omnia mandata tua iusta. ¹⁷³ sit manus tua auxiliatrix
 mea, quia praecepta tua elegi. ¹⁷⁴ desideravi salutare tuum,
 domine, et lex tua voluntas mea. ¹⁷⁵ vivet anima mea et lau-
 dabit te, et iudicia tua auxiliabuntur mihi. ¹⁷⁶ erravi quasi
 ovis perdita: quaere servum tuum, quia mandatorum tuorum
 non sum oblitus.

120

118 ¹ Canticum graduum. Ad dominum in tribulatione mea

¹⁵⁶ miserationes tuae *S* | ¹⁵⁷ multi persecutores mei et afflictiores
 mei *S* | ¹⁵⁷ affligunt *GWZ* | ¹⁵⁸ praevaricatores et moerebam *S* | ¹⁵⁸
 merebam *GRWZ* | ¹⁵⁸ qui *WZ* | ¹⁵⁹ vidi *G* | ¹⁶⁰ caput verbi tui veritas
 et in saeculum „etc“ *S* | ¹⁶⁰ ante sempiternum + et in $\beta\mu\xi\varphi$, + et
RWZ | ¹⁶³ autem $\xi\chi GRWZ$, > $\beta\mu\varphi$ | ¹⁶⁵ ante illis + in ξRWZ | ¹⁶⁵
 scandalum *W* | ¹⁶⁶ et praecepta tua feci *S* | ¹⁶⁶ tua > *RWZ*² | ¹⁶⁷
 dilexit $\beta\mu\varphi WZ$ sed verba et dilexit ea in litura *Z* | ¹⁶⁸ custodivit *Z*¹ |
¹⁶⁸ coram te *S* | ¹⁶⁹ inquit appropinquet *S* | ¹⁶⁹ in conspectu tuo *S* | ¹⁷⁰
 deprecatio *R* | ¹⁷¹ fundent ξ | ¹⁷² respondebit lingua mea eloquium
 tuum *S* | ¹⁷² loquatur *B* | ¹⁷² omnia eloquia tua iusta *S* | ¹⁷³ mandata
 tua elegi *S* | ¹⁷⁴ et lex tua delectatio mea *S* | ¹⁷⁶ praeceptorum *S* |
¹ post graduum + vox christi ecclesiae *R* | ¹ in $\beta\mu\xi\varphi G$, cum *RWZ* |

clamavi, et exaudivit me. ² domine, libera animam meam a labio mendacii, lingua dolosa. ³ quid detur tibi aut quid adponatur tibi ad linguam dolosam? ⁴ sagittae potentis acutae cum carbonibus iuniperorum. ⁵ heu mihi quia peregrinatio mea prolongata est, habitavi cum tabernaculis Cedar. ⁶ multum peregrinata est anima mea cum odientibus pacem. ⁷ ego pacifica loquebar, et illi bellantia.

121

¹ Canticum graduum. Levavi oculos meos ad montes: ¹¹⁹ unde veniet auxilium mihi? ² auxilium meum a domino, factore caeli et terrae. ³ non det in commotionem pedem tuum, nec dormitet qui custodit te. ⁴ ecce non dormitabit neque dormiet qui custodit Israhel. ⁵ dominus custodiet te, dominus protectio tua super manum dexteram tuam. ⁶ per diem sol non percutiet te neque luna per noctem. ⁷ dominus custodiet te ab omni malo: custodiat animam tuam. ⁸ dominus custodiat exitum tuum et introitum tuum a modo usque in aeternum.

122

¹ Canticum graduum. Laetatus sum eo quod dixerint ¹²⁰ mihi „in domum domini ibimus“. ² stantes erant pedes nostri in portis tuis, Hierusalem. ³ Hierusalem, quae aedificaris ut civitas cuius participatio eius simul. ⁴ quia ibi ascenderunt tribus, tribus domini, testimonium Israhel ad confitendum nomini domini. ⁵ quia ibi sederunt sedes in iudicio, sedes domui David. ⁶ rogate pacem Hierusalem: sit bene his qui diligunt te. ⁷ sit pax in muris tuis, abundantia in domibus tuis.

² lingua *G*, a lingua $\beta\mu\xi\varphi RWZ$, et lingua χ | ³ apponatur *GWZ* | ³ a lingua dolosa *D*, lingua dolosa *omissa praepositione FNQ* | ⁴ potentes *RWZ* | ⁵ hei ξ , haeu *G*, heum *R* | ⁶ peregrinata *ABCDG*, peregrina $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | ⁶ cum *stichi initium faciunt RWZ* | ⁷ *fin* et illi debellabant ea *Augustinus in speculo [Benedictinorum]* | ¹ *post* graduum + vox ecclesiae ad apostolos *R* | ¹ ad *G*, in $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | ¹ *fin* meum ξ | ³ commotione *R* | ³ neque *Z* | ⁴ neque obdormiet *D* | ⁴ custodiet *DG* | ⁵ custodit $\beta\mu\xi\varphi WZ$ | ⁶ percutet *W*, uret ξ | ⁷ ¹ custodit $\xi\varphi$. et *vocis* custodiet *in litura W* | ⁸ *ante* usque + et $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | ¹ *gard W* | ¹ *post* graduum + david $\beta\mu\varphi$, + vox ecclesiae ad apostolos *R* | ¹ *ante* eo + in χFM | ¹ dixerunt *FM* | ³ aedificaris *DG*, aedificatur $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | ³ participatio *R* | ⁴ tribus *prius* > *R* | ⁵ sederunt sedis *RWZ* | ⁵ domus χ | ⁶ ⁷ interrogate pacem jerusalem abundantia his qui diligunt te sit pax in virtute tua sit abundantia „etc“ *FN. ita Q nisi*

⁸ propter fratres meos et amicos meos loquebar pacem tibi.

⁹ propter domum domini dei nostri quaeram bona tibi.

123

121 ¹ Canticum graduum. Ad te levavi oculos meos, qui habitas in caelis. ² ecce sicut oculi servorum ad manum dominorum suorum, sicut oculi ancillae ad manum dominae suae, sic oculi nostri ad dominum deum nostrum, donec misereatur nostri. ³ miserere nostri, domine, miserere nostri, quoniam multum repleti sumus despectione. ⁴ multum repleta est anima nostra obprobrium abundantium et despectione superborum.

124

122 ¹ Canticum graduum. Nisi dominus fuisset in nobis, dicat nunc Israhel, ² nisi dominus fuisset in nobis, cum exurgerent super nos homines, ³ forsitan vivos absorbuissent nos, cum irasceretur furor eorum super nos: ⁴ forsitan aquae circumdedissent nos, torrens transisset super animam nostram: ⁵ forsitan transissent super animam nostram aquae superbae. ⁶ benedictus dominus qui non dedit nos in praedam dentibus eorum. ⁷ anima nostra quasi avis erepta est de laqueo venantium: laqueus contritus est, et nos liberati sumus. ⁸ auxilium nostrum in nomine domini, qui fecit caelum et terram.

125

123 ¹ Canticum graduum. Qui confidunt in domino, quasi mons Sion. immobilis, in aeternum habitabilis ² Hierusalem: montes in circuitu eius, et dominus in circuitu populi sui, a modo et usque in aeternum. ³ quia non requiescet virga im-

quod habet abundantiam his „etc“ | 6 ijs ξ | 8 loquar βμξϑRWZ | 9 dei > RWZ | 1 post graduum + david ϑ, + vox christi ad patrem R | 2 sic βμξϑG, sicut RWZ | 2 miseatur W | 3 quia βμϑZ | 3 dispectione R | 4 opprobrium ABCD, opprobrio βμξϑ | 4 dispectione G, dispectionis R, despectionis WZ, dispectio „in recto“ ABCD | 1 pro canticum graduum Z alleluia | 1 post graduum + david βμϑ, + vox apostolorum R | 1 nobis ▲▲▲▲▲ G | 2 exurgerent GRW [Z ut ego] | 3 absorbuissent RWZ | 4 forsitan aquae inundassent super nos FNQ | 4 torrentem RWZ | 5 transisset GWZ | 5 superbiae βμξ[-e]ϑW[-e]Z | 1 post graduum + vox ecclesie R | 1 immobilis R | 1 immobilis in aeternum inhabitabilis jerusalem speculum Augustini Benedictinorum, non commovebitur in saeculum habitabit N „et eius sequax“ | 2 hierusalem ad finem 1 referunt GRWZ | 2 et alterum > RWZ² | 2 usque R¹ | 3 requiescit χRW [Z ut edidi] | 3 virgam pietatis W, ubi m satis re-

pietatis super sortem iustorum, ut non mittant iusti in iniquitatem manus suas. ⁴ benefac, domine, bonis et rectis corde. ⁵ qui autem declinant ad pravitates suas, deducet eos dominus cum his qui operantur iniquitatem. pax super Israhel.

126

¹ Canticum graduum. Cum converteret dominus captivi-¹²⁴ tatem Sion, facti sumus quasi somniantes. ² tunc implebitur risu os nostrum et lingua nostra laude. tunc dicent in gentibus „magnificavit dominus facere cum istis“. ³ magnificavit dominus facere nobiscum, facti sumus laetantes. ⁴ converte, domine, captivitatem nostram sicut rivum in austro. ⁵ qui seminant in lacrimis, in exultatione metent. ⁶ qui ambulans ibat et flebat, portans ad seminandum sementem, veniens veniet in exultatione, portans manipulos suos.

127

¹ Canticum graduum, Salomonis. Nisi dominus aedifica-¹²⁵ verit domum, in vanum laboraverunt qui aedificant eam: nisi dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam. ² frustra vobis est de mane consurgere: postquam sederitis, qui manducatis panem dolorum, sic dabit diligentibus se somnum. ³ ecce hereditas domini filii, merces fructus ventris. ⁴ sicut sagittae in manu potentis, ita filii iuventutis. ⁵ beatus vir qui implevit pharetram suam ex ipsis: non confundentur cum loquentur inimicis suis in porta.

128

¹ Canticum graduum. Beati omnes qui timent dominum,¹²⁶

centi tempore radendo in in mutatum, virgā pietatis Z | 3 in iniquitatem G¹, iniquitatem RW [Z ut edidi] | 5 ijs ξ | 1 post graduum + vox apostolorum de impiis iudeis et de infidelibus convertentibus se peccatis R | 1 converterit FNQ | 1 erimus FNQ | 2 magnificabit GR | 3 magnificabit G¹ | 3 ante laetantes + sicut βμφ | 4 domine > W [non Z: de W e notatis non certus sum, > omisi] | 4 rivum ABCDG LP, rivus ξφMRWZ, rivos βμ | 1 salomonis > DRWZ, salomoni ξ, solomoni φ | 1 post graduum + vox christi ad futuram ecclesiam R | 1 quia edificant R | 1 vigilabit B | 2 est vobis φ | 2 consurgere ξφχG RW²Z, surgere βμW¹ | 3 mercis ξRWZ | 4 iuventis Z in rasura foedissima | 5 faretram RW [Z = G] | 5 suis > RW [non Z] | 1 post graduum + de christo et de ecclesia dicit profeta R | 1 beati omnes qui timent DGWZ, beatus omnis qui timet βμξφR

qui ambulant in viis eius. ²laborem manuum tuarum cum comederis, beatus tu, et bene tibi erit. ³uxor tua sicut vitis fructifera in penetrabilibus domus tuae, filii tui sicut germina olivarum in circuitu mensae tuae. ⁴ecce sic benedicetur viro qui timet dominum: ⁵„benedicat tibi dominus ex Sion, et videas bona Hierusalem omnibus diebus vitae tuae, ⁶et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israhel“.

129

¹²⁷ ¹Canticum graduum. Saepe expugnaverunt me ab adolescentia mea, dicat nunc Israhel: ²saepe expugnaverunt me ab adolescentia mea: sed non potuerunt mihi. ³super cervicem meam arabant arantes, prolongaverunt sulcum suum. ⁴dominus iustus concidet laqueos impiorum. ⁵confundantur et revertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion. ⁶fiant sicut foenum tectorum, quod statim ut viruerit, arescet: ⁷de quo non implebit manum suam messor, et sinum suum manipulos faciens, ⁸de quo non dixerunt transeuntes „benedictio domini super vos, benediximus vobis in nomine domini“.

130

¹²⁸ ¹Canticum graduum. De profundis clamavi ad te, domine: ²domine, exaudi vocem meam, fiant aures tuae intendentes ad vocem deprecationis meae. ³si iniquitates observabis, domine, domine, quis sustinebit? ⁴quia tecum est propitiatio, cum terribilis sis. ⁵sustinui dominum, sustinuit anima mea, et verbum eius expectavi. ⁶anima mea ad dominum a vigilia matutina usque ad vigiliam matutinam. ⁷expectet Israhel dominum, quia apud dominum misericordia et multa apud eum redemptio. ⁸et ipse redimet Israhel de omnibus iniquitatibus eius.

1 ambulant [D]GWZ, ambulat $\beta\mu\xi\varphi R$ | 2 ad manuum S palmarum | 2 cum > φG , quum $\beta\mu$ | 2 comederis R, comedes φ | 3 penetrabilibus $\beta\mu\xi\varphi$, penetrabilibus Z | 3 circuitu φ | 4 timenti S | 5 vide S | 6 pax S | 1 post graduum + vox ecclesiae R | 1 2 sepe GRWZ | 1 2 adolescentia G, adoliscencia R | 1 mea > G | 3 supra $\beta\mu\xi\varphi$ | 3 cervicem meum Z | 3 fin meum W [Z = G] | 5 revereantur $\beta\mu\varphi GRWZ$ | 6 feenum G, faenum RW | 6 arescit $\beta\mu$ | 7 implevit R | 7 ante manipulos + qui WZ [sic] | 8 beneximus W | 1 pro graduum W dd | 1 post graduum + legendus ad lectionem ionae profetae R | 2 depraecationis R | 3 qui W [Z = G] | 5 sustenui dominum sustenuit R | 6 med viglia R¹ | 6 fin vigiliam G | 7 israhel in domino WZ | 8 redemet R | 8 de G, ex

¹Canticum graduum. Domine, non est exaltatum cor ¹²⁹ meum, neque elati sunt oculi mei, et non ambulavi in magnis et in mirabilibus super me. ²si non proposui et silere feci animam meam: sicut ablactatus ad matrem suam, ita ablactata ad me anima mea. ³expectet Israhel dominum a modo et usque in aeternum.

¹Canticum graduum. Memento, domine, David et omnis ¹³⁰ afflictionis eius, ²qui iuravit domino, votum vovit deo Iacob ³„si intravero in tabernaculum domus meae, si ascendero super lectum straminis mei, ⁴si dederō somnum oculis meis et palpebris meis dormitationem, ⁵donec inveniam locum domino, tabernaculum deo Iacob“. ⁶ecce audivimus illum in Ephraïta, invenimus illum in regione saltus. ⁷intremus in tabernacula eius, adoremus scabellum pedum eius. ⁸surge, domine, in requiem tuam, tu et arca fortitudinis tuae. ⁹sacerdotes tui induantur iustitia, et sancti tui laudent. ¹⁰propter David servum tuum ne avertas faciem Christi tui. ¹¹iuravit dominus David veritatem nec avertetur ab ea „de fructu ventris tui ponam super sedem tuam, ¹²si custodierint filii tui pactum meum et testificationem meam, quam docuero eos, et filii eorum usque in aeternum, sedebunt super thronum tuum“. ¹³quia elegit dominus Sion, desideravit eam in habi-

$\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | 1 graduum $> W$ [habet Z] | 1 in fine tituli + david $\beta\mu\xi\varphi W$ [non Z], + vox ecclesiae rogatis R | 2 ad matrem suam $\varphi BD GRWZ$, super matrem suam $\beta\mu FHKMN$, a matre sua ξ duo codices Gallorum | 2 ablactata ad me $\varphi BDGRWZ$, ablactetur super me $\beta\mu FHKMN$, ablactetur a me ξ , ablactata a me duo codices Gallorum | 3 expecta $\xi\varphi RWZ$, exspecta $\beta\mu$ | 3 ante dominum + ad R | 3 fin in saeculum S | 1 post graduum + prof ad patrem de christo dicit R | 1 afflictionis GWZ | 2 ad deo S potenti | 3 manu prima in margine inferiori WZ | 3 ascendero $\xi\varphi DGSWZ$, adsedero R , sedero $\beta\mu$ | 3 in lectum WZ | 3 stratus DS | 5 tabernaculum $\xi\varphi\chi GRZ$, tabernacula $\beta\mu W$ | 5 ad deo S potenti | 6 efratha R , efrata WZ | 7 tabernaculorum χ [sic] | 9 induant $\xi\varphi RWZ$ | 9 iustitiam $\xi\varphi[-ci-\varphi]$ [non RWZ] | 9² misericordes te S | 10 advertas R | 11 veritem R | 11 ne avertatur G^1 , nec avertetur G^2 , et non avertetur $\xi\chi Z^1$, non avertetur $\beta\mu\varphi RWZ^2$ | 11 super $> RWZ$ | 11 fin thronum tuum S | 12 et filii eorum super thronum tuum sedebunt usque in aeternum F „exemplaria canonis“ Gallorum | 12 fin meum RWZ | 13 inquit quoniam $\beta\mu\varphi$ | 13 fin sibi $\xi\varphi R$

taculum suum. ¹⁴ „haec est requies mea in sempiternum, hic habitabo, quia desideravi eam. ¹⁵ venationem eius benedicens benedicam et pauperes eius saturabo pane. ¹⁶ sacerdotes eius induam salutare, et sancti eius laude laudabunt. ¹⁷ ibi oriri faciam cornu David, paravi lucernam Christo meo. ¹⁸ inimicos eius induam confusione, super ipsum autem florebit sanctificatio mea“.

133

¹³¹ ¹ Canticum graduum. Ecce quam bonum et quam decorum habitare fratres in unum: ² sicut unguentum optimum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, quod descendit super oram vestimentorum eius: ³ sicut ros Aermom, qui descendit super montana Sion, quoniam ibi mandavit dominus benedictionem et vitam usque in aeternum.

134

¹³² ¹ Canticum graduum. Ecce benedicite domino, omnes servi domini, qui statis in domo domini, in noctibus ² levate manus vestras ad sanctum, et benedicite domino. ³ benedicat tibi dominus ex Sion, factor caeli et terrae.

135

¹³³ ¹ Alleluia. Laudate nomen domini, laudate, servi, dominum, ² qui statis in domo domini, in atriis domus dei nostri. ³ laudate dominum quoniam bonus dominus: cantate nomini eius quoniam decens. ⁴ quia Iacob elegit sibi dominus, Israhel

SWZ | 14 est > ξZ | 14 habitavi *RWZ* | 15 *init* generationem *vel* generationes „nonnulli mss“ *Gallorum* | 15 benedicam *bis R* | 15 et χG , > $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | 15 panibus *Z* | 16 salutare *G*? $\beta\mu$ | 16 *ad* sancti *S* misericordes | 17 faciem *R* | 18 sanctificatio mea *GRWZ*, sanctificatio eius *ABCD tres codd Gallorum*, diadema meum *HM*, diadema eius $\beta\mu\xi\varphi$ | 1 *post* graduum + david $\beta\mu\xi\varphi$ *contra DGWZ*, + vox eccl^{ae} orantis *R* | 1 in unum $\beta\mu\varphi GZ^1$, una ξRWZ^2 | 2 3 *ter* descendit *R* | 2 ora *WZ* | 3 *ermon G*, *aermon R*, *hermon* $\beta\mu\xi\varphi WZ$ | 3 montes *S* | 3 et $\xi\chi G$, > $\beta\mu\varphi RWZ$ | 3 *fin* saeculum *S* | 1 *post* graduum + david ξ , + vox ecclesiae in futuro *R* | 1 servi domino *G* | 1 in noctibus *a sequentibus aptum apud GWZ* [*R non interpungit*] | 2 *ad* ad sanctum *S* sancte | 2 dominum $\beta\mu\varphi WZ$ | 3 te $\xi\varphi RWZ$ | 1 alleluia *ad* 134 *GZ*? halelu ia ξ , halleluia φ , canticum graduum *D* | 1 *post* alleluia + vox ecclesiae operantibus quae increpat idola gentium quod nulla sunt *R* | 2 atris *R* | 3 quoniam benignus dominus *D* | 3 *ad* cantate *S* psallite | 4 quoniam $\xi\varphi RWZ$

in peculium suum. ⁵quia ego scio quod magnus dominus et deus noster prae omnibus diis. ⁶omnia quae voluit dominus fecit, in caelo et in terra, in mari et in cunctis abyssis: ⁷levans nubes de summitatibus terrae: fulgura in pluviam fecit: educens ventum de thesauris suis: ⁸qui percussit primitiva Aegypti, ab homine usque ad pecus: ⁹misit signa et portenta in medio tui, Aegypte, in Pharao et in cunctos servos suos: ¹⁰qui percussit gentes multas et occidit reges fortes, ¹¹Seon regem Amorraeorum et Og regem Basan et omnia regna Chanaan: ¹²et dedit terram eorum hereditatem, hereditatem Israhel populo suo. ¹³domine, nomen tuum in aeternum: domine, memoriale tuum in generatione et generatione. ¹⁴quia iudicabit dominus populum suum, et in servos suos erit placabilis. ¹⁵idola gentium argentum et aurum, opera manuum hominum. ¹⁶os habent, et non loquentur: oculos habent, et non videbunt: ¹⁷ures habent, et non audient: sed nec spiritus in ore eorum. ¹⁸similes illis fiant qui faciunt ea, omnes qui confidunt in eis. ¹⁹domus Israhel, benedicite domino: domus Aaron, benedicite domino: ²⁰domus Levi, benedicite domino: timentes dominum, benedicite domino. ²¹benedictus dominus ex Sion, qui habitat in Hierusalem. alleluia.

136

¹Confitemini domino, quoniam bonus, quoniam in aeter-¹³⁴num misericordia eius. ²confitemini deo deorum, quoniam in aeternum misericordia eius. ³confitemini domino dominorum, quoniam in aeternum misericordia eius. ⁴qui facit mirabilia magna solus, quoniam in aeternum misericordia eius. ⁵qui

⁵ deus *GZ*, dominus $\beta\mu\xi\varphi RW$, dominator *S* | ⁶ quaecumque χ | ⁶ et in mari χ | ⁶ omnibus $\xi\varphi RWZ$ | ⁶ abysis R^2 | ⁷ fulgora RWZ | ⁷ ventum *GS*, ventus *R*, ventos $\beta\mu\xi\varphi WZ$ | ⁸ *fin* quadrupedem *S* | ⁹ emisit $\xi\varphi RWZ$ | ⁹ *fin* eius $\beta\mu$ | ¹¹ channan *R* | ¹³ *ad* aeternum *S* saeculum | ¹⁴ iudicavit RWZ | ¹⁴ servis suis χ | ¹⁷ *post* nec + est $\beta\mu\xi\varphi$ | ¹⁷ eorum *in litura G* quae ipsorum non celat, ipsorum φ | ¹⁸ fiunt *R* | ¹⁸ faciant W^1 | ¹⁸ *post* ea + et $\beta\mu\xi\varphi$ | ¹⁸ omnes qui confidunt $\varphi DG RWZ$, omnis qui confidit $\beta\mu\xi$ | ¹⁹ dominum *Z* | ²¹ *post* dominus + deus RWZ | ²¹ exion *R* | ²¹ alleluia *utrum huc an ad 136 pertineat incertum in GW*, > ξRZ , halleluia φ | ¹ *praemittit* halleluia ξ , alleluia vox apostolorum ad sina gogam *R*, canticum graduum *Z* | ¹ *et in seqq ad aeternum S saeculum* | ⁴ facit *BG*, facis *D*, fecit $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ |

fecit caelos in sapientia, quoniam in aeternum misericordia eius. ⁶qui firmavit terram super aquas, quoniam in aeternum misericordia eius. ⁷qui fecit luminaria magna, quoniam in aeternum misericordia eius. ⁸solem in potestatem diei, quoniam in aeternum misericordia eius. ⁹lunam et stellas in potestatem noctis, quoniam in aeternum misericordia eius. ¹⁰qui percussit Aegyptum cum primitivis suis, quoniam in aeternum misericordia eius. ¹¹et eduxit Israhel de medio eorum, quoniam in aeternum misericordia eius. ¹²in manu valida et in brachio extento, quoniam in aeternum misericordia eius. ¹³qui divisit mare rubrum in divisiones, quoniam in aeternum misericordia eius. ¹⁴et eduxit Israhel in medio eius, quoniam in aeternum misericordia eius. ¹⁵et convolvit Pharaon et exercitum eius in mari rubro, quoniam in aeternum misericordia eius. ¹⁶qui perduxit populum suum per desertum, quoniam in aeternum misericordia eius. ¹⁷qui percussit reges magnos, quoniam in aeternum misericordia eius. ¹⁸et occidit reges magnificos, quoniam in aeternum misericordia eius. ¹⁹Seon regem Amorraeorum, quoniam in aeternum misericordia eius. ²⁰et Og regem Basan, quoniam in aeternum misericordia eius. ²¹et dedit terram eorum hereditatem, quoniam in aeternum misericordia eius. ²²hereditatem Israhel servo suo, quoniam in aeternum misericordia eius. ²³quia in humilitate nostra memor fuit nostri, quoniam in aeternum misericordia eius. ²⁴et redemit nos de hostibus nostris, quoniam in aeternum misericordia eius. ²⁵qui dat panem omni carni, quoniam in aeternum misericordia eius. ²⁶confitemini deo, caeli, quoniam in aeternum misericordia eius.

5 facit R^1 , facit R^2 | 5¹ intellectu N^{marg} S , simplicitate MN | 8 potestate R | 9 luminam R^1 | 9 potestate $R^1?$ | 10 cum primogenitis eorum L , cum primitiis suis P , cum primitivis eius H , in primitivis suis NQ , KM ut edidi | 10 suis $\beta\mu G$, eius $\xi\varphi R$, eorum WZ | 11¹ et transduxit israhel per medium eius $FK[K^2?]NQ$ | 12 in *secundum* $> \varphi RWZ$ | 14 et $> RWZ$ | 14 e medio $\beta\mu$ | 15 pharaonem χZ | 16 perduxit $\beta\mu$, eduxit G , duxit $\xi\varphi RWZ$ | 18 magnificos $\xi\varphi ABCDGRSWZ$ „*mss quamplures*“ Gallorum, fortes L , potentes $\beta\mu$ „*exemplaria canonis*“ Gallorum | 21 $> RWZ$ | 21 post eorum + in χ | 24¹ $\xi\varphi ABCDGRSWZ$ „*plures mss codices*“ Gallorum, et eripuit nos de tribulationibus nostris $\beta\mu$, quia eripuit „*etc*“ M | 25 pacem G

¹Super flumina Babylonis, ibi sedimus et flevimus, cum ¹³⁵ recordaremur Sion. ²super salices in medio eius suspendimus citharas nostras, ³quoniam ibi interrogaverunt nos qui captivos duxerunt nos, verba carminis, et qui affligebant nos „laeti canite nobis de canticis Sion“. ⁴quo modo cantabimus canticum domini in terra aliena? ⁵si oblitus fuero tui, Hierusalem, in oblivione sit dextera mea. ⁶adhaereat lingua mea gutturi meo, si non recordatus fuero tui, si non praeposuero Hierusalem in principio laetitiae meae. ⁷memento, domine, filiorum Edom in die Hierusalem, dicentium „evacuate, evacuate usque ad fundamentum eius“. ⁸filia Babylon vastata, beatus qui retribuit tibi vicissitudinem tuam, quam retribuisti nobis. ⁹beatus qui tenebit et allidet parvulos tuos ad petram.

¹David. Confitebor tibi, domine, in toto corde meo: in ¹³⁶ conspectu deorum cantabo tibi. ²adorabo in templo sancto tuo et confitebor nomini tuo super misericordia tua et veritate tua, quia magnificasti super omne nomen eloquium tuum. ³in die invocabo, et exaudies me, dilatabis animae meae fortitudinem. ⁴confiteantur tibi, domine, omnes reges terrae quoniam audierunt eloquia oris tui, ⁵et cantent in viis domini quoniam magna gloria domini, ⁶quoniam excelsus dominus et humilia respicit et excelsa de longe cognoscit. ⁷si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me: super furorem inimicorum meorum mittes manum tuam, et salvabit me dex-

1 cum ¹³⁶ conectunt $\beta\mu G$ | 1 praemittit ipsi david hieremiae lamentatio *D*, psalmus david pro heremia [*sic*] vox ecclesiae *R* | 1 et sedimus ibi flevimus *RWZ* | 1 ante Sion + tui *R* | 2 cytharas nostras *G*, cythara nostra *RWZ* | 3 nos *secundum* > *G*¹ | 3 ad carminis *S* cantionum | 3 qui *alterum* > *G*¹ | 3 affligebant *GWZ* | 3 laeti *cum praecedd* iungunt $\beta\mu\varphi$ | 4 cantavimus *WZ* | 5 dextera *G*¹ | 6 gutturi *G*¹, gutturi *R* | 6 proposuero $\beta\mu\varphi RZ$ | 7 effodite effodite *S* | 7 evacuate *alterum* > *WZ* | 8 babylonis $\beta\mu\xi\varphi$ | 8 vastata *W* | 8 retribuēt $\beta\mu\xi\varphi R$ *WZ* | 8 ante retribuisti > tu $\xi\varphi R WZ$ | 9 suos χ | 1 david > *WZ*, psalmus david vox christi ad patrem *R* | 1 ad cantabo *S* psallam | 2 ad templum sanctum tuum *S* | 2 ante veritate + super ξ | 2 quoniam *WZ* | 3 pro et *D* te | 5 Ut cantet *G* | 5 vis *R* | 6 med et humile videt et excelsum *S* | 7 salvavit *G*

tera tua. ⁸ dominus operabitur pro me: domine, misericordia tua in aeternum: opera manuum tuarum ne dimittas.

¹³⁷ ¹Pro victoria, David, canticum. Domine, investigasti me et cognovisti me. ²tu cognovisti sessionem meam et resurrectionem meam, intellexisti malum meum de longe, ³semitam meam et accubitionem meam eventilasti et omnes vias meas intellexisti: ⁴quia non est eloquium in lingua mea, ecce, domine, nosti omnia ⁵retrorsum et ante. formasti me, et posuisti super me manum tuam. ⁶super me est scientia, et excelsior est, non potero ad eam. ⁷quo ibo a spiritu tuo? et quo a facie tua fugiam? ⁸si ascendero in caelum, ibi es tu: si iacuero in inferno, ades. ⁹si sumpsero pennas diluculo et habitavero in novissimo maris, ¹⁰etiam ibi manus tua deducet me, et tenebit me dextera tua. ¹¹si dixerō „forsitan tenebrae operient me“, nox quoque lux erit circa me, ¹²nec tenebrae habent tenebras apud te, et nox quasi dies lucet: similes sunt tenebrae et lux. ¹³quoniam tu possedisti renes meos, orsusque es me in utero matris meae. ¹⁴confitebor tibi, quoniam terribiliter magnificasti me: mirabilia opera tua, et anima mea novit nimis. ¹⁵non sunt operata ossa mea a te, quibus factus sum in abscondito, imaginatus sum in novissimis terrae. ¹⁶informem adhuc me viderunt oculi tui, et in libro tuo omnes scribentur: dies formatae sunt, et non est una in eis. ¹⁷mihi

⁸ ad aeternum S saeculum | ⁸ tuaru G | ¹ pro victoria david canticum BGMWZ *quinque codices Gallorum*, victori psalmus david q, victori david canticum βμξ *ubi* psalmus S, in finem psalmus david vox ecclesie ad populum conlaudans dominum R | ¹ me alterum > βμξqR WZ | ² manum meam D | ³ acubtionem R¹, acubtionem ξR²WZ, accubationem βμq | ⁴ mea > R | ⁵ retrorsum et ante cum ⁴ iungunt GWZ, R non distinguit | ⁵ ante super + tu WZ | ⁵ palmam S | ⁵ tuum G¹ | ⁶ super me est scientia ξqABCDGRWZ, mirabilior est scientia a me βμFH „ambo exemplaria canonis“ Gallorum: „addunt insuper tria ex praedictis exemplaria [!] mss pronomen ... scientia tua“, mirabilior scientia tu a me Q | ⁶ et > βμ contra ξqABCDGRWZ | ⁸ caelom W¹ | ⁸ siacuero R | ⁹ deluculo R | ⁹ et χG, > βμξqRWZ | ¹¹ forsitan in G si habet in litura scriptum, forte βμξqRWZ | ¹¹ operiant RWZ | ¹¹ fin coram me WZ | ¹² pro dies D lux | ¹³ quia βμqWZ | ¹³ es > G | ¹⁴ post novit + ea D | ¹⁵ non est opertum os meum a te quo FN[N²?]Q | ¹⁵ ascondito R | ¹⁶ formatae BG[-q]R[-e]WZ, formati βμξq

autem quam honorabiles facti sunt amici tui, deus, quam fortes pauperes eorum. ¹⁸ dinumerabo eos, et harena plures erunt: evigilavi, et adhuc sum tecum. ¹⁹ si occideris, deus, impium, viri sanguinum, declinate a me. ²⁰ qui contradicent tibi, scelerate, elati sunt frustra adversarii tui. ²¹ nonne odientes te, domine, odivi, et contra adversarios tuos distabui? ²² perfecto odio oderam illos: inimici facti sunt mihi. ²³ scrutare me, domine, et cognosce cor meum: proba me, et scito cogitationes meas. ²⁴ et vide si via doli in me est, et deduc me in via aeterna.

¹ Pro victoria, canticum, David. ² Erue me, domine, ab ¹³⁸ homine malo: a viris iniquis serva me. ³ qui cogitaverunt malitias in corde, tota die versati sunt in proeliis. ⁴ exacerunt linguam suam quasi serpens: venenum aspidis sub labiis eorum. SEMPER. ⁵ custodi me, domine, de manu impii: a viro iniquitatum serva me: qui cogitaverunt subplantare gressus meos. ⁶ absconderunt superbi laqueum mihi, et funibus extenderunt rete: iuxta semitam offendiculum posuerunt mihi. SEMPER. ⁷ dixi domino „deus meus es tu“: audi, domine, vocem deprecationis meae. ⁸ domine deus, fortitudo salutis meae, protexisti caput meum in die belli. ⁹ ne des, domine, desideria impiis: scelera eorum ne effundantur et eleventur. SEMPER. ¹⁰ amaritudo convivarum eorum, labor labiorum eorum

17 ante una + tibi D | 17¹ quā sero ex quō = quoniam correctum G | 17 ad amici S sodales | 17 ad pauperes S principatus, pro pauperes D sunt principatus | 18 harena etiam ξ [-ε-] | 20 quia ξRWZ | 20 scelerati LPW² | 20 elevati ξqχ | 20 tui in litura G | 21 ad distabui S resistebam | 23 domine GRWZ, deus βμξq | 23 meum βμξqG, eorum RWZ | 23 cognationes R | 24 idoli B fortasse recte | 1 pro victoria david canticum WZ, pro victoria etiam BM „mss plures“ Gallorum, in finem psalmus david vox christi est R, victori canticum david βμξq, ubi psalmus S | 2 eripe Z | 2² salva qRWZ | 3 quia ξRWZ | 3 in prius > R¹ | 4 aspidum RWZ | 4 semper nigrum adest in WZ, sela in ξ | 5 iniquitatum W | 5 supplantare W | 5 gressus R | 6 mihi prius > R | 6 iuxta semitam cum praecedat iungit q, RZ non distinguunt | 6 semper nigrum adest in WZ, sela in ξ | 7 exaudi ξRWZ, auribus percipe S | 7 deprecationis R | 9 impiis BGRWZ, impii βμξq | 9 scera R | 9 eorum G, eius βμξqRWZ [sic] | 9 offendantur RW²Z, offendentur W¹ | 9 semper nigrum adest in WZ, sela in ξ | 10 convivorum ξRWZ | 10¹ eorum GRWZ, meorum βμq, > ξ

operiet eos. ¹¹ cadent super eos carbones ignis, deicies eos in foveas, ut non consurgant. ¹² vir linguosus non dirigetur in terra, virum iniquum mala capient in interitu. ¹³ scio quod faciet dominus causam inopis, iudicia pauperum. ¹⁴ attamen iusti confitebuntur nomini tuo, habitabunt recti cum vultu tuo.

141

¹³⁹ ¹ Canticum, David. Domine, clamavi ad te, festina mihi: exaudi vocem meam clamantis ad te. ² dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. ³ pone, domine, custodem ori meo, serva paupertatem labiorum meorum. ⁴ ne declines cor meum in verbum malum, volvere cogitationes impias cum viris operantibus iniquitatem neque comedere in deliciis eorum. ⁵ corripiat me iustus in misericordia et arguat me: oleum amaritudinis non inpinguet caput meum: quia adhuc et oratio mea pro malitiis eorum. ⁶ sublatis sunt iuxta petram iudices eorum, et audient verba mea quoniam decora sunt. ⁷ sicut agricola cum scindit terram, sic dissipata sunt ossa nostra in ore inferi. ⁸ quia ad te, domine deus, oculi mei: in te speravi, ne evacues animam meam. ⁹ custodi me de manibus laquei, quod posuerunt mihi, et de offendiculis operantium iniquitatem. ¹⁰ incident in rete eius impii simul: ego autem transibo.

142

¹⁴⁰ ¹ Eruditio David, cum esset in spelunca. oratio. ² Voce mea ad dominum clamavi, voce mea ad dominum deprecatus

11 cadant χ | 11 ignis $\xi q DGRWZ$, in ignem cum seqq iunctum $\beta\mu$ „*exemplaria canonis duoque alii mss codices*“ Gallorum | 11 deicies R | 11 consurgant R | 12 capiunt χ | 12 interitum $\beta\mu$ | 13 dominus faciet $\beta\mu$ | 13 iudica RWZ^1 | 14 Et tamen G | 1 *init* in finem psalmus david vox ecclesie R | 1 psalmus qS | 1 ad exaudi S auribus percipe | 2 palmarum S | 3 custodiam $\beta\mu\xi q RWZ$ | 4 *init* non WZ | 4 in *prius* $>$ RWZ | 4 ante cum + Et G , sed hoc Et cum in *litura* | 4 delictis B , deliciis R | 5 corripiet G | 5 arguat *etiam* B , arguet $\beta\mu$ | 5 et alterum BGW^1Z , $>$ $\beta\mu\xi q RWZ^2$ | 5 malitis R | 6 solati $WZ[sic]$ | 6 audientur RWZ | 6 decorati WZ | 7 nostra $>$ RWZ | 7 pro in ore G more | 7 inferi χG , inferni $\beta\mu\xi q RWZ$ | 8 nec evacues R , ne evacuas WZ | 9 quod χG , quem $\beta\mu\xi q RWZ$ | 9 et $>$ $\beta\mu q$ | 10 simul ad *praecedentia trahunt* ξG , cum 10^2 coniectunt $\beta\mu q$, virgulis carent RZ | 10 autem ego $\beta\mu q$ | 1 eruditi BWZ , intellectus DR | 1 *fin* + eius ad dominum R | 2 deprecatus R

sum. ³ effundam in conspectu eius eloquium meum, tribulationem meam coram illo adnuntiabo, ⁴ cum anxius in me fuerit spiritus meus (tu enim nosti semitam meam): in via hac, qua ambulabo, absconderunt laqueum mihi. ⁵ respice ad dexteram et vide quia non est qui cognoscat me. perii fuga a me: non est qui quaerat animam meam. ⁶ clamavi ad te, domine: dixi „tu es spes mea, pars mea in terra viventium“. ⁷ ausculta deprecationem meam, quoniam infirmatus sum nimis. libera me a persequentibus, quoniam confortati sunt super me. ⁸ educ de carcere animam meam, ut confiteatur nomini tuo: me expectant iusti, cum retribuieris mihi.

143

¹ Canticum, David. Domine, exaudi orationem meam, au-¹⁴¹sculta deprecationem meam in veritate tua: exaudisti me in iustitia tua. ² et non venias ad iudicandum cum servo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. ³ persecutus est enim inimicus animam meam: confregit in terram vitam meam: posuit me in tenebris quasi mortuos antiquos: ⁴ et anxius fuit in me spiritus meus, in medio mei sollicitum fuit cor meum. ⁵ recordabar dierum antiquorum: meditabar omnia opera tua: facta manuum tuarum loquebar. ⁶ expandi manus meas ad te: anima mea quasi terra sitiens ad te. SEMPER. ⁷ cito exaudi me, domine: defecit spiritus meus. ne abscondas faciem tuam a me, et comparabor descendentibus in lacum. ⁸ fac me audire mane misericordiam tuam, quoniam in te confido. notam fac mihi viam, in qua ambulo, quo-

⁴ anxius $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | ⁴ fuerit in me $\beta\mu$ | ⁴ ambulabam WZ | ⁵ est prius G , sit $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | ⁵ agnoscat φ | ⁵ ante non alterum + et $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | ⁵ est alterum $> \varphi$ | ⁵ requirat ξRWZ | ⁷ deprecationem R | ⁷ persequentibus G , persequentibus me WZ , persecutoribus ξR , persecutoribus meis $\beta\mu$, persecutoribus meis φ | ⁸ me expectant $GRWZ$, in me coronabuntur $\beta\mu\xi\varphi$ | ¹ canticum david $\beta\mu\xi GWZ$ ubi psalmus S , psalmus david cum persequeretur R , psalmus david φ , oratio D | ¹ ad ausculta S auribus percipe | ¹ deprecationem R | ¹ in veritate tua cum seqq iungunt $\xi\varphi Z$, virgulis caret R | ¹ veritatem R^1 | ¹ exaudisti DG , exaudi $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | ¹ fin tua iustitia ξD | ³ enim $> \xi RZ$ [non W] | ³ collocavit me in tenebris S | ³ sicut Z | ³ ad antiquos S saeculi | ⁴ anxius $\xi\varphi BRWZ$ | ⁴ pro fuit priori D est | ⁵ recordabor β [non μ] | ⁶ animam meam G | ⁶ semper atramento R | ⁷ ad cito S festina | ⁷ comparabor W , cōparabor Z | ⁷ discendentibus R | ⁸ te prius

niam ad te levavi animam meam. ⁹ libera me de inimicis meis, domine: a te protectus sum. ¹⁰ doce me ut faciam voluntatem tuam, quia tu deus meus: spiritus tuus bonus deducet me in terra recta. ¹¹ propter nomen tuum, domine, vivificabis me in iustitia tua, educes de angustia animam meam, ¹² et in misericordia tua dissipabis inimicos meos et perdes omnes litigantes animam meam: ego enim sum servus tuus.

144

¹⁴² ¹ David. Benedictus dominus fortis meus, qui docet manus meas ad proelium, digitos meos ad bellum. ² misericordia mea et fortitudo mea, auxiliator meus et salvator meus, scutum meum, et in ipso speravi, qui subiecit populos mihi. ³ domine, quid est homo, quia cognoscis eum? filius hominis, quia computas eum? ⁴ homo vanitati adsimilatus est: dies eius quasi umbra pertransiens. ⁵ domine, inclina caelos tuos et descende, tange montes, et fumigabunt. ⁶ mica fulmine et dissipa eos: mitte sagittam tuam et interfice illos. ⁷ extende manum tuam de excelso: libera me et erue me de aquis multis, de manu filiorum alienorum, ⁸ quorum os locutum est vanitatem, et dextera eorum dextera mendacii. ⁹ deus, canticum novum cantabo tibi, in psalterio decachordo psallam tibi. ¹⁰ qui dat salutem regibus, qui eruit David servum suum de gladio pessimo. ¹¹ libera me et erue me de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est vanitatem, et dextera eorum dextera mendacii, ¹² ut sint filii nostri quasi plantatio crescens in adolescentia sua, filiae nostrae quasi anguli ornati ad similitudinem templi. ¹³ promptuaria nostra plena et super-

> W [non Z] | 8 ambulem $\beta\mu\varphi$ | 9 a $\xi\varphi DGRWZ$, ad $\beta\mu$ | 10 terram rectam $\beta\mu\xi\varphi$ | 11 me > RWZ^2 | 11 in iustitia cum praecedat iungunt $\xi GRWZ$, cum seqq $\beta\mu\varphi$ | 12 litigantes GN^2 , ligantes $\xi\varphi ABCDN^1RWZ$, „alii“ apud Gallos, tribulantes $\beta\mu FK[K^2?]$ | 1 praemittit canticum D | 1 post david + cum pugnasset goliath vox ecclesiae adversus diabulum cum satellitibus suis R | 1 ad prius $\beta\mu\xi\varphi GRWZ$, in χ | 2 qui subiecit populum sub me FNQ | 2 subjiciet B [?] | 3 quia agnoscis $\xi\varphi WZ$, qui agnoscis R | 3 computas W, cōputas Z | 4 adsimilatus WZ | 4 eius > R | 5 discende R | 6 fulmina „aliquot mss“ Gallorum | 6 ad interfice S conturbabis | 7 eru G | 10 das RWZ | 10 fin maligno „mss tres aut quattuor“ Gallorum | 11 loquutum W | 12 ut non sint WZ^2 | 12¹ vestri G | 12 adulescentia G, adoliscencia R | 12 ornatia R | 12 similitudinem W | 13 promptuaria G^1R , promptuaria Z

effudentia ex hoc in illud: pecora nostra in millibus, innumerabilia in competis nostris: ¹⁴tauri nostri pingues: non est interruptio et non est egressus et non est ululatus in plateis nostris. ¹⁵beatus populus cuius talia sunt, beatus populus cuius dominus deus suus.

¹Ymnus, David. Exaltabo te, deus meus rex, et benedicam ¹⁴³nomini tuo in aeternum et ultra. ²in omni die benedicam tibi, et laudabo nomen tuum in sempiternum et iugiter. ³magnus dominus et laudabilis nimis, et magnificentiae eius non est inventio. ⁴generatio ad generationem laudabit opera tua, et fortitudines tuas adnuntiabunt. ⁵decorem gloriae magnitudinis tuae et verba mirabiliorum tuorum loquar. ⁶et fortitudinem horribiliorum tuorum loquentur, et magnitudines tuas narrabo. ⁷memoriam multae bonitatis tuae loquentur, et iustitias tuas laudabunt. ⁸clemens et misericors dominus, patiens et multae miserationis. ⁹bonus dominus omnibus, et misericordiae eius in universa opera eius. ¹⁰confiteantur tibi, domine, omnia opera tua, et sancti tui benedicant tibi. ¹¹gloriam regni tui dicent, et fortitudines tuas loquentur, ¹²ut ostendant filiis hominum fortitudines tuas, et gloriam decoris regni tui. ¹³regnum tuum regnum omnium saeculorum, et potestas tua in omni generatione et generatione. fidelis dominus in omnibus verbis suis, et sanctus in omnibus operibus

¹³ superfundentia $\xi q R W Z$ | ¹³ in *primum* > R | ¹³ peccora W , pectora Z | ¹³ milibus GRZ | ¹³ ante innumerabilia + et $\beta \mu \xi q R W Z$ | ¹³ compitis $\beta \mu \xi$, computis q , competetis R , cōpetis W | ¹⁴ *init* duces nostri portantes S | ¹⁵ ante dominus + est $R W Z$ | ¹ ymnus $G W Z$, hymnus B , laus D , laudatio $\beta \mu \xi q R$ | ¹ post david + vox ecclesiae ad christum R | ¹ ad aeternum S saeculum | ² *fin* in saeculum et ultra S | ² et alterum > $\beta \mu \xi q R W Z$ | ³ deus ξW [Z ut edidi] | ³ inventio $\xi q G R W Z$ tres codices Vallarsii libri Gallorum praeter eos quos mox nominabo, investigatio $\beta \mu F Q$ „*exemplaria canonis*“ Gallorum | ⁴ genegratio R | ⁴ pro ad $R W Z$ et | ⁵ mirabilium $\beta \mu \xi q R W Z$ | ⁶ horribilium $\beta \mu \xi q G^2 R W Z$ | ⁶ narrabo $GRWZ$ tres codices Vallarsii, narrabunt $\beta \mu \xi q$ | ⁷ tuae > R^1 | ⁷ ad loquentur S eructabunt | ⁸ *med* tardus ad furorem et magnae misericordiae S | ⁹ in > $W Z$, $i R$ | ⁹ universae W^1 | ¹⁰ opera tui W | ¹⁰ ad sancti S misericordes | ¹² filii R | ¹² hominaim G^1 [*sic*], adam G^2 | ¹² tuas $DGRWZ$, eius $\beta \mu \xi q$ | ¹² tui $DGRWZ$, eius $\beta \mu \xi q$ | ¹³ et generationem $\beta \mu \xi q R W Z$ | ¹³ fidelis — *fin DG quatuor codices Gallorum, sed in G obelus praecedit, R[equire] sequitur.* > $\beta \mu \xi q$

suis. ¹⁴sustentat dominus omnes corruentes, et erigit universos iacentes. ¹⁵oculi eorum in te sperant, et tu das eis escam in tempore suo. ¹⁶aperis manus tuas, et imples omne animal refectione. ¹⁷iustus dominus in omnibus viis suis, et sanctus in omnibus operibus suis, ¹⁸iuxta est dominus omnibus qui invocant illum, omnibus qui invocant illum in veritate. ¹⁹placitum timentium se faciet, et clamorem eorum audiet, et salvabit eos. ²⁰custodit dominus omnes diligentes se, et universos impios conteret. ²¹laudem domini loquetur os meum, et benedicet omnis caro nomini sancto eius in aeternum et iugiter.

¹⁴⁴ ¹Alleluia. Lauda, anima mea, dominum. ²laudabo dominum in vita mea, cantabo deo meo quam diu sum. ³nolite confidere in principibus, in filio hominis, cui non est salus. ⁴egredietur spiritus eius et revertetur in humum suam: in die illa peribunt omnes cogitationes eius. ⁵beatus cuius deus Iacob auxiliator eius, spes eius in domino deo suo, ⁶qui fecit caelos et terram, mare et omnia quae in eis sunt, et custodit veritatem in sempiternum, ⁷qui facit iudicium calumniam sustinentibus, et dat panem esurientibus. dominus solvit victos: ⁸dominus inluminat caecos, dominus erigit allisos: dominus diligit iustos. ⁹dominus custodit advenas: pupillum et viduam suscipiet: et viam impiorum conteret. ¹⁰regnabit

RWZ canones Gallorum | 14 universos χG , omnes $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | 14 *fin* incurvatos S | 15 eorum $GRWZ$, omnium $\beta\mu\xi\varphi$ | 15 *ad* in *prius* S *ad* | 15 eis $\beta\mu\xi\varphi G^2$, illis G^1 , $>$ RWZ | 15 escam DG , escam suam $\beta\mu\xi\varphi$, aescas suas R , escas suas WZ | 15 *fin* eorum S | 16² satias omnem virum placite S , *ubi Martianay* omne vivum *corrigi vult*. et imples omnem animam benedictione MN , satias omne obvium placite F | 16 *fin* benedictione Z | 17 vis R | 17 *ad* sanctus S misericors | 18 *pro* illum *priori* $\beta\mu$ eum | 19 clamor R , clamorem Z , deprecationem S | 19 exaudiet $\beta\mu[ax-\mu]\varphi RWZ$ | 20 *fin* disperdet S | 21 benedicat BWZ | 21 *fin* in saeculum et ultra S | 1 halelu ia ξ , halleluia φ | 1 *post* alleluia + vox christi ad populum R | 2 *ad* cantabo S psallam | 3 *post* principibus + et χ | 4 omnes $DGRWZ$, $>$ $\beta\mu\xi\varphi$ | 4 *fin* eius $\beta\mu\xi\varphi GWZ$, suas R , $>$ D | 6 qui custodit $\xi\varphi$ | 6 *ad* sempiternum S saeculum | 7 qui $>$ RWZ | 7 da G^1 | 8 inluminat R , illuminat Z | 8 erigit R | 8 *ad* allisos S incurvatos | 9 *fin* impiorum pervertet S | 10 regnavit G

dominus in aeternum, deus tuus, Sion, in generatione et generatione. alleluia.

¹Laudate dominum, quoniam bonum est canticum dei ¹⁴⁵ nostri, quoniam decorum est pulchra laudatio. ²aedificabit Hierusalem dominus, eictos Israhel congregabit. ³qui sanat contritos corde et alligat plagas eorum. ⁴qui numerat multitudinem stellarum et omnes nomine suo vocat. ⁵magnus dominus noster et multus fortitudine, et prudentiae eius non est numerus. ⁶suscipiens mansuetos dominus, humilians impios usque ad terram. ⁷canite domino in confessione, canite deo nostro in cithara, ⁸qui operit caelos nubibus et praebet terrae pluviam et oriri facit in montibus germen. ⁹qui dat iumentis panem suum, filiis corvi clamantibus. ¹⁰non est in fortitudine equi voluntas eius neque in tibiis viri placetur ei. ¹¹placetur domino in his qui timent eum et expectant misericordiam eius.

¹Alleluia. Lauda, Hierusalem, dominum: cane deum ¹⁴⁶ tuum, Sion. ²quia confortavit vectes portarum tuarum, benedixit filiis tuis in medio tui. ³qui posuit terminum tuum pacem, adipe frumenti saturavit te. ⁴qui emittit eloquium suum terrae: velociter currit verbum eius. ⁵qui dat nivem quasi lanam, pruinas quasi cinerem spargit. ⁶proicit glaciem suam quasi buccellas: ante faciem frigoris eius quis stabit? ⁷mittet verbum suum, et solvet illa: spirabit spiritu suo, et

10 ad aeternum S saeculum | 10 priori loco generationem $\beta\mu\xi\varphi Z$ | 10 et generationem $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | 10 alleluia ad psalmum sequentem trahunt WZ et fortasse G , > ξR , halleluia φ | 1 cum 146 conectunt $\beta\mu$ | 1 praemittit halelu ia ξ , alleluia vox ecclesie et apostolorum ad novellum populum R | 1 laudate dominum quoniam bonus est: canticum dei nostri *speculum Augustini [Benedictinorum]* | 1 imit psallite S | 1 bonus R | 1 pro est altero R eius | 2 aedificans S | 2 iectos RWZ | 2 congregans S | 3 ad plagas S dolores | 5 dominator S | 5 ante noster + deus RWZ | 5 multos R | 5 formidine ξ | 6 mansuetus G^1 | 7² psallite S | 7 cythara GWZ | 8 celum ξ | 8 fin + et herbam servituti hominum D | 11 beneplacetur B | 11 ijs ξ | 1 alleluia > $\beta\mu\xi\varphi$ contra $DGRWZ$. continent psalmum praecedentem $\beta\mu$, φ novum versum inchoat | 1 post alleluia + vox christi ad ecclesie R | 2 quoniam WZ | 3 ante adipe + et χ | 3 saturavi G | 5 pruinas $\xi\varphi\chi GRWZ$, pruinam $\beta\mu$ | 6 proiecit RWZ | 6 buccellas R | 7 spiravit G

fluent aquae. ⁸ qui adnuntiat verbum suum Iacob, praecepta sua et iudicia sua Israhel. ⁹ non fecit similiter omni genti, et iudicia eius non cognoscent. alleluia.

148

¹⁴⁷ ¹ Laudate dominum de caelis, laudate eum in excelsis. ² laudate eum, omnes angeli eius, laudate eum, omnes exercitus eius. ³ laudate eum, sol et luna, laudate eum, omnes stellae luminis. ⁴ laudate eum, caeli caelorum, et aquae quae super caelos sunt. ⁵ laudent nomen domini: quia ipse mandavit, et creata sunt. ⁶ et statuit ea in saeculum et in saeculum: praeceptum dedit, et non praeteribit. ⁷ laudate dominum de terra, dracones et omnes abyssi. ⁸ ignis et grando, nix et glacies, ventus turbo, quae facitis sermonem eius. ⁹ montes et omnes colles, lignum fructiferum et universae cedri. ¹⁰ bestiae et omnia iumenta, reptilia et aves volantes. ¹¹ reges terrae et omnes populi, principes et universi iudices terrae. ¹² iuvenes et virgines, senes cum pueris ¹³ laudent nomen domini, quoniam sublime nomen eius solius. gloria eius in caelo et in terra, ¹⁴ et exaltabit cornu populi sui. laus omnibus sanctis eius, filiis Israhel, populo adpropinquanti sibi. alleluia.

149

¹⁴⁸ ¹ Cantate domino canticum novum: laus eius in congregatione sanctorum. ² laetetur Israhel in factore suo, filii Sion exultent in rege suo. ³ laudent nomen eius in choro, in tympano et cithara cantent ei. ⁴ quia conplacet sibi dominus in

⁸ sua israhel > R | ⁹ halleluia φ , > ξR . *utrum GWZ alleluia ad 148 trahant incertum* | ¹ praemittit halleluia φ , alleluja $\beta\mu$, halelu ia halelu ia ξ , alleluia vox apostolorum ad populum R | ¹ excelsi R | ² omnes alterum > R | ³ eum alterum > R | ⁴ fin caelo R | ⁵ quoniam $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | ⁵ praecepit S | ⁶ et primum > $\beta\mu\xi\varphi RWZ$ | ⁶ utroque loco saeculum R | ⁶ ad saeculum S aeternum saeculi | ⁶ priori loco pro saeculum ξ eternum | ⁶ altero loco saeculum ABCDGW, saeculum $\xi[-\varphi-]RZ$ [- φ -], aeternum $\beta\mu\varphi$ | ⁶ dedi R | ⁸ glacies RWZ | ⁹ frugiferum φ | ⁹ cedri R, caedri WZ | ¹⁰ universa $\beta\mu$ | ¹⁴ exaltavit $\beta\mu\xi\varphi Z$ | ¹⁴ ad sanctis S misericordibus | ¹⁴ filii β [non μ] | ¹⁴ post populo + suo R | ¹⁴ appropinquanti $\beta\mu\xi\varphi$, propinquo S | ¹⁴ halleluia φ , > ξR , quo alleluia pertineat in GWZ dicere non habeo | ¹ praemittunt alleluia $\beta\mu$, halelu ia halelu ia ξ , halleluia φ , alleluia vox christi ad fideles de futuro et de resurrectione [sic] R | ¹ fin misericordium S | ³ post et + in ξ | ³ cithara GRW, chytara Z¹, cyt^rara Z² | ³ ad cantent S psallant | ⁴ conplacet GZ

populo suo, et exaltabit mansuetos in Iesu. ⁵exultabunt sancti in gloria, laudabunt in cubilibus suis. ⁶exultationes dei in gutture eorum, et gladii ancipites in manibus eorum, ⁷ad faciendam vindictam in gentibus, increpationes in populis. ⁸ut alligent reges eorum catenis, et inclitos eorum compedibus ferreis. ⁹ut faciant in eis iudicium scriptum: decor est omnium sanctorum eius. alleluia.

150

¹Laudate dominum in sancto eius, laudate eum in fortitudine potentiae eius. ²laudate eum in fortitudinibus eius, laudate eum iuxta multitudinem magnificentiae suae. ³laudate eum in clangore bucinæ, laudate eum in psalterio et cithara. ⁴laudate eum in tympano et choro, laudate eum in chordis et organo. ⁵laudate eum in cymbalis sonantibus, laudate eum in cymbalis tinnientibus. ⁶omne quod spirat, laudet dominum.

-151*

¹David. extra numerum. cum pugnavit cum Goliath. ¹⁵⁰
²Pusillus eram inter fratres meos et adolescentior in domo patris mei. ³pasebam oves patris mei: manus meae fecerunt organum, digiti mei aptaverunt psalterium. ⁴et quis adnuntiavit domino meo? ipse dominus, ipse omnium exaudiet. ⁵ipse misit angelum suum, et tulit me de ovibus patris mei, et unxit me in misericordia unctionis suae. ⁶fratres mei boni et magni, et non fuit beneplacitum in eis domino. ⁷exivi

4 et > $\beta\mu\xi\varphi R$ | 4 ad exaltabit *S* glorificabit | 4 ad iesu *S* salutem | 5 misericordes *S* | 5 pro laudabunt *Z* laetabuntur | 6 exultationes $\beta\mu$, exaltationes φBR | 7 fin plebibus *S* | 8 inclitos *GW* | 8 ante compedibus + in $\xi\varphi$ | 9 conscriptum $\beta\mu\xi\varphi$ | 9 omnibus misericordibus *S* | 9 halleluia φ , > ξR , quo alleluia pertineat in *GWZ*, incertus haereo | 1 praem alleluia $\beta\mu$, halelu ia halelu ia ξ , halleluia φ , alleluia vox christi post sclm̄ devictum in regno suo laetantis *R* | 1² firmamento fortitudinis *S* | 1 potentia *R* | 3 cythara *GRWZ* | 4 timpano *R* | 4 cordis *GR* | 5 fin timentibus *R*, iubilationis *S* | 6 fin + alleluia $\beta\mu$, + halleluja φ | 6 fin *N* „solus“ explicit psalterium. sunt in psalterio versus II. D. XXVII. eundem numerum בך אנבר habent *Hebraei* | 1-8 > $\beta\mu\xi\varphi$ | 1 psalmus david proprie extra numerum vox christi ad seculum exoperantis *R* | 1 pucnavit *W* | 1 goliad *GW* | 2 adoliscentior *R*, adulescentior *WZ* | 3 manus > *R* | 4 exaudivit *Z* | 5 et unxit me *pumice deleta* in *R*

ob viam alienigenae, et male dixit mihi in simulacris suis.
 8 ego autem evaginato ab ipso gladio amputavi caput eius,
 et abstuli obprobrium de filiis Israhel.

7 et malexit *G* | 8 ab eo ipsius gladio *Z* | 8 obstuli *W*¹

Turpi negligentia mea factum est, ut eorum non meminisset suo tempore quae Iohannes Martianay in fine voluminis sui protulit, inscripta *variantes lectiones inter praecipuas omissae*. hinc addenda sunt commentario meo haec:

- 11, 1 ut avis *mss plures* Gallorum
- 11, 2 sagittas suas *mss quattuor* Gallorum
- 11, 6 pluat *mss duo* Gallorum
- 16, 2 dicens *N inque aliis mss* Gallorum
- 17, 1 mendacii *mss duo* Gallorum
- 17, 12 catulus leonis sedens in abscondito *N*
- 37, 6 iudicium tuum *mss aliquot* Gallorum
- 42, 8 vocat *mss plures* Gallorum
- 76, 13 quia auferet spiritum ducum *H*, quia auferet spiritum ducum *O*,
 quia auferet spiritus principum *M*
- 78, 1 eruditus *N*
- 94, 20 fingens laborem *mss aliquot* Gallorum
- 123, 3 saturati *mss aliquot* Gallorum
- 123, 4 saturata *mss aliquot* Gallorum.

Pueri duo, qui hunc librum typis excipserunt, etsi laudabili diligentia opere functi sunt, non potuerunt eo adigi ut adnotationes accurate ad psalmorum commata adaptarent. cui vitio mederi non ubique poteram: cur non potuerim, sciunt qui praefationem onomasticis praemissam legerint. quare rogatos velim viros doctos qui hoc libro usuri sunt, ut imas paginas legentes utrum adnotationes adsint, etiam in pagina sequenti quaerant. operarum menda haec inveni:

- pag 7 adnott versu 11 scribi *Z*² | 8
- „ 10 „ „ 13 ante increpuisti scribe 6
 - „ 16 marg sinistr scribe 16
 - „ 25 adnott versu 1 pro pigroes scribe pigwes
 - „ 77 „ „ ultimo scribe volui
 - „ 105 „ „ 10 scribe cum
 - „ 106 versu 4 exeunte pone virgulam
-

COROLLARIUM.

In libro zeitschrift der deutschen morgenländischen gesellschaft XXII 331 mense Ianuario anni 1868 exposui יהרהר esse creatorem, τὸν τοῦ εἶναι αἴτιον. quae cum scriberem, nesciebam Iohannem Clericum diu ante me in eadem sententia fuisse, et Wilhelmum Gesenium in thesauri II 577 anno 1839 haud ita multum afuisse ut eam commendaret. et Gesenii quidem librum non vidi nisi postquam Schleusinga Berolinum redux de comparandis libris ad munus academicum necessariis coeperam cogitare: Clericum*), qui annis 1844 et 1845 Hengstenbergium audissem, acerbissimum illius exagitorem, et postea R. Bentleii epistulas legissem, non magni faciendum censueram**), praesertim cum graecae linguae permodica scientia eum usum et tamen superbissimum fuisse viderem. neque alii ac casui debeo quod de Clerico melius nunc opiner. nam ad Petavii theologicorum dogmatum VIII 9, 7 in editione antwerpiensi anni 1700 I 342 adscripta vidi a Theophilo Alethino, qui personatus Clericus est, haec *de nomine tetragrammato egit nuperus pentateuchi interpres ostenditque eo significari eum qui facit ut res sint, γεινισιουργὸν seu creatorem et effectorem rerum.* his verbis excitatus adii Clerici in Exodi 6, 3 commentarium, et magno cum gaudio ibi Clericum de יהרהר (ita enim pronuntiat) permulta protulisse vidi, quae ego in scholis meis tamquam a me primo inventa docere consueveram. haec ut legant hortor omnes quibus veritas alienorumque meritorum laus curae cordique sunt. verum cum sententiam meam anno 1868 breviter indicatam in volusianis nescio quibus chartis (tacito ut par est in hac tanta honestate nomine meo) in vulgus disseminatam esse audiam, missis non paucis quae Clericus iam occupavit, exponam quae ego in scholis meis argumenta opinionis meae recensere solitus sim.

*) adeas Abrahami des Amorie van der Hoeven *de Ioanne Clerico et Philippo a Limborch dissertationes* Amstelodami anno 1843 editas.

**) Clementina ed. Lagarde (23) versus finem.

ac primum quidem יהוה Iahwe pronuntiatum esse certissimum. 'Iαovè Clemens alexandrinus strom V 6, 34 [240, 34 Sylburg] conlatis quae goettingische gelehrte anzeigen 1870, 807 attuli: 'Iαβè Epiphanius panarii 40, 5 [132, 12 15 basil], ubi λάυε codex venetus, basileenses inter λάβε et λαβè fluctuant: Samaritis λαβè adscribit Theodoretus epitomes 116 [rom], in Exodum 15 [78 edit paris anni 1558]. יהוה vero non esse יהוה omnes vident. neque fieri potuisse crediderim ut Hebraei, si primam et quartam verbi formam distinguebant et, ut hoc utar, הפקד, aliud ac הפקיד significare norant, Iahwe, quartae (= הפעיל) derivatum, idem esse putarent ac Iihwe.

et quartae formae derivata ad nomina propria formanda adhiberi solita esse, notissimum יאיר ostendit [Num 32, 41 Iud 10, 3 = 'Iάειρος Marc 5, 22], seriori tempore יאיר dictum ac vel nunc in Germania in Iudaeorum familiis saepe auditum. عبد ياليل dei cuiusdam nomen in ياليل [Pococke specimen 78] servatum utrum huc trahi possit nescio: sed conferenda sunt يعقيد Lagarde abhandlungen 52, 29: Buθrus Bustânî 1438^a fin *mel igne concretum* ab يعقيد: idem 1736² 5 Abdallaθif 129 *planta erecto caule carens* = יקטיץ Amos 8, 5 conlatis quae HOFleischer ad SdeSacy I 129, 13 adscripsit. apud Syros יקטיץ Bar Ali 4480 (unde Arabes يعقيد sumpserunt) ad radicem יקטיץ II = IV Isa 33, 15 Mth 13, 15 pertinet: nam ریباس יקטיץ est, cuius suco acri ad oculorum morbos sanandos utebantur (Avicenna arab I 254 = lat [Venet 1582] II 581): naturae autem consentaneum suco ياليل oculos contrahi. demonstratum igitur יהוה qui quartae derivatum dicat, analogiam certam sequi.

sequitur illud quod iam ante hos sex annos publice indicavi, essentiae notionem ad exprimendam dei naturam antiquis temporibus adhiberi non potuisse: esse enim hanc notionem reconditiorem dicebam quam ut hominibus simplicibus et ab omni scholastica doctrina alienis in mentem venisse putanda foret: qui secus iudicarent, posse gloriandi constantia atque ipsa sua ineptia huic inconstanti et inepto saeculo placere, apud prudentes risum eos certum manere.

et היה = הוה = هوئ cecidit. vel nunc הוה syriace dici posset Bar Ali 3283 *accidit ei*, et הוה Syris Psalm 69,

2 15 Luc 16, 26 Bar Ali 3284 idem quod Arabibus *فوة βόθρος*
 Prov 22, 14 *γάσμα* Luc 16, 26. primitus igitur essendi notio in
 radice יהיה non inluit, ut prorsus infelices videantur qui יהיה
 entem exponentes nomen vetus esse autument. cum כן apud
 Arabes et Phoenices pro יהיה usurpetur, יהיה idem esse dix-
 eris quod כן (Regn III 7, 21) vel e seriore usu כן.

atqui in ipso Iudaeorum codice sacro (quod est tertium)
 interpretationis meae restat vestigium. nam qui Exodi 6, 3
 scripsit, id profecto voluisse non poterat, ut nomen Iahvis
 primis gentis iudaicae auctoribus incognitum esse diceret: extir-
 panda enim ei fuisset e Genesi ab ipso edita (goettingische
 gelehrte anzeigen 1870, 1558) Iahvis mentio, quam persaepe
 ab eo toleratam novimus. sin eum quod veteres nomen de
 creatore intellexissent, *καλοῦνται τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα* (Rom 4,
 17) ita deflexisse putemus, ut *τὸν σιήσαντα τὰς ἐπαγγελίας*
 significaret, omnia optime cohaerebunt. nam hac ego circum-
 locutione Exodi 6, 2—6 explanare me posse confido: ego Iahwe
 vocor idemque sum qui patribus tuis potentiae quidem meae
 documenta satis et magna et multa dedi, sed promissorum
 statorem me demonstrare non potui: quippe quo quis tempore
 aliquid se facturum pollicetur, eodem eum quae pollicitus est
 exequi non posse in ipsa rerum natura est. nunc vero con-
 ditionis a me [Genesis 15] acceptae memor ostendam recte me
 Iahvis nomine vocari, id est eum me esse (latinis verbis non
 latine loquar) qui quae non sunt entia faciam.

atque ut ad quartum accedamus, videtur mihi ex hac
 nominis Iahwe interpretatione explicari posse, qui factum sit,
 ut huius nominis usus in desuetudinem abierit. quod tempo-
 ribus turbidis factum esse arbitror, quibus hominibus piis pene
 sacrilegum videbatur deum, quem a populo suo iratum faciem
 avertisse cernebant, promissorum statorem vocare. non erat
 יהיה, qui servis suis pietatis et virtutis promissa praemia non
 dabat: quare nomine uti impium credi coeptum est. et Io-
 beidis auctorem existimem, cum nomine יהיה in exordio et
 peroratione utatur, in ipsa dubitantium disceptatione vocabulo
 אלהי solo adhibito significasse, diffidentium esse, ut abiecta
 in deum antiquo amore institutaque ecclesia erga genus Iu-
 daeorum benevolam (יהיה) fide, varias divinitatis per mundum
 universum lucentes manifestationes (אלהים) moerore oppressi

non curantes, numen quoddam (אֱלֹהִים) esse non negent neque tamen quemquam ex huius numinis agnitione fructum percipiant. scimusque ultimis rei publicae iudaicae annis sacerdotem maximum in solo expiationis festo in adyto nomen Iahvis pronuntiasse: hoc enim uno die fieri poterat, ut promissionis memorem deum laudarent: *ἅλλα πάντα προῦδα*.

quae cum exposui soleo ad Exodi 3, 14 me convertere. ibi enim אֱלֹהִים אֲשֶׁר אֱלֹהִים אֲנִי*) non Iahvis nomen τὸν ὄντα significare indicat, sed quaerentem de nomine (id est natura) dei Mosem ad modestiam hortatur, quasi diceret „qui sim, nihil ad te: id noveris (bis eum respondere vides) me eum esse qui patribus promiserim certo tempore proli eorum me auxilio venturum esse, omnemque naturam meam hominibus in eo comprehendi scito, ut me fidelem et minarum et promissionum statorem esse credant. אֱלֹהִים אֲשֶׁר אֱלֹהִים explicandum e locis similibus his: Gen 43, 14 כַּאֲשֶׁר שָׁכַחְתִּי שָׁכַחְתִּי. Regn I 1, 24 וְהִנֵּנִי נֶעַר. Regn I 23, 13 וַיִּתְהַלְכוּ בְּאֲשֶׁר יִתְהַלְכוּ. Regn II 15, 20 אֲנִי הוֹלֵךְ עַל אֲשֶׁר אֲנִי הוֹלֵךְ. Zach 10, 8 רְבוּ כִּמּוֹ רְבוּ. Ezech 12, 25 אֲדַבֵּר אֵת אֲשֶׁר אֲדַבֵּר. Raschi ad Genes 20, 13 אֲוֹנְקְלוֹס חֲרָגַם מֵהַ שְׁחָרְגַם. Iohannes 19, 22 ὁ γέγραφα γέγραφα. acta concilii ephesini 13^a הוּ דְחֻזַּק נְחֻזַּק (ut apparet e Georgii Hoffmanni mei versione germanica 9, 37) abeat qui voluerit: nil moramur. Bar Ali 614 אֵינָא דְהוּ קַיִן מָא קָאן. Bar Bahlûl تعريفات 17, 20 quibus addit e Gurganii أيا يكون أيا على سبيل الاستفهام. confer Yâqût III 38, 4 et Faẓrî Ahlwardti 312, 11. Kosegarten chrestomathia arabica 33, 3 صنع بنا 8 et صنع ما صنع. MI noctes editionis bûlâqensis alterius I 393, 13 ما صنع I 454, 10 صنع ما أنت صانع age quod agis = non euro quid factururus sis, sed liberam agendi ut volueris potestatem tibi concedo. ibidem I 482, 7 8 كنت السبب في هذا الذي جرى بيني وبين ولدي كله حيث اشترت على يما اشترت tu causa fuisti [simultatum] earum omnium quae inter me filiumque meum ortae sunt, idque eo quod suasisti quae suasisti = eo quod consilia mihi dedisti

*) de quo nunc EWLane arabic-english lexicon II 1544 med: quem locum laudo, ut indocti qui docti videri volunt bibliorum interpretes possint in commodum suum convertere.

peiora quam ut nunc de iis verba facere vellem. ibidem III 10, 9
 طلع من طلع emergit [ex undis] qui emergit = non attinet
 exponere qui et quot emergerint. ibidem III 167, 2 ان اسلموا
 وان ابوا نحرقهم بالنار si ad fidem nostram se convertent,
 ad fidem nostram se convertent [nihil dicendum erit], sin no-
 lent, igne eos cremabimus. ibidem IV 411, 5 فالذى يجرى
 يجرى quod accidet accidet = equidem curas abiciam, nam fato res
 humanae reguntur ita, ut cautum et providum esse non non prosit,
 incautum et improvidum esse non noceat. ibidem I 494, 11 12
 III 156, 3 159, 1 160, 9 جرى ما جرى accidit quod accidit. Knös
 historia decem vazirorum 50, 7 عملت معه ما عملت fecit cum
 eo quae fecit = quae non narrabo: obscena enim sunt.
 Maqqarî I 88, 22 23 [lugd] قدر ذلك فيك من قدر decrevit
 hoc in tuam gratiam qui decrevit = noli curare: res effectum
 habebit (confer de eadem re Bayân II 3, 17 يقدر ذلك
 وكان منه ما كان ثم اتى عليه ما اتى (من قدر ما قدر
 prodiit ex eo quod prodiit, et incidit in eum quod incidit
 = utrumque cum in vulgus notum sit, non opus est narrare.
 idem I 133, 7 ال الامر الى ما يوول اليه 7, 133
 confer Ibn Arabšâh Tîmûr 4, 14 15 Golii الى ما ال امره الى ما ال
 et 7, 14 الى ان كان من امره ما كان. Ibn Arabšâh libro laudato
 35, 8 9 لما اثار سجستان ما اثار قصد بعساكره مدينة سبزوار
 postquam iniuriam a Sacis inlatam eo modo vindicavit, quo vin-
 dicavit cum exercitu suo Sabzawâram [Yâqût I 804, 13 Ibn
 Baθûθa III 65, 5] profectus est. idem 304, 10 11 وفعل مع
 وقد على Yâqût IV 191, 10 كسرى ابرويز فيما كان يفد عليه
 profectus est eo consilio quo profectus est = nil attinet expli-
 care quaenam itineris causa ac ratio fuerit. Henzi fragmenta
 arabica 26 fin (Faḫraddîni Ragensis verba sunt) ثم كان من
 حتى دهاها الذى دهاها Harîrî Durra 180 fin Thorbeckii
 [Baghdâd sedes regum fuit] donec accidit ei quod accidit: tristius
 quam quod claris verbis indicare sustineam. idem Maqâmât 209,
 1/2 Reinaudi حتى انتشر عن جمالة الخطب ما انتشر
 antiquis inimicitiae vexaverunt optimum hominem Muḫamma-
 dum] ita ut declararetur de uxore Abu Lahabi id quod [Qurân
 111] declaratum est: ita ominosum, ut de eo verba facere no-
 lim. Ibn Hišâm 152, 13 حتى اذا كان الشهر الذى اراد الله به
 [Muḫammadus ita agere solebat] usque ad

mensem in quo constituit deus id beneficium in genus humanum conferre quod conferre constituit = usque ad notissimam Gabrielis ad Muḡammadum legationem.

II.

Radix שבה apud Arabes aut شبت aut سبت aut ثبت esse potest. iam non est radix شبت ulla, nam شبت = شبت *anethum* e persico شود manasse docuerunt Lagarde gesammelte abhandlungen 82, 25 Gawâlîqî 94, 11. ثبت mere arabica est: quod si non esset, apud Aramaeos חבה extaret, quod non extat: crediderimque وثب a ثبت = ישב ortum esse. relinquatur ut שבה idem quod سبت esse dicamus. سبت *abscidit* velut علاوة *cervicem*, رأسا, *caput*, شعرا *crines*. ita EWLane: certum est. hinc مسبوت *abscisus* Avicenna I 102, 44 227, 48 (Avicennam iam ECastellus laudavit) = soporatus, somno ita gravi mersus ut a viventibus quasi separatus sit. سبات *somnus gravissimus et letalis* Qurân 25, 49 78, 9 Avicenna I 307, 1 47 II 11, 5: rarius *somnus sani* Zamaḡsarî kaššâf 1541, 21 [Calc]: = חרדמה Lagarde materialien I 4, 6 II 30, 23 31, 5 = ἄστασις Act 10, 10. hinc أسبت *somno letali mersit* Avicenna I 142, 12 = fecit subet apud interpretem veterem et medicos medii aevi, et سباتي *αρωσις* Avicenna I 27, 37 28, 15 29, 32. a שבה I ad שבה via nulla est. nam postquam goettingische gelehrte anzeigen 1871, 1097 primus nomina a formis derivatis derivata a nominibus a forma prima manantibus severe discernenda esse docui, non licebit שבה a שבה I ducere: ad שבה II referendum est. qui vero ad primam refert, lingua hebraica non florente vixit. sequitur eum qui Genesis 2, 1 scripsit non veterem esse, sed recentem auctorem, quicquid indocti contra garriant. שבה non duci potuit nisi a שבה II. iam cum formam secundam esse sciamus للتكتير (Zamaḡsarî mufaḡḡal 129, 7), سبت II *crebro abscidit*: Lane 1287. שבה cum femininum sit, pluralem faciat שבה, additis pronomibus ה duplicet, dictum esse debet pro שבה, formae שבה. confer שבה cum שבה, שבה cum שבה, שבה cum שבה. שבה apud Arabes sabbatat esse deberet, quod non extat. sed extat سبتة sanbatat. iam cum قبرة qubbarat *alauda* idem quod قنبرة qunburat sit, سنبلة sunbulat *arista* idem quod شבלة, شبلة qunfud *herinaeus* idem quod קפד, nihil obstat quo minus שבה idem esse

dicamus ac sanbatat̄ Arabum. cuius forma decurtata سنبۃ nihil contra me probat, est enim ex errore orta: nam pluralis sanâbit t radicalem esse demonstrat et ipse aethiopico plurali sanâbet̄ [et sanbatât = שַׁבָּתָה] Dillmann wörterbuch 369 certus et vetus esse demonstratur. Amharenses, quod ex Isenbergii lexico 58 disci potest, sabbatum sanbat vocant: iis sanabata *commoratus est aliquamdiu*, asanâbata Matth 14, 15 *dimisit*, tasanâbata *dimissus est, abiit*. arabice sanbatat̄ tempus diurnum significat: quod vocabulum si pro sabbatat̄ dictum est, nihil esse potest aliud ac [dea] abscidendo occupata, crebro secans. sinbât sanbât arabice *malignitas*, sanabût *iracundus*: quae optime explicari posse crediderim: nam sinbât erit quasi quaedam temporis omnia delentis similitudo, sanabût is qui tempori omnia quae genuit devoranti similis vel ea delet quae ipse fecit. שַׁבָּתָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ antiquissimo tempore dies deae quae vitae finem imponit: quo die (hoc enim credere licebit) aliquid operis suscipere nefas et infaustum putabatur. שַׁבָּתָה אֵל שַׁבָּתָה duci nequit: nam cum שַׁבָּתָה יְיָ dicatur, si שַׁבָּתָה אֵל שַׁבָּתָה descenderet, שַׁבָּתָה יְיָ dicendum esset. sequitur שַׁבָּתָה אֵל שַׁבָּתָה fluxisse et vocalem eius primam ut in vocabulo cotidiano usu trito ex antiquissimis temporibus servatam esse: serius שַׁבָּתָה יְיָ dici debebat. שַׁבָּתָה אֵל שַׁבָּתָה abscisio, negotiorum omnium qualiumcumque (= II) cessatio: שַׁבָּתָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ = سنبۃ تسبیت. probatum est sabbatum Mose antiquius esse. sed ulterius procedere datum est. Saturnus planeta apud Iudaeos recentiores שבתאי vel שבתאי vocatur. hoc nomen quamvis in libris superstitibus non appareat nisi post Christum natum, nihilo minus vetustissimum esse credo. Epiphanii habemus de planetis disputationem panarii 16, 2 = p 21 basil = 34 Petavii: qui si Iovem Χωχέβ*) Βάαλ vocat, hoc ipso nomine ostendit planetarum nomina non suo tempore orta esse, quo de שַׁבָּתָה nemo loqui ausus esset, nisi longo sermonis usu excusatus. sequitur χωχέβ σαβήθ [?] eius aetatis esse qua Baali religio mentibus inhaerebat: ut nos Germani Dienstag Donnerstag Freitag habemus e carissima antiquitate servata, licet deorum nostrorum memoria evanuerit. iam Cassium Dionem scimus XXXVII 18 19 de nominibus rettulisse, quibus sin-

*) de pronuntiatione linguae hebraicae vetere proximo anno spero fore ut publice e conquisitis undique veterum testimoniis agere possim.

gulae septimanae feriae insigniebantur: ad cuius verba illustranda scripsit Letronne observations sur les représentations zodiacales 99, mélanges d'érudition [1860] 41. planetis ordine suo nativo qui tum putabatur dispositis, Saturno Iovi Marti Soli Veneri Mercurio Lunae, singulae diei a media nocte incipientis horae sacrae erant. ita factum ut hora 25, quae prima diei secundi esset, 3. 7 + 3 horis elapsis Soli dedicaretur et Sol feriae secundae dominus haberetur: 49 = 2. 24 + 1 in Lunam incidebat, 73 = 3. 24 + 1 in Martem, 97 = 4. 24 + 1 in Mercurium, 121 = 5. 24 + 1 in Iovem, 145 = 6. 24 + 1 in Venerem, 169 = 7. 24 + 1 in Saturnum, ut ordo ad principium rediret. et de antiquitate astronomiae planetas observantis qui dubitat, adeat librum zeitschrift der deutschen morgenländischen gesellschaft X 649 seqq. sequitur si שבת Saturnus planeta est et dies Saturno sacer שבת־קֶזֶשׁ vocatur, quodam modo שבת־קֶזֶשׁ et קֶזֶשׁ cohaerere. remque ita evenisse putarim. Phoenicum Arabumque catervae in Aegyptum effusae poterant vi armorum regnum cultissimum evertere, mores barbaros in mediis Aegyptiis habitantes servare non plane poterant. et accidit quod similibus temporibus similiter semper accidere videmus, ut victores a victis adsumerent quae possent, ita tamen, ut ad suum sensum captumque adcommodarent. iam cum deae suae Sanbatae (= קֶזֶשׁ) eadem partes iis esse viderentur, quae apud Aegyptios Saturni erant, Sanbatae et Saturni religiones ita coaluerunt, ut Saturnum ab eadem radice vocarent, unde Sanbata nomen traxerat, simul autem, ut sui se iuris esse demonstrarent, Sanbatae diem in septimana ultimum esse statuerent, cum Saturni dies apud Aegyptios primus fuisset. confer constitutiones apostolorum *) II 57 p 84^{20/21} κατὰ ἀνατολὰς τετραμμένος et p 87, 2 ἐπ' ἀνατολὰς κατανοήσαντες, V 7 p 134, 12 σιὰν κατὰ ἀνατολὰς et VII 44 p 227^{21/22} προσευχέσθω κατὰ ἀνατολὰς cum Ezechielis 8, 16 et quae in constitutionibus iisdem V 15 didascaliae p 89 seqq de ieiunio christianorum a ieiunio Iudaeorum diverso sancita sunt, quo videas novam fidem veterem ita abrogare solere, ut materiem, ut ita dicam, templi veteris servatam sensu contrario quam quo ante disposita erat disponat.

*) de quarum patria vide me GGA 1871, 526.

III

In libro gesammelte abhandlungen [1866] 161—165 (confer Genesis a me graece editam 211) festum Purim originis persicae esse demonstravi: nunc quae de mundi creatione in Genesis capite primo leguntur, a Persis ad Iudaeos perlata esse demonstrabo. Bactrorum liturgia antiquissima Vispered (= vîçpê ratavô *omnes domini*) dicta statim in principio sex tempora festa (nunc gâhânbâr vocata) celebrat, in memoriam, ut nunc dici consuevit, creationis instituta, re vera ad gratias deo ob conservatum mundum agendas destinata: de quibus confer Yaçna 19, Bundeheš 1, Çad dar (a me persice edendum) 94, EBurnouf commentaire sur le Yaçna 302 seqq. horum nomina haec sunt: Maidÿô-zaremaya, Maidÿô-šma, Paitis-hahya, Ayâšrema, Maidÿârya, Hamaçpaç-maêdaya: quibus festis caeli, aquarum, terrae, arborum, pecorum, hominum vel creatio vel conservatio celebratur. in quibus nominibus maidÿô idem quod mediu-s Latinorum, μέσσο-ς Graecorum. maidÿô-zaremaya maidÿôšma maidÿârya dicuntur ut μεσονύκτιος μεσοποτάμιος Graecorum, mediterreus meditullium Latinorum, miçaget mêçerkçreay Armenorum. facile explicatur maidÿôšma *mediterreus*. ita aqua commode vocari poterat. in interpretando maidÿârya ab EBurnouf secedendum mihi esse credo, de yâre *annus* cogitante. nam ut de componendi ratione inusitata taceam, festum mense Bahman celebratum, qui anni undecimus est, *medianne* appellari nequibat, neque ulla adduci potest ratio, cur pecora *mediannia* vocata essent. equidem ab arya sumptum credo vocabulum, quod fieri nequit, nisi summam eius antiquitatem esse concedamus. nam arya Indorum et Iapetidarum antiquissimorum apud Bactros airya erat. inest igitur vocabulo maidÿârya non bactrica, sed iapetia vocis forma. *in mediis Ariis* (hominibus) *vivens* praeclarum pecoris nomen apud patres nostros, quo tempore a gregibus pascendis ad agros colendos se converterant. maidÿôzaremaya interpretari non possum, cum zarema in libris bacticis numquam inveniatur. apparet zarema et ultra et citra caelum reperiri. iam cum *Χάρμων* et Iovis et Plutonis nomen sit, zarema autem ad amussim graeco *χάρμη* respondeat, de casca vocabuli antiquitate dubitari nequit. אנדרראי Pahlavensium confero, formatum illud ut אַנְדֶרֶשָׁא = antarekšâθra, Lagarde

goettingische gelehrte anzeigen 1871, 386. paitishahya ad sasya Indorum pertinere certum est, neque minus certum hahya antiquius esse quam eam bactricae linguae formam, quae nunc nota est: nam neque haihya neque hanhya dicitur, nec paitis, quod Persae pêš, Armeni (Lagarde beiträge 50, 4) patš esse voluerunt, in paitis-hahya id significare potest, quod in vestustissimis libris bactricis significare solet. sequitur paitis-hahya remotissimae antiquitatis esse. eiusdem aetatis ayâθrema est. nam ma suffixum pene obsoletum: invenio Çairima = Salm = 𐎠𐎡 Gen 5, 32 et Aiwicrûθrema, zañtuma et daçyuma, astema et daçema (confer ἑβδομος septimus?). ayâθrema esse crediderim eum *qui minime movetur* (den ungehendsten): satis aptum arboribus designandis vocabulum. persicum ḡahra *radius textorum* explicari e yâθra posset e lege a me cum ante tum abhandlungen 8, 20 exposita: urbs textorum suorum industria longe lateque celebris Ḡahram Yâqût II 167, 14 ipsum yâθrema esse videatur quasi *Κερκιδόπολις*. ḡ = y ut in ḡâdû = yâtu: nam etsi in Qurano 2, 52 جء e bactrico éθrem ortum est, ut 𐎠 = é interdum fuisse appareat, a Graecis et T et Σ scriptae*), 𐎠 pene ut 𐎡 pronuntiatam docent quae Gauharius initio libri tertii habet (GGA 1870, 1457). hamaçpat-maêdaya homo *in mediis rebus utilis vivens*, quo vocabulo quam apte uterentur qui creationis suae gratias deo agere vellent, non est quod exponam. ordo festorum simplicissimus est, quem a Persis excogitatum esse absentia lucis demonstrat. lucem enim creatam negabant Persae. iam in capite Genesis primo eundem ordinem obtinere omnes vident, sed inepte turbatum. nam lux creata narratur die primo, luminaria die quarto orta feruntur: nimirum Persae inter lucem anaghra *initio carentem* et çtidâta *legibus naturae subiectam* distinguebant, atque Esdras et illam esse negare volebat et hanc non praeterire. aqua 2 iam ante lucem creatam est, neque ullo loco facta narratur. cumque Persae

*) Τισσαγέρονης = Cithraparna, Τείσης (quem Τίσις scribi malim) = Cîšpi (confer abhandlungen 32, 29): Esdras I 5, 3 6, 6 תרתרי cum sit qui Esdr III 6, 26 7, 1 Σισίννης vocatur, certum hominem persice Cicianni appellatum, pronuntiationem masoretarum falsam et versionem graecam Esdrae I (Θανθαναι) recentiore esse quam Esdrae III interpretationem e canone nunc extorrem.

pecorum tantum mentionem inicere solerent, quae sola hominum usibus olim inserviebant (Lagarde beiträge 23, 30 seqq), praeclarus Esdras supplere volens quae praeceptores omisissent, aves et pisces, iunctos ut Persae murğ ô mâhî iungere solent, a quadrupedibus secrevit. quibus omnibus effecit, ut *ἐξαήμερον* suum iustam cavillatoribus ansam praeberet. qui si Persas non creati mundi historiam narrare — quod fieri piorum nihil interest —, sed ob multa beneficia et data et conservata deo gratias agere voluisse intellexisset, infelices manus a recudendo nummo priscae antiquitatis pietate satis bene cuso abstinuisset. atque, ut hoc addam, si sunt qui Genesis 1, 3 *ὕψηλόν* esse dicant, turpissimae inscitiae sua se admiratione convinci sciant. nam ad locum Longini [22 OIahni = I 255 LSpengeli] post HGrotium totiens ab hominibus laudatum, qui Longinum in manibus numquam habuerunt, vide quae GBuchenau de scriptore libri *περὶ ὕψους* Marburgi Chatterum [1849] agens, GBurckhardt in Caecili rhetoris fragmentis Basileae [1863] conlectis et in specimine emendationum in Tacitum LSpengel protulerunt: ex Theophili autem Plüschke lectionibus alexandrinis et hebraicis anno 1837 editis disce Hebraeos miserrima sermonis sui egestate coactos semper loqui ut Gen 1, 3 legimus: Gen 29, 27 28 Exod 4, 3 Ezech 8, 5 Zach 3, 5 6, 7 Dan 6, 24 cett. similiter Arabes. MI noctes II 209, 5 6 *وقرطاس فانتها بدواة وقرطاس* et dixit „affer mihi atramentarium et chartam“, et attulit ei atramentarium et chartam. ibidem II 420, 4 5 *فقالوا له يا حاسب انزل* [في] *الجب وعب لنا العسل الذي بقى فيه فنزل حاسب في الجب* et dixerunt „o Xâsib, descende in foveam et hauri nobis mel in ea relictum“: et descendit Xâsib in foveam et hausit iis mel in ea relictum. ibidem III 162, 14 *فامر بحل الاعجام فحلوهم* et iussit barbarorum vincula solvi, et solverunt vincula eorum. licet interdum Arabes Muxammadum suum, Iudaeorum seriorum simiam, Qurân 2, 111 imitati ineptiant ut hi nostri: MI noctes I 149, 19 = 447, 1 III 173, 24 25 cett. quae Semitae bona habuere, et ipsi satis antiquo tempore abiecerunt neque umquam in Europam transmissere: multa autem, quae primo aspectu semiticae originis esse videantur, iapetia esse apparet, si accuratius inquiras. unum tantum exemplum afferam. *الجبر* ab arabico

dici omnes novimus. sed rem Indi invenerunt, vocabulum Arabes a Persis acceperunt. nam جبر a جبارة descendit ut *abhandlungen* 38, 4 ab اندام vel رزق a روزی *abhandlungen* 81, 22 aut שבת a שבת. جبارة autem a persico gahwâra est, quod Armeni gahavorak scribunt, Iudaei גוהרק Buxtorf lex chald 397, cum גוהרק deberent. gahavorak Armenorum φορεῖον κλινηρ παράθεμα ἐσχάρα exprimere docui GGA 1870, 1482. iam algebra חזק et א atavos habere convincitur.

IV

Vide prophetas chaldaicos xlvi seqq.

- Psalm 44, 3 הורשה scribe שרשה Ps 52, 7
 Psalm 44, 3 הרע scribe הגדע Isa 10, 33
 Psalm 47, 10 ante עם adde עם *una cum*
 Psalm 48, 6 ראו scribe באו
 Psalm 52, 9 בהונו scribe בהונו. ita Chaldaeus
 Psalm 52, 11 ואקרה scribe ואיקרה Regn I 18, 30
 Psalm 56, 4 אירא scribe איד Iob 21, 30. א altera e sequenti
 אני orta
 Psalm 56, 7 קוו scribe כאשר קוו
 Psalm 58, 3 עולת המללון scribe עולת הפעלון 58, 2. nam צדק הדברון
 nequit
 Psalm 58, 8 post כמו adde הציר Ps 90, 6
 Psalm 60, 6 קשט scribe שטף Ps 32, 6
 Psalm 60, 7 יונהך scribe ימינך Ps 56, 1 Cant 2, 14
 Psalm 63, 5 בחיי scribe בציה 2
 Psalm 66, 8 non imperativi sed praeterita placent
 Psalm 68, 10 הטיף scribe הטיף 9
 Psalm 68, 34 dele שמי
 Psalm 69, 11 ואמכה scribe ואמכה. ita Graecus et Syrus:
 vide Castellum syr מכך IBKöhler in Eichhornii repertorio
 XIII 130
 Psalm 69, 28 בצדקהך scribe בהצרותיך Ps 96, 8 [92, 14
 116, 19 135, 2]. בוא ב Gen 19, 8.
 Psalm 71, 10 אמרו scribe ארבו *insidiati sunt*
 Psalm 71, 18 post לדור adde אחר
 Psalm 72, 5 ייראוך scribe יאריך *extendet vitam*
 Psalm 72, 7 צדק scribe צדק *iustitia*. ita Hieronymus
 Psalm 72, 7 וירב scribe וירב *et copiosa erit*

- Psalm 74, 19 post לחיה adde שן. ita Chaldaeus
 Psalm 80, 5 בפליטח scribe בחפלה 5
 Psalm 80, 7 מדון scribe מנור Ps 44, 15
 Psalm 80, 16 dele וכל בן אמצחה לך, e commate 18 anti-
 cipata. vide me ad Isa 41, 1 cett
 Psalm 81, 17 ומצור scribe ומצור 17
 Psalm 83, 8 ירשבי בצרה scribe ירשבי בצר vel ירשבי בצרה. Tyro
 locus hic non est, Bostrae est
 Psalm 83, 9 גשור scribe אשור 9
 Psalm 118, 27 בעבחים scribe בערבים *salicibus* Lev 23, 40.
 confer ערבה חג Buxtorf lex chald 1659
 Genes 1, 27 בצלמו בצלם si Symmachus ἐν εἰκότι διαφόρῳ
 vertit, בצלם וצלם legit, ut בלב ולב est Psalm 12, 3 Paral
 I 12, 33. satis recens Symmachus est, ut vel וצלם ובצלם
 ei placuisse credere possimus. idem אלהים alterum accu-
 sativum credidit = ὄρθιον (non ὄρθιον ὁ θεός sed ὄρθιον
 solum scripsit).

V

Pedanium Dioscoridem, Neronis aequalem, Anazarbi in Ciliciae oppido natum esse constat, quod Tarso haud procul abest. hunc Dioscoridem περὶ ὕλης ἰατρικῆς scribentem libri exordium fecisse legimus hocce: πολλῶν οὐ μόνον ἀρχαίων ἀλλὰ καὶ νέων συνταξαμένων περὶ τῆς τῶν φαρμάκων σκευασίας τε καὶ δυνάμεως καὶ δοκιμασίας, φίλτατε Ἄρειε, πειράσομαί σοι παρασιῆσαι μὴ κενὴν μηδὲ ἄλογον ὁρμὴν με πρὸς τήνδε τὴν πραγματείαν ἐσχηκέναι διὰ τὸ τοὺς μὲν αὐτῶν μὴ τετελειωκέναι, τοὺς δὲ ἐξ ἱστορίας τὰ πλεῖστα ἀναγράψαι. haec imitatum credo eum qui Lucae 1, 1—4 scripsit: ἐπειδὴ περ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, ἔδοξε καί μοι παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι, κρᾶντε Θεόφιλε, ἵνα ἐπιγνῶς περὶ ὧν κατηγήθης λόγων τὴν ἀλήθειαν. quod si recte dixero, probatum est, in tertio evangelio a variis manibus profecto inesse partes quasdam ab ipso Luca medico (Coloss 4, 14) Pauli tarsensis amico scriptas. nam et medicum decebat materiam medicam nosse et Pauli tarsensis amicum rationi consentaneum est librum de arte sua a Pauli sui cive, viro celeberrimo, scriptum legisse. tot pueros imitandi et variandi artes docui, ut ipse me in diiudicandis evangelii verbis non erravisse arbitrer: sin aliis secus videbitur, non refragabor. qui si Dioscoridem bene, Lucam male et parum adcommodate scripsisse dixerint, id pro me valere norint. fato enim quodam adverso fieri solet, ut qui imitentur, nisi artis pergnari sint, miserrime detorqueant quae exprimenda sibi proposuerunt. et si Dioscoridem recte rationem

reddidisse nemo negaverit, cur scribere librum aggressus sit — esse enim dicit libros de materia medica agentes, quotquot extent, inutiles —, Lucam non habeo quo modo excuseam, qui cum plurimos auctores de Iesu rebus gestis exposuisse fateatur eosque ad id negotii gerendum aptissimos, ex hac ipsa copia sibi quoque aliquid conscribillandum esse concludit, cum opera multo minore Theophilo suo *ἰῶν αὐτόπτων βιβλία* in manus dare potuisset, ipse non *αὐτόπτης*, sed *παρηκολουθηκώς* tantum. ipsa vero exordii lucani ineptia eo me adigit ut otiosum imitatore me legere credam: nam qui rerum gravitate coactus ad aliquam rem enarrandam aggreditur, ordine ac ratione procedere solet neque ea ipsa re se excusare qua prudentibus se accusandum prodit. evangelii tertii aetatem nosse interpretis psalmorum interest, nam Luc 24, 44 primum hagiographa tamquam canonis pars laudantur, cum paulo ante (Mth 5, 17 7, 12 11, 13 22, 40 Luc 16, 16) libri sacri *νόμῳ καὶ προφήταις* solis contineantur.

Psalmos in WZ praecedunt carmina haec:

- 1 Nongentis pariterque novem labentibus annis
ex illo, carnem quo sumpsit tempore Christus,
filius Arnulfi regis cum scepra teneret
annis bis senis juvenis Hludovicus herilis,
5 mente humili pollens Salomon, pietate redundans,
tertius a priscis et eodem nomine dictus,
quos sibi pontifices legit Constantia dives,
praesul et abba simul meritis electus opimis,
scriptores cauta varios indagine lustrat,
10 hoc et psalterium docte collegit in unum,
pandens lectori studioso mente sagaci
auctorum sensus vario sermone secretos.
pagina bis binis loquitur nam quaeque columnis
quae stilus hebraico verissima fonte refundat,
15 Hieronimo haec reserante quidem sermone latino:
gr[a]ecus et hic proprie sensus ac sermo patescit
litterulis nostris nostroque caractere scriptus,
quem tamen ex gr[a]eco versum sermone latino
quam dixi supra retinet quoque pagina scripta,
20 ecclesia haec etiam iugiter romana frequentat.
editio communis et haec vulgataque fertur.
ex quibus hebraicae interpres linguae venerandus
et reprobanda notat nec non retinenda figurat.
sed tamen hac quarta translatio scripta columna
25 est, quam praefatus, bene septuaginta secutus,

1—6 > Z | 8 merititis elestus Z | 10 ē Z | 14 hebraico Z | 16 e Z |
21 edicio WZ | 24 haec contra Z | 25 praefatus Z

ex gr[a]eco in linguam transferre fideliter istam
 Hieronimus studuit totaque fide reseravit.
 hanc etiam populi psallunt orientis et isti,
 Gallia quos genuit, quos et septentrio gignit.
 30 quadruplicem ergo (precor) caute nunc inspice, lector,
 psalterii formam vario sermone coactam,
 amplius et noli quovis paradigmate falli,
 veridica ante oculos auctorum dogmata cernens.
 prima quidem supra folio descripta columna
 35 quae recitant Galli retinet sermone fideli,
 horum Hieronimo, ceu dixi, interprete fido.
 hac quicquid certe discordat ab editione,
 hoc et ab hebraico pariter distare memento.
 sed vulgata tenet minus et correcta secunda:
 40 haec et Romani psallunt Italique frequentant.
 tertia sed vere hebraico translata magistro
 continet et nobis melius haec omnia pandit.
 ultima nam gr[a]eco proprie sermonē notata
 quae minus, ut dixi, cum sint vulgata, probamus.

1 Versiculi Hieronimi p̄rbri.
 Psallere qui docuit dulci modulamine sanctos,
 noverat iste decim legis qui verba dedisset,
 quot digitis cithara c[h]ordis totidemque dicavit
 nomina vel signum numerum crux ipsa notaret
 5 credere quid dubitas? virtus regit omnia Christi,
 qui varias iunxit uno sub carmine linguas,
 ut pecudes volucresque deum cognoscere possint.
 hic sonus est fidei mentes qui mulcet amaras.
 sic creatura prior tanto pro munere gaudet,
 10 offerat ut domino salvet quos gratia vocis.
 nunc Damasi monitis aures praebete benignas.
 quisque sitit veniat, cupiens haurire fluentia:
 inveniet latices, servant qui dulcia mella,
 sordibus expositis purgant penetralia cordis,
 15 corpus tum renovant Christo servire parati.
 Christi sanctum cognoscere debes.
 pastorem puerum multis de fratribus unum
 angelus ex ovibus rapuit regemque dicavit,
 organa qui sciret manibus componere solus,
 20 psallere per citharam populis caelestia regna.
 ingentem clipeoque gravi frustraue minantem

37 cete Z | 42 pandet Z | 3 cythara W | 6 uno iunxit Z | 7 cognosce
 W | 11 br̄bete Z | 16 lacuna in WZ | 19 mnibus Z | 20 cytharam WZ |

- impia faleras et tela gerentem,
 surdorum demens coleret qui templa deorum,
 mactavit saxo tereti truncumque reliquit
 25 iudicioque dei ingenti mox c[a]ede peracta
 monstravit populis tulerat qu[a]e ex hoste trophaea.
 haec Damasus scit, sancte, tuos celebrare triumphos.
 expliciunt versus Damasi papae.
 item versus:
- 1 aeterni[que] patris pariterque in nomine nati,
 spiritus et sancti, quorum est substantia compar
 et virtus similis parilisque in saecula potestas
 psalmorum liber orditur, sermone vocatus
 5 hebr[a]eo sephar talim, quod voce latina
 est liber ymnorum, David quem rex benedictus
 edidit adiunctis sociis, Hieronimus autem
 presbyter archivis hebr[a]ei fontis ab ipsis
 Gr[a]ecorumque libri de falsis vera sequestrans
 10 traxit in eloquium felix citharista latinum.

22 lacuna in WZ | 26 trophea W | 8 presbiter Z | 10 cytharista Z

xvi 11 scribe biblio-
 153, 16 „ nor
 158, 4 „ II

